Sud

Revistă editată de „Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu“

9-10

NR. 9-10 (270-271) • ANUL XXVIII • Septembrie-Octombrie 2023
apare din anul 1996

Publicată cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Bolintin Vale
www.revistasud.ro

Note de toamnă

de George Bacovia

În toamna violetă, compozitori celebri
Au aranjat un vast concert...
Pe galbene alei, poeții declamă lungi poeme –
E-o toamnă, ca întotdeauna, când totul geme,
Frumos, și inert.

Pe străzi elegante, ca o părere,
Femeia modernă a trecut și revine;
Tot haosul e-o veselie de eter.
Și, dacă se zguduie orașul,
Și creierul rămâne pierdut;
Și, dacă munca trosnește din brațe, din piatră, din fier, –
Mulțimea anonimă se va avea în vedere.
Tot ce-mi trebuie să am, pot să cer.

Parfum... incendiu violet, și becurile-aprinse
Amurgul licărește pe-orașul de vitrine –
Pierdut, mă duc și eu, cu brațele învinse,
Plângând,
Și fredonând,
Gândindu-mă la mine.

Cronică diplomatică

Între incertitudini și proiecte

G. APOSTOIU

Ne despărțim bucuroși de o vară prea fierbinte – nu mă refer numai la canicula – care lasă în urmă destule incertitudini și câteva proiecte ce prefigurează schimbări pe harta politică a lumii.

O întâmplare banală ? Amploarea dată la începutul lui septembrie de mass-media episodului descoperirii unor (resturi de) drone pe teritoriul României, la granița cu Ucraina, a fost disproporționată și imprudentă. Inițial, oficialitățile noastre au bagatelizat incidentul, apoi, brusc, l-au tratat drept „violare a teritoriului național”. Emoție, îngrijorări, măsuri precipitate de improvizare a unor adăposturi. Militarii români au demonstrat, cu argumente convingătoare care țineau de tehnicile de război, că nu poate fi vorba de un atac intenționat. Cum analiștii politici ridicau temperatura în platourile unor televiziuni, zarva nu s-a potolit decât atunci când Jens Stoltenberg, secretarul general al NATO, a precizat: „NATO nu are niciun indiciu că resturile de dronă găsite pe teritoriul României au fost cauzate de un atac intenționat al Moscovei. Nu avem nicio informație care să indice un atac intenționat din partea Rusiei, și așteptăm rezultatul investigației aflate în desfășurare”.

Să le așteptăm cu calm, dar asta nu înseamnă că nu trebuie să fim îngrijorați de ceea ce poate să declanșeze – intenționat sau nu – un incident sau propaganda în vremuri de război. Polonezii, de ex., s-au trezit și ei cu o rachetă pe teritoriul lor. În Ucraina s-a vorbit de atac rusesc pe teritoriul unui stat NATO. Devin suspecte insistențelor Kievului de a prezenta și incidentul de la noi ca un posibil atac sau o posibilă o extensie a războiului. De aceea, declarațiile oficiale în astfel de împrejurări trebuie să aibă o solidă acoperire pentru că, dacă poziția României se înscrie în politica de solidaritate concepută la Bruxelles și NATO, dimensiunea angajamentului nostru militar este decis la București.

O alternativă la război. Imediat după anexarea Crimeii de către Rusia, statele limitrofe la Marea Baltică, Marea Neagră și Mediterană au constituit în 2015, la propunerea Croației, o platformă de cooperare botezată „Inițiativa celor trei mări”. În septembrie a avut loc la București cel de al treilea summit al acestei platforme, primele două fiind organizate de Croația (2016) și Polonia (2017). În afara reprezentanților statelor semnatare, la summit-ul de la București au fost invitate R. Moldova și Ucraina, înalți demnitari ai Uniunii Europene, NATO, Statelor Unite și ai marilor instituții financiare internaționale. Simpla amintire a acestor prezențe indică o preocupare pentru demararea unor ample proiecte pe baza cărora să fie gândită strategia de securitate a statelor din regiunea învecinată cu Rusia. Inițiativa are ca scop, pe de o parte, consolidarea forței de reacție și interoperabilitate militară a statelor riverane celor trei mări, iar pe de alta, întărirea măsurilor de descurajare a tentativelor belicoase ale Rusiei. Privită atent, această construcție este o alternativă inteligentă la război. Agenda summit-ului de la București - un succes al diplomației române - forțează perspectiva închiderii mai rapide a conflictului ruso-ucrainean. Investițiile promise în construirea de drumuri, căi ferate, telecomunicații ne dau speranța că dimensiunea militară a măsurilor de securitate adoptate până în prezent va fi dublată de imperativul dezvoltării economice a statelor din zonă.

O radiografie necesară, nu și satisfăcătoare. Discursul doamnei Ursula von der Leyen despre starea Uniunii Europene, ținut tot la început de septembrie, nu a fost primit cu entuziasm în statele membre. Crize de tot felul au fragmentat mandatul președinției germane a Comisiei așa încât obiectivele pe care doamna Ursula von der Leyden

(continuare în pag. 3)

Titus Vîjeu, *Bambi* (Andrei Brezianu) pag. 4

Florentin Popescu, *Silviu Neguț, omul care ne poartă cu el până la capătul lumii* pag. 8

Rodica Lăzărescu, *Centenar Paul Cornea* pag. 9

Ioana Ruxandra Fruntelată, *Un basm cu final nefericit* pag. 12

Stan V. Cristea, *Nicolae Scurtu. Alte întregiri de istorie literară* pag. 14

Șerban Codrin, *Dimitrie Bolintineanu sau a fi în interiorul poeziei pure* pag. 15

Luminița Cornea, *Satul din Bugeac, sufletul meu !* (Felice Petruț) pag. 16

Gheorghe Dragomir, *Trezirea conștiinței popoarelor într-o lume a geopoliticii globalizării* pag. 18

George Apostoiu, *Ion Andreiță: „Banii miresei”* pag. 20

Nicolae Scurtu, *Noi contribuții la bibliografia lui Tit Simedrea* pag. 23

Gabriel Dragnea, *Aniversarea a 75 de ani de activitate a bibliotecii publice din Bolintin Vale* pag. 28

Niculae Stoica, *Dispensarul „Regele Ferdinand” de la Ciorogârla* pag. 31

circumscrieri

Alexandru Cazacu

Ex oriente salus

„Să simțim întreaga lume ca fiind patria noastră” recomanda Jorge Luis Borges și acest îndemn a fost luat *ad literam* de către mulți dintre locuitorii acestui teritoriu estic al Europei. Iar la noi acest tip de exod atinge de ceva vreme cote depășite doar de populațiile aflate în zone de conflict militar. Motivele nu mai sunt doar economice, iar cei care decid plecarea (chiar dacă ulterior plecării nu toți își ating obiectivele) nu mai sunt doar tinerii. Desigur gradul de pauperitate în care se află multe zone rurale, semiurbane sau chiar urbane, din cauza gestiunii bugetare ineficiente, lipsa unei coerențe la nivel educațional, sanitar și lipsa autostrăzilor și împotmolirea voită sau nu în proiect, reprezintă motive serioase de emigrare. Doar că în plus mai apare un element care poate face diferența: sentimentul că reforma și mai ales viteza acesteia nu atinge un orizont de așteptare rezonabil. Fenomenul îngrijorează decidenții doar la nivel declarativ, căci salutarea tacită a strategiei individuale de a accesa fizic „satul global”, multiplicată colectiv, a asigurat și încă asigură echilibrul de cont curent al statului.

Doi scriitori, dintr-o vreme în care „oamenii își trimiteau scrisori”, Anișoara Odeanu și Adrian Maniu, prin versurile lor deopotrivă tradiționale și moderne, au arătat că modul de a face și construi lucrurile este în *status nascendi* în fiecare epocă.

Anișoara Odeanu (1912-1972) a fost o romancieră de mare succes în epoca interbelică aducând în literatura română acel tip de scriitură apreciat de tineri pentru felul în care se apropie de problematicile lor existențiale. Fiica unor intelectuali din Timișoara, absolvă facultățile de Litere și Drept făcând stagii la Dijon și Grenoble. A fost apreciată și încurajată în epocă de mari nume ale literaturii române, de la Camil Petrescu, care o lăuda pentru „autenticitatea ei strict epică”, până la George Călinescu. Acesta din urmă o numea „ingenua literaturii române”. În paralel cu proza, care împreună cu cea scrisă de Cella Serghi au conturat primele scrieri cu problematică feminină, a scris trei volume de poezie. Atrasă de o exprimare modernă, unde frumusețea etică se dezvăluie grațios sub arcadele unui melos ce amintește de spusele lui Renè Char: „*la poesie est une provocasion silencieuse*”. În plan personal alegerile și destinul ei sunt marcate de episoade tragice: se logodește cu fiul unui apropiat al lui Hitler, ea însăși fiind atrasă de extrema dreaptă, fapt ce după război îi creează o adevărată excludere din viața publică pentru o lungă perioadă. Iar după moartea soțului ei, un reputat medic din Lugoj unde se retrăsese, decide ca în prima zi a lui septembrie să se sinucidă. „Nu aștepta. /Nimeni nu va veni să-ți bată la ușă/ Nimeni în seara asta nu mai trece/ Pe potecile ude, prin ploaia rece/ Nimeni nu mai îndrăznește să treacă/ Prin dansul ciudat al frunzelor zgâlțâite de vânt.// S-a făcut atât de frig în casa ta/ Ai uitat să închizi bine fereastra/ Șerpii singurătății s-au prelins pe sub ea./ Singurătatea aburește întâi oglinzile/ Să nu-ți mai întoarcă imaginea/ Pentru că ea știe că Narcis a murit fericit/ Înecat în fundul fântânii./ / Ți-e frică de propriile tale mâini/ Pe care le ții una într-alta./ Ți se pare că din ele un diavol a cioplit cu dalta/ Șerpi înghețați, hapsâni.” (*Toamnă*)

Legat de Lugoj este și poetul **Adrian Maniu** (1891-1968) al cărui bunic pe line paternă a fost o importantă personalitate a lumii culturale din Banat. După studii de Drept la București fondează la Cluj, împreună cu Lucian Blaga, Cezar Petrescu, Nichifor Crainic și Gib Mihăescu, cunoscuta revistă „Gândirea”. Apoi se dedică cu frenezie vieții culturale în mai multe orașe din țară scriind poezie, teatru, traduceri, critică de artă, poeme în proză, având de asemenea o prodigioasă activitate publicistică. Este funcționar bancar, redactor publicist, lucrează ca inspector în Ministerul Artelor și director la Radiodifuziunea Română, dar adevărata sa vocație a fost cea de poet care avea un cult pentru imagine. Lirica sa este considerată ca fiind una „plastică”, versurile sale făcând parte dintr-o *pittura poetica*. Un tradiționalism nelipsit, de o prospețime senzorială, îi grevează versurile. Decorul neaoș și patriarhal este traversat de subtile motive simboliste. „Toamna a făcut inimi de aur din foi…/ Nici o vorbă, nici un glas. Liniște târzie./ O pasăre se face mică, în cerul ce-o să fie alb de ploi./ Inimă, potolește-ți zbuciumarea./ Pământul are odihnă pentru toate./ Cerul din slăvi înnorate/ împarte uitarea./ Liniște în ogorul unde sămânța veghează, /liniște în sufletul învins,/ liniște pe foile ce s-au desprins/ și în steaua care stă să cază.” (*Glas de toamnă*)

De recursul la conștiința și capitalul nostru cultural-spiritual, adică de tot ce ne este mai la îndemână, dar și mai greu de accesat, depinde ameliorarea preajmei. Prin scrierile celor doi autori putem vedea ca printr-un hublou, la ceas de toamnă, cum suntem plasați față de Orient în termenii unei stări de spirit. Nu atât de departe pe cât am vrea, dar nici atât de aproape pe cât credem.

pretexte

Gabriel Dragnea

O pasăre albă, ieșită din minți

Pe unul dintre rafturile bibliotecii personale stau fără nicio teamă de a fi înstrăinate câteva cărți din Colecția Luceafărul, tipărite de Editura pentru Literatură, cărți aparținând unor autori precum Ion Drăgănoiu, Florentin Popescu, Titus Vîjeu, Romulus Guga, Nicolae Prelipceanu, Cătălin Ciolca, Grișa Gherghei, Gheorghe Anca, George Alboiu, Mihai Elin și Vintilă Ivănceanu. Nu mă întrebați care a fost explicația pentru care m-am oprit asupra acestor volume și nici de ce nu am făcut-o mai devreme. Cu siguranță că există un destin al cărților, așa cum vorbim despre unul al oamenilor. Cert este că privindu-le mi-am amintit de câteva versuri ascunse printre aceste file îngălbenite: „Acestea-s oasele mele:/ albe, sfărâmicioase, adevărate./ Le-am curățat de carne/ seară de seară, dinadins încet.// Acum iată-le atârnate/ drept în poarta iubirii. Le clatină/ vântul ori dorul, ori/ luna umblă cu capul pe sus/ și s-a împiedicat de ele.” (*Acestea-s oasele*, pag. 16) Da, dintre toate cărțile enumerate, pentru această rubrică devenită un fel de *in memoriam*, am ales volumul de debut *Versuri* al lui Cătălin Ciolca, publicat în 1968 în colecția Luceafărul, după cum spuneam.

Născut pe 25 ianuarie 1941 în Urziceni, poetul ialomițean debutează cu versuri în 1964, publicându-le în revistele *Luceafărul* și *Steaua*. Despre acest volum de debut, *Versuri*, apărut în 1968, criticul Nicolae Manolescu scria în *Contemporanul* astfel: „Autorul este un sentimental incurabil, evocând peisaje, întâmplări, atmosfere cu o tehnică ireproșabilă, dar și cu o anume monotonie. Poeziile au curgerea lenește a râurilor de la șes, răsfirate în brațe de egală adâncime.” Tulburările lui sunt ale lumii care empatizează cu el, dar și ale acelora care nu pot să înțeleagă sufletul poetului. Scena iubitei privind parcă în gol, afectată de un destrămat anotimp, resimțind un destrămat sentiment de dragoste se intersectează cu agitația bine camuflată în interiorul poetului: „Chiar tu, iubito, în darn ai privit îndelung/ într-o amiază de vară și dragoste !// Deasupra sufletului meu, ca peste/ un întomnat luminiș ori eleșteu,/ fără încetare se rotește/ o pasăre albă, ieșită din minți./ / Stejarii își mișcă coroanele, șerpii/ se cabrează săltându-și capetele,/ pădurarul atotcunoscător în ale locului/ ridică neputincios din umeri.” (*Deasupra sufletului*, pag. 17)

Nimic din natură nu se manifestă străin de trăirile poetului. Totul este în acord cu frământările lui, niciun trup, oricât de mic nu poate fi absent de la spectacolul emoțiilor. Inima, ca de obicei neascultătoare, în recitalul acestor sentimente care nu au nevoie de glas pentru a fi înțelese, bate un ritm neînțeles și tulburător: „A fost o noapte caldă și scurtă./ Întunericul împrăștia mirosul florii/ de secară și cântecul de greier, tulburat/ de vânt. În grabă, norii-și îndemnau la păscut/ umbrele lor uriașe.// Neclintită, strâmbă, la marginea satului/ cumpăna albă – fată deșirată și tristă.// Bezna creștea cu încetul, ca apele./ S-au întunecat cumpăna, norii.../ Tăcerile noastre erau atât de aproape/ că vorbeam în gând, ca un om singur.// Delirul greierilor nu contenea în lan/ și chiar inima ta bătea fără socoteală/ măsura nopților noastre de dragoste.” (*O noapte*, pag. 24)

Tot scormonind prin pagini de internet pentru a afla mai multe detalii despre Cătălin Ciolca, descopăr deopotrivă texte mai puțin laudative la adresa creațiilor poetului, dar și cuvinte apreciative, semn că gusturile sunt împărțite. Și este bine să fie așa ! Într-un articol semnat Nicolae Turtureanu, cu referire la un alt volum de versuri al poetului Cătălin Ciolca, semnatarul scrie astfel: „*Discursuri și peisaje* este cartea unui poet deplin, sigur pe cuvinte, având un pronunțat simț al nuanțelor, până la infinitezimal și, deopotrivă, vocația comunicării, a descifrării unor taine de suflet, împărtășite cu o desăvârșită gravitate și simplitate a spunerii.”

Privindu-i fișa biobibliografică publicată pe pagina filialei Iași a Uniunii Scriitorilor, la finalul acesteia apar trecute mai multe numere de telefon ale poetului. Nedorindu-mi să primesc un răspuns postat între parantezele concretului, vreau să rămână doar întrebarea: „Pentru aceia care își mai doresc un poem cu metafore-flash și vor să-l felicite pe autor, pentru cei care s-au regăsit în discursul lui liric, cine mai răspunde la telefon, acum, când poetul nu mai este acasă ? !”

SUD, PÂNĂ LA CAPĂT

Nicolae Dan Fruntelată (1946-2022)

Care ești, mă, de la Bălăcița ?

Eram în clasa a opta, în primul septembrie când fusesem părăsit într-un oraș străin, ostil, care avea să devină un loc drag inimii mele. Dar atunci eram singur, speriat, un țărănuș slab și deșirat la care colegii din oraș, dar și profesorii, se uitau cu oarecare milă. Într-o recreație a intrat în clasă un individ scund și îndesat, cu mâini lungi și un cap mare, rotund, puțin cam crăcănat, s-a înfipt în mijlocul clasei și a zbierat de nu se auzea nici musca: „Care ești, mă, de la Bălăcița ?”

Toți s-au uitat speriați în jur, eu am simțit o transpirație rece pe spinare, dar am făcut un pas înainte și am îngăimat: „Eu sunt !”

Individul a zâmbit destins, a venit la mine, mi-a pus mâna pe cap și a zis: „Eu sunt Chivu, de Geografie și sunt prieten cu taică-tu, cu învățătorul Fruntelată. M-a rugat să am grijă de tine. Și eu sunt din partea locului, de la Slașoma”.

M-am simțit al naibii de bine, am auzit după asta despre Chivu de Geografie că fusese boxeur în tinerețe, că era zeflemist și dur, dar nimic n-a contat. Nu l-am avut niciodată profesor la clasă, nu m-a mai căutat, doar când treceam pe lângă el și-l salutam, îmi răspundea cu un zâmbet. El a fost primul om care i-a făcut pe toți din jur să-mi afle identitatea, marca, brandul, cum s-ar zice azi.

Da, mă, eu sunt de la Bălăcița și nu mi-e frică de voi, iar dacă mi-o veni cumva frică, e lângă mine profesorul Chivu de la Slașoma !

Și nu mi-a mai fost frică, m-am pus pe învățat, mai de ambiția mea, mai de rușinea față de mama care mă adusese la Severin cu un bob de lacrimă în colțul ochilor și-mi spusese să învăț bine, că uite ce sacrificii făceau ei ca eu să învăț la liceu. Și au făcut, din două salarii amărâte de învățător, mi-au luat gazdă, o nemțoaică dură care-mi făcea și educație, îmi dădea să mănânc la ore fixe (mama căra la Severin găini, brânză, făină, tot ce putea aduce ea sau trimite prin vreun cunoscut), nu mă lăsa să mă întind în pat în timpul zilei, n-aveam voie să fac baie în casă, deși aveau o baie modernă, mă trimitea sâmbăta la baia publică, împreună cu soțul ei, un oltean colțuros care răspundea la telefon (aveau și telefon), marcând de la început: „La telefon domnul Drăghia ! Cine-i acolo ?”

Au mai făcut și alte sacrificii ai mei, mi-au luat uniforme de licean, palton și bocanci grei pentru iarnă, niște pantofi care s-au belit în vârf după câteva zile de când i-am dus la fotbal. Și îmi trimiteau lunar douăzeci și cinci de lei, să am de-o savarină, de-un film și de neprevăzute.

Nu mă plâng, a fost o perioadă fără prea multe griji, doar dorul de casă mă rodea în primii ani, doar spaima de unii profesori (Mulă de Matematică, Gogan de Fizică) îmi tulbura somnul.

Am fost elev bun, chiar foarte bun, mai ales în primii doi ani, într-a opta și a noua.

Pe urmă, domnilor și doamnelor, într-a zecea m-am apucat de sport. Lungan cum mă știți, am fost selectat în echipa de volei a liceului, meciuri și chiar mici turnee prin Oltenia mamă, se uitau colegii cu oarecare respect, fetele cu oarecare interes, s-a mai împuținat timpul de studiu la *matmatică* – așa cum zicea profesorul Bazacov – în plus, am dat și de gustul literaturii, moștenire de la tata, deși optasem pentru *real* - atunci, într-a zecea te înscriai la clasă de *real* (cu matematică din greu) ori la *uman* (accent pe literatură, istorie, ceva limbi străine). Așadar, deși *realist mascat*, am dat în patima poeziei - mergeam și la cenaclul orășenesc, la Teatru, unde Aristică Băghină și Victor Rusu, maeștrii grupării, ne învățau cum devine cu poezia. Pe scurt, dintr-a zecea am ieșit din grațiile unor profesori (când am fugit de la olimpiada orășenească de matematică, deși știam subiectul, dar eu aveam meci la Orșova – dovadă, pe cât am apucat să fac, m-am calificat la limită – profesorul Bazacov mi-a zis: „Credeam că ești un om serios ! M-am înșelat”.), diriginta, doamna Lucica Dumbravă, mă trata cu suspiciune, doamna Enea de Chimie nici nu mă cunoștea pentru că nu prea frecventam obiectul (la bacalaureat, maturitate, cum îi zicea atunci, m-am făcut de baftă, am agățat greu un cinci), dar am intrat în grațiile altora: doamna Rada Davidescu de română, cea care mi-a revelat o serie de autori, Blaga, Arghezi, Bacovia, pe care i-am iubit toată viața; nea Mitu Sârbulescu, profesorul de sport, Dumnezeu să-l ierte că s-a prăpădit tânăr; tata Costea de Istorie ... ce mai, una peste alta, am ieșit la pace.

A fost timpul când m-am apucat și de cinematografie, nu pierdeam niciun film la cinematograful „Flacăra” – sală și grădină, începuse să-mi placă excesiv parcul de castani de pe dunga Dunării, mă îndreptam ca orbetele spre tinerețe.

În acei ultimi ani de liceu, înainte de a zbura *spre alte zări de soare pline*, am învățat și să privesc peste umăr. Eram secretar U.T.M. pe clasă (asta se hotăra pe baza notelor) și, brusc, n-am mai fost. Am aflat de la un profesor care ținea la mine, nea Mitu Sârbulescu, faptul că sosise o reclamație - prin intermediul organelor – plecată din satul meu, de la unul Ariciu – ce nume, Dumnezeu să-l ierte și pe el ! – cum că aș fi nepot de chiabur (mamaia mea fusese câțiva ani trecută la chiaburi); de altfel, individul m-a tot reclamat și în perioada facultății și după aia, probabil tot timpul cât a putut să țină un pix în mână. Am înțeles de ce doamna dirigintă a început să mă privească mai rezervat, de ce a început să-l iubească pe Scorțaru Petrică, de altfel, un băiat extraordinar, muncitor și deștept la matematică, ajuns inginer electronist, rivalul meu la coronița de premiant.

Deși, cum spuneam, învățasem să privesc peste umăr, am rămas tot timpul „băiatul de la Bălăcița”, țărănușul rebel în sufletul lui și sunetul vocii profesorului Chivu m-a însoțit în toți cei patru ani severineni de liceu. Și aș vrea, uneori, să vină de undeva, din amintire, dom’ profesor și să zică tare: „Care ești, mă, de la Bălăcița ?”

Și eu să pot face, fără frică, un pas înainte.

(Va urma...)

Între incertitudini și proiecte

(urmare din pagina 1)

le pune în fața funcționarilor de la Bruxelles sunt privite sub rezerva realegerii sale pentru încă cinci ani. Mai ales că acestea sunt ambițioase și nu par realizabile în timpul rămas până la apropiatele alegeri. Iată care sunt acesta: Pactul verde pentru Europa, consecințele etice ale inteligenței artificiale, reforma pieții de electricitate, evaluarea guvernării economice în raport cu criteriile de la Maastricht și o revizuire bugetară care să permită acordarea Ucrainei a încă 50 de miliarde de euro ca ajutor de război. Pentru o eventuală reînnoire a mandatului, doamna președinte nu va fi scutită de reproșuri, chiar dacă anticipează, prin astfel de proiecte, o implicare de perspectivă. Polițele se plătesc când trebuie !

După lungul său raport de final, două zile mai târziu, doamna Ursula von der Leyen a anunțat ridicarea Mecanismului de cooperare și de verificare pentru România și Bulgaria. Un mecanism discriminatoriu care a ținut cele două țări pe strapontina Uniunii încă de la aderare. Mai pe șleau: MCV-ul a fost un instrument de îngrădire a tratamentului egal al României și Bulgariei în interiorul Uniunii. Să ne bucurăm de ridicarea lui ? Nu prea este cazul pentru că, din păcate, discriminare întreținută prin acesta este continuată de obstrucționarea intrării celor două state în Spațiul Schengen. În procesul de reformă – căci și Uniunea Europeană are nevoie, aș zice imperioasă și imediată, de reformă – mecanismele de funcționare ale acestei organizații își păstrează instrumente de presiune pentru a se face ascultată de cei slabi de înger.

Un nou pol de putere ? Grupul țărilor emergente format din Brazilia, Rusia, India, China și Africa de Sud, cunoscut cu acronimul BRICS, a decis la reuniunea din 22-24 august de la Johannesburg o extindere considerabilă, ceea ce va contribui la consolidarea influenței sale în proiectarea organizării lumii de mâine. Vor fi primite alte șase state: Argentina, Arabia Saudită, Emiratele Arabe Unite, Egiptul, Etiopia și Iranul, toate, la o primă constatare, mari producătoare de petrol. Alte șaisprezece state, la fel de prezente în comerțul cu petrol, printre care Algeria, Venezuela și Indonezia, și-au anunțat intenția de a intra în BRICS. Este de remarcat faptul că, politic, grupul are structuri flexibile. Aici își găsesc locul China și India, Venezuela și Argentina, Egiptul și Emiratele Arabe, state ale căror politici și interese, cel puțin până în prezent, erau concurențiale, uneori neamicale. Consolidarea Grupului BRICS are două consecințe imediate. Prima este de ordin geostrategic și constă în coagularea unui nou pol de putere economică. A doua indică o ,,decuplare” a unor state de la structurile care le-au facilitat dezvoltarea industrială de până acum. Ceea ce înseamnă, făcând un calcul simplu, transfer de putere în detrimentul organizațiilor existente astăzi. Țări ca Egiptul sau Emiratele Arabe, apropiate SUA, întră într-o nouă familie. Așa cum, țări ca Indonezia sau Venezuela au șansa de a-și manifesta mai consistent interesele într-un pol de putere nou. Se naște o nouă mișcare – ne amintește de cea de nealiniere – cu mare toleranță la natura regimului politic. Julien Vercueil, profesor la Institutul Național de limbi și civilizații orientale de la Paris, consideră că ,,BRICS este capabilă să contribuie la crearea lumii multipolare de mâine” (*Le Monde diplomatique/* septembrie 2023).

ONU din nou în centrul atenției. În a treia săptămână a lui septembrie se reia sesiunea Adunării generale a ONU. Agenda de lucru este consacrată unor subiecte de mare actualitate: perspectivele păcii, dezvoltarea durabilă, stingerea conflictelor izbucnite în ultima vreme mai peste tot în lume.

O întrebare pornind chiar de la substanța acestor probleme: mai este respectată Charta ONU ?

Flash-back II

Bambi

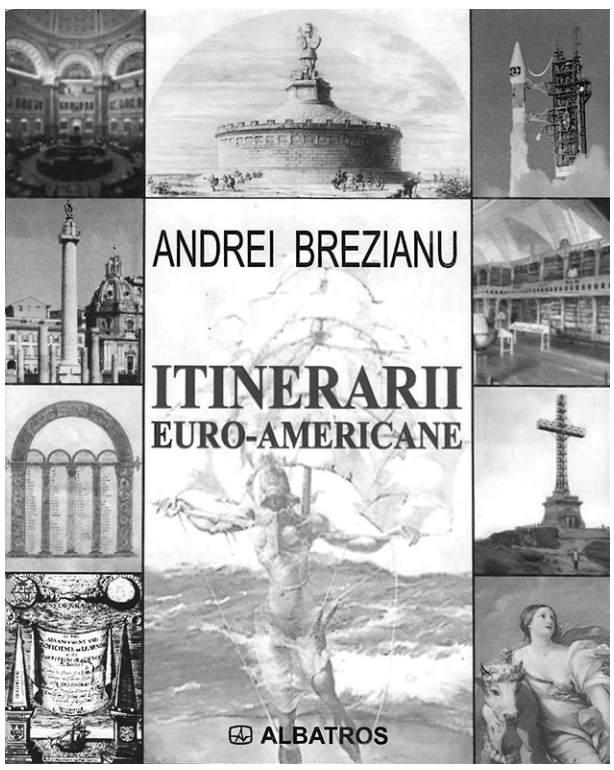
Titus Vîjeu

Acesta era apelativul folosit de prietenii ce remarcau de îndată asemănarea sa cu celebrul „prinț al pădurilor” din faimosul film al lui Disney. Avea aceeași privire pătrunzătoare și același mers elegant și hotărât al personajului din animația amintită. Și deținea, cred, aceeași puritate și naturalețe ca a puiului de cerb atât de îndrăgit de spectatori.

L-am cunoscut grație profesorului meu Florian Potra care lucra cu el în redacția celei mai prestigioase reviste culturale a țării, *Secolul XX*. Cunoscusem performanțele tânărului anglist în materie de echivalări în limba română a unor texte celebre, începând cu scrierile lui Jonathan Swift (**Povestea unui poloboc**, **Jurnal pentru Stella** și **Călătoriile lui Gulliver**).

În momentul în care l-am întâlnit pe Andrei nu știam însă faptul că, mai înainte de a fi studiat engleza avusese o primă experiență universitară în aria limbilor clasice (latina și greaca veche) întreruptă brutal de autoritățile preocupate la jumătatea „obsedantului deceniu” să excludă din rândurile studențimii „elementele nesigure”.

Alternativa pentru acest descendent al unei familii definită

drept „burghezo-moșierească” a constituit-o frecventarea studiilor teologice romano-catolice la institutele de profil din Alba-Iulia și Iași. Probabil că în luarea deciziei a contat foarte mult admirația pe care i-o purtase, încă din copilărie și adolescență Monseniorului Vladimir Ghica, care din umila postură de slujitor al capelei *Saint Vincent de Paul* din inima verde a Bucureștiului, aproape de statuia Aviatorilor a generat o adevărată școală a speranței pentru tinerii care, indiferent de confesiune, veneau în anii ’50 în acel adăpost spiritual menit să-i apere de teroarea ateistă declanșată imediat după război.

Întreaga sa viață (1934-2015) Andrei Brezianu a adâncit acele izvoare ale cunoașterii ce-i apăruseră în cale și pe care oficialitățile vremii se străduiseră să le colmateze. *À propos* de studiile clasice, neterminate în amfiteatre dar continuate „da solo” cum ar fi zis un înaintaș renascentist al său. Vorbeam la un moment dat despre **Anabasis** al lui Saint-John Perse, ce fusese tradus în engleză de Thomas Stearns Eliot. Amândoi autorii aveau să devină laureați Nobel, Eliot în 1948, S.-J. Perse în 1960.

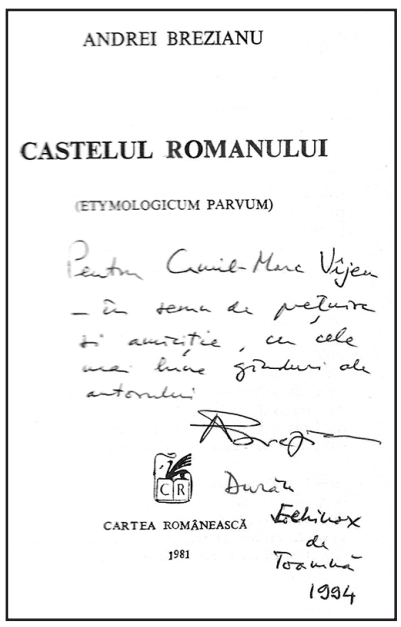
Pornisem însă de la cartea lui Jean-Pierre Richard, **Onze études sur la poésie moderne**, de la Éditions du Seuil („***Anabase**, (...) exalte dès ses première lignes le geste royal de la fondation. «Maître du grain, maître du sel » (A.150)*”. Iar de la „exaltarea gestului regal al întemeierii” am ajuns rapid la „țările infestate de bunăstare” (A.172) și la „repartizarea” fericirii în lumea de azi. M-a ascultat și și-a făcut demonstrația plecând de la Xenofon, a cărui lucrare, numită chiar **Anabasys**, l-a inspirat pe marele poet și diplomat francez. Nu înainte de a trasa cele două culoare ale „înaintării” și ale „retragerii”, atât de prezente în gândirea elină în definirea Infernului (Hades). Descinderea catabasică este urmată de explorarea „înlăuntrului” (anabasys), ceea ce nu exclude explorarea gândului nostru. Dimpotrivă.

Era reprezentarea perfectă a intelectualului umanist, lipsit de complexe deși plin de răspunderi în răspândirea culturii românești în spațiul universal și a literaturii universale în arealul românesc. De la Hesiod la Milton și de la autorul Paradisului (pierdut și regăsit !) la James Joyce avea cheile descifrării tuturor tainelor literare. Vasta sa cultură îi permitea să facă raportări la opere aparținând literaturii române ce meritau a fi înfrățite cu cele ivite în zarea altor neamuri. O baladă finlandeză despre un personaj istoric din prima parte a celui de-al unsprezecelea veac pre numele său *Henric din Häme* și numită în limba fină **Piispa Henrikin Surmavirsi** (*Balada Vlădicăi Henric*) e alăturată **Mioriței** noastre. Căci amândouă „*s-au zămislit pe buzele și în urechile unui popor zăvorât vreme îndelungată în tiparele zămislirii folclorice*” și fixând „*între Carpați și Septentrion punctele de coincidență sufletească*”. În fapt avem de-a face cu imaginea „*celor două omenii surori, cea românească și cea finlandeză*”.

Interesul său pentru literatura finlandeză mi se părea foarte îndreptățit având în vedere faptul că părintele său Barbu Brezianu (1909-2008), fusese nu doar un admirabil exeget al lui Brâncuși și un ales membru al avangardei artistice românești ci și traducătorul epopeii naționale finlandeze **Kalevala**, câștigând un concurs pe temă lansat de Institutul de cooperare de pe lângă Liga Națiunilor. Apărută în volum în 1942, cu prefața unui alt erudit uitat, Ion Marin Sadoveanu, cartea avea să fie reeditată și în timpul regimului comunist care-l trimisese pentru ani buni să sape „drum fără pulbere” la Canalul Dunăre-Marea Neagră și la lucrările de la Capul Midia. Abia intrat în adolescență Andrei a suferit din plin absența tatălui (ca și fratele său mai mic Dominic, încă un copil la data arestării lui Barbu Brezianu).

Acesta a fost contextul dramatic al formării sale intelectuale, cu alternarea unor perioade de studiu sistematic cu excluderi din spațiul universitar, acumulând continuu cunoștințe și devorând bibliotecile. Poate de aceea cred cu tărie că frazele închinate lui Aldous Huxley i se potrivesc lui însuși: „*Contopite organic în plămada multora dintre ficțiunile sale – în scăpărătoare dialoguri, în descrieri, în monologuri, în vocea însăși a naratorului – , erudiția și vasta disponibilitate a orizontului cognitiv al lui Huxley proiectează când grav, când ironic, fascicole revelatioare de lumini asupra acestor multiple forme ale experienței umane, oferite ochiului critic într-un policrom mozaic de unghiuri interpretative.*”

O bună dovadă o constituie **Castelul romanului. Etymologicum parvum** (1981) în care toate acele daruri aparținând lui Huxley par a fi aparținut dintotdeauna și eruditului scriitor român care lansează chiar înaintea unui Umberto Eco (**Cimitirul din Praga**) provocarea lecturii polisemantice a existenței: „*Cineva întreba: – Cunoști suprafața accidentată de stâncă cenușie care ascunde gândirea ? Altcineva răspundea: un fenomen fără pereche: sub pătura șlefuită, în șerpuiri adânci, se adăpostesc rețele de impulsuri în neîncetată mișcare: creierul muntelui cuprinde ierarhia celor mai complexe regiuni din univers. Capacitatea lui de a transmite idei pe calea limbajului permite tezaurizarea unei zestre de informație ce trece dincolo de experiența individului, îmbrățișându-i trecutul și chiar arborele genealogic. În afunduri halucinatorii, ca un strat de coral cu mii de minuscule filamente, încolăcite delicat, primul simț se vedea fremătând, departe de orice lumini înșelătoare.*” (**Castelul romanului** (*etymologicum parvum*) – Cartea Românească, 1981, p.217-218)

ANDREI BREZIANU

CASTELUL ROMANULUI

(ETYMOLOGICUM PARVUM)

Pentru Camil-Mara Vîjeu – în semn de prețuire și amiciție, cu cele mai bune gânduri de autorului

Dragă Felicitări de Toamnă 1994

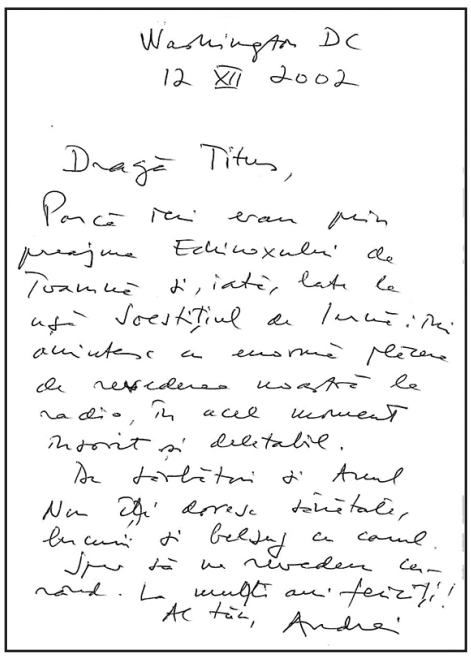
CARTEA ROMÂNEASCĂ

1981

La fel, în **Odiseu în Atlantic** (1977), prima sa carte apărută la *Dacia*, în colecția *Discobolul*, Andrei Brezianu lărgește continuu aria de cercetare culturală a arhetipului. Pentru că, dacă în epopeile homerice faimosul personaj n-a ieșit din bazinul mediteranean, mai toate popasurile sale în insule fiind localizate azi cu precizie, un alt Odiseu, Ulysses al lui Joyce, va găsi prin poziționarea Irlandei natale ieșirea la Ocean, așa cum o va găsi la un moment dat și Andrei în încercarea de a se alătura lumii libere. Pentru el James Joyce a rămas autorul proxim căci, zice el, „*prin prisma unei strategii proprii, presărată cu meandre, Joyce ajunge în acea conjunctură – la cunoscuta sa repliere – literar fecundă – în fortăreața unei credințe personale în valorile artei*”.

Cine va citi și reciti acele **Itinerarii euro-americane** de la *Albatros* (2004) va dobândi convingerea că Andrei poate fi socotit un amestec fericit de erudiție tip Hasdeu și de pătrundere mitografică specifică exegetului său de peste veac Mircea Eliade. Și, probabil ar mai fi un reper de citat: Georges Steiner care i-a acordat studiosului român A.B. o bursă ce i-a permis să părăsească România într-un moment de reinventare a prigoanei politice, la jumătatea anilor ’80. Enciclopedicul Steiner îi indicase prin operă faptul că „*la centrul oricărei întemeieri genuine de civilizație stă cristalizarea unei anumite concepții cu privire la «raportul dintre moartea individuală și timp»*”.

Când s-a decis să se atașeze unei civilizații hipertehnologice precum cea americană, am crezut că n-am să-l mai văd vreodată. N-a fost, din fericire, cazul nostru. Aveam să ne reîntâlnim de mai multe ori, în România și în SUA.

Washington DC
12 XII 2002

Dragă Titus,

Pacă tai eram prin preajma Echinoxului de Toamnă d', iată, late la ușă Solstițiul de Iarnă: mi-aminteac cu enormă plăcere de recenta noastră la radio, în acel moment scurt și delectabil.

De sărbători și Anul Nou Îți doresc sănătate, bucurii și belșug cu carul.

Spre a ne revedem cu rândul. La mulți ani fericiți!

Al tău, Andrei

În anii aceia organizam anual la Radiodifuziunea Română un seminar internațional cu tema „*Limba română – mijloc de informare și comunicare radiofonică*” la care erau invitate să ia parte toate posturile de radio, mai mari sau mai mici, care dețineau în grilă emisiuni în limba română. Nu erau deloc puține și probabil cu altă ocazie voi aborda pe larg acest subiect.

De fiecare dată Andrei era invitat de onoare, chiar dacă, prins cu treburi de organizare la Washington nu putea să dea curs invitației, trimițând în schimb un coleg care să reprezinte VOA. Când, la un moment dat a aflat că reuniunea noastră urma să se desfășoare în spațiul mirabil al Bucovinei mi-a comunicat că va face tot cei va sta în putință spre a ajunge în fața ctitoriilor monastice

În Bucovina - Andrei Brezianu (centru) împreună cu Titus Vîjeu și criticul literar Ioan Adam

din Țara de Sus. Și a făcut-o într-adevăr. Întâlnirea cu Grigore Vieru, un alt invitat special al nostru i-a făcut o mare plăcere. În discuțiile de la Câmpulung Moldovenesc, în vizitele de la Voroneț, Sucevița ori Putna, ucenicul de cândva al Monseniorului Vladimir Ghica vedea, ca și acesta „*nevoia unei reintegrări fundamentale cu marile repere universale*” a culturii române. Dialogul intercultural promovat de Andrei Brezianu în toate cărțile sale ne oferă azi garanția că faptul acesta nu este doar posibil ci și necesar. Ele sunt – cum ar fi zis Principele și Domnul nostru Dimitrie Cantemir – „*voroavă doveditoare*” că limba română trăiește și înflorește în spiritul celor aleși s-o apere și s-o iubească...

Passionaria Stoicescu

De vorbă cu Pământul

Nu bat câmpii...
Îmi vin nechemați sub picioare,
cu buruieni sau ogoare
și pe mutește
Pământu-mi vorbește:

„N-ai făcut o gaură în albastrul hău
cu scrisul tău,
dar te-ai scuturat de țărână
visând la pulberea stelelor,
la fața neștiută din lună...

Eu mă rup,
mă scutur,
mă frământ,
casc din oboseală și silă
găuri,
gropi imense de milă
pentru OM,
POM,
ATOM,
cu trecătorul lor zăcământ,
cu lumea lor râcâitoare
spurcându-mă,
otrăvindu-mă sub picioare,
sub rădăcini și bozii,
sub cele mai infernale explozii,
fără vreun scrupul,
fără vreo teamă...
Avertizarea mea nimeni
n-o ia în seamă !

Cei primitivi în jungle sapă
câte-o minusculă groapă
și se închină la ea
cu credință -
pasămite viața
într-o gropiță a prins ființă...

Cei avansați sapă
galerii și tunele
perforându-mi trupul cu ele –
frica lor, foamea lor,
lăcomia lor să încapă...

Alături de mâini și mașinării
gândul însuși sapă
de milenii, de ani și luni,
în amărâtele circumvoluțiuni
ale puținilor zdraveni printre nebuni:
Cine sapă groapa altuia
si(n)gur cade în ea...

La rând, în rând, pe rând,
casc plictisit îngropând
vii și morți,
ferestre și porți...
A te naște / a dispărea -
în groapa hămesită a lui *a avea*,
a intra/ a ieși -
în groapa comună a lui *a fi*,
verbe deloc auxiliare sub legământ
pentru cel care sunt
răbdătorul Pământ.
Până cât ?
Până când ?”

Spălatul pe ochi

Te speli de o viață și tot nu-nțelegi
ce-nseamnă spălatul și-absurdele-I legi.
N-alungă nici somnul, nu schimbă nimica,
nu șterge nici praful, nu piere nici frica;
nici plâns nu dizolvă, nici jelania pururi,
ba șterge în fond reale contururi…

Cred vinovată de toate că e
nefericita prepoziție „pe”
a lui *dinafară cel bâjbâit*
coabitând cu monstrul sufletului
aflat după ochii mei
de când m-am ivit,
abia deslușind după tipicul
văzului de cărăbuș în fațete
nemulțumit de cât de puțin se vede,
se pipăie, se miroase, se-aude
prin ploaia clipei cu straiele ude…

Spălatul în sine-I cu măști ca la teatru:
scoți una, dar nu despici firul în patru,
scoți alta, n-apar nici stăpâna, nici roaba…
Spălatul pe ochi e doar ticul degeaba !

O traducere

Mă simt un fel de prelungire-a ta,
departe și de suflet și de trup,
dar scriu și astfel m-alipesc, mă rup
și ning prin timp dogorâtoare nea...

E-un simț aiurea, *fără de pereche,*
trufaș nespus, dar și pedepsitor:
tot singură în maladia veche
cu chinul de-a-mi fi dor să-mi fie Dor...

„*Dor/doare*” egal „*Viață”,* deci „*Răscruce*”,
un fel de început neterminat...
Nu doar iubitul cel înstrăinat,
străinii toți n-au cum, nu-l pot traduce !

În solda lui Gutenberg

Și ce dacă-i vară ?
În capul meu ninge,
impersonal ninge...
Se succed pe meninge
s t a r t și *s t r a t* ...
R-ul mârâie:
„Te-am avertizat !
Se-nvârte cheia sensului
într-o broască de timp
uzat...ab/uzat...”

Și ce dacă-i senin ?
În gândul meu plouă,
impersonal plouă...
Se răsucește litera nouă
din cer pe pământ
și totul se-nnoroiază
în clipa–cuvânt...
R-ul mârâie iar:
„Doar noroi,
atât e de voi !”
Din *s t a r t* iese *s t r a t*,
se răsucește ADN-ul
uzat...ab/uzat...”

Scriu,
și ce dacă scriu,
și cine citește ?
Doar unul jelește
hârtia ajunsă sicriu,
cuvântul - un giulgiu pătat,
mormântul - o groapă-n pustiu,
cortegiul evaporat...
„Vivat computerul și Wikipedia,
vivat reclamele Media,
vivat văzul nevăzător,
vivat scrisul de necitit !...”

Ah, de-aia scriu,
doar așa pot să fiu,
cu gestul meu încăpățânat
ca Bolero-ul lui Ravel,
când se-ntoarce în el
poruncindu-mi să-nviu
cu sufletul jupuit,
la *s t a r t* și-n *s t r a t*,
iar despre circ, halei-hap,
s-o tot iau de la cap
în poeticul cap,
unde cheia sensului m-a prevenit:
„S t a r t u l a fost furat,
s t r a t u l s-a nesfârșit !”

Declarația lui Toma, în vremea coronavirusului

Întâi jertfa cu omul,
apoi jertfa cu mielul…
Nu pot să cred că Domnul
ar fi iubit dintru-nceputuri
și-ar fi perpetuat măcelul !

Iarăși, despre primul apărut
din lut și nisip…
Nu pot să cred,
după cum arată urmașii,
că Domnul i-ar fi împrumutat omului
divinul său chip !

Cât privește ruperea unei coaste,
ca Adam în raiul ceresc
singur să nu adaste,
nu pot să cred că Domnul iară,
în nemăsurata lui iubire
n-ar fi găsit o cale mai puțin barbară !

Și nici despre Șarpele/Diavol
ajuns în măr pentru a ațâța,
nu pot să cred că Domnul
l-ar fi creat și îngăduit
cu voia și înțelepciunea sa !

Ah, nici că fructul dat Evei
spre a-l nenoroci pe Adam,
iar nu pot să cred că Domnul
l-ar fi creat pentru pedepsirea noastră
din neam în neam !

Izgonit, pentru căderea-n păcat,
după modelul primordial
nu cumva fricosul, sărmanul Adam,
după chipul și asemănarea lui,
pe bunul Dumnezeu
și-o fi închipuit că l-a creat ? !

Nereușind într-o viață să-L descifreze,
pentru a-și ascunde neputința și trufia,
nu cumva de aceea L-a botezat
Cel de nevăzut, Cel de neajuns,
acceptându-și nimicnicia
și străbătând veacurile cu întrebările
împotmolite în fără răspuns ?

Ignatie Grecu

IGNATIE GRECU (numele de poet al lui Iordache Grecu, n. 1952, com. Corod, jud. Galați) este părinte Protosinghel la Mănăstirea Cernica. În 1972 a absolvit Liceul nr. 1 din Tecuci (astăzi Colegiul național „Spiru Haret") și, înainte de a intra în cinul monahal, a lucrat ca pedagog. Debutează literar în 1971, în antologia *Pagini dunărene* apărută la Galați. A colaborat la numeroase reviste literare, între care: „Convorbiri literare", „Luceafărul", „Suplimentul literar-artistic al Scânteii tineretului", „Contemporanul", „Viața românească", „Dunărea de Jos", „Lumina". A publicat volumele de poezii: *Bucură-te* (1992), *Mierea singurătății* (1994), *Cântec pentru cnemidă* (1994), *Hrisov, această zi* (1995), *Stihurile despre nisip* (2001), *Sipetul de taină* (2004), *Aripă de înger* (2006), *Lacrimi de mărgean* (2009), *Floare de har* (2012), *Altă înserare* (2014), *Steaua mângâierii* (2014), *Cântecul păsării pe acoperiș* (2014), *Veni-va* (2015), *Mandylion* (antologie, 2017), *Mierla, poetul și stânjenelul tahigraf (sonete cernicane)* (2018), *Sărutând floarea de măr/ Kissing the apple blossom* (ed. română-engleză, traducere de Alexandru Gh. Vasile, 2019), *Poemele de sub stejar* (2019), *Prin grădinile verzi ale inimii* (2020), *Cântec pentru așezarea luminii* (2022), *O sută și una de poezii* (Editura Academiei Române, 2022). A mai publicat *Jurnalul unui poet pelerin în Țara Sfântă* (2015). Este membru al Uniunii Scriitorilor din România (2019). Cea mai recentă recunoaștere este Premiul pentru literatură cu caracter religios în cadrul Concursului național de creație literară „Vasile Voiculescu", acordat de ziarul „Lumina" volumului *Cântec pentru așezarea luminii* (Editura Eikon, 2022). O aură duioasă plutește deasupra poeziilor părintelui Ignatie Grecu, canonice sau nu, sonete sau rondeluri, îndemnând la citire și recitire pentru bucuria de a găsi noi sensuri și semnificații ale versurilor izvorâte dintr-un suflet cuprins de o mare, adâncă și împăcată liniște, ca aceea obținută parcă după o luptă nevăzută sau văzută doar de divinitate. Unele poezii nu au o marcă religioasă, *stricto sensu*, dar cât har ceresc și celest în rostirea și rostuirea cuvintelor spre ivirea unui înțeles plin de înțelesuri. (**Victoria Milescu**)

Motto:

„Da, primăverile aveau nevoie
de tine. Unele stele
credeau că poți să le simți.
Se ridica
spre tine un val, în trecut, sau
când treceai pe lângă-o fereastră
deschisă
se dăruia o vioară. Totul era
solie.
Ai dus-o la capăt ? "
(R.M. Rilke, *Elegii*)

Elegie. Prima. Copilăria

De ce oare, mi-amintesc, iarăși, mi-amintesc,
ca să nu uit, ar trebui să scriu.
Notează tot, mi-a spus îngerul, scrie,
mai târziu, îți vei aduce aminte cu nostalgie,
și cu siguranță, nu vei mai zâmbi,
vei plânge cu adevărat suspinând
așa cum părinții plâng îngenuncheați la icoane
pe fiii lor plecați și pierduți în război.

Eram, se zice, un copil, aveam cred
vreo doisprezece ani, nu mai mult,
și umblam toată vara cu tălpile goale direct pe pământ

și toți ghimpii se sfătuiau să mă îndrăgească
și-mi sărutau, nu știu de ce, tălpile mici, goale și calde,
cu sărutări ascuțite și drepte.

Sângerând, mă așezam plângând pe cărare
și nimeni nu venea ca să mă mângâie,
soarele apunea sângerând peste lacrimile mele
iar eu șchiopătând, alergam iarăși bezmetic după fluturi,
precum mai târziu, mult mai târziu,
însuflețit, plin de entuziasm, de unul singur,
aveam să alerg după imagini și rime rare.

Elegie. A doua. Ciocârlia

Scrisul de mână divin caligrafiat
al norilor albi dimineața pe cer.
Ieșirea soarelui ca un mire din cămara nopții,
lumina, o ploaie de aur pășind
înaintea lui peste colinele înverzite.
Noaptea a fost lungă și grea, văduvită de stele.
Păsări vâslesc în zbor bucuroase să-ntâmpine zorii.
Vârfurile arborilor, aprinse făclii,
străjuind câmpia anunță o zi preaslăvită.
Lanuri de grâu, îmbătate de povara spicelor,

așteaptă, clătinându-se-n vânt, secerișul.
Înalță imn de mulțumiri și de laudă
lui Dumnezeu, în cer și pe pământ, bucuroasă, ciocârlia.

Elegie. A treia. Poetul

Adeseori, poetul smerit învață
de la îngeri ca privighetorile să cânte.
Să-ndure și să tacă de la pietre. Lasă-ți
gândurile ca norii să treacă, de neatins,
peste fruntea plecată, ninsă-n metafizic.
Priviri el ridică sfioase
la bolta cu aștri-n visare.
Luna se-nalță din mare
și ca un miel blând pe umerii lui se-așează.

Pana în mâna lui tremură vitează.
La întruparea zorilor el așterne cuvinte
precum odinioară la intrarea Domnului în Ierusalim,
sub pașii blânzi ai asinului care Îl purta prețioase
veșminte.

Luminată hârtia aprinde făclii,
Sufletele celor care-n taină-l citesc.
Bucurie și slavă ! Cum poate fi altfel
de vreme ce el pentru aceasta a fost trimis ?
Să mângâie și să bucure, dar mai ales,
să lumineze ridicarea sufletelor
arătând celor care vin și așteaptă,
orbecăind prin ceața acestei vieți,
calea cea bună, nouă și dreaptă.

Elegie. A patra. Poezia

I
Înger împreună cu mine călător.
Umbrire de sus, Poezie, a unui
prealuminat și binecuvântat nor.

Lacrimă sfioasă ce nu se mai zvântă
pe obrazul copilăriei. Tu,
pasăre de aur care pururi
lăudând pe Domnul, în inima mea cântă.

Mireasmă și vin. Tu, hrană prea sfântă.
Nectar plin de nemurire. Cerească
mângâiere a unui trimis de sus heruvim.
Domnul știe nemângâiatul nostru suspin.
De aceea trimite să ne aline
și să ne îmbărbăteze îngerul Său
plin de lumină, ce ține între aripi
pocal desăvârșit, plin până sus pentru noi,
cei triști și abătuți,
o sacră băutură din strugurii
dulci ai Raiului, Poezie !
II
Curat și suav, fragil acoperământ
Evaporându-se la prima adiere de vânt,

Rouă înstelată tremurătoare în zori.
Florile, purtătoare de mir cad și se închină
La trecerea ei, cu-un trandafir înflorit în mână.

Marea înalță la ceruri fantasme și nori.

Respirație a sufletului dintr-o inimă plină
De lacrimi duioase și dulci aduceri-aminte.

Gândul lui Dumnezeu brodat pe lumină.
Curcubeu muzical peste o mare grea de cuvinte.

Revărsare de sus alinând mulțimea îngenuncheată.
Plină de râvnă și gata de jertfă oricând.
Lin susur de aripă a Duhului Sfânt
Care nu încetează nicicând peste lume să bată.

Elegie. A cincea. Poveste

Cânta lin, adânc și duios,
Privighetorile tăcură un timp.
În ochii lui înflorea lumina
Și-n plete, pe umeri, un nimb.

Prin simplul veșmânt, de pe umeri,
Aripi păreau că respiră.
Mâinile cu degete lungi
Căutau rosturi pe liră.

Zarva lumii, orașele mari
Îl alungau tot mai departe,
Odihnea sub copaci în păduri
Cu fruntea grea pe-o carte.

Tălpile goale în troscot
Visau câmpii verzi în floare.
Precum zvăpăiat în copilărie
Când alerga după miei și mioare.

Mulțumit foarte era și ferice.
Nimeni nu-i ridica întrebare:
De unde vii și ce cauți, voinice,
Străin și sărac, prin urmare ?

Cel care era de toți așteptat
Și de veacuri în taină dorit,
Venise trimis pentru noi
Anume la timp potrivit.

Lumea văduvită de cântec
Se stingea așa cu încetul.
Domnul din cer S-a milostivit
Și-a trimis s-o învie Poetul !

Elegie. A șasea. Străinul

Totul în jur așteaptă să vii. Salcia neîncetat
Plânge-n undă clar de râu lacrimă amară.
Și ca o roasă, veche, tristă sfoară,
S-a subțiat cărarea de când Tu ai plecat.

Și ca să Te întorci din nou la noi vei rătăci.
Însă izvorul pururi are aminte să țină
C-ai fost odinioară și-ai călătorit pe-aci
Lăsându-ne noi legi, porunci și lumină.

Iar noi după Înălțarea Ta în sferele cerești
Te-am tot uitat, lăsându-Te deoparte.
Și rar, din ce în ce mai rar, ne-amintim iarăși de Tine,
Ca de un călător străin, plecat prea departe.

Că Te-ar-fi văzut în vis sau chiar și aieve,
Copiii noștri câteodată ne spun
Și nu-ncetează apoi mereu să ne întrebe:
Cine-I Străinul pașnic, milostiv și bun ?
Și cum, în rugăciune, ei totdeauna Îl cheamă:
Ci El privind la noi cu dragoste, Îl simțim.
Iar noi, prea rușinați, de bună seamă,
Abia mai murmurăm în șoaptă cuvânt sublim !

(continuare în pag. 7

(urmare din pagina 6)

Elegie. A șaptea. Plutirea

Odinioară, pe când neîndemânatic
încercam strunele sfinte ale harfei,
eram trist, trist din cale afară.
Flămând și însetat. Umblam
bezmetic pe străzi, tăcut și abătut.

Trecând pe sub o fereastră întredeschisă
am simțit în nări un abur de cafea
proaspăt măcinată și clocotind în ibric.
Volută subțire înmiresmată din Orientul luminos
mi-a atins nările,
precum auzul fin plânsul unei viori.
Am început să trag ușor aer în piept
apropiindu-mă cât mai mult de fereastră.
În vârful picioarelor am atins cu fruntea
perdeaua care flutura îmbrățișată în volute arămii,
mângâindu-mi suav nările.

Beat ca de o muzică lină,
mă subțiam și deveneam din ce în ce mai ușor
și pluteam, cred, că pluteam
viu în transparență totală.

Elegie. A opta. Aripile

Vai, demult, în tinerețe,
aripi ne creșteau la umeri,
aripi mari ca de vultur
și noi nu știam
ce să facem cu ele.
Atât de nepricepuți eram
în nevinovăția noastră.

Le țineam ascunse sub cămașă,
poate și de rușine,
ca să nu fim luați în râs.
Dar mai mult din neștiință.

Abia atunci când reușeam
să evadăm dintre ziduri
mari ziduri avea orașul,
mari și multe ziduri,
și ajungeam departe în câmp
sub cerul liber, albastru, de neatins,
ne dezbrăcam așa dintr-odată
și ridicând brațele noastre subțiri la cer,
făceam fericiți exerciții de zbor
până dispărea câmpul de sub noi !

Elegie. A noua. Cuvintele

Cu lira străveche în mâini
lăsați-mă-n taină să cânt.
Nu mai sunt fântâni.
De ce nu mai sunt ?

Veniți, voi cuvinte senine
care niciodinioară
n-ați atins în zbor
cu aripa voastră subțire
buzele vreunui muritor.

Zburați peste livezi înflorite
și peste grădini dezmierdate de vânt.
Treziți în sufletul celor care ascultă
o prospețime de sunet și de cuvânt.

Mângâiați și puneți cununi de lumini
pe frunțile ațipite-n amiază.
Precum îngerii cu melodioase mâini,
pe frunți de cântăreți le așează !

Elegie. A zecea. Fântânile

Cu pieptul dezgolit ca la război
mergeam pe străzi zâmbind, cântând.
Precum lumina se revarsă-n șuvoi
cântecul mă însufleța adânc inundând.

Fântânile sufletului erau pline
de răcoarea nopții pururi înstelată.
Zorii puneau corturi albe pe coline,
Ziua începea din nou ca o inimă să bată.

Prima ciutură afundându-se aducea
azur tremurând la suprafață.
Odată cu apa rece sclipea
ultima licărire a stelei în dimineață.

Stea care încet se topește-n veșnicie
lângă buzele celui acum însetat.
Sorbind îndelung fără să știe
azur infinit, adânc și curat !

Elegie. A unsprezecea. Culesul

I. Cu ce mâini să pot începe culesul ?
Lumina ca o mantie împărătească
se lasă ușor tremurând
îmbrăcând pământul în purpură.
Viile pline de rod așteaptă îngenuncheate pe coastă
lângă singuraticul, străvechiul izvor
proaspăt și răcoritor.

Mânăstirea Cernica

Mâinile mele nu-s gata încă
să se apropie anume cu grijă,
să desprindă strugurii copți de pe viță.
Mai șovăie încă, mai șovăie
stând la îndoială.
O, de ne-ai schimba felul mâinilor, Doamne
și energia, puterea care le conduce !

Lumea e plină de fărădelegi. Sunt,
bunăoară, mâini care lovesc și sugrumă.
Mâini care apasă fără milă pe percutor,
aruncă cu pietre, sparg, ucid, și omoară.

Cu ce mâini să pot începe culesul ?
Mâinile mele încă ezită, speriate, culesul.

II. Darul trimis nouă de sus
umple de strălucire podgoria.
Cântec și voie bună înconjoară crama.
Chiot prelung de veselie.

Dă-mi, Doamne, dacă se poate,
alte mâini, mai bune și mai curate,
mai potrivite darului trimis nouă cu îmbelșugare,
pentru a purcede, în sfârșit, la cules.

Îmi trebuie alte mâini, alt duh, plin
de blândețe, ales.
Mâini de copil, mâini simple, mâini de sătean,
care după trudă, obosite, târziu, se unesc în rugăciune.

Viile așteaptă pe coastă încărcate de rod.
Cu ce mâini, cu ce duh voi începe culesul ?

Elegie. A douăsprezecea. Slavă

Poate ar trebui să fie slăvită în cântece de privighetori.
Bătrânii salcâmi sunt plini până sus, încununați de flori.

Poate ar trebui să iau lira din nou și să cânt.
Pământ plin de mireasmă, ca un potir aurit luminând,
Revarsă-te-n cer, cu mare, luminoasă revărsare.
Cuvânt plin de taină izbucnește și freamătă-n soare.
Cine vede înțelege, cine înțelege, dacă înțelege, nimic
nu ascunde !

Fir de păianjen peste întunecate abisuri, se înalță o punte

Ora aceasta ! Clar precum safirul și străveziu ca mierea,
Cerul deschis așteaptă. Sunet de clopot. Tremură peste
pietre o apă – tăcerea.
Ciuturi scrâșnind din ruginite lanțuri mari și grele
Scot din adâncuri pentru cei care vin răcoare și stele.

Poate ar trebui să ridic ochii la cer și îndurerat să strig:
Doamne, ai milă de noi cei uitați și părăsiți, împlătoșați
în frig !
Poate ar trebui să plâng și să mă rog pentru cei vii și cei
morți, așa:
Întru Lumina Ta, facă-se voia Ta !

Elegie. A treisprezecea. Corabia

Pe marea-n răscoală nebună,
luată de furtuni, o corabie, lumea,
se leagănă-ntr-o parte și-ntr-alta,
izbită puternic
de valul uriaș împotrivă.

Acum se înalță până la cer.
Acum, în adânc, până la iad se prăvale.

Marinarii înnebuniți
strâng pânzele-n iureș
și legați cu parâme de catarg
se roagă pe punte ghemuiți.

În vârful catargului, Cuvântul
stă însă nemișcat, ca un far,
stăpân peste furtuni și talazuri.
Precum steaua polară,
trimite raze de priviri
până departe la țărmuri
unde furtuna abia mișcă
ramurile negre de platani
peste stâncile încărunțite de spumă.

Elegie. Ultima. Trandafirul

Sunt mulți trandafiri în mănăstire,
dar numai unul singur are mireasmă.
Unul singur, neștiut de nimeni, decât de Dumnezeu.
Toți cresc înalți și mândri, străjuiți de spini până sus,
ca niște soldați gata oricând de atac.
Dușmanul poate veni în orice clipă, din orice parte.
Rând pe rând înfloresc toți. Dar nici unul
nu poartă în potirul său aurit, mireasmă.
Domnul n-a binevoit întru ei.
Ci numai unul singur, singur și părăsit de toți,
departe de zarva lumii, ascuns și ferit cât mai bine
de ochii iscoditori și indiscreți.
El dă-n floare încet, delicat și tăcut,
fără să tulbure văzduhul zilei pline de praf și de zgomot,
sau să atragă atenția cuiva prea insistent.

Sufletul său adunat în potir abia se străvede
acoperit de suave, multe pleoape, multe,
dar când vântul din cer o adiere trimite
el umple cu dulce, plăcută mireasmă întreg universul.

Florentin Popescu

CĂRȚILE PRIETENILOR MEI (XLII)

Între topos și atopos

Silviu Neguț, omul care ne poartă cu el până la capătul lumii

„Cartea aceasta vine ca o mângâiere. Este reconfortant, aproape tămăduitor să afli că au existat și astfel de oameni, astfel de dascăli, în adevăratul sens al cuvântului, o mărturie, poate trecătoare, poate nu, a faptului că într-un anumit context și moment al vieții noastre au fost printre noi oameni adevărați, care au făcut ceva în viața lor, care au lăsat ceva în urma lor, profesori din altă dimensiune de care școala românească din prezent ar avea mare nevoie, precum profesorul Silviu Neguț, dar pe care nu are de unde să-i mai ia... Esențializând, trialectica *Filosofiei Silviu Neguț* ar putea fi sintetizată așa: *bucuria de a citi* (înțelepciunea), *bucuria de a călători* (cunoașterea, toleranța), *bucuria spectacolului* (scena, viața și oamenii, echilibrul)”.

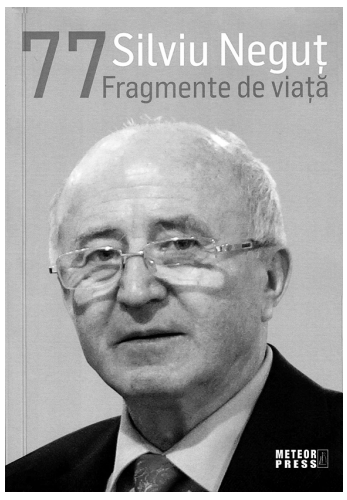
Trebuie să recunosc că o astfel de prezentare sintetică nu te poate lăsa indiferent. Ea te incită să deschizi și să citești cartea de pe coperta căreia am desprins citatul (*Silviu Neguț 77. Fragmente de viață* – Meteor Press, București, 2023). Un text semnat de dl. conf. univ. dr. Marius-Cristian Neacșu, autor și al paginilor de început ale volumului amintit, inspirat purtând titlul „Și eu l-am cunoscut pe... Silviu Neguț – un brand uman și un fenomen social”.

Nu mă îndoiesc că de numele lui Silviu Neguț a auzit până și ultimul școlar din ciclul gimnazial de vreme ce l-au întâlnit pe coperțile cărților de geografie (și nu puține !) care s-au editat în sute de mii de exemplare, adresate elevilor din clasele V-XI, autorul bucurându-se azi de o notorietate științifică deosebită, atât în țară cât și în străinătate.

Mi-a fost dat să fiu coleg de liceu cu Silviu Neguț, hăt, prin deceniul șapte al secolului trecut, în orașul Buzău.

În mai vechi pagini de amintiri am evocat, între altele, și figura profesorului nostru de geografie de atunci, Sânpetru Silvestru, care avea o metodă foarte originală de predare și de examinare la lecțiile lui. Ne scotea la tablă, trei-patru, cel mult cinci elevi și în interiorul granițelor țării, desenate de el cu creta pe tablă, ne cerea să amplasăm munți, câmpii, orașe, obiective industriale, în fine elemente despre care ne predase în lecția anterioară. Cel care nu știa s-o facă, ori greșea era admonestat astfel: „Geografia patriei tale, elev. Cum să termini liceul fără s-o cunoști ? Treci în bancă, astăzi nu-ți pun nicio notă, dar data viitoare să nu mai aștepți să te chem eu. Să ieși singur în față cu ambele lecții învățate – și cea pe care n-o știi acum și cea pe care am să v-o predau azi !”.

Nu mai intru în alte detalii, mai vreau doar să menționez că dascălul acela, ca și colegii lui de acolo erau profesori așa-ziși „de modă veche”, cu experiență, intuind către care dintre disciplinele predate are chemare un elev sau altul, suplimentându-i cunoștințele cu informații prețioase. Nimeni nu avea nevoie să apeleze la meditații, practică răspândită astăzi la scară largă. Și nu era de mirare că aproape toți absolvenții acelui liceu (azi Colegiu Național) „B.P. Hasdeu” din Buzău reușeau la admiterea în învățământul superior. Amintirea de mai sus se leagă neapărat și de personalitatea lui Silviu Neguț – în fond cea mai mare „victorie didactică” a profesorului amintit.

Citesc atent, pagină cu pagină, cartea menționată la începutul acestor rânduri și-mi dau seama că vocabularul oricăruia dintre noi, cititorii, este prea puțin încăpător pentru a pune într-o lumină cât mai exactă imaginea omului Silviu Neguț care, ajuns acum la senectute, are un bilanț de împliniri atât de bogat și de variat încât, probabil, nici lui nu-i vine să creadă. Hărăzit de Dumnezeu cu multe daruri, el a reușit să-și atingă idealul într-o viață în care – cartea o dovedește cu asupra de măsură ! – nicio zi, poate nicio oră, par să nu fi trecut degeaba, fără să înfăptuiască ceva. Dictonul sculptorului antic Apelles („Nicio zi fără o linie !”) cred că a fost și deviza colegului meu de generație și de liceu.

Parcurgând filă cu filă acest volum omagial, îmi dau seama nu numai că rubrica de față, ci chiar un întreg număr de revistă nu mi-ar ajunge pentru a-l prezenta cititorilor pe Silviu Neguț cu multitudinea lui de activități – de la scrierea unor cărți și până la prestațiile didactice din țară și din străinătate, de la călătoriile nenumărate în cele patru zări ale lumii (și aproape n-a rămas niciuna despre care să nu fi scris sau să fi vorbit în emisiuni radio și Tv), de la conferințele susținute în prestigioase foruri științifice din Europa și chiar mai de departe și până la serialele publicistice din diferite publicații și alte mijloace mass media.

Neputându-le cuprinde, măcar sintetic, pe toate, mă mulțumesc să spicuiesc câteva din fiecare domeniu în care geograful a fost prezent și a lăsat, cum se spune îndeobște ceva în urma lui.

Astfel, numai în partea întâia a cărții, din „Repere biografice” (26 pagini) citim că a absolvit Facultatea de Geologie-geografie a Universității București, apoi, un curs de limbi străine, un altul postuniversitar de ziaristică și că a urmat mai multe programe de specializare în Italia, Olanda, Franța, Austria, Spania, că a fost profesor universitar la Academia de Studii Economice, mai mulți ani redactor de editură, că a condus doctorate și că este expert al Școlii Doctorale a Universitá degli Studi di Bari „Aldo Moro” din Bari (Italia), că este fondator (2004) și o vreme director (2004-2012) al masterului de Geopolitică și încă altele.

Acestora li se adaugă contribuțiile în unele domenii științifice, dezvoltate la noi mai ales în ultimele decenii: geografia cantitativă/matematică, geografia umană și economică, geografia mediului înconjurător, geografia turismului (între altele a publicat și două cărți de mare audiență la public: *Pași pe Terra*, 1983; *Spectacolele Terrei*, 1989) etc.

Ca un adjuvant firesc și demn de menționat este și faptul că Silviu Neguț a fost cooptat în multe instituții internaționale și a câștigat mai multe granturi de cercetare prin competiție națională. Cu alte cuvinte, a beneficiat, cum s-ar spune, de „ieșire la mare” în cercetări și activități europene și internaționale.

O carte de vizită atât de bogată, atât de largă, atât de variată tematic nu cred să aibă mulți specialiști, de la noi sau de aiurea.

Dar cărțile ? Probabil că dacă ar fi întrebat ce lasă în urma lui, Silviu Neguț ar răspunde: În primul rând cărțile. Cele scrise de unul singur și cele scrise în colaborare cu alții. Ele ocupă ușor unul sau chiar mai multe rafturi de bibliotecă. Și mai toate – de la manualele școlare și până la enciclopediile de anvergură nu numai că sunt de mare interes, ci, mai mult, aduc ceva nou, ceva „de ultimă oră” în domeniul abordat.

De aci se poate desprinde cu ușurință și concluzia simplă că autorul, atunci când le-a elaborat a fost la curent cu cele mai noi idei, ipoteze, concepții în domeniul cu pricina.

Iată și câteva titluri care nu mai au nevoie de niciun comentariu, fiindcă ele însele spun totul: *Geografia României, a Uniunii Europene și a Europei* (coordonator și autor), *Enciclopedia românilor de pretutindeni. Comunități, personalități, concepte*; *Enciclopedia exploratorilor și călătorilor. Din toate timpurile și din toată lumea*; *Superlativele Terrei. O enciclopedie a recordurilor*; *Și eu am fost la... Capătul lumii*; *Geografia umană*; *Geopolitica. Universul puterii*; *Mirajul alb. Polul Nord – Polul Sud*; *Un singur pământ. Omul și mediul înconjurător*; *Căutători de noi tărâmuri*.

Și bibliografia neguțiană nu se oprește aci, întrucât în ea se mai înscrie și peste 150 de articole de specialitate, alte 100 de informare și popularizare și peste 150 de comunicări științifice la manifestări cu caracter internațional.

Unii dintre noi ne mai amintim că într-o vreme vocea lui Silviu Neguț era adusă de undele hertziene și în casele noastre, fiindcă renumitul geograf susținea la Radio o emisiune așteptată cu multă nerăbdare și cu bucurie de către mulți ascultători.

Foarte cuprinzător (640 pagini), volumul *Silviu Neguț 77. Fragmente de viață* a adunat între coperțile lui, bine și judicios grupate, cam toate aspectele vieții omului, preponderente rămânând paginile de interviuri acordate de-a lungul anilor, unele emisiuni radio și Tv, comunicările, relatările de la manifestări internaționale, însemnările de călătorie pe mapamond. Nu lipsesc nici impresiile și gândurile autorului despre profesori și prieteni, apoi cele ale altora (foști colegi, prieteni) despre Silviu Neguț, notațiile din expediții.

Ca un pandant, partea a X-a (și ultima) a cărții poartă titlul „Clipe de viață/Amintiri sensibile” și ea ne dezvăluie, fie și fragmentar, vocația de scriitor-memorialist a lui Silviu Neguț – cel care după călătorii și expediții prin toată lumea, nu uită să se întoarcă din când în când și pe meleagurile copilăriei, evocând cu căldură familia și rudele, prietenii și foștii colegi de școală din primii ani.

Printre multe recunoașteri ale meritelor omului Silviu Neguț se numără și acordarea de către Primăria Buzău a titlului de „Cetățean de onoare al municipiului Buzău” și nu în ultimul rând „botezarea” cu numele lui a bibliotecii din comuna natală, Vadu Pașii.

Aș fi tentat să închei spunând că avem în față o carte a vieții unui om așa cum a fost (ca să folosesc exprimarea lui Nicolae Iorga), dacă nu mi l-aș imagina pe Silviu Neguț în fața unei mese plină de hărți, de tratate de specialitate și de tot felul de alte lucrări – așa cum îmi place să cred că trăiește la Breaza Prahovei, unde s-a retras spre a trăi în liniște, departe de lumea dezlănțuită pe care o cunoaște mult mai bine (și la ea acasă) decât oricare dintre noi.

Am citit despre...

Scriitori români, văzuți de mari graficieni ai lumii (XIII)

Florentin POPESCU

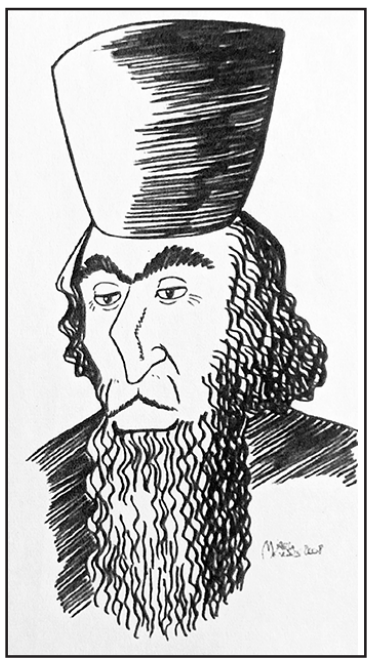
Citim în *Dicționarul general al literaturii române* (2021): „Reprezentanții Școlii Ardelene s-au străduit să demonstreze originea romană a românilor, latinitatea limbii române, vechimea și continuitatea de locuire a românilor în Transilvania (în spațiul Daciei antice), tradițiile și cutumele romane ale românilor, valoarea creației lor materiale și culturale etc. Europe Occidentală – devenită modelul principal de cultură și civilizație de prin secolele al XIV-lea și al XV-lea – trecuse prin experiența Renașterii, Reformei și Contrareformei (și a Reformei catolice), a erudiției individuale (în secolul al XVI-lea), a erudiției colective (în secolul al XVII-lea) și se afirma, începând din preajma anilor 1700, drept o lume a barocului și apoi a Luminilor. Toate aceste orientări au avut ecouri, mai vizibile ori mai timide, și în țările și provinciile care aveau să formeze ulterior România. Modelele apusene devin, pe măsura trecerii timpului, tot mai pregnante, deși ele se aflau în interferență cu vechile influențe bizantino-slave, cu ortodoxia, care-și puseseră amprenta puternică asupra evoluției spirituale a românilor în Evul Mediu”.

În acest context în Transilvania apare gruparea cunoscută în istoria culturii noastre sub denumirea de *Școala Ardeleană*. Unul dintre reprezentanții ei este Samuil Micu-Klein (1745-1806), teolog, istoric și filolog, aflat printre cei care au redactat documentul *Supplex Libellus Valachorum Transilvanie* (1791). Numele lui este legat și de editarea, la Viena, pentru prima oară a unei cărți scrisă în limba română cu alfabet latin și ortografie etimologizantă: *Carte de rogacioni pentru evlavia homului chrestian* (1779). El este totodată și unul dintre redactorii gramaticii *Elementa linguae daco-romanae sive valachicae* (1780), care cuprinde și principiile ortografiei etimologizante.

Figura prelatului și filologului Samuil Micu-Klein a atras atenția a nu mai puțin de zece graficieni de pe mapamond: Camilo Triana (Columbia), Sergio Raul Morettini și Erico Ayres (Brazilia), Ivica Kolumbic (Croația), Flemming Aabech (Danemarca), Iwtofy Amnir (India), Amir Soghrati (Iran), Fadi Abou Hassan (Siria), Mirella Menciassi (Italia), Ian Baker (Marea Britanie) și Alexei Talimonov (Ucraina).

Elementul principal ce pare a nu fi scăpat nici unuia dintre graficienii amintiți este căciula înaltă (cuca) – cea care sporește prestanța personajului, indicând totodată apartenența acestuia a cinul bisericesc. Pentru Ivica Kolumbic și Flemming Aabech înaltul reprezentant al cauzei românilor din Transilvania este înainte de toate o figură gânditoare. La primul dintre ei capul, străjuit de o barbă imensă și de o chică asemenea, apare sprijinit pe mâna stângă, iar la cel de al doilea ținând în dreapta o pană cu care scrie într-un ceaslov, iar stânga ține o cruce în dreptul fălcii, aidoma inșilor care astăzi duc la ureche un telefon mobil. Erico Ayres și Sergio Raul Morettini l-au imaginat pe filolog încruntat, adâncit în gânduri și trăgând cu coada ochiului spre cineva nevăzut, poate spre cei ce-i vor judeca, peste timp, lucrările.

De departe cea mai reprezentativă imagine ne-a parvenit de la Mirella Menciassi (Italia). Este vorba de un portret executat în linii simple, amintind parcă de tehnica cubiștilor. Elementele care șochează sunt barba, chica și cuca, în vreme ce ochii, nasul și sprâncenele sunt creionate parcă în fugă. Gravitatea sugerată de întregul desen, executat în alb-negru, se impune aidoma unei efigii ce nu se poate uita ușor.

Samuil Micu-Klein văzut de Mirella Menciassi (Italia)

CENTENAR PAUL CORNEA

(3 noiembrie 1923-7 octombrie 2018)

Rodica LĂZĂRESCU

„În definiția serviciului pe care-l prestăm culturii române nu intră nici demisia, nici ieșirea la pensie”

„Adevărul despre un autor e de căutat mai degrabă în corespondență decât în opera sa. Cel mai adesea opera este o mască.”

Mi-am amintit vorbele lui Emil Cioran la intersecția a două preocupări: ordonarea scrisorilor primite de Niculae Gheran și evocarea profesorului Paul Cornea la rotunjirea sutei de ani de la nașterea sa. Și, pentru a-mi întări convingerea că de undeva, de Dincolo, „păgubașul” editor al lui Rebreanu continuă să aibă grijă de propria-i posteritate, din teancul de epistole îngălbenite de vreme s-a cerut cercetat un plic modest, reunind cele două nume – al destinatarului *Nicolae* [sic !] *Gheran* și al expeditorului *Paul Cornea* –, care adăpostea două pagini dactilografiate.

Îi redăm mai jos conținutul, cu imensul regret (resimțit la citirea fiecărei scrisori dintre cele multe primite vreme de câteva decenii de NG) că nu avem „perechea”, misiva care fie a provocat epistola respectivă, fie i-a răspuns.

Transcrierea textului s-a făcut în conformitate cu normele actuale, iar prenumele destinatarului a fost adus la forma din acte.

[plic]
Domnului Niculae Gheran
Aleea Plenița 4
Bl. Y-8, Sc. 1, Ap. 1
București 3
74676

Paul Cornea
Str. Beldiman 1 et. 2, ap. 30, București 70601

București, 29.03.2001
Scumpe prietene,

Sunt extrem de jenat că am fost prins pe picior greșit de un om pe care-l respect și la care, efectiv, țin din toată inima. Am primit cărțile și prețioasa epistolă, atât de mișcătoare prin vibrația sentimentului și amărăciunea comprimată. Am întârziat să răspund, ți-o spun absolut sincer (cu conștiința că mărturisirea te va consterna și, în orice caz, te va dezamăgi), fără să-mi dau seama că timpul se scurge și că tăcerea doare. Angajat cum sunt într-o lucrare extrem de ambițioasă, inițiată nebunește, în cel mai pur spirit pașoptist, hărțuit, în același timp, de ale vieții valuri, ceea ce înseamnă pentru mine două cursuri pe săptămână, o droaie de doctoranzi plus nesfârșite mărunțișuri de care nu sunt în stare să scap, mi se întâmplă destul de des să pierd memoria cronologiei profane, Mi s-a întâmplat și de data asta, în chip cu totul inoportun. De-abia cea de-a doua scrisoare m-a făcut să înțeleg cât de mare era paranteza pe care o deschisesem involuntar și, astfel, să-mi măsor culpa. Te rog să mă crezi că, pentru o dată, nu sunt deloc mândru de mine.

Venind la ceea ce-mi scrii, aș vrea să desprind două lucruri. Cel dintâi privește situația deplorabilă a sectorului editorial, într-unul din compartimentele lui sensibile la conjunctură și foarte importante pentru destinul culturii noastre – edițiile de bază, critice ori de referință, ale patrimoniului canonic. Cel de-al doilea se referă la locul numitului Nicolae Gheran în sistem și la semnificația activității lui. Sunt cam didactic, probabil din deformare profesională, dar poate că nu e rău să fiu clar și concis. Câștigăm timp și nu e nevoie de hermeneutică pentru ca partenerul de dialog să-mi deslușească gândurile.

Ai de o mie de ori dreptate în criticile aduse politicienilor panglicari și incompetenți, dacă nu totdeauna alergici la cultură, în tot cazul fără voința ori imaginația de a întreprinde ceva. După părerea mea, în situația actuală e necesar, înainte de toate, un diagnostic lucid. În esență, oameni de cultură, ca d-ta, ca mine, ca cei ce se află pe aceeași baricadă cu noi, trebuie să plece de la premiza că finanțarea edițiilor nu mai poate fi o problemă exclusiv a statului. E legitim să revendicăm în continuare o subvenție din bani publici însă distribuită de un organism independent, nu ca acum, de o comisie subordonată Ministerului Culturii, pe care orice deținător de portofoliu o modelează după capricii și interese de gașcă. Pentru ca acest organism să se nască e nevoie, desigur, de o inițiativă legislativă specială. Pe de altă parte, alături de această Casă a Literelor (alimentată din bugetul de stat dar și dintr-o contribuție a tuturor editurilor, proporțională cu cifra respectivă de afaceri) se impune constituirea unei Fundații private urmărind promovarea și stimularea publicării cărților de patrimoniu. O asemenea Fundație implică în mod necesar o lege serioasă a sponsorizării (nu bătaia de joc cunoscută sub acest nume) care să deducă efectiv din impozite sumele donate în scopuri culturale. În fine, mai e o a treia cale, cea a eforturilor întreprinse de interesați pe lângă editurile mari și puternice (există și din astea ?), în vederea suportării din beneficii a unor titluri în pierdere; de fapt, cum bine știi, practica e curentă, dar de mică anvergură, întâmplătoare, guvernată adesea de criterii false (sunt încurajați diletanți sau impostori). Și totuși, în perspectiva anilor ce vin, pe măsura creșterii nivelului de trai al românilor (ipoteză pe care o iau în calcul), această din urmă variantă se va defini tot mai mult drept cea a normalității.

Ai să mă întrebi eventual: cine s-ar putea ocupa de traducerea în fapt a propunerilor de mai sus ? Din păcate, nici Niculae Gheran, nici Paul Cornea, nici Tiberiu Avramescu, nici ceilalți supraviețuitori ai planului de „reconsiderări” din 1958, nici alții de teapa lor nu mai au cum să se numere printre cei chemați să acționeze. Și atunci cine o va face ? Aici vine probabil deosebirea dintre noi: eu cred că se vor găsi îndrăzneți și interesați, îi va scoate la iveală viața, posibil după o fază trecătoare de eclipsă. Nici filologia nu va muri, nici istoria literară, deși traversează o epocă dificilă, iar tinerii de azi – mă refer la cei cu vocație și apetit cultural – nu sunt mai proști decât eram noi la vârsta lor. Ce e drept, un alt Gheran n-o să se mai ivească, de altfel nici n-ar mai avea ce să facă, de vreme ce problema Rebreanu ai reușit s-o scoți de pe rol…

Lăsând gluma la o parte, dacă în privința a ceea ce se va întâmpla cu editarea textelor de referință, recunosc că operez cu prezumții și speranțe, prezumții foarte probabile și speranțe, cred, legitime totuși nu mai puțin ipoteze de lucru și nu realități palpabile, în răspunsul la întrebarea pe care mi-o adresezi direct bănuiesc că pot fi efectiv mai „realist”.

Îți pui problema dacă să mergi mai departe cu ediția Rebreanu, întocmind volumele de corespondență și moloz. Sugerezi că munca e anevoioasă, condiția tiparului greu de realizat, că „alergătorul de cursă lungă” a cam obosit (Cât de bine îl înțeleg !). De altă parte, îți spui: „cui prodest ?” „Pe nimeni nu interesează ceea ce fac, ceea ce aș putea face”.

Ceea ce am de replicat e simplu. La ora de față, când ediția Rebreanu s-a confundat cu propria-ți existență, nu mai ai altceva de făcut decât să continui. Să te oprești, ar fi un non-sens. Dar chiar de-ai voi s-o faci, sunt sigur că o voce interioară irezistibilă te-ar rechema imperativ la masa de lucru. Cât privește ecoul stârnit, te înșeli. Poate nu sunt foarte mulți cei capabili să evalueze exact ce ai realizat, dar, ca formatori de opinie, au o influență în durată și în profunzime, care le compensează puținătatea numerică și slaba vizibilitate momentană. Și chiar de n-ar fi așa (deși este !), încă avem datoria de a merge până la capăt, fără a ne sinchisi de cârteli și ingratitudini, dat fiind că în definiția serviciului pe care-l prestăm culturii române nu intră nici demisia, nici ieșirea la pensie. Mă încumet să-ți spun aceste cuvinte care altminteri sună puțintel emfatic, pentru că mi le spun mie însumi când mi se întâmplă să traversez momente de descumpănire și îndoială.

Mă bucur că ne-am regăsit, deocamdată epistolar, poate cândva, și între patru ochi, spre a sta la un taifas.

Cu drag,
Paul Cornea

Victoria Milescu

A SELF-MADE MAN

Noua carte a lui Marian Ilie, *Mărturisiri și fulgurații la foc de tabără,* apărută anul acesta la editura Betta, are un titlu care ne poate păcăli, inducând ideea unei lecturi ușoare, cu lucruri vesele care se spun de obicei la un foc de tabără. Dar, pentru cel ce începe să citească și dacă are șansa să-l cunoască pe Marian Ilie, aceste focuri pot fi focuri de armă, de avertisment, iar tabăra trimite spre taberele care există în zonele politică, economică, literară etc. Cele două secțiuni ale cărții oferă imaginea vieții unui om, aș zice *a self-made man*, un om care s-a realizat pe sine, prin sine însuși, care, pornind dintr-o familie modestă de țărani din satul Gulianca, județul Brăila, ajunge să lucreze la cele mai înalte niveluri, de mare responsabilitate, atât în țară, cât și în străinătate. În prima parte, autorul își istorisește parcursul carierei militare și literare, cu bune și rele, iar partea a doua cuprinde cronici despre cărțile sale, ale unor scriitori români și turci, plus câteva interviuri, ce vin să susțină originalitatea și valoarea operei sale literare, încununate cu premii, inclusiv cu primirea în Uniunea Scriitorilor din România. Textul alert, probând o bună memorie, în fapt o confesiune, pe care autorul o numește spovedanie, are ceva frisonant, lipsit de edulcorările și sentimentalismele obișnuite acestui gen. Personal, lectura cărții mi-a captat interesul și datorită faptului că evocările autorului se referă în mare măsură și la orașul Brăila, orașul meu natal, menționând nume de oameni și locuri, de evenimente pe care le-am trăit în aceeași perioadă, aparținând aceleiași generații. Marian Ilie surprinde în câteva tușe sigure atmosfera și farmecul orașului de la Dunăre, amintește de interacțiunea sa cu marinarii de pe vasele străine ancorate, dezvăluindu-și înclinația pentru limbile străine, dar și atracția pentru călătoriile în țări îndepărtate, exotice. E menționat liceul teoretic „Nicolae Bălcescu”, liceu centenar, unde am învățat amândoi, el la real, eu la uman, având aceiași profesori exemplari, accentuând că în perioada anilor ’70, învățământul din România era la cote foarte înalte. În cartea sa, l-am regăsit pe regretatul Puiu Scărlătescu, șeful cenaclului literar „Mihu Dragomir”, unde participam și eu, când am revenit în Brăila, după absolvirea facultății, ca profesoară de limba engleză. Apoi, amintește de Universitatea din București, unde el a urmat limba turcă, iar eu limba engleză. Plecând de acasă, Marian Ilie și-a luat destinul în propriile-i mâini. A optat pentru cariera militară, ca mulți alți tineri ce proveneau din familii modeste, parcurgând etape, care i-au dezvoltat spiritul combativ și simțul dreptății. În toți anii în care a lucrat în diplomația militară, nu l-a părăsit exercițiul scrisului, deoarece cărțile pe care le-a publicat după pensionare relevă un scriitor matur, cu un deosebit simț al cuvântului (lucrarea sa de licență, unicat, a fost despre interjecții), cu o ureche fină, dar și cu o voce bună, cântând în tinerețe în corul de la „Tinerimea română”, dar și în diferite ocazii, romanțe. Talentul lui artistic înnăscut e dublat de un spirit critic exercitat uneori fără menajamente, alteori voalat, folosind ironia duioasă, ori persiflarea inteligentă.

Scrisul este a doua sa natură, care l-a purtat prin cenacluri, redacții de reviste și edituri. Nu e de mirare că prima sa carte, cu poezii patriotice, de la Editura Militară, a fost scoasă de la tipar, de cenzura vremii, suspectată de elemente subversive. A fost membru PCR, dar a refuzat colaborarea cu Securitatea, deloc nesurprinzător pentru firea sa independentă, vulcanică, încrezătoare în propriile-i forțe, respingând compromisul. Poezia lui Marian Ilie, în vers clasic ori în vers liber, are o largă varietate tematică. Regăsim aici natura, în special câmpia Bărăganului, iubirea pentru o ființă ideală, dragostea față de patrie, revolta împotriva nedreptăților, impostorilor, parveniților, trădătorilor, de cele mai multe ori cu o tentă reflexiv-moralizatoare. Dar cel mai mare merit al său este cel de traducător, făcând servicii importante literaturii române prin traducerea în limba turcă a unor autori români, lansându-le cărțile în Turcia, dar și invers, traducând poeți turci, mărind aria de interes și receptare a literaturii turce la noi, realizând așa-numitele poduri lirice între România și Turcia. Aceasta, după ce contribuise, tot în calitate de traducător, la încheierea unor importante tratate și contracte între partea română și partea turcă. Traducerea în limba română a poetului turc Fazil Husnu Daglarca i-a adus Premiul pentru traducere la Festivalul „Titel Constantinescu”, de la Râmnicu Sărat, în 2012, premiul constând în tipărirea cărții de traduceri în 100 de exemplare, pe care le-a distribuit gratuit, în țară și în străinătate.

Marian Ilie nu este numai traducător al unor poeți străini, ci și ghidul lor, invitând poeți din Turcia arătându-le frumusețile României, organizându-le lansări de carte în țara noastră, unele repetate, ca în cazul poeților Osman Bozkurt și Ayten Mutlu, facilitând prietenii, schimburi de cărți etc. Entuziast și efervescent a creat la Potlogi Festivalul de poezie „Brâncoveniana”, cred că printre puținele festivaluri de poezie patriotică, dacă nu singurul, nemaivorbind de disponibilitatea sa de „poștaș” virtual distribuind scriitorilor în general, on line, reviste literare, acompaniate de versurile lui, care adunate, au alcătuit cartea *Ce pana corbului lui Poe*, o carte originală în felul ei, de promovare culturală inedită. Opera diversă a lui Marian Ilie se datorează unei tumultuoase experiențe de viață, talentului nativ, culturii și spiritului său revoltându-se mereu împotriva a ceea ce se arată a fi nedrept, incorect, fără să țină cont de repercusiuni. Acest fel de a fi al lui îl face greu de acceptat în unele tabere existente, literare sau nonliterare, dar poetul nostru merge mai departe, conștient de valoarea sa, fiindcă taberele sunt cele care au de pierdut.

Nicolae Scurtu

ÎNTREGIRI LA BIBLIOGRAFIA LUI NICHIFOR CRAINIC

Bibliografia poetului, prozatorului, eseistului, filosofului, teologului, traducătorului și memorialistului Nichifor Crainic (1889-1972) după *patru decenii*, de la *revenirea* sa în actualitatea literară și culturală a României, nu e cunoscută și nici elaborată de specialiști, cunoscători ai domeniului.

Unele prejudecăți și rezerve extravalorice continuă să persiste și să trimită opera unui cărturar de dimensiune europeană *în umbră* și într-o nepermisă stare de așteptare și incertitudine.

Nichifor Crainic
Secretar general al Ministerului de Culte și Arte.

E adevărat, că cei ce s-au ocupat, până acum, cu mici excepții, de *restituirea* operei lui Nichifor Crainic, nu sunt istorici și critici literari, ci simpli diletanți, care operează după alte criterii. Evident, străine literaturii.

Remarcabile sunt unele aspecte ale *paraliteraturii* lui Nichifor Crainic, din care s-au publicat și care au contribuit la clarificarea unor aserțiuni de ordin *biografic, bibliografic* și *biobibliografic*.

O parte însemnată a literaturii sale epistolare a fost și continuă să fie restituită cu pricepere și devoțiune pentru *decriptarea* unor momente necunoscute ale operei și biografiei unuia dintre cei mai însemnați scriitori interbelici.

Epistolele ce se restituie, acum, sunt trimise poetului, prozatorului și dramaturgului Paul Anghel (1939-1995) pe care l-a cunoscut, recent, în paginile revistelor *Glasul Patriei* și *Tribuna României*, unde începuse să colaboreze după *o lungă* și *inacceptabilă* absență.

În prima epistolă Nichifor Crainic face câteva judicioase observații privitoare la piesa de teatru *Viteazul*[1] a tânărului său confrate, Paul Anghel, afirmând fără nici o reținere, ceea ce i-a plăcut și ceea ce nu i-a plăcut.

Sugestiile și observațiile lui Nichifor Crainic sunt temeinic argumentate și contribuie, esențial, la conturarea profilului marelui erou.

Cea de a doua epistolă se constituie într-un convingător omagiu adus Malvinei Urșianu și lui Paul Anghel pentru întreaga lor operă culturală și literară.

*

[București], 25 august 1969

Iubite domnule Paul Anghel,

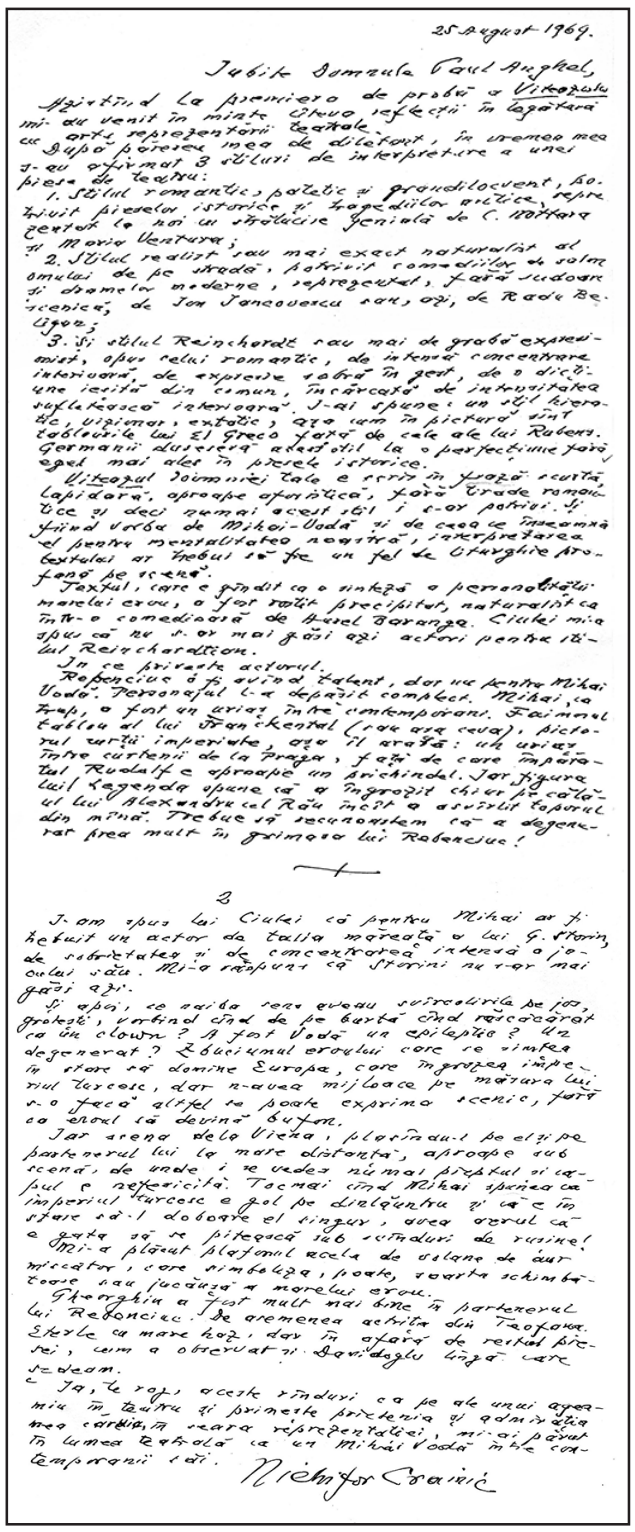
Asistând la premiera de probă a *viteazului*, mi-au venit în minte câteva reflecții în legătură cu arta reprezentării teatrale.

După părerea mea de diletant, în vremea mea s-au afirmat 3 stiluri de interpretare a unei piese de teatru.

1. Stilul romantic, patetic și grandilocvent, potrivit pieselor istorice și tragediilor antice, reprezentat la noi cu strălucire genială de C. Nottara[2] și Maria Ventura[3].

2. Stilul realist sau, mai exact, naturalist al omului de pe stradă, potrivit comediilor de salon și dramelor moderne, reprezentat, fără sudoare scenică, de Ion Iancovescu[4] sau, azi, de Radu Beligan[5].

3. Și stilul Reinchardt[6] sau mai degrabă expresionist, opus celui romantic, de intensă concentrare interioară, de expresie sobră în gest, de o dicțiune ieșită din comun, încărcată de intensitatea sufletească interioară. I-ar spune: un stil hieratic, vizionar, extatic, așa cum în pictură sunt tablourile lui El Greco față de cele ale lui Rubens. Germanii duseseră acest stil la o perfecțiune fără egal, mai ales, în piesele istorice.

25 August 1969.

Iubite domnule Paul Anghel,

Asistând la premiera de probă a Viteazului mi-au venit în minte câteva reflecții în legătură cu arta reprezentării teatrale. După părerea mea de diletant, în vremea mea s-au afirmat 3 stiluri de interpretare a unei piese de teatru:

1. Stilul romantic, patetic și grandilocvent, potrivit pieselor istorice și tragediilor antice, reprezentat la noi cu strălucire genială de C. Nottara și Maria Ventura;

2. Stilul realist, sau mai exact naturalist al omului de pe stradă, potrivit comediilor de salon și dramelor moderne, reprezentat, fără sudoare scenică, de Ion Iancovescu sau, azi, de Radu Beligan;

3. Și stilul Reinchardt sau mai degrabă expresionist, opus celui romantic, de intensă concentrare interioară, de expresie sobră în gest, de o dicțiune ieșită din comun, încărcată de intensitatea sufletească interioară. I-ar spune: un stil hieratic, vizionar, extatic, așa cum în pictură sunt tablourile lui El Greco față de cele ale lui Rubens. Germanii duseseră acest stil la o perfecțiune fără egal, mai ales, în piesele istorice.

Viteazul domniei tale e scris în fraza aceasta, lapidară, aproape aforistică, fără tirade romantice și, deci, numai acest stil i s-ar potrivi. Și fiind vorba de Mihai-Vodă și de ceea ce înseamnă el pentru mentalitatea noastră, interpretarea textului ar trebui să fie un fel de liturghie profană pe scenă.

Textul, care e gândit ca o sinteză a personalității marelui erou, a fost rostit precipitat, naturalist ce într-o comedioară de Aurel Baranga. Ciulei mi-a spus că nu s-ar mai găsi azi actori pentru stilul Reinchardtian.

În ce privește actorul. Rebenciuc o fi având talent, dar nu pe Mihai-Vodă. Personajul l-a depășit complet. Mihai, ca trup, a fost un uriaș între contemporani. Faimosul tablou al lui Franckental (sau așa ceva), pictorul curții imperiale, așa îl arată: un uriaș între curtenii de la Praga, față de care împăratul Rudolf e aproape un prichindel. Iar figura lui ! Legenda spune că a îngrozit chiar pe călăul lui Alexandru cel Rău încât a azvârlit toporul din mână.

Trebuie să recunoaștem că a degenerat prea mult în grimasa lui Rebenciuc !

I-am spus lui Ciulei[10] că pentru Mihai ar fi trebuit un actor de talia măreață a lui G. Storin[11], de sobrietatea și de concentrarea intensă a jocului său. Mi-a răspuns că Storin nu s-ar mai găsi azi.

Și apoi, ce naiba sens aveau zvârcolirile pe jos, grotești, vorbind când de pe burtă, când răscăcărat ca un clovn ? A fost Vodă un epileptic ? Un degenerat ?

Zbuciumul eroului care se simțea în stare să domine Europa, care îngrozea imperiul turcesc, dar n-avea mijloace pe măsura lui s-o facă altfel ce poate exprima scenic, fără ca eroul să devină bufon.

În scena de la Viena, plasându-l pe el și pe partenerul lui la mare distanță, aproape sub scenă, de unde i se vedea numai pieptul și capul e nefericită.

Tocmai când Mihai spunea că imperiul turcesc e gol pe dinăuntru și că e în stare să-l doboare el singur, avea aerul că e gata să se pitească sub scânduri de rușine !

Mi-a plăcut plafonul acela de volane de aur mișcător, care simboliza, poate soarta schimbătoare sau jucăușă a marelui erou.

Gheorghiu a fost mult mai bine în partenerul lui Rebenciuc. De asemenea, actrița din Teofana. Etterle[12] cu mare haz, dar în afară de restul piesei, cum a observat și Davidoglu[13] lângă care ședeam.

Ia, te rog, aceste rânduri ca pe ale unui ageamiu în teatru și primește prietenia și admirația mea, căruia, în seara reprezentației, mi-ai părut în lumea teatrală ca un Mihai-Vodă între contemporanii săi.

Nichifor Crainic

[Prietenului Paul Anghel, Nichifor Crainic. Prin amabilitatea lui Nedic].

*

[București], 1 ianuarie 1971

Scumpi și înzestrați prieteni,

Mișcat de urarea voastră, vă doresc de Anul Nou ceea ce v-am dorit totdeauna de când vă cunosc mai bine:

Doamnei Malvina[14] o carieră artistică la înălțimea inteligenții și gustului aristocratic de care dispune.

Iar ție, Paul Anghel, o dramaturgie personală în orizontul vizionar care îți aparține, plus o eseistică originală pe care, în vremea de azi, ești singur chemat s-o realizezi !

Ați clădit un sălaș celor nouă muze unde nu e exclus să colaborați la câte o operă epocală.

Pentru asta rog pe Dumnezeu să vă dea viață lungă și sănătate deplină, adică energie tinerească și inspirată.

Să vă ajute Dumnezeu !

Nichifor Crainic

[Domnului Paul Anghel, scriitor român, Bulevardul Bălcescu, nr. 32-34, București].

Notă: Originalele celor două epistole, necunoscute, se află în biblioteca cercetătorului Vlad Bilevsky din București.

CÂTEVA CĂRȚI CU AUTOGRAFE ÎN BIBLIOTECA PROZATOAREI IOANA PETRESCU

Bibliografia Ioanei Petrescu (n. 10 octombrie 1906, București – m. 20 octombrie 1996, București), deși însumează peste cincisprezece cărți și un apreciabil număr de reportaje și încunună ri de călătorie, nu e cunoscută în întregime.

A debutat târziu, în 1937, în eleganta și cunoscuta revistă *Vremea* în paginile căreia publicau aproape toți scriitorii români interbelici.

Romanele *Fapt divers* (1937) și *Joc de oglinzi* (1937) au făcut-o cunoscută și au impus-o unui apreciabil grup de cronicari, critici și istorici literari, care au relevat în comentariile lor noutatea prozei sale psihologice.

Ca unică fiică a viceamiralului Ion Bălănescu-Danubian din Giurgiu a călătorit mult în cele mai fermecătoare colțuri ale lumii.

A adunat un imens material faptic și iconografic pe care l-a folosit în unele însemnări de călătorie și chiar în unele cărți de ficțiune.

S-a bucurat de prietenia și aprecierile unor confrați de aleasă ținută intelectuală: E. Lovinescu nota – *Doamnei Ioana Petrescu, și omagii și urare de bun augur, 20 mai* [*1*]*937. Memorii. Volumul II* 1916–1930. Craiova, Scrisul Românesc, [1932], iar Tudor Vianu caligrafia – *Doamnei și domnului inginer Petrescu, omagiu cordial, iunie 1939.* [*Studii și portrete literare*. Craiova, Editura Ramuri, 1931].

Poetul și eseistul Alexandru Philippide îi scrie – *Doamnei Ioana Petrescu pentru înțelegerea prietenoasă pe care o arată poeziei.* [*Stânci fulgerate. Poeme. Cu un portret inedit de Iser.* București, Cultura Națională, 1930], iar Adrian Maniu creionează lapidar – *Lui Ioana și George de la Adrian, 1965.* [*Cântece tăcute. Studiu introductiv de Mihail Petroveanu* [București, Editura pentru Literatură, 1965].

Oscar Walter Cizek, prudent și laconic, notează – *Tovarășe Ioana Petrescu, cu deosebită prețuire. Sinaia, septembrie 1963.*

(continuare în pag. 11)

(urmare din pagina 10)

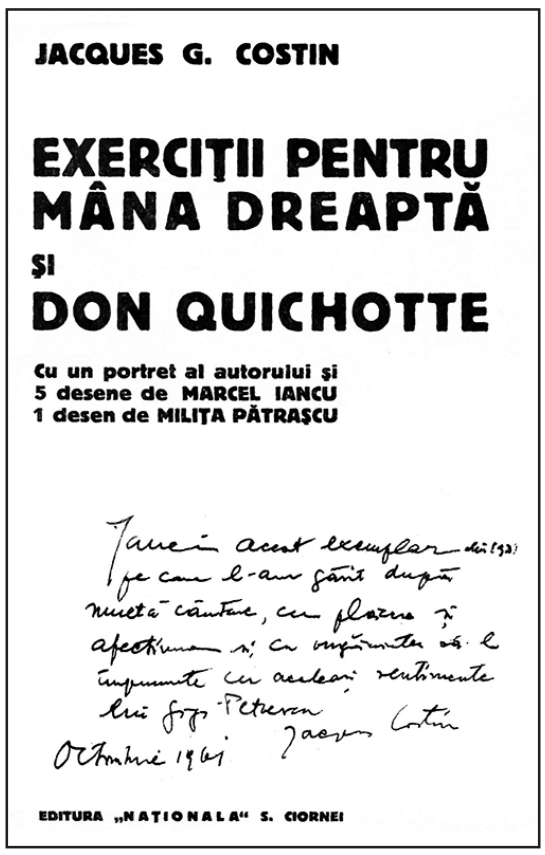
[*Pârjolul. Roman. Cartea întâi. Crișan.* În românește de *Emanoil Cerbu*. București, Editura pentru Literatură, 1963].

Relevante sunt și autografele lui Ion Vinea, prin dezinvoltură

De la stânga la dreapta: Ioana Petrescu, Elena Vianu și Tudor Vianu

și putere sugestivă – *Prietenei mele Jana în suvenirul unui copil comun de imaculată concepție. Ion, 25 august* [*19*]*55.* [*Shakespeare – Hamlet. Prinț al Danemarcei. Tragedie. În românește de Petru Dumitriu.* București, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, [1955]; *Jeane, tot ceea ce cuvintele prieteniei nu pot spune. Ion, 25 mai 1958.* [*Shakespeare – Othello. În românește de Ion Vinea*. București, Editura pentru Literatură și Artă, [1958] și, în fine, *Dacă un păcătos bătrân se poate pretinde frate cu un înger, atunci dedic această imperfectă traducere surorii mele Jana, îngerului meu mântuitor, Ion, 10 noiembrie 1963.* [*Edgar Allen Poe. Scrieri alese în două volume. În românește de Ion Vinea. Poezia de Emil Gulian și Dan Botta. Studiu introductiv de Zoe Dumitrescu-Bușulenga.* [București, Editura pentru Literatură, 1963].

JACQUES G. COSTIN

EXERCIŢII PENTRU MÂNA DREAPTĂ ŞI DON QUICHOTTE

Cu un portret al autorului şi 5 desene de MARCEL IANCU 1 desen de MILIŢA PĂTRAŞCU

Jacques Costin

Octombrie 1961

EDITURA „NAŢIONALA" S. CIORNEI

Jacques Costin - dedicație pentru Ioana Petrescu la cartea *Exerciții mâna dreaptă și Don Quichotte*

Emoționante și de o reală curtoazie sunt și autografele lui Petru Comarnescu – *Doamnei și domnului ing*[*iner*] *Petrescu, cu veche prețuire pentru scriitoare și omul de știință, cu cele mai bune urări de fericire și realizări de sine. Petru Comarnescu, 31 decembrie 1957.* [Ionel Jianu și Petru Comarnescu – *Ștefan Luchian.* București, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1956] și *Doamnei Ioana Petrescu și domnului Gheorghe Petrescu, cu veche prietenie și cu cele mai bune urări de realizare în literatură și știință. Petru Comarnescu, 31 decembrie* [*1*]*968.* [*Colocviul Brâncuși, 13–15 octombrie 1967.* București, Editura Meridiane, 1968].

Remarcabile sunt și înscrisurile lui Sandu Tzigara-Samurcaș – *Înzestratei romanciere care știe să evoce în chip magistral siluete din trecut, Ioanei Petrescu și soțului d*[*omniei*] *sale sincer omagiu de aleasă prețuire. Sandu Tzigara-Samurcaș, ianuarie 1971.* [Sandu Tzigara-Samurcaș – *Răsunete. Versuri, Cuvânt introductiv de Edgar Papu.* [București, Editura Minerva, 1970] și cele ale lui Iulian Vesper – *Romancierei Ioana Petrescu, a cărei destinație și bună vecinătate nu le vom putea niciodată îndeajuns prețui, aceste ipostaze lirice în semn de multă stimă și afecțiune. Iulian Vesper, București, 11 octombrie 1979.* [Iulian Vesper, *Al treilea orizont,* București, Editura Cartea Românească, 1979].

De reținut sunt și autografele poeților Ion Bănuță – *Scriitoarei Ioana Petrescu, cu un gând de mai bine, cu o inimă fierbinte și cu o… lacrimă a diavolului. Ion Bănuță, mai 1967.* [Ion Bănuță, *Lacrima diavolului. Poezii,* București, Editura Tineretului, 1965] și Liviu Călin – *D*[*oam*]*nei Ioana Petrescu, stima și întreaga prețuire pentru harul d*[*omniei*] *sale de romancieră. Liviu Călin, martie 1969.* [Liviu Călin, *Ochiul adâncului. Poeme*, București, Editura pentru Literatură 1968].

Și, în fine, un autograf rar de la Jacques G. Costin – *Ioanei acest exemplar din 1931 pe care l-am găsit după multă căutare, cu plăcere și afecțiune și cu rugămintea să-l împrumute* cu aceleași sentimente lui Gigi Petrescu. *Jacques Costin, octombrie 1961.* [Jacques Costin, *Exerciții pentru mâna dreaptă și Don Quichotte. Cu un portret de al autorului și 5 desene de Marcel Iancu. 1 desen de Milița Pătrașcu.* [București, Editura „Națională" S. Ciornei, 1931].

Însemnările acestea au menirea de a reaminti, peste timp, de unele relații și prietenii, deloc convenționale, care au stimulat și au contribuit la potențarea actului creator.

Scriitorii, pe atunci, manifestau interes și prețuire pentru operele confraților lor. Și acest fapt este vizibil și în autografele transcrise aici.

O MENȚIUNE CRITICĂ DESPRE NICOLAE CARTOJAN

Încă din tinerețe, mai exact spus, de la primele apariții în publicistica literară și culturală, opera istoricului literar Nicolae Cartojan (1883-1944) a fost atent *citită, recitită* și *receptată* în termeni elogioși de unii dintre confrații săi.

Eminent specialist în cercetarea manuscrisului vechi, a literaturii populare și a istoriei literaturii române vechi, Nicolae Cartojan a cercetat, cu rigoare și temeinicie și literatura română premodernă, modernă și postmodernă.

Sunt arhicunoscute articolele, studiile, notițele și edițiile pe care le-a elaborat și restituit din opera scriitorilor pașoptiști.

Remarcabilă este și mențiunea critică[15] ce aparține lui Ilarie Chendi, excelent cunoscător al literaturii epistolare a lui Vasile Alecsandri, privitoare la unele scrisori din exil ale lui Dimitrie Bolintineanu.

Epistolele acestea, inițial, au fost publicate[16] în revista *Neamul românesc literar*, coordonată de Nicolae Iorga, iar, mai târziu au fost adunate într-o cărțulie extrem de rară și prețioasă.

Ilarie Chendi remarcă importanța și semnificația unor astfel de *documente literare* atât de necesare în cunoașterea, în profunzime, a omului și creatorului Dimitrie Bolintineanu.

Istoricul și criticul literar Ilarie Chendi consideră ca o treaptă, esențială, în reconstituirea unor destine creatoare, adunarea și decriptarea unor detalii *intime* din astfel de mărturii istorice, sociale, culturale și literare.

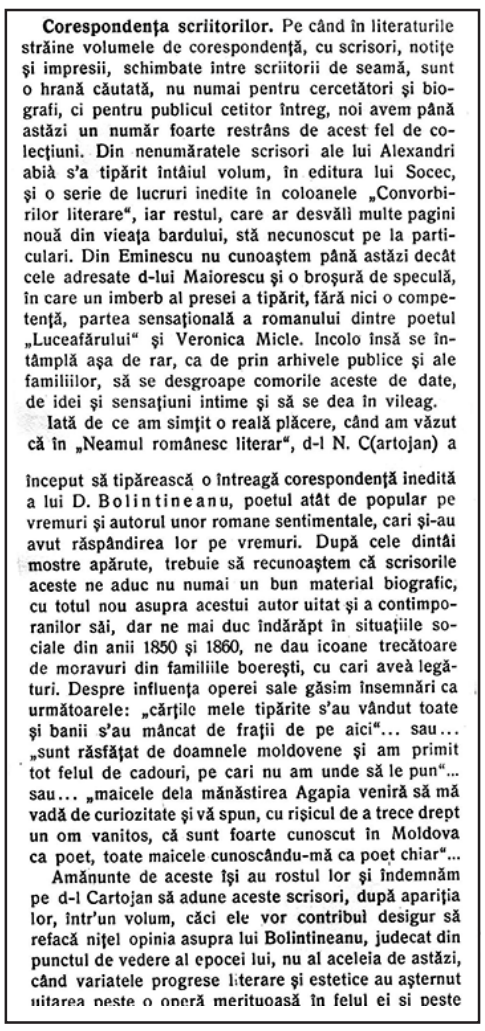
CORESPONDENȚA SCRIITORILOR

Pe când în literaturile străine volumele de corespondență, cu scrisori, notițe și impresii, schimbate între scriitorii de seamă, sunt o hrană căutată, nu numai pentru cercetători și biografi, ci pentru publicul cititor întreg, noi avem până astăzi un număr foarte restrâns de acest fel de colecțiuni. Din nenumăratele scrisori ale lui Alecsandri abia s-a tipărit întâiul volum, în editura lui Socec, și o serie de lucruri inedite în coloanele „Convorbirilor literare", iar restul, care ar dezveli multe pagini noi din viața bardului, stă necunoscut pe la particulari. Din Eminescu nu cunoaștem până astăzi decât cele adresate d[omnu]lui Maiorescu și o broșură de speculă, în care un imberb al presei a tipărit, fără nici o competență, partea senzațională a romanului dintre poetul „Luceafărului" și Veronica Micle. Încolo însă se întâmplă așa de rar, ca de prin arhivele publice și ale familiilor, să se dezgroape comorile acestea de date, de idei și senzațiuni intime și să se dea în vileag.

Iată de ce am simțit o reală plăcere, când am văzut că în „Neamul românesc literar", d[omnu]l N. C[artojan] a început să tipărească o întreagă corespondență inedită a lui D. Bolintineanu, poetul atât de popular pe vremuri și autorul unor romane sentimentale, care și-au avut răspândirea lor pe vremuri. După cele dintâi mostre apărute, trebuie să recunoaștem că scrisorile acestea ne aduc nu numai un bun material biografic, cu totul nou asupra acestui autor uitat și a contemporanilor săi, dar ne mai duc îndărăt în situațiile sociale din anii 1850 și 1860, ne dau icoane trecătoare de moravuri din familiile boierești, cu care avea legături. Despre influența operei sale găsim însemnări ca următoarele: „cărțile mele tipărite s-au vândut toate și banii s-au mâncat de frații de pe aici"... sau... „sunt răsfățat de doamnele moldovene și am primit tot felul de cadouri, pe care nu am unde să le pun"... sau... „maicele de la mănăstirea Agapia veniră să mă vadă de curiozitate și vă spun, cu riscul de a trece drept un om vanitos, că sunt foarte cunoscut în Moldova ca poet, toate maicele cunoscându-mă ca poet chiar"...

Amănunte de acestea își au rostul lor și îndemnăm pe d[omnu]l Cartojan să adune aceste scrisori, după apariția lor, într-un volum, căci ele vor contribui desigur să refacă nițel opinia asupra lui Bolintineanu, judecat din punctul de vedere al epocii lui, nu al aceleia de astăzi, când variatele progrese literare și estetice au așternut uitarea peste o operă merituoasă în felul ei și peste un suflet romantic din cale afară.

[Ilarie Chendi]

Corespondența scriitorilor. Pe când în literaturile străine volumele de corespondență, cu scrisori, notițe și impresii, schimbate între scriitorii de seamă, sunt o hrană căutată, nu numai pentru cercetători și biografi, ci pentru publicul cetitor întreg, noi avem până astăzi un număr foarte restrâns de acest fel de colecțiuni. Din nenumăratele scrisori ale lui Alexandri abia s'a tipărit întâiul volum, în editura lui Socec, și o serie de lucruri inedite în coloanele „Convorbirilor literare", iar restul, care ar desvăli multe pagini nouă din vieața bardului, stă necunoscut pe la particulari. Din Eminescu nu cunoaștem până astăzi decât cele adresate d-lui Maiorescu și o broșură de speculă, în care un imberb al presei a tipărit, fără nici o competență, partea sensațională a romanului dintre poetul „Luceafărului" și Veronica Micle. Incolo însă se întâmplă așa de rar, ca de prin arhivele publice și ale familiilor, să se desgroape comorile aceste de date, de idei și sensațiuni intime și să se dea în vileag.

Iată de ce am simțit o reală plăcere, când am văzut că în „Neamul românesc literar", d-l N. C(artojan) a

început să tipărească o întreagă corespondență inedită a lui D. Bolintineanu, poetul atât de popular pe vremuri și autorul unor romane sentimentale, cari și-au avut răspândirea lor pe vremuri. După cele dintâi mostre apărute, trebuie să recunoaștem că scrisorile aceste ne aduc nu numai un bun material biografic, cu totul nou asupra acestui autor uitat și a contimporanilor săi, dar ne mai duc îndărăpt în situațiile sociale din anii 1850 și 1860, ne dau icoane trecătoare de moravuri din familiile boerești, cu cari aveà legături. Despre influența operei sale găsim însemnări ca următoarele: „cărțile mele tipărite s'au vândut toate și banii s'au mâncat de frații de pe aici"... sau... „sunt răsfățat de doamnele moldovene și am primit tot felul de cadouri, pe cari nu am unde să le pun"... sau... „maicele dela mănăstirea Agapia veniră să mă vadă de curiozitate și vă spun, cu rișicul de a trece drept un om vanitos, că sunt foarte cunoscut în Moldova ca poet, toate maicele cunoscându-mă ca poet chiar"...

Amănunte de aceste își au rostul lor și îndemnăm pe d-l Cartojan să adune aceste scrisori, după apariția lor, într'un volum, căci ele vor contribui desigur să refacă nițel opinia asupra lui Bolintineanu, judecat din punctul de vedere al epocei lui, nu al aceleia de astăzi, când variatele progrese literare și estetice au așternut uitarea peste o operă merituoasă în felul ei și peste

Nicolae Cartojan - text Ilarie Chendi

---

1 Paul Anghel, *Teatru*. [București], Editura Eminescu, [1972], p. 111-196. [*Viteazul. Basorelief dramatic pe șapte fundaluri. Vidin: Călugăreni. Alba Iulia, Iași, Viena, Praga, Turda și un epilog: Cozia, adică Mama lui Mihai*].
2 Constantin Nottara (1859-1935), actor și memorialist.
3 Maria Ventura (1888-1954), actriță de talie europeană.
4 Ion Iancovescu (1889-1966), actor.
5 Radu Beligan (1918-2016), actor, publicist, traducător și memorialist.
6 Max Reinchardt (1873-1943), regizor.
7 Aurel Baranga (1913-1979), poet, prozator și dramaturg.
8 Victor Rebenciuc (n. 1933), actor și memorialist.
9 Frans Francken al II-lea (1581-1642), pictor flamand, i-a făcut un portret lui Mihai Viteazul.
10 Liviu Ciulei (1923-2011), regizor și scenarist.
11 Gheorghe Storin (1883-1968), actor, profesor și memorialist.
12 Fory Etterle (1908-1983), actor.
13 Mihai Davidoglu (1910-1987), dramaturg și publicist.
14 Malvina Urșianu (1927-2015), scenaristă și regizoare.
15 [Ilarie Chendi], *Corespondența scriitorilor*, în *Luceafărul*, 10, nr. 7, 1 aprilie 1911, p. 166, col. 1-2. (*Cronică*).
16 Nicolae Cartojan, *Dimitrie Bolintineanu – Scrisori din exil*, în *Neamul românesc literar*, 1, nr. 1, 1 iunie 1909, p. 463-471 și 1, nr. 2, 1 iulie 1909, p. 514-519. [*Cu notele explicative aferente*].

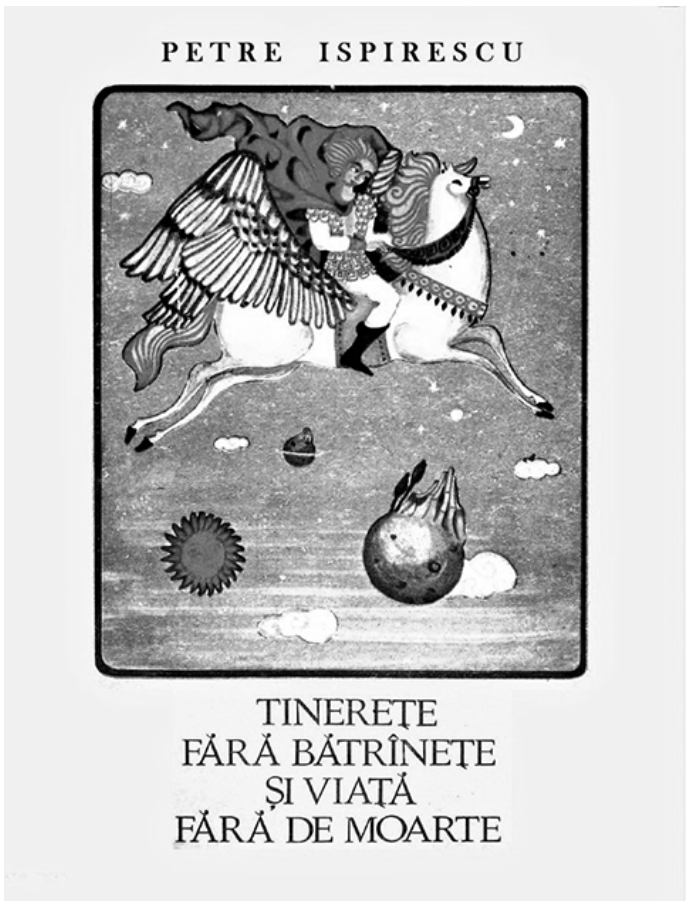
Ioana-Ruxandra Fruntelată

ETNO-LOG

Un basm cu final nefericit

În termenii etnologiei contemporane, basmul folcloric este un text care funcționează ca un „interpretant al contextului cultural”, constituind „o sursă prețioasă de istorie socială și de mentalități” (Nicolae Constantinescu, „«Iar cuvântul din poveste înainte mult mai este...» Basmul popular între ieri și mâine”, p. 293-325, în vol. *Folclorul, cum poate fi înțeles. Studii și articole de etnologie românească*, Editura Universității din București, 2011, p. 313).

Rezultatele unei foarte interesante anchete despre basm realizate de Cristian Pătrășconiu sunt publicate în revista „România literară”, numărul 29-30/ 14 iulie 2023. La întrebarea „Care este basmul dumneavoastră favorit ?” răspund 39 de oameni ai scrisului din generații și zone diferite ale țării. Aproape jumătate dintre ei (19) se referă la impresia puternică pe care le-a lăsat-o „Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte”, „basmul atipic” despre ratarea nemuririi pentru dorul de casă, după modelul din *Odiseea*, la care, de asemenea, se referă mai mulți dintre participanții la ancheta „României literare”. Doar că, spre

Ilustrație de Done Stan pe coperta unei ediții a operei lui Petre Ispirescu. Sursa: domeniul public.

deosebire de Odyseu (Ulise), care, întorcându-se acasă după ce renunțase la favorurile și nemurirea oferite de nimfa Calypso, își găsește soția și fiul așteptându-l, prințul din narațiunea tipărită de Petre Ispirescu (prima dată în „Țăranul român”, nr. 11 din 1862) își mai găsește doar moartea zăbovind în pivnița ruinată a palatului părintesc. Intrarea se astupase, dar el, bătrân acum, dă la o parte dărâmăturile și: „Căutând într-o parte și în alta, cu barba albă până la genuchi, ridicându-și pleopele ochilor cu mâinele și abia umblând, nu găsi decât un tron odorogit; îl deschise, dară în el nimic nu găsi (...)” (citatele din basm sunt din ediția Petre Ispirescu, *Zâna zânelor. Basme, legende, snoave*, îngrijită de Radu Albala și prefațată de Corneliu Bărbulescu, Editura pentru Literatură, București, 1966). Abia ridicând „capacul chichiței” acestui „tron” (chichița e o despărțitură mică din „tron” = ladă; alt înțeles popular al cuvântului „tron” este chiar „sicriu”) aude „un glas slăbănogit”: „Bine ai venit, că de mai întârziai, și eu mă prăpădeam”. Era „moartea lui”, care „se uscase de se făcuse cârlig în chichiță”.

Ca și prințul, moartea lui, parte din soarta înșelată o vreme de promisiunea tinereții fără bătrânețe și a vieții fără de sfârșit, ajunsese la capătul puterilor. Ca și el, „prinde ultimul tren” și dându-i o palmă, îl ajută să se reintegreze în timpul curgător și în starea lui firească, umană, muritoare.

O căutare în *Tipologia internațională a basmelor* (pentru filologi, cunoscuta tipologie Aarne-Thompson, revizuită cel mai recent de savantul german Hans-Jörg Uther în anul 2004), ne trimite la un basm german din colecția fraților Grimm, încadrat la numărul ATU 332: „Nașa Moarte” (*https://libraryguides.missouri.edu/c.php ?g=1083510&p=7901911*). Iată, pe scurt, rezumatul acestuia:

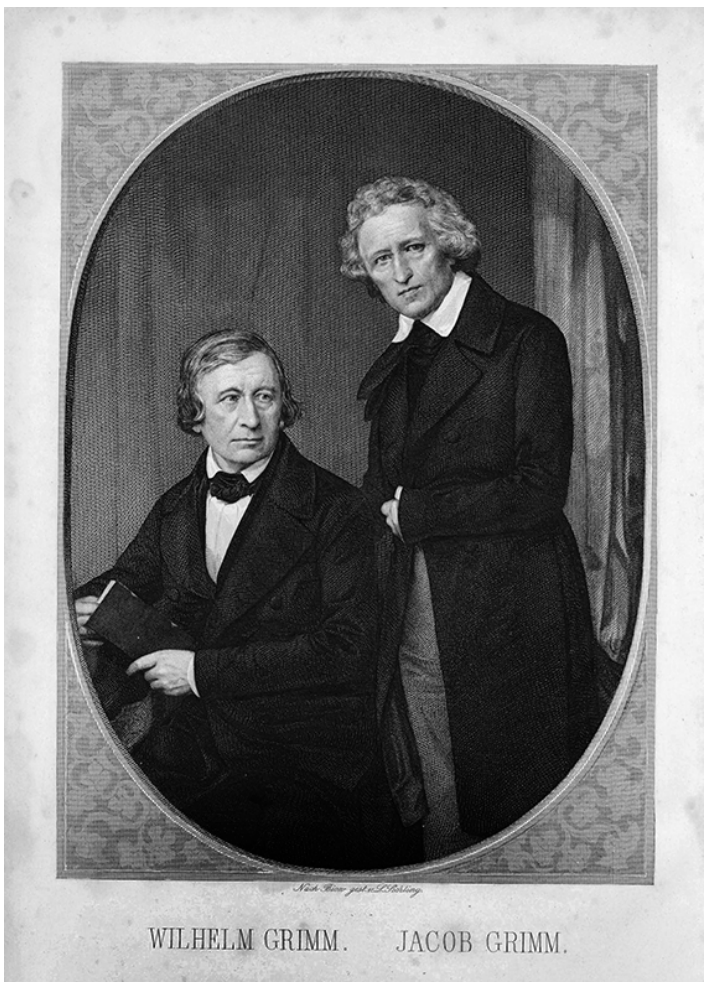
Un om are mulți copii și este sărac. Când i se naște cel de-al treisprezecelea copil, îi caută „la drumul mare” un naș bogat care să-l ajute să-l crească. Se întâlnește cu moartea, o ființă deșirată, care-i propune să fie ea nașa copilului. „Cine ești ?” o întreabă omul. „Sunt moartea, cea care-i face pe toți egali”. „Atunci e bine, înseamnă că nu faci diferență între bogați și săraci”, spune tatăl și o acceptă ca nașă pentru copil. Moartea îi pregătește finului ei un viitor strălucit: când acesta crește, îi spune că va deveni medic și va putea vindeca orice bolnav, cu excepția celor condamnați fără drept de apel.

Învățătura este simplă: nașa îi dă tânărului o plantă cu proprietăți magice și-l învață ca, atunci când va fi chemat la bolnavi, să-i privească atent: dacă o va vedea pe „ea” stând la căpătâiul lor, să afirme că se vor vindeca și să le dea să mănânce din planta fermecată; însă dacă o va vedea stând la picioarele omului suferind, să știe că nu mai este nicio șansă de lecuire și că omul va muri.

Zis și făcut. Copilul omului sărac devine cel mai mare vindecător, bogat și respectat de toți. Într-o zi, este chemat chiar la împăratul țării unde locuia, care zăcea bolnav și o vede acolo pe moarte stându-i la picioare. Ar vrea s-o păcălească și se încumetă, întorcând patul împăratului, astfel încât moartea să-i fie așezată la cap. Apoi îi dă să guste iarba fermecată și îl lecuiește, dar nașa Moarte îl avertizează să nu mai încerce niciodată să facă așa ceva, pentru că îl va costa propria viață. Totuși, curând, când fiica împăratului se îmbolnăvește incurabil și tatăl ei promite că i-o va da de soție și-l va face și moștenitor al împărăției pe cel care o va vindeca, medicul uită avertismentul și o „păcălește” din nou pe nașa lui.

Atunci moartea vine și-l obligă să o urmeze în tărâmul ei, unde vede miriade de lămpi aprinse, unele arzând cu putere, altele abia pâlpâind. „Vezi ?”, îi arată moartea. „Acestea sunt viețile oamenilor: cei care mai au mult de trăit au lămpi ce ard cu putere, dar la alții sunt pe cale să se stingă”. „Și a mea care este ?” o întreabă medicul. Nașa Moarte îi arată o lampă în care abia mai mijea o flăcăruie. El o roagă să aprindă de la acea flăcăruie o lampă nouă, pentru a-i prelungi viața și a se căsători cu prințesa. Moartea pare a fi de acord, dar pregătește atât de încet lampa nouă, încât, între timp, cea veche se stinge: „Și astfel, doctorul se prăbuși la pământ și căzu definitiv în ghearele morții !”.

Recunoaștem, în straiele proprii spațiului cultural german de unde a fost culeasă, o poveste sapiențială despre inevitabilitatea morții pe care o întâlnim, cu alte detalii, și în Orientul apropiat. Accentele ei dramatic-ludice din zona slavă ne sunt familiare grație lui „Ivan Turbincă”, creația cultă cu filon folcloric a lui Ion

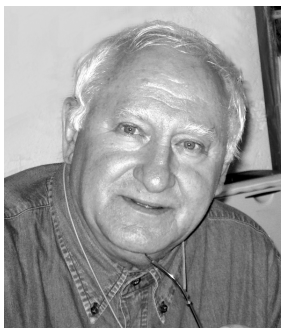
Portret al fraților Grimm într-un dicționar german datat 1854. Sursa: British Library.

Creangă.

În „Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte”, întâlnirea dintre Făt-frumos și moarte nu are aspectul unei confruntări, ci al unei regăsiri și probabil că această atitudine „mioritică” ne impresionează atât de profund. Născut greu, cu prețul unei promisiuni imposibil de respectat a tatălui („Taci, fătul meu, că ți-oi da *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*”), minunatul copil ce promitea să ajungă un conducător „înțelept și procopsit ca Solomon împărat” pleacă să-și găsească „făgăduința pentru care s-a născut” și o află. Dar tocmai pentru că aceasta reprezenta un fel de „anti-soartă”, el o întoarce, cu prețul unui efort eroic, pe făgașul unei existențe exemplare.

Renunțând la nemurire, prințul își câștigă moartea, singura cale prin care poate învinge (în cheie religios-hristică, așa cum, desigur, s-a spus) evanescența vieții trupești, pământești. Trecând în Valea Plângerii, din „neghiobie”, după cum le spune, plin de regret și umilință, femeilor „măiestre”, începe deja să-și piardă trupul, pentru că se topește „d-a-n picioarele de dorul părinților” lui. Apoi se împuținează treptat, pe măsură ce parcurge drumul înapoi, în spațiul și timpul modificate, irecognoscibile. Singura care-l recunoaște este moartea, pentru că este „a lui”.

Ne amintim, citind finalul basmului auzit de Petre Ispirescu de la propriul tată, de credința folclorică autohtonă, împărtășită și azi, că se poate ca unei persoane „să-i moară moartea” și după aceea să mai trăiască ani mulți, uneori, sub povara unui „blestem de viață lungă”, greu de îndurat pentru oamenii din cultura populară tradițională românească, orientați, încă de la naștere, spre Marea Trecere către „lumea de dincolo”, a strămoșilor, unde se ajunge murind „de moarte bună”.

Don Andreiță
– pălmaș cu condeiul –

ULCIORUL

Mi-i neamul din legendă coborât,
Baladele-i brumară-n taină părul –
Dar fetele mereu și-au petrecut
Din mână-n mână, la izvor, ulciorul…

Ulcior cu apă vie și ecouri
Din crâncene îmbrățișări de munți,
Străbunii rezemați cu fruntea-n nouri
Băură din miresmele-i fierbinți;

Băurăm toți, ulciorul niciodată
Nu-și stinse cel din urmă clipocit –
O mie de izvoare dintr-o dată
Își prelingeau adâncul tăinuit.

Ulcior cu apă vie și vecii,
Surâs de curcubeie peste creste,
Cine te-a scos în drum ? De unde vii ?
Și care-i rămuroasa ta poveste ?

Ce anonimi topiră-n tine dorul
De cer, de apă și țărână ? –
…Zadarnic. Ca un sfinx tace ulciorul,
Ca o statuie de demult păgână.

LEGENDE ȘI *LEGENDE*

M-am străduit să aflu de unde se trage numele satului meu: **Perieți**. Așa a fost scris și reținut dintru început, consemnat pe primul document păstrat, ce-i atestă existența. La 19 iulie 1593, într-un act de vânzare-cumpărare a unor pământuri, este amintit *paharnicul Voinea ot Perieți*. Și nu o singură dată, ci în mai multe astfel de acte – semn că paharnicul Voinea era om de vază, cu dare de mână. Și totdeauna: *ot Perieți* (din Perieți). Nu din *Pereți,* sau *Perețu*, sau P*ureți*. Dovadă că numele acestui sat era bine cunoscut și fixat în mentalul colectiv – dar, totodată, bine și corect reținut și de grămăticii domnești care întocmeau actele (și care, uneori, mai încurcau literele).

Cândva, se pare să fi circulat o legendă, „povestită de bătrânul Anton Dima, fost învățător pe la 1840, și pe care zice c-a auzit-o de la un moș al său" – conform „Monografiei comunei Perieți, județul Olt", scrisă de Mihai Barbu și Claudia-Teodora Truță, apărută în Editura Antim Ivireanul, Rm. Vâlcea, 2013 – cum că numele satului ar veni de la unul *Eți*, căpitan neamț. O transcriu spre știre (deși o consider un fals aport la descifrarea enigmei) deoarece ea a fost consemnată și de unii cercetători – C. Alessandresu și I. G. Sfințescu, în „Dicționarul geografic al județului Olt", 1895.

Într-un colț al țării mele,
Între dealuri și vâlcele,
Azi comuna Perieții
Când intrară-n țară nemții.
Fost-au pe atunci aici
Câteva căsuțe mici
A căror stăpânitori
Nu erau decât păstori.

Aveau turme și oi multe,
Poate peste zece sute,
Erau frați toți deolaltă,
Moș Vasile le-era tată.
Toți erau curați, voinici,
Cum nu se mai văd pe-aici,
Teamă n-aveau ei de fiare,
Lupi și urși svântau cu pare.

Căci atunci, așa se zice,
Erau mari păduri pe-aice,
Și pădurile tot pline
Cu tot felul de jivine.
În ce an, nu se mai știe,

Satul din colțul ochiului (2)

Mai trec și astăzi, prin sate, căruțe cu marfa unor vechi meșteșuguri românești

Dar spun mai întâi o mie,
Șase sute zic apoi
Și cu nouăzeci și doi.

Când trecea pe la hotară
În a noastră scumpă țară
O ceată de hoți nemțoi
Ca să prade boi și oi,
Multe sate au călcat
Și-averi multe au luat,
*Numai acest colțuleț*u
*Nu-l prădase hoțul Eț*u.

Însă bunul Dumnezeu
Care vede pe cel rău
Mult n-a suferit aceste
Și d-odată, fără veste,
Pe când Eți cu-a lui ceată
Umblau turbați după pradă
Vrând ca și pe moș Vasile
C-avea boi și oi mulțime

Să-l calce, să-l jefuiască,
Nu-l mai răbdă Dumnezeu
Ca să-i facă vreun rău
Și-acestui bătrân păstor,
Căci prin vis sculați în zor
Feciorii lui unsprezece
Care un făceau cât zece
Ei pe hoți cât i-au simțit
I-au prins și i-au omorât.

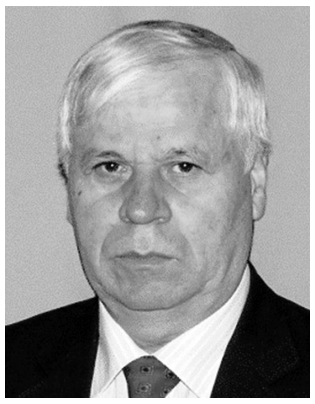
Atunci vestea s-a lățit
Că tâlharul a perit !
Și-acest loc unde-a murit
Eți, hoțoman vestit
A rămas zis „Peri-Eți"
Din nepoți și strănepoți".

Acest căpitan-tâlhar ar fi fost austriacul Etti, iar povestea versificată – de autenticitate îndoielnică; poate „creația" fals populară a unei cancelarii școlare – se referă la perioada când Oltenia era sub stăpânire austriacă (1718, pacea de la Passarowitz). Multe alte lucruri nu se potrivesc. Zona Perieți-Mirilești (Mierlești) nu făcea parte din aria de ocupație austriacă. Întâmplarea de la care ar veni numele comunei – căpitanul-tâlhar Etti (Eți) și ceata lui de soldați prădători – se petrecea la începutul secolului al XVIII-lea, în timp ce comuna Perieți este numită și consemnată astfel cu peste o sută de ani înainte. Și-ar mai fi ceva ce ține de artă, de literatură. Textul ca atare nu poate fi considerat nici legendă, nici baladă, iar lexicul și topica versului nu au de-a face cu creația populară. El pare o *creație cultă*, având probabil ca autor un învățător sau un preot. De altfel, nu s-a bucurat de o circulație mai largă, rămânând (doar) între niște coperți.

De aceea, dau crezare adevăratei legende ! – care circulă de secole – și este cunoscută de toată suflarea satului, de la mic la mare. Bătrânii spun – că și bătrânii lor spuneau – că era pe la începuturi, pe la zidirea satelor. Pe aici, pe această vale, nu exista pe atunci nimic. Străjuia numai, la temelia timpului, o pădure uriașă de peri sălbatici, cu poteci ascunse ispitei și ochiului. Și mai spun bătrânii că hălăduia pe aceste ținuturi ceata lui Eț*u*, un haiduc vestit până dincolo de Câmpia Boianului. Și atunci când simțea Eț*u* miros de poteră pe urmă-i, da fuga aici, în pădurea de peri, la adăpost. Satul (sau ce așezare modestă să fi fost) era mai departe, la câțiva kilometri, pe o vale mai îngustă, care se cheamă și astăzi Valea Caselor sau Valea cu Casele. De aici se aproviziona Eț*u* cu merinde și vești despre mersul poterei. În timp, o parte din haiduci, atrași de licărul tainic din ochii codanelor de pe Valea Caselor, au schimbat flinta pe otic și baltagul pe plug, rămânând definitiv aici, la Perii lui Eț*u*. Și așa, treptat, s-a alcătuit noul sat: *Perii lui Eț*u*, Perieț*u*, **Perieți** – undeva, de-a stânga Oltului, la o alegare de cal față de Slatina.

În final, aș dori să subliniez situația gemenă a celor două sate: Perieți și Mierlești – care au alcătuit comuna aflată în aceleași coordonate și astăzi. Ca o concluzie, se poate spune că ele sunt legate de două păduri specifice, intrate în denumirile respective: *Perieți – de pădurea de peri*, iar *Mirilești/Merilești – de pădurea de meri*. Mirilești/Merilești a devenit, treptat, *Mierlești* (care s-a impus) prin contaminare cu încă un element specific: *mierla* – pasărea ce popula abundent pădurea de meri. Urmele s-au păstrat și astăzi: Valea cu Casele se mai numești (și) *Mierleasca*.

Nicolae Scurtu. Alte întregiri de istorie literară

Stan V. Cristea

Admirabilul istoric literar Nicolae Scurtu continuă, cu pasiune și har, cu acribie și erudiție, să investigheze câmpul literar, desigur, dintr-o perspectivă căreia i-a dedicat aproape toată viața, dând la iveală, îndeosebi prin seriile de volume intitulate „Cercetări literare" sau „Contribuții de istorie literară", tomuri consistente cuprinzând documente de real folos privind aspecte de istorie literară. Astfel că, pe lângă cele anterioare (*Cercetări literare. Scriitori dâmbovițeni*, vol. I-V, 2007-2011; *Contribuții de istorie literară*, vol. I-III, 2011-2012-2018; *Cercetări literare. Scriitori giurgiuveni*, vol. I-II, 2019-2022), deschide acum o alta, prin volumul ***Cercetări literare. Scriitori și publiciști olteni***, vol. I (Slatina, Ed. Arena artelor, 2023, 224 p., din care 22 cu fotografii, desene și facsimile), ce cuprinde texte apărute în ziarul „Linia întâi" din Slatina, condus de scriitorul Dumitru Sîrghie. Pe ultima copertă a cărții, Nicolae Scurtu reproduce un fragment dintr-un text al lui G. Călinescu, prin care divinul critic dădea sfaturi de urmat de către cercetătorii interesați să descopere documente de interes pentru acest domeniu, deloc la îndemâna oricui. Probabil că Nicolae Scurtu a urmat, cumva, acele sfaturi, încât, cu tact și răbdare, cu discreție și insistență, cu pasiune și dedicare, a putut să investigheze „arhive și biblioteci publice și particulare, muzee și presa literară și nonliterară, anticariate, precum și o sumă importantă de descendenți ai unor scriitori", formându-și astfel „o idee clară asupra reconstituirii și restituirii unor atât de necesare profile și contribuții literare, dar mai ales strângând atâtea și atâtea documente literare de o inestimabilă valoare, într-o arhivă personală cum puține mai există astăzi la noi, asemenea bibliotecii pe care o deține, ce poate constitui, la un moment dat, temelia unei case memoriale în județul Neamț, ținutul său de obârșie, încărcat de atâta semnificație pentru literatură.

Întărim și de această dată că, Nicolae Scurtu continuă o veche tradiție, ilustrată la noi de I.E. Torouțiu, cu ale sale „Studii și documente literare" (vol. I-XIII, 1931-1946), dar și de Gh. Cardaș și G. Bogdan-Duică, sau Perpessicius, G. Călinescu ori Șerban Cioculescu, modele pe care le-a urmat, dincolo de pasiunea bibliofilă din spatele documentelor integrate în circuitul public, cu scopul mărturisit de a releva personalitatea unor scriitori, de a decripta unele sensuri ale unor opere literare, de a clarifica unele aspecte de istorie literară și de a corija unele inexactități. Ca un adevărat arheolog literar en titre, Nicolae Scurtu este unul dintre puținii care mai fac, astăzi, la noi, istorie literară în acest mod, valoarea documentului literar astfel reabilitat devenind suverană în sine, dar și strict necesară, mai ales, pentru asigurarea receptării depline și corecte a operei și personalității unor scriitori semnificativi. Din această perspectivă, activitatea cercetătorului și istoricului literar Nicolae Scurtu ar merita o recunoaștere publică pe măsură.

La fel ca în cazul scriitorilor giurgiuveni, dar poate cu mult mai apăsat, și în cazul scriitorilor olteni, care fac obiectul volumului de care ne ocupăm aici, operează ideea localismului creator, teoretizată și aplicată de Al. Dima în revista „Datina" din Turnu Severin, extrem de importantă și în ceea ce privește cunoașterea și permanentizarea valorilor toposului cultural oltenesc. De altfel, se observă că tomul lui Nicolae Scurtu cuprinde epistole, articole, cronici literare, note, autografe și o iconografie adecvată, unele dintre ele aflate în biblioteca personală, altele în Biblioteca Academiei Române, mai multe dintre documente fiind readuse în atenție prin reproducerea lor din unele reviste sau din unele cărți, adesea intruvabile.

Nu vom putea analiza în amănunt, în rândurile de față, toate cele 50 de articole din volum, însă asupra celor esențiale se cuvine să zăbovim. În cazul lui *Dumitru Caraco*stea, este reprodusă o scrisoare a cărturarului, din 27 iunie 1937, către profesorul Nicolae I. Rusu, care pregătea, împreună cu câțiva colegi, „cartea omagială închinată lui Mihail Dragomirescu cu ocazia împlinirii a șaptezeci de ani de existență", cartea fiind „a doua în cultura română, după cea închinată, în 1910, lui Titu Maiorescu"; alte scrisori, cărturarul le adresează lui Mihail Dragomirescu, I.E. Torouțiu, dar și lui Nicolae Iorga. Pe *Dem. Theodorescu* îl găsim în carte cu o scrisoare către Perpessicius, la 28 ianuarie 1937, cu o altă epistolă se adresează lui Tudor Arghezi, la 30 ianuarie 1938, în chestiunea conflictului de idei cu Nicolae Iorga și Nicolae Georgescu-Cocoș, de la ziarul „Neamul românesc", „afacere… literară" în care poetul de la Mărțișor răspunde prin intermediul revistei sale „Bilete de papagal". *Alexandru Busuioceanu* beneficiază de o atenție mai largă. Astfel, este reprodusă scrisoarea pe care i-o trimite lui Gh. Bogdan-Duică, la 18 septembrie 1923, împreună cu o sugestivă autobiografie, care menționează datele esențiale și lista cărților publicate, precum și a revistelor și ziarelor la care a colaborat; alte scrisori le adresează lui Marcel Romanescu (1918 și 1919), George Tutoveanu (1923), George Oprescu (1936) și C. Șaban-Făgețel (1942); la plecarea ca voluntar în război, în 1916, îi scrie, din nou, lui Marcel Romanescu, comunicându-i și un fel de testament în legătură cu revista „Lumină nouă" și manuscrisele sale; de un interes deosebit sunt scrisorile către Mircea Eliade, din anii 1951-1953, în care se referă și la reconstituirea Societății Scriitorilor Români; alte scrisori sunt adresate lui Nicolae Iorga, în 1930, și lui Const. Șaban-Făgețel, în 1921, 1928 și 1932, în legătură cu revista „Ramuri"; în fine, este reprodus și articolul „Un model romantic în teatrul nostru", despre B.P. Hasdeu și Victor Hugo. De asemenea, *Pan M. Vizirescu* beneficiază și el de o atenție deosebită, mai ales că de pe urma sa au rămas o serie de manuscrise, unele dintre ele valorificate de Dumitru Sîrghie (romanul „Păcătoasa", apărut recent la editura sa, „Arena artelor", iar o poezie, dedicată pictoriței și graficienei Rodica Ciocârdel Teodorescu, este reprodusă acum în volum); sunt transcrise și alte texte, precum recenzia „Teodor a. Naum: «Ideile rustice ale lui Theocrit»", din „Convorbiri literare" (1927), necrologul „Pentru sufletul lui Tudose Popescu", din „Crainicul Bucovinei" (1931) și mai multe epigrame, din ziarul „Calendarul" (1932).

Desigur, de o semnificativă atenție beneficiază și alte personalități. În cazul lui *Radu Gyr*, a cărui biografie este „una dintre cele mai necunoscute și mai denaturate", sunt reproduse mai multe epistole adresate lui Nichifor Crainic, de pe unde acesta se afla în concediu, împreună cu soția sa Flora, în anii 1965-1971. *Petre Pandrea* îi comunică lui Nicolae Iorga, la 20 mai 1930, pe când era atașat de presă la Legația Regală a României din Berlin, unele informații și un raport „în chestia manuscriptului din 1502 referitor la istoria lui Ștefan cel Mare", aflat la „Bayrische Stats – Bibliothek" din München. *N.I. Herescu*, printr-o scrisoare din 23 aprilie 1931, îi solicită lui Nicolae Iorga să colaboreze la „Revista Clasică". Iar pentru *Traian Păunescu-Ulmu* sunt reproduse scrisorile adresate lui Mihail Dragomirescu, la 14 octombrie 1934, când îi sugerează că l-ar putea lua colaborator pe lângă catedra sa, și la 20 decembrie 1934, când îi relatează primele impresii după lectura cărții sale, „Sămănătorism, poporanism, criticism"; pe de altă parte, o poezie, „Pământul ne-nfrânge", trimisă lui Nicolae Iorga, n-a fost publicată și vede abia acum lumina tiparului.

Nu sunt lăsați deoparte nici doi dintre scriitorii cei mai implicați în publicistica craioveană. *Const. D. Fortunescu*, întemeietorul revistei „Arhivele Olteniei", este prezent cu o scrisoare către I. Valerian și o recenzie despre volumul său de versuri, „Stampe", apărut la Editura „Viața Literară", în 1927; de asemenea, cu trei scrisori trimise lui Nicolae Iorga, în anii 1923 și 1924, o scrisoare trimisă lui Vasile Bogrea, în 1924, și patru scrisori către George Baiculescu, din anii 1925-1938, toate în legătură cu colaborarea la „Arhivele Olteniei", „una din cele mai însemnate realizări, în plan enciclopedic" (la care, însă, Vasile Bogrea și George Baiculescu, din motive necunoscute, n-au colaborat). Iar *Dumitru Tomescu* figurează cu o scrisoare adresată lui Nicolae Iorga, la 30 octombrie 1928, pe când era director al Teatrului Național din Craiova, în legătură cu punerea în scenă a piesei acestuia, „Doamna lui Ieremia", în regia lui Soare Z. Soare, dar și cu dorința de a deschide conferințele teatrului, din noua stagiune, cu aceea susținută de profesor.

Lângă cei doi importanți scriitori craioveni, sunt de menționat și cei, din spații adiacente, cărora li se acordă, de asemenea, o atenție aparte, fiind astfel readuși în atenția publică. Lui *Const. Lucreția Vâlceanu*, gorjean, care a citit poezii în cenaclul „Sburătorul" și a fost apreciat de E. Lovinescu, i se restituie articolul „Vorbesc românii de peste Prut", dintr-o colecție îngrijită de Pan M. Vizirescu, în 1942, apoi poeziile „Rugăciune de primăvară" și „Boule…", apărute în „Bilete de papagal", în 1928, „Prima dimineață", publicată în „Revista literară a Liceului «Sfântul Sava»", în numărul pe decembrie 1928, „De afară", trimisă la 22 octombrie 1926 lui I. Valerian, pentru „Viața literară" (în prezentarea scriitorului, este inserat un „Cuvânt la începutul drumului", semnat de Horia Roman, în „Revista literară a Liceului «Sfântul Sava»", revistă despre care se spune că a fost fondată „de Mircea Grigorescu în primăvara anului 1927" – chestiune mai puțin știută despre cel care a avut un anume rol în susținerea lui Marin Preda, cât a fost corector la ziarul „Timpul", în 1942, și a publicat aici primele sale proze); în fine, i se reproduc și poeziile „Trecutul" și „Meșteșugarul de stele", din „Antologia poeților tineri", publicată de Zaharia Stancu, în 1934. Lui *Sabin Velican* (gorjean și el, dar a locuit un timp îndelungat în Basarabia, i se restituie integral poezia „Strigăt de nebun" și evocarea „Valoarea simbolică a luptei de la Călugăreni", apărută în numărul pe iunie 1928 al „Revistei Societății «Tinerimea Română»". Iar lui *Demetru Iordana*, slătinean, i se reproduce un întins și extrem de interesant eseu, „Despre desăvârșirea în artă", din numărul pe septembrie-decembrie 1940 al revistei „Ramuri", un alt eseu, cu subtile observații, despre „Lumea lui Ionel Teodoreanu", din numărul pe septembrie 1943 al revistei „Pământul", apoi o scrisoare trimisă, la 12 octombrie 1941, lui Alexandru Rally și o alta adresată, la 2 februarie 1965, lui Perpessicius, cu referiri la Eminescu și la „Mențiunile" sale critice.

Alte articole îi vizează pe *Ion Biberi* (cu două epistole către Sandra Cotovu, din 15 mai 1940 și 9 octombrie 1942), *Marcel Romanescu* (cu o scrisoare către Nicolae Iorga, din 26 septembrie 1931, prin care îl înștiințează că, în calitate de „însărcinat cu afaceri" la Cairo, prin intermediar, i-a trimis regelui Carol al II-lea, o „Antologie grecească" din 1802, manuscrisă, ce conținea „stemele voievodatelor române"), *Paul Constant* (cu două scrisori trimise lui I. Valerian, prin cea din 12 mai 1943 încercând să afle, cu un moment mai devreme, dacă va fi primit în Societatea Scriitorilor Români) și *Emil Vora* (poet din gruparea „Adonis", pentru care sunt reproduse, mai întâi, trei scrisori către Pericle Martinescu, din 1968, privind volumul de versuri „Poarta destinului", aflat în lucru la Editura pentru Literatură, cu prefața acestuia, apoi o altă scrisoare, din 1974, despre un alt volum, „Nestinsa uimire", aflat și el în pregătire la Editura Eminescu).

Sunt în carte și câteva articole care mijlocesc readucerea în atenția publică a unor articole sau evocări, unele dintre ele actuale și astăzi, iar altele s-ar cuveni a fi revizitate, în contextul actual. Este cazul lui *Ion S. Floru*, „unul dintre cei mai apropiați discipoli ai lui Titu Maiorescu", căruia i se reproduce articolul „Pentru o revistă redactată de elevi", apărut în mai 1930 în „Revista literară a Liceului «Sfântul Sava»". Lui *Constantin Floru*, „unul dintre cei mai apropiați și apreciați discipoli ai profesorului și filosofului Nae Ionescu", îi este reprodus articolul „Pelerinaj la Roma", din numărul pe aprilie-mai 1938 al „Revistei Colegiului Național «Sfântul Sava»". Lui *Al. Dima*, unul „dintre cei mai învățați discipoli al lui Tudor Vianu", îi este transcris microeseul „Despre însușirile frumoase ale poporului roman", de la începuturile sale literare, apărut în numărul pe mai-iunie 1922 al „Revistei Societății «Tinerimea Română»". În fine, lui *Ion Șiugariu* îi este reprodus reportajul „Căminul de ucenici din Râmnicul Vâlcei", din numărul pe ianuarie 1942 al revistei „Muncitorul național român". În cazul altora, precum *Nicolae Milcu*, *Gheorghe Teodorescu-Romanați*, *Const. Cristobald*, sunt reproduse unele scrisori, iar cercetătoarea *Elena Sîrghie* – trăitoare, astăzi, în Slatina –, autoare a unor volume privind istoria culturală locală, beneficiază de un portret în acvaforte.

Cercetările lui Nicolae Scurtu acoperă un spațiu de timp și de manifestare literară și culturală destul de întins, cum deja ne-a obișnuit și prin seriile anterioare (dedicate altor „ținuturi", precum Dâmbovița sau Giurgiu), însă unitatea de viziune și de expresie este limpede, de înaltă ținută publicistică, servind la cote înalte de profesionalism istoria literară românească. Desigur, și de această dată, medalioanele unor „scriitori și publiciști olteni", care însoțesc epistolele, textele literare și evocările reproduse cu atâta acuratețe, atrag atenția prin informații relevante atât pentru biografia literară a unor scriitori, cât și pentru istoria literaturii române. Iar parfumul de epocă, ridicat dintre filele și rândurile epistolelor, evocă și el mai ales figuri din lumea literară și culturală interbelică, față de care respectul lui Nicolae Scurtu este pilduitor. Lumea românească își dovedește, o dată în plus, farmecul său aparte, fie și prin intermediul unuia dintre toposurile sale emblematice – ținutul Olteniei –, ce și-a manifestat din plin efervescența creatoare a spiritelor sale, care i-au dat o anume noblețe, relevată și de cartea lui Nicolae Scurtu, prin latura ei care instituie pecetea unei insolitări aparte, rar întâlnite astăzi, și de aceea cu atât mai valoroase.

Dimitrie Bolintineanu sau a fi în interiorul poeziei pure

Șerban Codrin Denk

Profesorul universitar Mihai Zamfir, binecunoscut prin docta și impozanta „Scurtă istorie. Panoramă alternativă a literaturii române”, prefațează un adevărat tratat de poezie uimitor „prin originalitatea absolută a viziunii autorului în materia aleasă, ca și prin strălucirea unei demonstrații impecabile.” Despre cine și despre ce este vorba ? Despre o nouă viziune asupra poeziei lui Dimitrie Bolintineanu prin șocanta contribuție a eminentului profesor, comparatist, etimolog, filozof, strălucit istoric literar și, de ce nu, la fel de strălucit traducător și poet. Abia de acum începe marea mirare. Autor de cărți complexe și paradoxale, profesorul universitar Mihai Dinu propune „un experiment inedit și ingenios” (Mihai Zamfir), o răsturnare a „misterului poetic”, adresantul fiind Dimitrie Bolintineanu.

Un tratat de peste 150 de pagini despre „poezie și știință”, „paradigmele poeziei”, „o recodificare a poeziei”, „traducere și redimensionare metrică”, „vectorii poeticității”, „decor și hipnoză”, „idei și imagini” în versiunea recodificată a „Florilor Bosforului” prefațează propunerea și, la fel, de ce nu, judecata poeziei prin oglinzile paralele între cult și cultură ale profesorului. Rezultatul este o invitație adresată poeților, formidabilă prin venerație și contestare, prin creație și iluzie a creației. În ultimă instanță, poezia, arta sunt recreate, deformate, redimensionate de fiecare cititor în parte, de limbaje, își schimbă toate sensurile, capătă alte dimensiuni și semnificații generale prin oglindirea în alte culturi și revenirea acasă cu înțelesuri complet noi, modificate. Se știe: Edgar Allen Poe era ignorat în America, însă a fost preluat de cultura franceză, prin traducerile lui Charles Baudelaire, de unde a revenit în triumf în țara natală, ca mai apoi să cucerească întreaga lume ca unul dintre scriitorii fundamentali ai civilizației occidentale. Un caz printre altele.

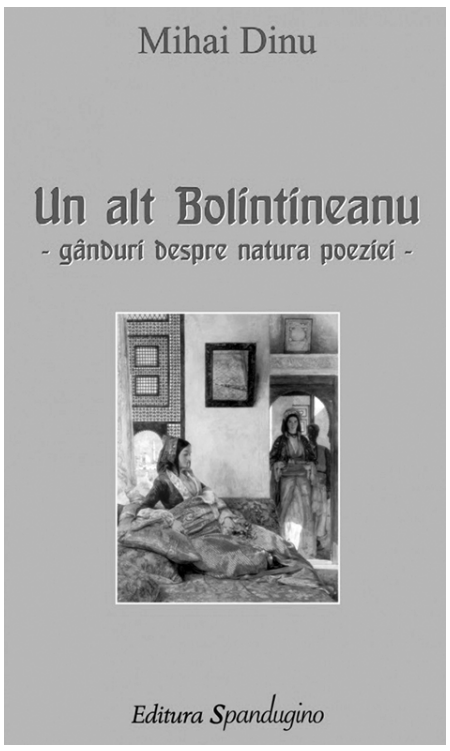
Concret și pe scurt, ce se întâmplă ? Dimitrie Bolintineanu, ajutat, pentru finisare, de un poet parizian, prieten, și-a autotradus volumul „Florile Bosforului” în limba franceză. Nu s-a întâmplat nimic. Poezia lui Dimitrie Bolintineanu a intrat într-un con de umbră odată cu schimbarea dramatică a istoriei, a traseelor, capitala culturală a Principatelor Române, a României s-a mutat în occidentul parizian al universităților, al bonjuriștilor și cafenelelor din zori în seară, sau spre Viena-Berlin, părăsind Constantinopol/Istambul, Bosforul florilor de trandafir, al narazmelor, al narghilelelor, al lui Nastratin Hogea, al fanarioților, al meterhanelelor turcești devenite între timp orchestră simfonică și teatru de operă și balet.

La sfârșitul secolului XX și începutul secolului XXI, lui Dimitrie Bolintineanu, poet bine înfipt în conștiința literară românească, după sau odată cu episodul „Levantul” de Mircea Cărtărescu, este redescoperit de Mihai Dinu, care propune pur și simplu retraducerea în limbajul poeziei moderne românești a volumului francez „Brises d’Orient”. Ce înseamnă limbajul poeziei moderne românești ? Limba română literară a fost recreată și reîmprospătată de fiecare dată de Eminescu, Macedonski, Arghezi, Blaga, Ion Barbu, Bacovia, Pillat și mă opresc aici. Preluând misiunea de traducător a lui Alexandru Philippide din „Florile răului” de Charles Baudelaire, cu armură de teoretician și cu talent de poet, Mihai Dinu pur și simplu trece la treabă și ne propune textul literar. Totul devine uimitor !

Propun, aproape la întâmplare, două fragmente dintr-o carte-eveniment, care merită studiată în amănunțime, cu folos teoretic, și citită, cu folos estetic, mai mult, carte balansând uimitor între limbaje poetice, creatorul fiind același Dimitrie Bolintineanu fără mască, sau cu mască franco-română.

Iată un fragment din poemul *Leili*. Omit varianta franceză, foarte inspirat tradusă, impecabil rimată; prezint originalul românesc și metamorfoza:

„O, streine, vino și te desfătează
Pe aceste maluri pline de-ncântări,
Unde tinerețea încă se păstrează,
Unde-amorul are încă dulci visări,
Unde hurioara edenului dulce,
L-ale halaicii cântece de dor,
Vine și răsfață până să se culce,
Florile râzânde dup-acest Bosfor;
Unde o femeie are frumusețea
Stelelor de aur ce în nopți lucesc,
Și fecioara dulce are tinerețea
Rozelor sălbatici care ne răpesc;
Unde ziua-i albă, noaptea înstelată,
Și-aerul bea dulce roua de pe crin,
O, eden al lumii ! Fața ta curată
Cu atât ne-ncântă cu cât te privim !
Cât de mult copiii lui Osman cel mare
Cată să blasfeme frumusețea ta,
Cauză de lupte și de tulburare
Ce-a făcut și face lacrimi a vărsa !
D-astă frumusețe, dar fatal și dulce,
Spiritele noastre le-am văzut slăbind !
În locașul vieții moartea se-ntroduce,
Ea le țese viața cu-aur și argint.
Nu ! Nimic nu schimbă cruda ursitoare !
Tot ce fu prea dulce cată a slăbi !
Pretutindeni unde Dumnezeu, sub soare,
A creat o țară demnă d-a răpi,
Își târăsc cu lanțul viața de amar ! (...)”

Varianta franceză tradusă de Mihai Dinu:
Ferice fii, străine ! Acest divin popas,
Te-mbie cu un fraged amor la orice pas
Și huriile dalbe și-a roabelor cântare
Simțirile-ți îmbată-n amurgurile clare.
Femeia se-nveșmântă aici cu foc ceresc
Și rozele în fața fecioarelor pălesc;
Ți-s zilele senine și-n nopțile cu stele
Văzduhul bea miresme din vesele vâlcele !
O, tu, Bosfor feeric, atunci când te privesc,
Mi-e inima cuprinsă de-un dor nepământesc !
De vraja-ți osmanlâii pe drept au a se plânge
Căci i-a costat și aur și lacrimi, dar și sânge !
Oriunde Ziditorul pe harta lumii-a-nscris
O țară fermecată și un sălaș de vis,
Se-aude tânguirea noroadelor supuse
Ce-și plâng încătușate speranțele răpuse !
Și pretutindeni răul se-arată-a fi stăpân.
Virtutea-și pleacă fruntea sub jugul său păgân,
De parcă fiecărei nopți binecuvântate
E scris să îi urmeze o nouă nedreptate !
Dar soarele își vede de drum și scaldă-n veac
În raze vii și câmpuri și munți și râu și lac.
Doar oamenilor nu le rămâne ce să spere !
Să fie libertatea un vis doar, o părere ?
Să n-aibă bieții parte s-aștepte nici măcar
Sfârșitul lumii noastre cu veșnicu-i calvar ? (...)

Versul alexandrin trohaic al lui Dimitrie Bolintineanu de 11-12 silabe (preluat de Eminescu: *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie*) este transformat în alexandrin francez, pentru ca apoi să redevină vers alexandrin iambic românesc tradițional/modern de 13-14 silabe. În unele locuri, versurile sunt comprimate, iar rimele din îmbrățișate devin perechi.

În capitolul „Cazul invarianței metrice”, Mihai Dinu analizează avatarurile poeziei *Odalisca*, unde în „calitate de autor, Bolintineanu își putea permite să se îndepărteze oricât de litera textului inițial, astfel încât traducerea să se transforme, cel puțin pe alocuri, într-o rescriere *de fond en comble* a poeziilor alese pentru publicare în străinătate (...) care era acela că poate fi poet nu numai într-un idiom neolatin ignorat de elita intelectuală europeană, ci și în limba prestigioasă a lui Hugo și Lamartine (...)”

Primele trei strofe din originalul românesc sunt:

„Sub o durere-adâncă sărmanu-mi suflet geme
Și ochiu-mi varsă lacrimi ! D-ar fi s-aleg din dor
Și din mormântul negru de care tot se teme,
Mai bine-aș vrea să mor !

În fundul astii inimi deșertul se-ntroduce,
Și nimenea nu știe ! Și cui voi spune eu ?
Și cine mă ascultă, o, Dumnezeul meu !
Ce suflet bun și dulce !

Iluziuni de viață, d-amor ce ne îmbată
Pe sufletu-mi adesea se lasă și plutesc
Ca focul dimineții pe marea azurată;
Dar, vai ! Se risipesc !”

Versiunea lui Mihai Dinu:

Sub lespedea durerii sărmanu-mi suflet zace !
Mi-s ochii arși de lacrimi ! S-aleg de s-ar putea
Între-acest chin năprasnic și-a morții-eternă pace,
Să mor pe loc aș vrea !

Ah ! Visul de iubire cu dulcile-i himere
Mai trece câteodată pe fruntea de opal,
Cum razele de soare sclipesc pe-al mării val
Pierind ca o părere !

În inima-mi rănită tristețea-și taie drum
Și nimeni nu-mi cunoaște durerea fără nume.
Cui s-o destăinui oare ? Cui îi mai pasă-acum
De mine-n astă lume ?

În prefață, Mihai Zamfir pune un deget pe o rană: „Cred că niciunul dintre numeroasele studii închinate poeziei lui Bolintineanu nu m-a convins în asemenea măsură de specificul adânc al acestui autor, așa cum o fac analizele consacrate, în carte, lui Pseudo-Bolintineanu. Acest Bolintineanu virtual, acest poet *in potență* – ce încântare pentru cititor !”

În „Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române”, capitolul dedicat poetului nostru se numește „Dimitrie Bolintineanu: Poezia în stare pură”, unde fraza de început rezumă toate ideile: „Cu Bolintineanu întâlnim pentru prima dată la noi poezia în stare pură. Dacă până la el pașoptiștii români integraseră arta versurilor în entități non-culturale, considerând-o un mijloc de a atinge valori sociale, politice, umanitare, etc., odată cu Bolintineanu ea se dispensează de pretextele non-poetice și ajunge la valoare în sine.” Așadar poezia românească este în așteptarea generației Maiorescu, Eminescu, Macedonski, prima generație a poeziei pure...

În primul rând, iată o carte pentru poeți, dacă studiază poezia în adâncimile ontologice, o carte despre valorilor ei estetice, cu completările dintr-o istorie literară, în ambele cazuri creatorul avut în vedere este un autor în mare măsură redescoperit, redimensionat ca premergător, ca mare poet într-un coroană de mari creatori ai „poeziei pure”, adică în afara ideologiei, politicii, propagandei, Dimitrie Bolintineanu.

M-a îndrumat spre Mihai Dinu un prieten literar, Ștefan Crudu, redactor la revista *Sud*, pe când hoinăream cu folos printr-un târg de carte acum câțiva ani. Câte exemplare am cumpărat, toate mi-au fost subtilizate de alți prieteni, fiecare cu iluziile sale, unii de cititori, alții de poeți, așa că m-am resemnat. Nu a fost o întâmplare să cunosc o doamnă pricepută în culisele editării cărții, ba dispusă să mă ajute în procurarea unui exemplar, chiar dacă epuizat, ca într-o cunoscută glumă. Astfel, Ecaterina Ghioca, cum mi s-a recomandat cu tandrețe, mi-a așezat în brațe un exemplar de niciunde, sau dintr-un depozit ocult, în caz contrar, o carte despre metamorfozele poeziei de la Porțile Orientului în drum spre Țara Poeziei secolului al XIX, Franța, și înapoi nu m-ar fi bucurat atât de mult. Pentru surprize, o voi căuta la un următor târg de carte. Ucenicul vrăjitor ? Profesorul Mihai Dinu. Victima, un poet care a descoperit, cel dintâi, una dintre formele pure ale poeziei românești, Dimitrie Bolintineanu.

„Un alt Bolintineanu – gânduri despre natura poeziei” de Mihai Dinu, Editura Spandugino, ediția II, București, 2011.

„Scurtă istorie. Panorama alternativă a literaturii române” de Mihai Zamfir, Editura Polirom, Iași, 2021

Luminița Cornea

Satul din Bugeac, sufletul meu! (Fenice Petruț)

În urmă cu șapte ani, m-a impresionat în mod deosebit volumul de poezii *Recviem pentru Frumușica*, apărut la Sibiu, Editura Armanis, 2016. Autorul, Vadim Bacinschi, este jurnalist și poet român trăitor în Odessa, membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova, apreciat și în România, ca valoros om de cultură și luptător întru spiritualitate românească. El a avut ideea de a-și asocia poeziile cu amintirile și picturile Fenei Munteanu (Petruț). O foarte interesantă și originală alcătuire ! Toate realizate în urma unei tragedii colective.

Cauza acestei tragedii ? Hotărârea Sovietului Miniștrilor al URSS, nr. 742 din 10 august 1946, prin care se alocă poligonului militar Tarutino, din regiunea Odessa, peste 25 de mii hectare de terenuri din sud-vestul regiunii, din ceea ce cunoaștem a fi Bugeacul românesc. Patru sate sud-basarabene aflate pe acele teritorii destinate unor exerciții militare: Frumușica Nouă, Zurum, Cantemir, Roșia și un sat german, Hoffnungstal (al descendenților coloniștilor germani) au fost rase de pe suprafața pământului prin distrugerea obligatorie a tuturor caselor și gospodăriilor, a cimitirelor, a bisericilor. Locuitorii au fost obligați să părăsească străbunele vetre și să se stabilească în satele învecinate. Un adevărat genocid !

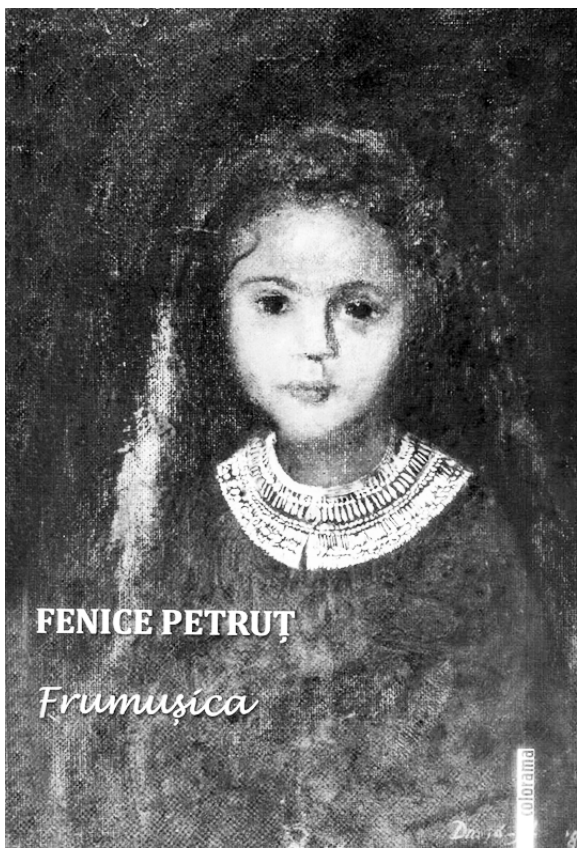
Catastrofa a rămas în memoria sărmanilor oameni, care au transmis urmașilor tragedia lor și a satului lor. Deși acei nefericiți oameni de acum peste 75 de ani s-au așezat creștinește în vatra altui sat, nu au uitat. Cu lacrimi în ochi și în suflet, au transmis copiilor și nepoților felul cum peste case de gospodari, peste cimitire și biserici, sovieticii ruși au așezat un poligon militar. N-au distrus numai sate, ci au distrus destine omenești, provocând jale și durere.

Între locuitorii satului Frumușica Nouă, obligați de a părăsi vatra străbunilor, s-au aflat și părinții pictoriței și scriitoarei Fenice Petruț, care, după studii la Chișinău și Cluj-Napoca, se stabilește în România, devenind artist plastic, membră a Uniunii Artiștilor Plastici din România, Filiala Constanța, actualmente stabilită în Brașov. Fenice Petruț este aceeași persoană cu Fenea Munteanu (Petruț) ale cărei amintiri și picturi sunt prezente în volumul de poezii, amintit mai sus, *Recviem pentru Frumușica* al poetului Vadim Bacinschi. Cei doi și-au scris operele cu un condei înmuiat în sânge, având în suflet strigătul de durere al părinților.

Frumușica, sat de legendă, rămas în legendă ! Frumușica, sat cu istorie reală, rămas în istorie ! Frumușica, sat cu oameni credincioși ca toate satele din Bugeac – sat care, în noiembrie 1928, fusese vizitat de ierarhul ortodox al locului, Episcopul Justinian Teculescu (1865-1932), pentru sfințirea bisericii din Zoreni, filia parohiei Frumușica Nouă. Dar tristețea oamenilor nu putea fi exprimată în cuvinte, când o dată cu strămutarea lor, li s-au dărâmat bisericile: „Povestește sora mea Nina: Să fi avut vreo unsprezece ani. Îmi amintesc bine de acea zi de pomină (...). Seara, când ajunseră acasă, auziră vestea teribilă: veniră oameni, descuiară biserica, dădură jos clopotele; au încărcat într-un camion documentele bisericești, crucile, icoanele și le-au dus în poligon, și le-au dat foc”.

Amintirile și sentimentele părinților născuți în satul Frumușica se păstrează nealterate în străfundurile sufletului scriitoarei Fenice Petruț. Din acestea s-a născut volumul de povestiri *Frumușica*, cu o prefață de Veronica Popa, apărut la Editura Colorama, Cluj-Napoca, 2023, în colecția Cercului literar de la Cluj (coordonatoare: Emilia Poenaru Moldovan).

Povestirile organizate pe mai multe paliere sunt structurate în două părți: *Amintiri din Bugeac* și *Clopotele memoriei*. Așa cum subliniază prefațatoarea cărții, Fenice Petruț „își urmărește atent personajul-copil, cel cu care se identifică în această carte”. Toate episoadele au un puternic caracter memorialistic și etnografic putându-se constitui în documente de arhivă. Cititorul este transpus cu măiestrie într-o lume puțin cunoscută lectorului român contemporan. A auzit, poate chiar a fost interesat să o cunoască, dar a rămas la acest nivel. Desigur ne aflăm tot pe plaiuri românești, încât similitudinile există, chiar dacă Bugeacul se află la o extremitate a meleagurilor românești. Nu putem uita însă că, deși pământ strămoșesc, de-a lungul vremurilor, a trecut dintr-o stăpânire în alta. Însă oamenii au iubit cu îndărătnicie acel ținut. Se întorceau acasă de oriunde se aflau: „Taică-meu ne-a sădit la toți sămânța aceea de dor de patrie, de al nostru. Povestea: Atunci când m-am eliberat mi-au spus că pot să rămân în România, că îmi dădeau pământ, dar eu m-am tras acasă, la moșii și strămoșii mei !”, deși Bugeacul nu era o regiune bogată: „Doar pe fundul râpilor iarba era de un verde-crud, în

rest era uscăciune mare, așa arăta Bugeacul nostru !” Erau dealuri înalte și văi adânci, dar „între ele te așteaptă *un ceva* dincolo de înțelegerea ta”. Nu este surprinzător faptul că acest *ceva* este permanent prezent în sufletul copilului și, mai târziu, în sufletul adultului.

Multe pagini evocă obiceiuri ale țăranilor, transmise din moși-strămoși, în special cele referitoare la întreținerea casei, a gospodăriei, a familiei. Din te miri ce ofereau copiilor bucuria vieții, deși erau săraci, deși au fost obligați să-și strămute vechea vatră. Se străduiau să ofere familiei condiții omenești. O pagină memorabilă este aceea a descrierii cu lux de amănunte a văruitului pereților casei, „de mai multe ori pe an”, activitate la care participa și copilul căruia i-a „rămas în memorie ca o legendă de mult apusă”. Din ocupațiile acelea aspre a învățat multe pentru întreaga-i viață. A învățat că „nu există muncă pe care să nu o poți face, că omul poate orice își propune, numai să vrea !” Astfel, acolo se învăța că educația cea mai simplă și adevărată este munca.

Amintirile și evocările se punctează afectiv. Cu siguranță, mama este figura cea mai prezentă în textele Fenicei Petruț, fiind apreciată pentru spiritul liber. A încercat să privească cu detașare „soarta frumușenilor care fură alungați din propriile lor case de către trupele rusești de ocupație și care își tocmiră poligon pe vetrele lor. Biata mamă avu și ea nenorocul de a se naște în Bugeac, locul pe care au pus ochiul autoritățile ruse după război. Împreună cu toți sătenii pierdură averi și identitate. Tot ce a urmat în cei șaptezeci de ani de imperiu sovietic a fost orbecăire prin întuneric. Făceam parte din tagma celor nenorocoși !”

Țesutul la război, altă pagină de etnografie ! Mama a știut să transmită copilului de atunci dragostea pentru străvechea îndeletnicire, încât autoarea comunică, cu sufletul îmbibat în vechi miresme, amintirile sale: „Când mă puneam la natră (parte a urzelii, n.n.) îmi părea că fac cel mai frumos lucru de pe pământ. Țesutul în sine era o stare de bine ! Mă așezam cu ochii larg deschiși, alături de mama, eram fascinată de ceea ce vedeam ! (...). Eram tare mândră de mama mea.” Copilul asculta cu emoție și mândrie cântecele mamei și, cu toate că nu obișnuia „să dea în glas cuvinte grele la adresa ocupanților”, totuși a auzit-o vorbind rău despre ocupanți, de cei „care le-au răpit tinerețile și țara”. Mama „era purtătoare de folclor trăit pe pielea ei”; „O văd aievea cât de frumoasă era ! Subțire ca o trestie și blândă ca o poveste era mama mea”.

Precum Costache Negruzzi, odinioară, personajul-copil a învățat singur să citească de pe cărți vechi: „Mai mult ghiceam „scriitura” până într-un moment când am început a citi, parcă, de la sine. Litera de la începutul capitolului era frumos încondeiată cu vrejuri și avea culoarea roș potolit, delicat. Urmăream cu atenție cetitul tatei. Dibuind și pribluind (presupunând, n.n.), am învățat să citesc românește din *Evanghelia* cu litere slavone. Acasă, în satul uitat de toate autoritățile care s-au perindat după cel de-al Doilea Război Mondial. Acasă în Basarabia istorică. Acasa mea dragă”.

Formulări vechi „verișoara mea dreaptă”, profesori cu care „făcură carte adevărată”, „așa mergea vorba”, citea „cu glas”, cuvinte regionale și arhaice (unele explicate în subsolul cărții), toate conduc lectorul spre un tărâm ce nu mai este, dar care a fost bine identificat de prozatoare în cuprinsul românesc.

Sensibilitatea pentru natură i-a facilitat autoarei realizarea unor remarcabile pagini de proză artistică, adevărate poeme în proză, desigur cealaltă față artistică, pictorița din ea, și-a spus cuvântul (minunata ilustrație a copertei cărții îi aparține). Textul despre frumusețea Răutului este antologic, ca și altele care se referă la munți, cărora le păstrează un deosebit respect, deoarece „urcatul mi-a întărit corpul și psihicul”, mai mult, autoarea consideră că urcușul este „rostul meu pe pământ”. Semnificativă artă poetică !

Volumul se constituie ca o privire caleidoscopică asupra satului în care a crescut, a cunoscut oameni, i-a înțeles pe fiecare. Pentru personajul care este prezent în toate paginile cărții, copilăria nu a reprezentat niște ani ai zbenguielii, cum afirma odată Geo Bogza, ci a reprezentat munca și suferința resimțită prin trăirile părinților săi care au traversat o tragedie a istoriei.

Inspirată de neamul nobil „de agricultori / din Frumușica” (*Cu tata* de Vadim Bacinschi), cartea Fenicei Petruț, ca și poeziile lui Vadim Bacinschi, a coborât sau, mai degrabă, a urcat „în inima Basarabiei mele. Care este și inima mea.” Un crez poetic cât se poate de concludent ! Atât la Fenice Petruț, cât și la Vadim Bacinschi vedem identificarea artistului cu tot ce înseamnă identitatea neamului său: „ferice de omul sărac: / în afară de suflet / el altă avere nu are, / iar sufletu-i / e cât un Bugeac, / vara, în zi cu soare.” (*Ferice de omul sărac* de Vadim Bacinschi).

La banchet cu DUMITRU VELEA

Rodica Lăzărescu

De regulă, interviul, alături de jurnale, memorii, corespondenţă, adică aşa-numita „literatură a biograficului” (Eug. Simion), este o poartă de intrare în intimitatea, în adevărurile omului aflat în spatele măştii numite „operă”. Şi nu numai. Căci interviurile – îl citez pe profesorul Constantin Călin – „oferă date despre epocă, explicaţii şi evaluări inedite, disocieri şi analogii (adeseori) surprinzătoare.” Cititorii genului, dar mai ales cercetătorii mai ştiu că – citez din nou – „în fiecare din ele, dincolo de straturi mai subţiri sau mai groase de banalităţi, «trebuie să existe ceva»: o poveste, o aluzie, un enunţ, o observaţie, o insinuare, o declaraţie, o precizare, mă rog, o «chestie» demnă de atenţie.”

Cu aceste gânduri, deschid o nouă apariţie editorială semnată de Dumitru Velea, ***Camera cu pereţi de oglinzi, Convorbiri elective***, volumul II, editată, în 2022, la distanţă de 16 ani faţă de primul, la aceeaşi editură craioveană Sitech. În acel prim tom se găsea sintagma *cu pereţi de oglinzi*, preluată de Dumitru Velea în titlul antologiei sale de interviuri, mai precis într-un fragment dintr-un manuscris eminescian (Mss. 2289, fila 15).

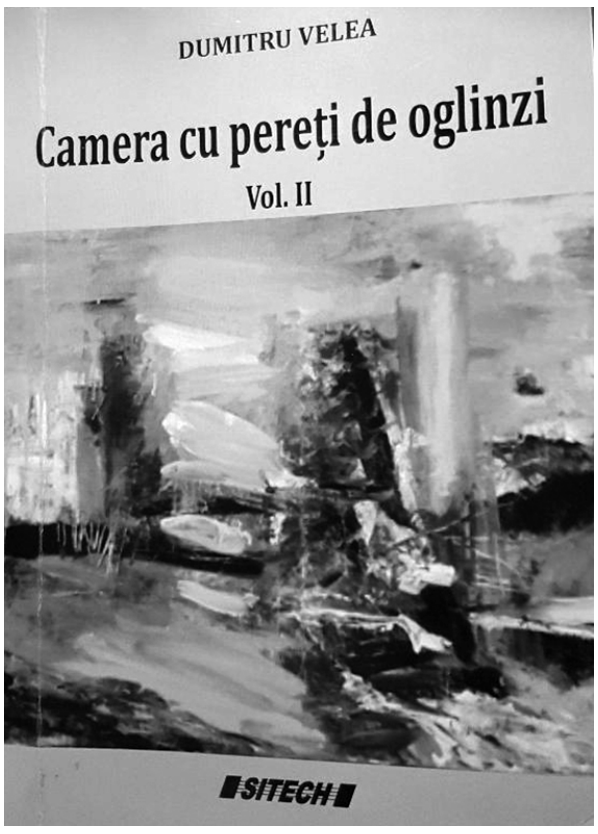
Pentru Eminescu, „sala iluminată, cu pereţi de oglinzi” (mai târziu, la Bacovia, „salonul plin de vise” reflectat „în oglinda larg-ovală încadrată în argint”) este „capul unui om de talent”, „sală” unde „de-afară vin ideile într-adevăr reci şi indiferente dar ce societate, ce petrecere găsesc. În lumina cea mai vie ele-şi găsesc pe cele ce s-asamăn, pe cele ce le contrariază, dispută concesii şi ideilor cele mari, chintesenţa vieţei sale sufleteşti, se uită la ele dacă şi cum s-ar potrivi toate fără să se contrazică. Şi cum ies ele din această sala iluminată ? Multe mai întâi inamice ies înfrăţite, toate cunoscându-se, toate ştiind clar în ce relaţiune stau sau pot sta şi astfel, se comunică şi auditoriului şi el se simte în faţa unei lumi armonice care-l atrage.” Însă la fel de bine poate fi întâlnirea (fericită) dintre doi oameni – unul întrebând, celălalt răspunzând – armonizându-şi ideile, gândurile, sentimentele pe parcursul unui dialog numit **interviu**, în decursul căruia fiecare caută nu doar adevărul despre interlocutor, „virtuţile şi păcatele” lui, ci şi despre sine însuşi. Imaginea sălii cu pereţi de oglinzi e/devine, aşadar, (şi) o metaforă a interviului.

Volumul în discuţie reproduce nouă convorbiri iniţiate/provocate de Dumitru Velea, de-a lungul timpului, având-i drept interlocutori pe câţiva creatori, cu predilecţie din rândul artiştilor vizuali, unii şi cu înclinaţii scriitoriceşti (pictorul Gabriel Stan, pictorul şi scriitorul Ilie Petru Birău, artistul plastic Cristian Sergiu Ianza, sculptorul Ioan Medruţ, pictoriţa Tatiana Carapostol, pictoriţa Diana Brăescu) sau invers (scriitorul Aldyn Alexander, aplecat şi spre pictură). Acestora li se alătură poetul Lucian Avramescu, precum şi un înalt prelat, arhimandritul Ioachim Pârvulescu, stareţul Mănăstirii Lainici. Celor nouă *taifasuri*, li se adaugă, în final, două, în care Dumitru Velea mută în regim afirmativ vorba aceea cu *ce ţie nu-ţi place altuia nu-i face*: cedează rolul de „întrebător” Andreei Maftei şi Dorei Lazăr, domnia-sa trecând cu arme şi bagaje în tabăra „răspunzătorilor”, supunându-se tirului de întrebări pe care până aici îl exersase pe pielea altora.

O convingătoare *ars poetica* trasează „universul artistic” **Gabriel Stan**, surprins în dublă ipostază, de pictor şi literat, pentru care „arta poate să se înalţe spre înţelepciune şi iubire şi să capete valoare de învăţătură” („am încercat […] să fac din pictura mea un instrument de cunoaştere, nu doar de introspecţie”), desigur, vorbim de „arta adevărată”. Artistul, pentru care „viaţa înseamnă şi durere, chin, suferinţă, mizerie şi căderi abisale”, e „un biet păcătos”, cu „frică de Dumnezeu”, ce caută „perfecţiunea şi desăvârşirea doar în pictură”. „Artistul se sfinţeşte prin opera sa care tot de la Dumnezeu coboară”, „nimic bun nu se poate face fără de Dumnezeu”, iar „arta este vie doar în casa omului”.

Taifasul cu **Petru Birău**, ce-şi doarme, prea de timpuriu (avea doar 55 de ani), somnul de veci în curtea casei din Cimpa, se derulează, cum altfel ?, pe două pietre (*„Tu eşti Petru şi pe această stâncă voi zidi…”*), pe Vârful lui Pătru, la cumpăna apelor, aproape de fortificaţiile dacice şi de Sarmisegetuza, unde-şi are sălaşul neamul lui de momârlani. Întregul interviu este un graţios amestec de lirism – descrierea încărcată de poezie a ţinutului momârlanilor, a satului Cimpa, a munţilor, a Vârfului lui Pătru, a drumului prin Defileul Jiului – şi tragedie antică – pruncul născut la bătrâneţe, trimis în lume parcă de zei, pentru a-l înlocui pe fratele ucis mişeleşte. Cei doi interlocutori vorbesc despre viaţa trăită sub semnul tragicei morţi a fratelui, în noaptea de Înviere a lui 1964. Dar, mai ales, vorbesc despre pictură: „pictez cu mare bucurie tot ce ţine de beatitudine, de frumuseţea naturii şi a oamenilor şi rareori transpare tragicul în picturile mele”.

Dialogul cu arhimandritul **Ioachim Pârvulescu**, stareţul mănăstirii Lainici, este prilej de evocare a câtorva

„ctitori şi martiri ai Lainiciului”, precum Visarion Toia, Calinic Cărăvan, Sfântul Irodion, a eforturilor de ridicare a noii mănăstiri, „mireasa Văii Jiului”, ai cărei pereţi sunt împodobiţi cu picturile lui Grigore Popescu-Muscel, „cel mai important pictor al ortodoxiei europene”, după cum l-a caracterizat academicianul Răzvan Theodorescu.

Ceva mai pragmatică, dar şi mai încărcată de dezgust, de neputinţă, de silă, este convorbirea cu **Cristian Sergiu Ianza**, ai cărui strămoşi au venit din Padova şi au poposit la Blaj, artistul fiind a şaptea generaţie, odată cu care se va stinge acest vechi neam de cioplitori de piatră şi constructori. Scârbit de lupta cu autorităţile pentru retrocedarea proprietăţilor, autorul „bisericilor zburătoare” are un discurs încărcat de regrete amintind de versurile lui Goga: „nu câte-au fost îmi vin în mine / ci câte-ar fi putut să fie”.

Dialogul cu poetul **Lucian Avramescu**, aflat în „cumplita luptă cu cuvântul”, este cântecul de lebădă al celui care a plecat din lumea aceasta la 12 decembrie 2021, după doi ani „de încercare şi muţenie”. Este, totodată, când un preţios document de istorie literară, mustind de informaţie (de la precizarea datei reale de naştere – 15 august în acte, de fapt, cu o zi mai devreme, după spusele mamei pe care „am crezut-o, fiindcă nimeni n-a trăit în locul ei chinul cumplit şi minunat al naşterii” –, până la povestea Muzeului Pietrei din curtea gospodăriei de la Sângeru de Prahova), când un cald omagiu adus bunicului Victor, când un rechizitoriu al stărilor de fapt din actualitatea social-politică a ţării, când un elogiu adus copilăriei („Copilăria, cea care n-a apucat să se pervertească, e aia care opreşte – chiar şi făcând pipi pe fitil – dezastrul de a ne scufunda în mizeria morală care domină lumea”). Pentru ca, în final, cortina ce cade dureros să fie un omagiu *in memoriam* Lucian Avramescu, plecat dintre pietrele sale spre pietrele din stele.

Cu „misteriosul” **Aldyn Alexander**, pe numele de stare civilă Dănilă Alexandru-Adin, născut la Galaţi (1988), este inevitabilă discuţia despre oraşul de azi în care „viaţa nu mai e ca altădată”, dar şi despre apă, despre imaginea pietrei, despre „coasta primordială”, despre modul de a percepe Lumea – „ca un imagine în derulare, deci schimbătoare, dar întotdeauna completă”. Tăifăsuiesc cei doi despre copilăria petrecută în alt fel de spaţiu – la Stoienești, în Prahova, despre Kafka, al cărui scris „predispune veşnic spre interpretare”, dar, mai ales despre Artă, chiar dacă, recunoaşte, îi lipsesc studiile de specialitate, dar cele 13 ore de lucru neîntrerupt pe zi îi permit să spună că „arta e un stil de viaţă”, iar intervievatorului să afirme că „picturile sale trimit nu doar la realitate sau fantezie, ci şi la filozofie”.

Ioan Medruţ, urmaş al moţilor, e concis, chiar zgârcit în vorbe, telegrafiază răspunsurile (de multe ori mult mai scurte decât „provocarea” lansată de interlocutor), despre artiştii care l-au influenţat („am conştiinţa fixării unui reper identitar în memoria colectivă, prin sculptura statuară pe care o fac”), despre relaţia monumentului cu spaţiul, despre gravele intruziuni ale politicului în artă (arătând cu degetul, de pildă, vilele „de peste lac” din faţa Palatului Mogoşoaia), despre Brâncuşi…

Laconismul moţesc al lui Ioan Medruţ este compensat de regalul dialogului purtat cu **Tatiana Carapostol.** Născută în sudul Basarabiei (Republica Moldova), în orăşelul Leova, ca „rod al dragostei şi al rugăciunii”, stabilită de ani buni în Italia (Veneţia), artista „ale cărei lucrări trăiesc doar prin admiratori”, ne călătoreşte prin spaţii şi culturi, vorbeşte despre *garanţia eternităţii* („dacă opera este necontenit inundată de întrebări şi critici ale imperfecţiunii, ea este deja garanţia eternităţii”), mărturiseşte o adevărată profesiune de credinţă („eu pictez aşa cum văd, nu mă limitez la conţinutul extern, ori poate eu nici nu-l văd, îl depăşesc”; „eu ca artist văd totul strălucitor, ori, mai bine spus, cu culorile pe care îmi doresc să le văd”).

De la **Diana Brăescu**, „pictoriţa de la Conac”, boţ de humă din ţinutul Vasluiului, Dumitru Velea obţine o caldă, o duioasă evocare a bunicilor şi rudelor din partea mamei, asociaţi cu „natura, cu obiceiurile tradiţionale şi cu muncile din gospodărie şi din agricultură”, a părinţilor „frumoşi şi tineri”, a copilăriei, a anilor de şcolaritate, a mentoratului, a muncii de restaurator, dar, mai ales, a Conacului, „imaginea înmiresmată a foarte multor lucruri tainice”, totodată „un laborator de diverse experimente”.

Cele două convorbiri care încheie volumul, rezultat al unei inversiuni de roluri, au un caracter aparte. Unul, provocat de Andreea Maftei, e „pentru cei mici” (adică pentru revista unei şcoli gimnaziale din judeţul Iaşi), cărora Dumitru Velea (nu tocmai autor de literatură pentru copii !) încercă să le explice mai pe înţelesul lor că „Apa, adică Poezia, este în noi, în pământul nostru, şi doar trebuie să ne scormonim sufletul să o găsim, să o eliberăm”. Şi că, odată eliberată, potoleşte setea noastră şi a celorlalţi !

Al doilea, este un dialog de prezentare a revistei „Banchetul”, realizat de Dora Lazăr (Rodica Lăzărescu) pentru „Pro Saeculum”, dispăruta publicaţie vrânceană. Şi, inevitabil, despre *Banchetul de la Lainici*, alt reper cultural de aleasă ţinută intelectuală, care, între timp, s-a „topit” sub vremile atât de potrivnice.

Închizând cartea, mă întorc la *oglinda* din titlu şi gândul mă duce spre „Dicţionarul…” lui Ivan Evseev, pentru care oglinda e „simbol al cunoaşterii, metaforă a literaturii şi artei”, semnificând însă o cunoaştere „reflectată, mijlocită”. Şi e, totodată, „**un «ochi» străin în care căutăm adevărul despre noi**” [s.m.]. Iată, aşadar, o bună definiţie a interviurilor lui Dumitru Velea puse sub semnul oglinzii ! Ochiul străin în care poetul, dramaturgul, prozatorul Dumitru Velea, „născut pentru sculptură”, caută adevărul despre el însuşi. Şi despre *câte-ar fi putut să fie*… de ce nu ? !

Trezirea conștiinței popoarelor într-o lume a geopoliticii globalizării

Gl. BG. (rtr) Gheorghe Dragomir
Președintele Centrului de Etică și Strategii

Motto:

Marile puteri îmbracă adesea ambițiile lor strategice în considerații virtuoase de nivel universal: dreptul popoarelor, apărarea libertății, civilizației etc. În ultimul timp, valorile de stânga sunt în mod voluntar mobilizate în serviciul obiectivelor strategice ale Occidentului... De câțiva ani, Washington folosește un registru nou, acela al justiției sociale, reciclând luptele societare la modă în Occident pentru a-și legitima intervențiile sale. Înalți responsabili de la Pentagon, Departamentul de Stat, ONG-uri, editorialiști ai media importantă – pe scurt, toți cei care contează în materie de politica externă – vorbesc despre lupta împotriva opresiunii femeilor, apărarea minorităților etnice, drepturile persoanelor gay, lesbiene, bi și transsexuali (LGBT). Astfel s-a elaborat un nou obiectiv strategic care ar putea justifica orice forme de ingerințe: „modelarea culturală" (culture forming) pe baza normelor și moravurilor Occidentului.
(Cristopher Mott, cercetător la Institutul pentru Pace și Diplomație, vechi colaborator și cercetător la Departamentul de Stat al SUA, *Le Monde Diplomatique*, 2023.)

Evoluțiile economice în ultimele decenii, datorate revoluției tehnologice și I.A., au generat schimbări în geopolitica globalizării anunțând o scădere în „greutate" și influență a Occidentului la nivel planetar. Ce s-a întâmplat ? Încotro ne îndreptăm ?

Redeschiderea traumelor și rănilor din epoca colonială, când Occidentul era atotcuprinzător și atotputernic, a deschis ochiul „clarvederii" trezind conștiința popoarelor lumii a treia care resping deschis și cu voce tot mai puternică „valorile" în numele cărora le-au fost spoliate de resursele naturale și umane timp de mai multe secole.

În organizații internaționale sau regionale se remarcă tot mai des luări de poziție antioccidentale din partea unor lideri politici sau guvernamentali din aceste zone, care condamnă individual și colectiv tendința marilor puteri și în general a Occidentului de a instaura o nouă formă de neocolonialism doar pentru exploatarea resurselor naturale de minereuri și metale rare, atât de necesare dezvoltării noilor tehnologii și I.A, de care economiile Occidentului au mare nevoie.

NU imperialismului american, francez sau împotriva Occidentului în general, se scandează la mitingurile anti-Davos sau la alte reuniuni ale Ocultei globaliste !

Este reacția firească a popoarelor din America Latină, Africa, Asia, care doresc să-și recapete respectul de sine și demnitatea națională în fața unui Occident tot mai arogant și disprețuitor față de istoria, tradiția, obiceiurile și credința acestor popoare.

Este glasul disperării, al durerii înăbușite și a neputinței revoltei în fata globalizării intereselor corporațiilor care conduc atât lumea afacerilor, dar și politicile sectoriale ale guvernelor occidentale.

În această geopolitică a durerii, popoarele își cer cu curaj drepturile – pe care, puterile occidentale le-au clamat de-a lungul timpurilor pentru a-și justifica războaiele și intervenționismul: dreptul la o viață decentă, libertate, dreptul la educație și sănătate, dreptul la muncă (fără discriminare de rasă, sex, religie) – considerate idealuri ale lumii democratice promise.

Din păcate, azi asistăm la reacții similare din partea popoarelor europene ajunse în pragul sărăciei care cer din partea guvernanților să respecte contractul social în baza căruia au ajuns să le guverneze destinele. Europa luminilor și Europa socială au tras obloanele fiind tot mai des confruntate cu mișcări de protest soldate adesea cu violențe din ambele părți: polițiști și manifestanți.

„Or, raporturile între puteri (mai mari sau mai mici) se supun mai puțin idealurilor decât considerațiilor strategice", ținea să atragă atenția John Mearsheim, expert american în relații internaționale, profesor la Universitatea din ChicagO, cel mai influent adept al realismului generației sale. Autor al mai multor lucrări, dintre care cea mai recentă: „How states think. The rationality of foreign policy" (2023) împreună cu Sebastian Rosato, în care argumentează că: „deciziile raționale în politica externă rămân o teorie credibilă privind modul în care statul reacționează și acționează rațional. Sunt statele raționale ?".

Autorii susțin că: „deciziile raționale în politica internațională se bazează pe teorii credibile despre modul în care funcționează lumea și apar din procesele deliberative de luare a deciziilor". Folosind aceste criterii ajung la concluzia că majoritatea statelor sunt raționale de cele mai multe ori, chiar dacă nu au succes. Vorbind despre idealuri, este bine să ne aducem aminte că în urmă cu trei decenii numeroși experți politico-militari din Occident ne asigurau că istoria a luat sfârșit și confruntările între marile puteri erau de domeniul trecutului. Această iluzie a rezistat cu greu probei timpului.

Azi două conflicte de magnitudine planetară opun marile puteri amenințând să se transforme în războaie directe, deschise: SUA împotriva Rusiei în Europa de Est (Ucraina); SUA – China în Asia Orientală (Taiwan).

Întrebarea care se pune este: de ce marile puteri vor războaie ?

În teoria „realismului", războiul reprezintă un instrument al guvernanței, printre altele, la care statele recurg pentru a-și consolida pozițiile strategice. Este de fapt „o simplă continuare a politicii prin alte mijloace" (Carl von Clausewitz). Cu toate acestea, Europa Occidentală, în opoziție cu SUA, considera războiul ca fiind o ultimă soluție, justificată numai în caz de legitimă apărare, de aceea participarea la aventurile militare americane în diverse colțuri ale lumii a fost ezitantă și sub așteptările Unchiului Sam. Drept urmare, noua administrație democrată de la Casa Albă se „străduiește" să convingă europenii de necesitatea ca NATO (ca organism declarat a fi creat în scop defensiv în Europa) să se transforme într-un vârf de lance al intereselor geostrategice americane în zona Asiei Orientale, Orientului Mijlociu Extins, Africa, deci cu vocație universală.

De altfel și raportul CIA (2022) anticipează că la orizontul anului 2027 „Occidentul va trebui să înfrunte principală amenințare care vine din direcția Chinei și șocului așteptat de Taiwan, ceea ce va pune în dificultate leadershipul american".

Referitor la războiul Rusiei cu Ucraina, raportul consemnează că: „în 2023, acest conflict apare doar ca un element dintr-un peisaj geopolitic planetar din ce în ce mai violent, instabil, haotic".

Sub titlul „**Provocări cruciale și amenințări imediate"**, raportul C.I.A. privind viitorul omenirii vorbește despre al Treilea Război Mondial, I.A. și refugiații climatici și despre o „șansă enormă dacă vom scăpa de al Treilea Război Mondial sau de un atac NBC (Nuclear, Biologic, Chimic)".

Alain Franchon, editorialist la *Le Monde* și expert în geopolitică apreciază că: „există posibilitatea unui război SUA-China": comunitatea de informații riscă să anticipeze ca posibilă această confruntare până în 2027, când China va avea armata pregătită.

Era păcii post-război rece a expirat.

„Perioada cooperării și coexistentei pașnice între marile puteri a fost înlocuită cu o eră a reașezărilor geostrategice, geopolitice și geoeconomice la nivel planetar, care ne îndreptățește să ne gândim cu îngrijorare la geopolitica globalizării care transforma rivalitățile bipolare în confruntări regionale având drept autori economiile emergente din zona Asia-Pacific-India, din Orientul Mijlociu Extins, America Latină și Africa, cu „greii" zilei.

Spre o nouă teorie politică bazată pe „moralitate universală", care justifică intervenționismul american la nivel planetar.

La prima vedere ar putea părea surprinzător ca teme susținute de către anumite medii militante progresist-globaliste americane să alimenteze politica intervenționistă și expansionistă a SUA.

Dar, recurgerea la „registrul moral" pentru a marca viziunile intervenționiste americane nu este nouă, ci o regăsim în gândirea părinților fondatori care concepeau SUA ca „un imperiu al libertății" care ghidează alte națiuni ale lumii căzute în ignoranță.

Astăzi asistăm la un fenomen surprinzător de accelerare a fuziunii între elitele culturale și diplomatice pentru a defini o ideologie adecvată pentru a justifica expansiunea imperialistă, miza fiind o împăcare a intereselor hegemonice cu sentimentul de superioritate morală, adică, de a etala virtutea lor și conștiința lor la dramele și umilințele îndurate de către populații marginalizate în statele care trebuiau ajutate, ceea ce unge mașinăria de război.

Într-un cuvânt, le „plâng pe umeri" populațiilor abuzate prin diverse fațete ale neocolonialismului american și occidental, dar se folosesc de acestea pentru a justifica interferența în treburile interne ale statelor sub pretextul „apărării drepturilor oamenilor abuzați".

Dar este greu să mai păcălești când multe populații au trecut prin ororile colonialismului occidental. Acest nou concept al „moralității universale" este rezultatul unui consens al cercetătorilor și guvernelor occidentale pentru a promova o teorie politică care sacrifică particularitățile suveranității și favorizează omogenizarea culturală a planetei grație recursului la *soft power* mai degrabă, decât la *hard power*.

Ce ascunde de fapt această nouă teorie politică ?

În spatele „ușilor deschise" ocultă globalistă camuflează universalizarea experienței americane care, pe măsură ce câștigă în prestigiu și acceptare în cercurile politice, diplomatice, academice, retorica imperialistă progresistă se confundă tot mai mult cu imaginea și rolul de mare putere mesianică a SUA pe plan internațional.

În situația că aceste politici vor fi urmate de tot mai multe guverne occidentale, ele vor sfârși prin a statua o nouă metodă care să delegitimeze anumite state în ochii Occidentului și nu numai, care nu împărtășesc aceleași moravuri socio-culturale. Miza este de ordin geopolitic globalist, care prin imperialismul liberal are interesul să descrie politica americană ca fiind progresistă și să identifice națiunile „ostile" ca fiind intolerante și reacționare dacă nu împărtășesc valorile LGBT.

În următorii ani strategii de politică externă americană vor exercita presiuni ca valorile LGBT să fie standardul de evaluare a relațiilor cu alte state, îndeosebi cu cele aflate în linia de miră a intereselor de securitate și geoeconomice americane. Pentru atingerea acestor obiective, oculta globalista va continua să dezvolte și să consolideze pozițiile elitelor pe care le-au promovat la nivelul cel mai înalt în cadrul instituțiilor cheie ale statelor, dobândind astfel putere și influență în elaborarea politicilor sectoriale guvernamentale și o orientare a acestora în direcția dorită, folosindu-se și de militanții din cadrul ONG-urile proprii, mass-media și rețelele de socializare. Astfel se ajunge la momentul în care CIA și Departamentul de Stat își vor afișa, fără jenă, în public, angajamentele și implicarea în „cauzele progresiste" la modă, fără a-și renega ambițiile imperialiste, războaiele motivate din considerații de dreptate socială dovedindu-și utilitatea, hrănind politica expansionistă.

Drept urmare, complexul militaro-industrial american are capacitatea de a asimila limbajul progresisto-globalist și să-l pună în slujba obiectivelor sale, însă adresează și o avertizare progresiștilor-globaliști că ei sunt doar un paravan ideologic care justifică politica externă agresivă și intervenționista americană.

Pentru a arăta că nu este o glumă, reprezentanții ocultei globaliste care conduc industria cinematografică de la Hollywood prin intermediul patronului Disney, Bob Iger, a avertizat că se vor opera reduceri masive de personal din rândul scenariștilor, regizorilor, actorilor, personalului tehnic care vor fi înlocuiți cu I.A. generativă capabilă să asigure cu ușurință clonarea vocilor, imagini de sinteză foarte realiste, să scrie scenarii cu costuri de producție reduse și într-un timp rezonabil. Prima reacție din partea scenariștilor (în majoritatea lor, ca de altfel

(continuare în pag.19)

(urmare din pagina 18)

marea majoritate a personalului sunt membri sau susținători LGBT) a fost intrarea în grevă la 14 iulie 2023, ocupând piața Times Square din New York, cărora li s-au alăturat la 25 iulie multe vedete de cinema și TV.

Îmbrăcat cu un tricou cu însemnele sindicatului actorilor (SAG-AFTRA), Bryan Cranson a transmis din mijlocul greviștilor următorul mesaj patronului Disney: „Nu vom accepta ca locurile noastre de muncă să fie desființate și încredințate roboților. Nu vom accepta ca să ne lipsiți de dreptul nostru la muncă și de a ne duce viață în mod decent. Nu vom lăsa să ne luați demnitatea." Fran Drescher, star al serialului „The Nany" și președinte al puternicului sindicat SAG-AFTRA care regrupează peste 160.000 de profesioniști ai sectorului, s-a adresat greviștilor cu următorul mesaj: „Dacă nu ne vom bate acum, vom avea probleme și există riscul ca măsurile să ne înlocuiască.".

Gilles Babinet, reprezentând societatea civilă franceză pe lângă Comisia Europeană, măsoară impactul revoluției tehnologice și IA care deja seamănă teamă și teroare pe piața muncii. Din analize recente rezultă că nu IA este cea care amenință umanitatea, ci puterea pe care ea ar putea să o aibă, impact considerat ca fiind superior celui al electricității.

Geopolitica globalizării și ciocnirea imperiilor: Occident vs. Orient într-o lume multipolară.

Henry Kissinger, în lucrarea sa monumentală „Diplomacy" (1994), atrăgea atenția că: „În lume după Războiul Rece idealismul american are nevoie de influența analizei geopolitice pentru a-și afla drumul prin labirintul noilor complexități. Acest lucru nu va fi ușor... În secolul XXI America, precum alte națiuni, trebuie să învețe să navigheze printre necesitate și alegere printre constantele imuabile ale relațiilor internaționale și elementele aflate la discreția oamenilor de stat... Sub aspect geopolitic, America este o insulă în largul marii mase continentale a Eurasiei, ale cărei resurse și populație le depășesc cu mult pe cele ale SUA. Dominarea de către o singură putere a oricăreia dintre cele două sfere principale ale Eurasiei – Europa și Asia – rămâne o bună definiție a pericolului strategic pentru America, cu sau fără Război Rece, deoarece o asemenea grupare ar avea capacitatea să depășească America economic și în cele din urmă militar."

Referitor la poziția și influența Chinei în Asia și probabilitatea de a deveni în viitor principala amenințare și rival strategic al SUA în zona Asia-Pacific și nu numai, Henry Kissinger, în lucrarea citată, ținea să reamintească politicienilor și decidenților autorizați cu politica externă că:

„Wilsonismul are puțini discipoli în Asia. Nu există nici o pretenție de securitate colectivă sau de așezare a cooperării pe bazele unor valori interne împărtășite, nici din partea puținelor democrații existente. Întregul accent este pus pe echilibru și interes național.

Cheltuielile militare sunt deja în creștere în toate țările importante ale Asiei. China este pe cale să ajungă la statutul de superputere. Cu o rată a creșterii de 8%, PIB-ul Chinei se va apropia de cel al SUA la sfârșitul celui de-al doilea deceniu al secolului XXI. Mult înainte de aceasta, umbra politică și militară a Chinei va cădea asupra Asiei și va afecta calculele celorlalte puteri, indiferent cât de stăpânită s-ar putea dovedi politica actuală a Chinei.

Celelalte națiuni ale Asiei se pare că vor căuta contraponderi la o Chină tot mai puternică, așa cum fac deja cu privire la Japonia. Deși nu vor recunoaște, națiunile din Asia de Sud-Est includ până acum și temutul Vietnam în gruparea lor (ASEAN) în mare măsură pentru a echilibra China și Japonia. Și tot acesta este motivul pentru care ASEAN cere SUA să rămână angajate în regiunea lor."

De la apariția lucrării, evoluțiile economice, politice și militare în zona Asia-Pacific au avut o anumită dinamică descrisă cu lux de amănunte și informații bine documentate de către Stephane Marchand în lucrarea sa „Quand la Chine veut vaincre" (ed. Fayard, 2007), având drept motto afirmația profetică a generalului Charles de Gaulle: „Într-o zi China va fi o mare realitate politică, economică și militară".

Autorul pune în oglindă viitorul relației SUA-China, care din poziția de parteneri comerciali vor deveni la începutul secolului XXI rivali strategici în lupta pentru supremația lumii și instaurarea unei Noi Ordini Mondiale după chipul și asemănarea lor. „În cursul secolului XXI, probabil înainte de mijlocul lui, va fi instalat decorul unui nou teatru de război. În loc să se înfrunte țări europene, se vor înfrunta țări cu niveluri economice și tehnologice echivalente, dar aparținând unor civilizații, unor universuri morale diferite. Pe de o parte, țări occidentale, de cealaltă parte țări asiatice, a căror putere militară va atinge atunci deplină maturitate... Înfruntarea va fi de un gen complet nou, mai puțin rigid, mai instabil și mai schimbător, îndeosebi pentru că adversarii vor fi și parteneri de afaceri și investitori reciproci. Într-un raport de forțe care va evolua progresiv în favoarea ASIEI, aceasta va continua schimburile masive cu SUA și Europa. Nu vreau să prezic aici un război deschis între SUA și China, dar trebuie să încercăm să înțelegem cum se va derula manifestarea militară a Chinei și cum se va produce inevitabila reechilibrare între SUA și China. Începe un război mocnit.

El va face să se miște liniile strategice într-o regiune, Asia-Pacific, care este încă, și pentru mult timp, inima economiei mondiale." (lucrarea cit.)

Nu putem vorbi de geopolitica globalizării fără a aminti de lucrarea renumitului expert în geopolitică, americanul George Friedman, bun cunoscător al Europei de Est și Asiei, „The next 100 years. A forecast for the twenty-first century" (2009), în care, de la primul capitol, ține să facă unele precizări utile înțelegerii modului în care geopolitica globalizării modelează relațiile internaționale pentru următoarea sută de ani.

„Geopolitica merge pe aplicarea conceptului mâinii invizibile la comportamentul națiunilor și al altor actori internaționali. Urmărirea intereselor personale pe termen scurt ale națiunilor și conducătorilor duce, dacă nu la îmbogățirea națiunilor, măcar la un comportament previzibil și, prin urmare, la a prevedea forma sistemului internațional viitor... Se presupune că, per total, oamenii și națiunile își vor urma propriile interese, dacă nu consecvent, atunci măcar nu haotic...

Geopolitica înseamnă ample forțe impersonale care constrâng națiunile și oamenii și îi obliga să acționeze în anumite moduri... Geopolitica ne învață că relațiile dintre națiuni au o dimensiune virtuală a vieții umane, iar acest lucru înseamnă că războiul este omniprezent.

Secolul XXI va fi ca toate celelalte dinaintea lui. Va avea parte de războaie, de sărăcie, de victorii și înfrângeri.

Dar, secolul XXI va fi extraordinar din două puncte de vedere. Va constitui începutul unei noi ere și va cunoaște o nouă putere ce va domina lumea.

Și acest lucru nu se întâmplă prea des... Era europeană s-a sfârșit, iar era Americii de Nord a început, iar America de Nord va fi dominată de SUA pentru următorii o sută de ani.

Evenimentele secolului XXI vor pivota în jurul SUA. Asta nu presupune că America a dezvoltat o civilizație matură și nici că reprezintă un regim drept și moral. Înseamnă însă, că în multe privințe istoria SUA va fi istoria secolului XXI... nu numai pentru că SUA sunt puternice, dar și pentru că au o cultură care se va răspândi și-și va lăsa amprenta asupra lumii."

Dinamica impusă de revoluția noilor tehnologii ale cunoașterii și I.A., care au creat economia numerică globală, va modifica cu rapiditate evoluția relațiilor internaționale, va genera o reașezare geopolitică în care alianțele vor avea geometrie variabilă în funcție de interesele de moment (actualii aliați vor deveni rivali strategici și invers).

Drept urmare, cred că ar fi utilă o analiză complexă a noului sistem de relații internaționale care se creionează sub ochii noștri pentru a identifica pentru România poziția cea mai favorabilă în acest hățiș de conexiuni și presiuni oculte ale „mâinii invizibile", astfel încât să asigurăm promovarea și apărarea interesele proprii pentru pacea și prosperitatea poporului român sătul de „experimentele" la care a fost supus în ultima sută de ani.

Sper ca în numărul viitor al revistei *Sud* să ofer cititorilor, pe cât posibil, o imagine clară a evoluțiilor geopolitice viitoare și a modului în care România și-ar putea valorifica mai bine poziția geostrategică, geopolitică și geoeconomică la confluența marilor proiecte: Eurasia și Noul Drum al Mătăsii, dar și prin resursele naturale de care mai dispunem și pe care le-am putea folosi în mod pragmatic cu vecinii de la Marea Neagră și nu numai.

Dar, pentru materializarea acestor năzuințe, vom avea nevoie de o altă clasă politică care va rezulta din viitoarele alegeri, care să aducă în prim-planul conducerii țării persoane competente și vizionare, animate de o adevărată dragoste și respect față de nația și poporul român.

Doamne, dă românului mintea și inspirația să facă alegerea cea mai bună !

În încheiere, propun cititorului că în viitorul număr al revistei să încercăm să scrutăm lumea de mâine prin ochelarii cercetătorului care caută adevărul dincolo de aparențele cu care mass-media aservită puterilor oculte ne prezintă „meniul" evenimentelor cotidiene. Deci, vom analiza evenimentele și mișcările de pe tabla de șah a geopoliticii globalizării din perspectiva schimbărilor geostrategice implicate de jocul de interese privind accesul și exploatarea resurselor naturale planetare. Astfel ne vom apleca atenție asupra următoarelor puncte:

• Rusia și China vor muta centrul atenției de la războiul cu Ucraina la un alt conflict pe cale să erupă în relația directă SUA-Rusia în zona Alaska, unde recent s-au desfășurat ample manevre militare ruso-chineze, chiar în coasta SUA ?

• Creșterea prezenței militare și economice a Rusiei și Chinei în Cuba ar simboliza transmiterea unui mesaj către SUA că se poate reedita criza rachetelor ? Să fie acesta și un semnal că Rusia și China vor să provoace SUA prin noi reașezări geostrategice în imediata sa vecinătate, așa cum a făcut SUA folosindu-se de Ucraina ?

• Țările BRICS, la care și-au exprimat dorința de aderare a peste 30 de state, vor reuși să emită propria monedă garantată de rezervele de aur pentru a submina „atotputernicia" dolarului în tranzacțiile comerciale intracomunitare ?

• Refuzul CHINEI de a mai livra cipuri pentru industria americană (dependentă de exporturile chineze) ar putea afecta capacitatea de intervenție militară prin folosirea armelor inteligente într-un eventual conflict dintre SUA și China în problema Taiwanului ?

• Vom asista la noi conflicte militare în zona Africii Sub-sahariene pentru răsturnarea guvernelor care au refuzat accesul companiilor americane, franceze, germane la exploatarea zăcămintelor de germaniu, litiu, titan, uraniu și alte metale rare necesare noilor tehnologii, cu aplicații în industria aerospațială și a fabricării noilor generații de arme inteligente dotate cu I.A ? Rusia și China vor interveni în sprijinul guvernelor respective ?

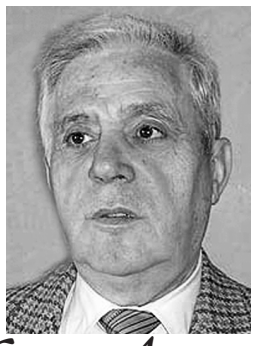
• Ce se află în spatele retrogradării SUA de către agenția de rating Fitch ? O primă explicație ar fi că în 2022 „industria tehnologică din SUA s-a confruntat cu factori de risc, corecție invitabila a prețului acțiunilor au scăzut" ca urmare și a „Războiului Rece tehnologic dintre SUA și China care a avut un impact negativ asupra industriei semiconductorilor la nivel global și în special în Silicon Valley unde firmele au suportat pierderi semnificative care s-au reflectat și în întârzierea programelor spațiale. Să fie doar atât ?

• Care este miza războiului din Ucraina, pe lângă elementele de natură teritoriale prezentate de către experții militari și mass-media ? Se pare că este de fapt o confruntare SUA-Rusia pentru exploatarea resurselor de titan, uraniu și alte metale rare necesare tehnologiilor viitorului. Potrivit *The Eurasian Times*, încă din primele luni ale invaziei, forțele ruse au confiscat două situri bogate în titan și câteva depozite și instalații de metale și minereuri rare. SUA sunt dependente de Rusia și China pentru titan considerat cel mai critic material pentru structurile militare și civile, motiv pentru care Corporația rusă VSMPO-AVISMA, cel mai mare producător de titan din lume a fost exceptată de la sancțiuni.

În concluzie, asistăm la o cursă „cu obstacole" pentru accesul și acapararea resurselor de metale și minereuri rare necesare industriilor viitorului susținută de presiuni economice, politice și militare de către marile puteri care le asigura supremația în conflictele secolului XXI, ceea ce va genera și formarea de noi alianțe în jurul competitorilor globali.

Vă doresc, dragi cititori, să vă bucurați de o lectură... nu tocmai plăcută !

Ion Andreiță: *Banii miresei*

George Apostoiu

Cu ceva ani în urmă, Ion Andreiță a încredințat revistei *Sud* câteva capitole dintr-o viitoare carte, *Banii Miresei,* ce conducea, după titlu, spre o proză apropiată basmului popular. Odată apărut (Editura Eikon, 2023), surpriza este dintre cele mai fericite. Autorul a evitat căutările post-moderniste în materie de epic, declanșate cu un secol în urmă de francezi cu ceea ce s-a numit anti-romanul. Ion Andreiță publică un roman clasic și modern în același timp.

În 2023, cel care își făcuse ucenicia în presă și se afirmase ca poet, publică un roman valoros, important, consistent și convingător, care reface drumul spre marea proză. După atâtea experiențe de laborator, o revenire la funcția estetică a literaturii era necesară. De precizat încă de la început, chiar dacă este vorba de o întâmplare, că romanul lui Ion Andreiță apare într-un moment important al dezbaterilor iscate în critica literară de azi, dominate de autoritatea lui Nicolae Manolescu și ritmată de puseurile de „democratizare" ale curentului criticilor preocupați de imperativul „globalizării" pe modelul american, cu un vârf de agresivitate practicat în ambianța universităților.(vezi, între altele, *România literară* nr 33-34/2023).

Banii miresei este un roman al tragediei prin care a trecut satul românesc în vremea procesul stalinist de colectivizare, acel răstimp când malaxorul politic a măcinat națiunea română. Autorul nu se desprinde de iubirile lui dintâi, publicistica și poezia, și realizează un roman-reportaj, formulă nu neapărat nouă, dar performantă în cazul lui. Povești de iubire adolescentină se succed în paralel cu opoziția și revolta țăranilor din satele din Oltenia de a se lăsa târâți în istorie. Dificultatea inițială a eroului de a înțelege mecanismele politice devoratoare se risipește cu timpul, în urma unei experiențe personale de viață care îl pune în contact cu răzvrătiții. Rememorările personajului principal, al cărui nume, Emil, apare târziu în roman, leagă narațiunea, îi conferă unitate și interes. Cum numeroasele tentative ale țăranilor de a-și face dreptate, fie și prin violență, eșuau, soluția, fie numai și pentru unii, era fuga în munți. Poveștile acestora, împreună cu cele ale trecerii prin lume a eroului principal, sunt carnea narațiunii.

Emil este un nefericit scos la mal doar de întâmplare. În roman este inclusă o poveste sentimentală adolescentină cu o anume Letheea, fiică de boier cu ambiții cosmopolite, care se stinge treptat. Emil ratează intrarea la facultate, și ajunge „șofer de roabă" pe un șantier în creierul munților unde, din poveștile „șantieriștilor", avea să înțeleagă sensul și prețul răzvrătirii lor. Ratarea poveștii adolescentine de dragoste fac din erou un însingurat, inadaptabil, dezorientat. Noua experiență de viață este o terapie care îl va face să înțeleagă zbaterea pentru supraviețuire a propriei familii: tatăl funcționar administrativ, brav soldat și bun notar, mama cu povara gospodăriei. Biografia notarului Antoniță îi prilejuiește autorului recursul la documente. În interiorul narațiunii apare cezura, ruperea poveștii, care fac loc reportajului. Este refăcut, nu prin mărturii, ci prin acte administrative, drumul parcurs de un funcționar onest și onorabil prin încercările vieții. (Este lăudabilă tehnica autorului de a acoperi astfel o frumoasă pagină de autobiografie). Remarcabile sunt reușitele pe planul evocării (Sadoveanu poate fi un model), poveștile implică mitologia și oralitatea în corpul narațiunii cu mult firesc. Destăinuirile personajelor întrețin interesul pentru destinul lor nefericit. Incursiuni în realismul sec sau în imaginar sunt frecvente. Timpul se dilată, egocentrismul propriu adolescentului devine scuzabil de îndată ce lecția de viață dobândită prin contactul direct cu filozofia refugiaților. Cei care se izolaseră pe un șantier pentru a scăpa de urgia politică intră în atenția tânărului „șofer de roabă" care se prefigurează un scriitor-anchetator. Harul de povestitor al lui Andreiță este potențat de farmecul neostentativ al

evocării: „Obosit de căutări și întrebări, Emil se lăsă ușurel în jos, să se odihnească. puse urechea la pământ - și din pământ răzbătu până la el geamătul surd al istoriei, tropot de cai și izvoare repezi, zăngănit de flinte și lanțuri și tunuri, tablouri în mișcare amestecate cu sudalme surde. Printr-o despicătură de deal se petreceau în iureș dezlănțuit chipuri îmbătrânite de luptă, în cămășile albe ale nașterii, cu arma cumpănită în mână și strigătul cuțit între dinți. O avalanșă ca un blestem al firii, în fața căreia se năruia totul…". Acesta este un tablou al bătăliei victorioase de la Mărășești în urma căruia, cei scăpați cu viața au primit pământul care, acum, în procesul impetuos al colectivizării, a devenit blestemul jertfei lor. Ce ironie a destinului !

Oralitatea este o altă calitate a romanului *Banii miresei*: „Ce faci bă, neică, treci și nu dai bună seara la oameni ? Te-ai ajuns și tu ?" constată cineva care sesizează năucirile lui Emil revenit în sat. Tânărul nu înțelegea ce se petrece în viața oamenilor și își pierduse reperele, chiar și pe cele oferite până mai ieri de propria familie:„Prima lovitură pentru notar veni odată cu desființarea primăriilor și transformarea lor în *sfaturi populare*…". Literatura colectivizării este, cum ar spune un țăran oltean mucalit, *în fel și chip*. Scriitorii înregimentați realismului socialist se îmbolnăviseră de entuziasm și de fericirea pe care secretarul de partid o aducea obștii colectivizate. Pojarul ideologic a durat până la apariția primelor romane în care se vorbește deschis despre împotrivirea, revoltele, chiar răscoalele țăranilor constrânși prin amenințări, bătaie și pușcărie să între în morișca umilitoare a colectivizării: *Moromeții II* al lui Marin Preda sau *Niște țărani* al lui Dinu Săraru. Cei care au rezistat – puțini – și care s-au opus deposedării cu japca de bruma lor de avere, o parte prin împroprietărire pentru suferințele îndurate în război, au luat calea băjeniei în speranța întoarcerii vremurilor. Aceasta este una dintre feliile de viață la care se oprește Ion Andreiță adunând doisprezece fugari undeva în munți, departe de urgia politică. Doisprezece nesupuși care speră, prin izolare, să se vindece de obidă. Doisprezece martiri ai suferinței așteptând izbăvirea, precum cei doisprezece apostoli biblici, prin fidelitatea credinței. Abordarea lui Ion Andreiță este una realistă: fuga nu-i absolvă de injustiție, timpul nu le este favorabil, ci le dă doar iluzia că nu sunt învinși. Ajuns printre ei, Emil, respinge nedreptatea ca exercițiu de supraviețuire intelectuală. De la „cei doisprezece apostoli țărani" el împrumută înțelepciunea de a sabota, așa cum poate, mediul ostil. Primul capitol, *Încotro ?,* se deschide cu o metaforă lămuritoare în această privință: „Întunericul orbecăia pe cărări cu genunchii frânți". Aceasta va rămâne cheia întregului roman. Emil crede multă vreme că „orbecăirea" este întâmplătoare. Cu timpul va realiza că face parte din destinul generației lui: „Cinci ani – o nouă facultate, frate Radule, vorba unui coleg de promoție și de șantier – a stăruit spiritul tânăr în baraca de la talpa Ceahlăului". Emil rămâne, până la sfârșit, un inadaptabil într-un mediu politic dușmănos, de care fuge, înțelegând câte ceva din tribulațiile propriei familii. În așteptarea unui ceas binecuvântat, el părea că se retrăsese pe Muntele Tabor în așteptarea „schimbării la față": „Veniră comuniștii, spune unul dintre aceștia, și stricară toate socotelile moștenite de la bătrâni, cu legile lor bolșevice – iar pământul nu mai putu face față la toate". Pușcăriile sunt pline de țărani răzvrătiți care nu acceptau politica dezrădăcinării. Căci „Capul lumii era plin de prostie și înfierbântat de lozincile colectivizării". Tânărul Emil își limpezește (greu) orizontul. Nu înțelege rostul unui drum și al unei căi ferate în creierii munților. Dezorientat, luă trenul „spre sus", la munte, „spre jos", la câmpie fără să știe unde ajunge. Până la urmă, apare un baraj, o altă metaforă inspirată a frângerii cursului firesc al vieții.

Biografia lui Emil este înglobată în povestea satului, în mitologia locului, în farmecul de povestitor al autorului și, pentru amatorii de literatură adevărată, în virtutea limbii literare. Verbul are un efect binefăcător. Ceva oltenesc ne amintește de Hanul Ancuței a lui Sadoveanu cu deosebirea că atmosfera bucolică din poveștile marelui scriitor este înlocuită cu evocări de pe pragul suferinței. Satisfacția pentru arta narativă a lui Ion Andreiță o procură înșiruirea poveștilor care apar din nevoia de a întregi un tablou politico-social cu valoare istorică. Un exercițiu ca în Poiana lui Iocan, de interes față de ceea ce istoria prăvale peste ei. Ce se întâmplă ? De ce se întâmplă ? Cum de este posibil ce se întâmplă ? Există teama de denunț, indignare, eșecuri, toate ca să poată fi încropită o explicație a suferinței prin care, diferit, dar cu aceleași cauze, eroii trec. Abia atunci, viața își recapătă sensul. Autorul are inteligența să-i citeze pe vinovați. Dacă numele primarilor răzbunători pot fi fictive, cel al lui Ceaușescu nu este evitat. Teribilă rămâne experiența fiecăruia: bătăile suportate pentru refuzul de a accepta spolierea prin vicleșugul colectivizării. Țăranii nesupuși părăsesc lumea înghițiți de umbra pădurii. Nimic romantic, un realism aspru, adesea împins în fantastic.

O stăpânire lăudabilă a mijloacelor scriitoricești !

Fețele literaturii

Traian D. LAZĂR

Cercetarea istorică a tot progresat până a ajuns să afirme un loc comun: România a fost, până dincolo de jumătatea secolului al XX-lea, o țară agrară, din punct de vedere economic, pentru că majoritatea venitului național provenea din agricultură, majoritatea forței de muncă era ocupată în agricultură etc.

Dintre consecințele acestui fenomen, una privește domeniul literar – tematica rurală a constituit multă vreme principala sursă de subiecte pentru scrierile literare românești.

Trecerea în revistă a acestor scrieri impune concluzia că există două fețe ale literaturii române în raport cu tema tratată, tehnica folosită și atitudinea autorului față de faptele relatate. Spre exemplu, în literatura cu tematică rurală din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, în timp ce Vasile Alecsandri scria despre „idealismul" vieții rurale (Juna Rodica aduce flori...), Nicolae Filimon înfățișa „realismul" vieții rurale, pe ciocoiul Dinu Păturică, un arivist care îi trata cu asprime pe țărani.

Cunoscătorii Istoriei literare vor putea reconstitui evoluția celor două fețe ale acestui tablou și pentru scrierile literare ulterioare. Noi nu ne propunem să tratăm decât situația de după 1945-48, perioadă în care „fața idealistă" a literaturii rurale este tratată în scrierile curentului literar proletcultist și realist-socialist (Marin Preda, Mihail Sadoveanu, V. Em. Galan, Alecu Ivan Ghilia etc.), în timp ce „fața realistă" a literaturii rurale se află în scrierile unor autori de după 1989, între care se numără și romanul lui Ion Andreiță, *Banii miresei*, Editura Eikon, București, 2023. Romanul tratează „o altă față", a procesului de transformare socialistă a agriculturii, de trecere de la gospodăria individuală la gospodăria agricolă colectivă, nu perspectivele luminoase deschise țărănimii de acest proces, ci realitățile crude pe care le-a suportat. Chiar și asupra trecutului viziunea este diferită. Acolo unde Zaharia Stancu vedea lucrători agricoli cu botniță, pentru a nu mânca din recolta marelui proprietar, Ion Andreiță vede „învoieli agricole pe bună înțelegere" și un mare proprietar care „le sărea (țăranilor) totdeauna în ajutor". (p. 94). Același soare luminează lumea satului de sute de ani, dar unii scriitori văd partea ei întunecată, iar alții partea însorită. Creația literară, ca și lectura, poate fi direcționată !

Expresivitatea celor două categorii de scrieri derivă – conform teoriei lui Eugen Negrici – din intenționalitatea autorilor. Autorii dinainte de 1989 puneau în evidență „binele" adus de colectivizare, în timp ce autorii de după 1989 (Dinu Săraru, Ion Andreiță etc), ne înfățișează „răul" în multiplele lui ipostaze. Unul dintre eroii romanului se referă în cuvinte impresionante la acest fapt: „Până atunci când cu colectivul, pot spune că n-am dus-o rău, cu toate dările ce le aveam pe cap. Cotele – cu astea ne-au omorât mai întâi, pe noi, țăranii". (p. 44)

Dezvoltarea acestei idei este realizată de autor printr-un procedeu ingenios și semnificativ. Doisprezece țărani, fugiți pe un șantier – nu la oraș, ca în romanele lui Marin Preda – din cauza represiunile la care erau supuși pentru a intra în colectivă, sau „de scârbă", cum spune unul dintre ei, sunt asemuiți de autor cu cei 12 apostoli, prigoniți pentru credința lor religioasă. Ca un adevărat tribunal, cei 12 relatează și judecă nedreptățile, umilințele, la care au fost supuși țăranii în perioada colectivizării.

Tânărul Emil Antoniță, alter ego al autorului, consemnează aceste mărturii. El ajunsese pe șantier în urma unui eșec personal, neadmiterea la Facultatea de Litere.

De la primele pagini, fantasticul împletit cu realul, descrie într-un limbaj de poezie suprarealistă, spațiul literar în care ne introduce autorul. Dar personajele ? Aidoma. Numele primului personaj care apare, posibil personajul principal, nici nu e divulgat, e suficientă precizarea că e bărbat. Mare șansă, pentru că în epoca în care se petrece acțiunea romanului sexul nu se bătea cu genul, nu se transsexualiza și autorul nu a fost pus în situația de a preciza dacă era un bărbat cu penis natural ori artificial.

Prin această ceață literară groasă hălăduiesc presupusul personaj principal și cititorul întrebându-se, odată cu autorul, *Încotro ?* În sus, spre munte, spre izvoarele unui râu ori, într-o simbolistică mai complexă, spre șantierul simbol al industrializării vag conturat, sau în jos, spre câmpie, spre vărsarea unui râu ori spre sat, spre agricultură, spre înapoiere, conform aceleiași simbolistici.

Intriga romanului constă în deplasarea, de către autor, a personajului principal, Emil Antoniță, într-o mișcare de du-te-vino, prezent-trecut, sat-lumea exterioară, prilej de a înfățișa evoluția comparativă a lumii rurale între anii 1945-1957 – și în vremea regimului politic anterior.

Ion Andreiță, Liviu Ioan Stoiciu și Florentin Popescu, participanți la o manifestare culturală bolintineană. (Foto Raluca Tudor)

Faptele sunt înfățișate de autor în contrast cu literatura „idealistă" scrisă înainte de 1989, în vremea regimului respectiv. Șantierul nu mai este locul unde se desfășoară munca eroică pentru refacerea țării distrusă de război și pentru edificarea primelor construcții ale noului regim (*Hei rup, hei-rup, cad stânci de fier...*), ci locul unde se refugiază, din nevoia de a supraviețui, cei afectați de colectivizarea forțată ori de alte acțiuni ale noilor autorității democrat-populare.

Peregrinările și amintirile personajului principal zugrăvesc, comparativ, și situația din instituțiile culturale. În noul regim politic, personalul didactic nu mai provine dintre oamenii locului, ci din alte zone ale țării. Copiii învață pentru a deveni cetățeni după modelul sovietic, „Vrem să fim și noi ca voi, vrem ca Oleg Coșevoi", nu după tradițiile școlii românești, unde activitatea școlară începea cu „Doamne, Doamne, ceresc tată / Noi pe tine Te rugăm" și se încheia cu „Ție cu inima curată / Ție Doamne-ți mulțumim". (p. 91-93)

Vechile serbări școlare la care adolescenții cântau „Hai mândro, pitiș, pitiș / Colo-n vale-n aluniș" sunt înlocuite cu spectacole în căminul cultural, nou înființat, ale „brigăzii artistice de agitație", de fapt „muncă politică" pe ideea „Plugul, strungul și condeiul / S-au pornit să chiuie" și „Trăiască poporul rus / Că lumină ne-a adus". (p. 95-96)

Bibliotecile școlare au fost „curățate" de cărțile necorespunzătoare noii ideologii proletare și dotate cu alte cărți conforme, la care „nu se uită nimeni".

Sunt pagini în care maniera de a scrie a autorului s-a schimbat, a trecut de la postmodern la jurnalism.

Ca un folclorist autentic, autorul prezintă diferite tradiții și obiceiuri populare (călușul, claca etc.), iar ca poet, descântece, poezie de șantier și versuri din folclorul nou. (p. 99-100)

Întregul text argumentează ideea autorului că noul regim (democrat-popular) lupta „să smintească (satul), să-l scoată din ale lui, vechi și trainice". (p. 101)

O parte consistentă a romanului redă, folosind documente, istoria familiei personajului principal (de fapt a autorului), a așezării, a locuitorilor, a participării lor la războiul de întregire, a situației lor înainte și în timpul colectivizării. Personajul principal peregrinează imaginar prin CV-ul tatălui său, prin propriul CV și, pentru a le da mai multă credibilitate folosește masiv documente oficiale. În această parte a romanului, stilul documentar, aproape științific, ia locul stilului reportericesc.

Uneori autorul cade pradă tentației de a spune totul despre subiectul tratat. Reproduce documente privind cariera militară a lui Marin Antoniță și îndeplinirea funcției de notar, succesele școlare ale elevului și reportajele ziaristului Emil Antoniță, schimbarea statutului administrativ al comunei Perilești, explică cititorului ce însemnau, în epocă, termeni precum „cooperativă de consum" și „cote" etc. Faptul s-ar justifica prin gradul mare de subiectivism, întrucât autorul scrie, prin Emil Antoniță, propria istorie și istoria familiei, a așezării natale etc. uzând totuși de elemente fictive atât cât să dea paginilor caracter de literatură.

Adăugând la aceasta faptul că numele personajelor romanului, Emil Antoniță și părinții săi, Marin și Florica Antoniță, denumirea principalului spațiu romanesc, satul Perilești sunt quasi similare cu numele autorului Ion Andreiță, al părinților săi Marin și Florica Andreiță, al localității lor de domiciliu, satul Perieți, județul Olt, că acestor elemente quasi reale li se adaugă personaje a căror existență și acțiune este documentată istoric (Andruță Ceaușescu, Nicolae Ceaușescu, Grigore Geamănu) considerăm că toate dau romanului caracterul de monografie literară.

Ion Andreiță urmează, prin aceasta, curentul existent în arta literară de a-și individualiza creația. Modelele clasice sunt ignorate. Formele fixe ale poeziei, aproape au dispărut. Chiar unul dintre adepții formei fixe-sonetul, Ștefan Augustin Doinaș, l-a înlocuit cu sonetul fără sunet. Genurile și speciile literare pure, corespunzând definițiilor teoretice sunt și ele în curs de dispariție prin amalgamare, corupere, corcire, încrucișare, alterare, altoire, modificare genetică etc. Printre speciile afectate de acest proces se numără și romanul supus și acțiunii altor factori modificatori. Prin structura și procedeele tehnice folosite, Ion Andreiță își aduce și el contribuția la înnoirea romanului contemporan. Aspectul reportericesc, din paginile jurnalistice și excesul documentar dau romanului valoare de sursă istorică.

Parcă pentru a compensa concesiile făcute, pe alocuri, modelului clasic de a scrie roman, Ion Andreiță finalizează *Banii miresei* în trombă postmodernistă, etalându-și abilitățile de a scrie în această paradigmă. În această parte a romanului, prozatorul cunoscut și ca poet de succes, folosește principala tehnică a oniriștilor, aceea de a crea lucid vise cu scopul de a instaura o realitate analogă visului. (V. Mazilescu, *Opere*)

Romanul, proiectat să înfățișeze fața întunecată a lumii rurale, conține însă și raze de lumină și frumusețe, în primul rând în natură, dar și în spiritul și faptele oamenilor. Pentru că așa a fost, și este, viața !

Note de călătorie

Cu trenul de la Cluj la Iași

Luminița CORNEA

Din Cluj, plec cu un tren ce are destinația finală Galați. Într-o vreme nu prea îndepărtată, acest tren fusese numit trenul foamei. De ce ? Cine se întreabă înseamnă că nu cunoaște anumite realități – totuși: trenul aducea oameni săraci și necăjiți din Moldova de sud în Ardeal, chiar la Cluj, oraș mare, industrial, unde găseau

de lucru, unde li se dădeau locuințe; se strămutau de la sat la oraș, dintr-o zonă în alta... Dezrădăcinare !

Voi călători cu acest tren opt ore, până la Iași. Banda electronică de la mijlocul vagonului indică numărul trenului, destinația finală, data, ora, vagonul și temperatura exterioară. În această zi de 8 iunie 2023, la ora 10:04, temperatura indicată: 21 de grade. La Cluj, în urmă cu o jumătate de oră, se înregistrau 19 grade.

Apahida. Văd pe dealurile din jur multe blocuri mici, vile, ca în Florești, dar mai puține. În imediata apropiere a căii ferate, privesc case vechi cu grădini bine îngrijite. Foarte multe tufe se soc, probabil aici e lumea lui, pe marginea căii ferate. Privesc gara Gherla. Sufletul îmi este cuprins de multe amintiri legate de participarea mea, în mai mulți ani, la *Colocviile de la Nicula* – o atmosferă intelectuală de înaltă ținută ! Amintirile au în centru pe părintele Ioan Morar, președintele ASTREI Gherla, organizatorul principal al Colocviilor. Înainte de a ajunge în gară, am privit în stânga, în depărtare, și am zărit biserica nouă cu o arhitectură absolut aparte, concepută și ctitorită de părintele Morar. Am luat parte și eu cu toți participanții la Colocviul de la mănăstirea Nicula (din ce an ?) la sfințirea acestei mărețe și frumoase construcții care domină orașul prin arhitectura ei deosebită, o îmbinare de tradițional și modern.

Ieșim din orașul Gherla. Unde să privesc ? În dreapta, ca să zăresc silueta Mănăstirii Nicula ? Ori, în stânga, să caut cu privirea închisoarea Gherla și mănăstirea construită în vecinătatea ei ? Mănăstirea Gherla are hramul *Sfinții 40 de mucenici din Sevastia* – bine ales acest hram, legat desigur de acei mucenici ai neamului care au trăit clipe de groază și au murit în închisoarea Gherla. Prea multă verdeață, pomi, ori nu știu unde să privesc, nu descopăr nimic, iar trenul își vede de treaba lui. Ne apropiem de Dej. În stânga, în dreapta, privesc tot felul de clădiri, depozite industriale. Acum, în dreapta, o clădire mare, veche, în paragină; îmi închipui că a fost un depozit de cereale. Trenul oprește în stația Dej, în spatele căreia este aceeași pădure pe deal, știută de mine din opririle pe care le făceam obligatoriu, aici, cu mulți ani în urmă, când schimbam trenul pentru Baia Mare. Cunosc puțin și orașul. Am participat la o activitate organizată de ASTRA Dej, de inimosul președinte Radu Gavrilă. Am ținut o conferință despre cărturarii din familia Cioflec, prezentată în PowerPoint, cu ilustrații care au plăcut participanților. Era în 1918 și am vorbit mai mult despre Romulus Cioflec, participant, pe când se afla la Chișinău, la unirea Basarabiei cu Țara Mamă. Dej, oraș de provincie, dar frumos, îngrijit, cu oameni iubitori de cultură, cu monumente, statui, o sinagogă cu istoria ei amară; două zile am vizitat orașul împreună cu prietena mea Monica Rusu, profesoară de istorie, interesată de toate cele legate de trecut.

Îmi place să călătoresc cu trenul, chiar dacă are o viteză aproape de cea a melcului. Acum, în luna mai, totul e verde, grădini, dealuri – la fel vor fi și munții de care ne apropiem. Ora 10:38, temperatura: 24 grade. Doamne, dă bine !

Trecem Someșul. Ne apropiem de gara Beclean pe Someș. Oprire scurtă. Am remarcat gara îngrijită, desigur de oameni care sfințesc locul unde lucrează. Călători foarte puțini în gară. Vagonul nostru este jumătate gol. Locurile ocupate conform repartizării computerizate. Eu am abandonat repede locul meu înscris pe bilet și am căutat altul confortabil pentru picioarele mele bolnave. Am găsit loc fix la mijlocul vagonului, cu scaune față în față, cu masă la geam, cum erau odată locurile în compartimentele de tren. Vagonul este prevăzut cu prize pentru leptop, pentru încărcarea telefoanelor. Bun lucru !

Gara Salva – o singură dată am fost la Salva, atunci când găzduită de Ana Filip (fie iertată !), o profesoară trup și suflet pentru neamul ei, pentru elevi și pentru tot ce înseamnă identitate națională; și-a găsit un loc în ASTRA pe măsura trăirilor ei. Am întâlnit-o la multe evenimente astriste, în multe localități din țară și din Basarabia. Atunci când ea m-a găzduit, am participat la o adunare generală a Despărțământului ASTRA Năsăud, președinte fiind alt mare astrist, profesorul Ioan Seni. Ana Filip m-a primit împărătește la Salva, mi-a arătat cu mândrie (avea și de ce) școala din Salva, unde ea și-a dăruit sufletul pentru elevi, m-a dus la mănăstirea Salva, unde l-am reîntâlnit pe tânărul cuvios preot Maxim Morariu. Privesc pe geam în depărtare, pe deal, și zăresc mănăstirea Salva. O minunată

priveliște ! Mă bucur să o revăd astfel, din depărtare, dar pot localiza bine toate clădirile.

Repede, sunt la Năsăud. Am fost aici cu „fetele” mele, adică cu elevele de la profilul pedagogic, *Colegiul Național „Mihai Viteazul”* din Sf. Gheorghe. A fost excursia lor de studii cu obiective culturale precise, vizitate, dar și cu programul artistic prezentat atunci (în primăvara anului 1995 ?) în impresionanta aulă a *Colegiului Național „George Coșbuc”* din Năsăud, fragmente din comedia *Moarte cu bocluc* de Romulus Cioflec. Au fost momente frumoase când elevele din Sf. Gheorghe s-au împrietenit cu eleve de la același profil din Năsăud.

O plimbare prin vagon, pentru picioare. Privesc pe geam câmpuri de porumb și de cartofi. Cereale nu văd. Admir grădinile îngrijite, straturi întregi de ceapă, cuiburi de fasole, dar și fasole cu pari pe care urmează să urce vrejurile fasolei. Gările trec una după alta: Ilva Mică, Măgura Ilvei, Lunca Ilvei. Este vremea coasei. Privesc cosașii trudind, fără a da atenție trenului aflat în apropierea lor. Deja sunt clăi de fân sau fânul este așezat pe stative de lemn. Într-o bogată fâneață, văd o stupină. Loc îmbelșugat în flori pentru harnicele albine ! Peisajul se schimbă. Apar brazii. Intrăm în zona de munte. Stația de cale ferată Lunca Ilvei, o construcție din piatră, solidă, de vreo sută de ani (cum aflu de la un călător), este adaptată zonei muntoase.

În munți, multe tuneluri, brazi foarte aproape de calea ferată, de-o parte și de alta. Pădure deasă ce îți încântă ochii; privind prin ea, vezi numai trunchiuri drepte, superbe în măreția lor. Vatra Dornei, cunoscută stațiune balneo-climaterică. Privesc, mai departe de gară, clădirea veche a cazinoului și mă gândesc câte a văzut în decursul timpului.

Pojorâta, gară mică, dar bine întreținută, în spatele ei o mare biserică. Câmpulung Moldovenesc ! Și aici am fost cu o altă serie de eleve de la Pedagogic, o excursie-proiect cu Liceul Militar, program artistic, cazare la internatul lor. Le-a plăcut mult fetelor, dar și băieților de acolo, deoarece în anul următor ne-au întors vizita. Frumos !

Ora 15, plouă. Privesc „norii otrăviți ce alunecă pe albastrul tăcerii”, cum sugestiv scrie, chiar acum pe postarea lui, poetul Eduard Dorneanu din Mălinii Sucevei. Ne îndreptăm spre Suceava. 24 de grade arată banda electronică din vagon. Vama – ceramica vestită de Vama ? Caut un simbol, ceva, pe fațada gării ? Nu văd nimic. Parcă tot aici se află un muzeu al ouălor încondeiate... Dar ce peisaj extraordinar ! Cum o fi să trăiești aici ! ? Aer curat și frumuseți de diverse felurile ! Toate sunt minunate, dar gândurile mele zboară la proiectele viitoare.

Gura Humorului ! Da, clădirea gării arată bine. Mă uit cu atenție la pereții gării, poate văd ceva care să mă ducă cu gândul la arhicunoscutele mănăstiri Voroneț și Arbore – monumente UNESCO. Nimic. Niciun afiș, o informație, un poster, ceva. Veți zice că Ministerul Turismului nu are nimic cu CFR-ul. Totuși, dacă vei călători cu trenul, ca să vizitezi aceste mănăstiri, vei coborî la Gura Humorului. Cred că ar fi o mândrie și pentru gară să aibă ceva expus în legătură cu mănăstirile amintite.

Ora 15:30, temperatura 25 de grade. Am intrat într-o zonă de deal-câmpie. Privesc o plantație de mere, cu pomii aliniați șnur pe o sârmă – modern, desigur, cu randament. Trenul s-a aglomerat. Gara Ciprian Porumbescu. Bineînțeles, nici aici nu este niciun semn legat de muzeul din localitate sau de marele nostru muzician, tristul Ciprian Porumbescu. Și la acest muzeu am fost cu o serie dintre elevii mei, cu autocarul, nu cu trenul.

Verești, îmi amintește de Sadoveanu, gară îngrijită, impunătoare, construită, ca și altele, în timpul Imperiului Austro-Ungar. Dolhasca, la fel, gară impunătoare, construcție solidă, tot din Imperiu. Dar ce văd ? Sus, lângă numele stației, scrie mare: „*Bine ați venit în localitatea Dolhasca !*” Bravo ! Se poate și așa ceva ! Oare, inițiativa, cui ?

Suceava, da, clădire impunătoare cu adevărat. Nu se vede că ar avea nevoie de renovări. Oare a fost renovată de curând sau a fost atât de bine, de solid construită, cu responsabilitate, încât rezistă... veacurilor ? Pașcani – în drumul meu spre Iași, venind dinspre Brașov, cu mai mulți ani în urmă, am schimbat trenul de multe ori în această gară. Gara pare animată. Văd și un chioșc de ziare. În vremea asta, doar în stațiile localităților foarte mari, mai sunt chioșcuri de ziare. Poate, nici acolo. Trecem Siretul ? Și pe aici, văd câmpuri de porumb, dar mic, amărât din cauza secetei. Parcă zăresc, undeva departe, ceva pompe...irigații ? O călătoare, când aude că vin tocmai de la Cluj, mă întreabă dacă merg în Iași la copii. Ce să-i povestesc că am făcut atâta amar de drum pentru a trece în Basarabia, ca să particip la importante și îndrăgite de mine evenimente culturale astriste ?

Ora 18 – ajungem la Iași, cu doar zece minute întârziere. Seara, o scurtă plimbare prin Copou, cu gazda și prietena mea, prof. Areta Moșu. A doua zi dimineața, după o închinare la Sfânta Cuvioasă Parascheva, plec împreună cu astriștii ieșeni spre draga noastră și, totuși, atât de îndepărtata Basarabie.

firide basarabene

Noi contribuții la bibliografia lui Tit Simedrea

Nicolae SCURTU

Bibliografia preotului, episcopului, mitropolitului și eruditului cărturar Tit Simedrea (n. 5 septembrie 1886, Naipu, jud. Giurgiu – m. 9 decembrie 1971, Mănăstirea Cernica, jud. Ilfov) cuprinde o importantă *sumă* de necunoscute ce se impun *a fi cercetate, decriptate* și *integrate* portretului său.

După cinci decenii și mai bine de la moartea sa se cuvine *o revenire*, cât mai atentă și mai riguroasă, asupra operei și biografiei unui prelat de talie intercontinentală.

Prețuitor, fără seamăn, al cărții, al școlii, al limbilor străine și al culturii autentice, Tit Simedrea rămâne, până acum, un cărturar autentic ce trebuie studiat sistematic și permanent în instituții de învățământ cu profil teologic.

La București și, desigur, în unele orașe din Basarabia, unde a fost hărăzit să întrețină flacăra „nestinsă" a *rugului aprins*, Tit Simedrea a slujit, neîncetat, spiritul și litera de foc a *Evangheliei*.

Recercetând presa din orașul *Bălți*, în perioada 1935-1940, când episcop al Hotinului era învățatul teolog Tit Simedrea, am identificat în revista *Credința noastră* o extrem de interesantă și fermecătoare exegeză a *Peșterii din Vitleem*, în care nașterea lui Isus este considerată ca *o revelație* ce a îmbărbătat și tulburat, în același timp, tot ce exista până în acel moment primordial al istoriei.

Apropierile și delimitările de „revoluția bolșevică" pe care le analizează Tit Simedrea sunt de o mare actualitate, ceea ce demonstrează, fără echivoc, puterea de înțelegere și aproximare a acestui teolog.

Articolele acestea se cuvin a fi identificate, toate dacă e cu putință, adunate, adnotate și publicate în câteva tomuri care să stea mărturie despre credința și vrednicia unor autentici intelectuali și cărturari ai vremurilor de odinioară.

*

Peștera din Vitleem

„Cerul și pământul s-au unit astăzi
Născându-se Hristos.
Astăzi Dumnezeu pe pământ a venit
Și omul la cer s-a suit."

În peștera din Vitleem acum nouăsprezece veacuri și mai bine Dumnezeu a voit să arate lumii cel mai mare semn al dragostei sale. În persoana Fiului său să se facă pământean, ca pe pământeni să-i înnoiască.

Dumnezeescul copil din peștera Vitleemului era rânduit în Providența lui Dumnezeu să prefacă lumea și să schimbe fața Pământului: Dumnezeu a venit să se facă om, născându-se din Sfânta fecioară, ca pe om să-l îndumnezeiască. Dar chipul cum el se sălășluiește între oameni, pentru îndeplinirea acestui scop, este așa de simplu și așa de umilit, încât numai privind întâmplarea de la această depărtare de timp abia de suntem în stare să întrezărim ca într-o ghicitură, scopul pe care Dumnezeu l-a avut în vedere atunci, când a voit să se smerească așa de mult. Acest scop a vrut el să-l împlinească într-o peșteră. Acest ceas, singurul moment de veșnică și vrednică aducere aminte din tot cursul istoriei omenești, a fost sortit să răsune în peștera din Vitleem. Aci Dumnezeu s-a pogorât din înălțimea cerurilor, ca să facă pământul așternut picioarelor sale. Privirea lui ar fi putut să se oprească în alte locuri mai desfătate ale pământului: în cetăți, în sate, în castele, ori în bogate și mărețe palate. Era atunci același pământ ca și în cel de azi.

Casa de oaspeți a unei lumi ca aceasta pentru Sfânta Preacurata și Pururea Fecioară Maria și pentru Dumnezeescul Copil loc nu mai era. Dar scopul lui Dumnezeu lucra potrivit planului său.

Și planul era să schimbe și să prefacă o asemenea casă prin dumnezeescul Copil care venea să se nască, nu într-o asemenea casă, ci într-o peșteră printre dobitoacele pământului. Casa aceea de oaspeți era plină de oameni de nu mai încăpeau, dar era pustie de duh. Pustiul acesta trebuia să se schimbe prin venirea mântuitorului Hristos în lume. Și s-a schimbat.

Dar dacă stăm și iscodim lumea de azi pe toate fețele, vom afla oare această schimbare ? Răspunsul ni-l dă Sfânta Evanghelie: *„Între ale sale a venit dar ai săi nu l-au primit. Iar câți l-au primit le-a dat putere ca să fie fii lui Dumnezeu"*.

Tit Simedrea - Episcopul Hotinului

Auziți. Iar câți l-au primit, le-a dat putere ca să fie fiii lui Dumnezeu ! Nu vă sună oare în urechi cuvintele acestea ca un ciudat ton revoluționar ? Adică, cum vine aceasta: un nou drept de moștenire, o nouă spiță a neamului ? Dar noi știm, că în materia aceasta numai prin revoluție s-au putut face schimbări. Oare dumnezeescul Copil ce vine astăzi în lume în peștera din Vitleem, proclamă această schimbare revoluționară ? Da, da: el aduce o nouă moștenire, o nouă spiță a neamului; Dumnezeu se face om, iar omul se ridică la Dumnezeu. Iată, aceasta e revoluția peșterei din Vitleem. Iar nespus de marea nenorocire și nebunie a Societății civilizate în acest ceas, este tocmai lepădarea ei de revoluția Vitleemului.

Astăzi lumea oftează după o rânduială temeinică și stătătoare pe care însă tot felul de turburări și de neorânduieli o fac cu neputință de dobândit. Avocații revoluției amăgesc năroadele făgăduindu-le o nouă rânduială, care să nu se potrivească întru nimic cu cea de a azi. Ei propovăduiesc o dărmare completă a lumii de azi și înlocuirea ei cu alta nouă.

Dar iscodind experiențele ce s-au făcut la alte popoare în această latură, nu putem să trecem cu vederea înspăimântătoarele rezultate la care au ajuns. Din acestea putem trage o învățătură, pe care s-o avem pururea trează în mintea noastră, și anume: *Revoluția, pe care o pretinde bolșevismul, se oprește numai la partea din afară a lumii. Din această pricină, în loc să răsară pe urma ei o viață nouă mai bună, mai frumoasă, pe care omul să o trăiască mai ușor și mai cu drag, revoluția bolșevică s-a făcut, dimpotrivă, pricină a prăpădului și a mizeriei, în care se zbate un popor mare, întreg. De altfel, aceasta este soarta tuturor revoluțiiIor la temelia cărora stă înspăimântătoarea rătăcire: a nu pricepe că societatea este un tot duhovnicesc;* iar partea ei din afară, trupul ei, nu este altceva decât căruța și expresia duhului. Da, vremurile sunt rele și mulți oameni nu văd tămăduirea decât în revoluție. Dar marea nenorocire care paște lumea este *că nu se poate înțelege cum că singura revoluție, care să îndestuleze nevoile omenirii, este aceea care propovăduiește și îngrijește de* **noul om în Hristos**, nu numai de om firesc.

Iată-ne cu toții așteptând sfânta Naștere a Domnului pregătiți așa cum am apucat din moși-strămoși să o primim. Veni-vor colindători și îi vom primi în casele noastre cu bucurie. Vom deschide ușile și vom primi oaspeți, prieteni și străini, și îi vom îmbia să stea la masă îmbelșugată de toate bunătățile. În acea zi de Crăciun ni se va părea că lumea este mai bună, mai aproape de Dumnezeu și de idealul evanghelic.

Aceasta este atmosfera Crăciunului, acesta este *duhul* Crăciunului. Dar cât ține acest Duh ? O zi și se risipește, iar noi înturnăm iarăși la cele de mai înainte.

În adevăr astăzi nu mai este loc pentru Isus Hristos Domnul și Mântuitorul, pentru groaza pricină nu că lumea se leapădă de el, ci pentru că nu știe de ce se leapădă și, mai ales, nu are ce să pună în loc. De aceea, astăzi când venim să ne închinăm la ieslea Mântuitorului Copil, înainte de a ne prosterna la picioarele lui, să ne pătrundem cu asprime lăuntrul și să vedem dacă acolo este loc pentru Hristos. Deci ne facem loc larg în inimile noastre pentru Hristos Domnul și să-L păstrăm ca oaspete al nostru până la suflarea cea de pe urmă.

† TIT, AL HOTINULUI

Tit al Hotinului, *Peștera din Vitleem*, în *Credința noastră*, 1, nr. 7, 25 decembrie 1936, p. 1-2. [Acest articol și fotografia episcopului Tit al Hotinului se reproduc din această *Gazetă independentă de luptă națională și spirituală din orașul Bălți*].

Lumea așa cum este

Sunt vinovat

Vasile Szolga

Stau în fața completului de judecată format din: doamna președinte Soartă, domnul Destin, tânărul domn Noroc, morocănosul domn Ghinion, capricioasa doamnă Ursita, bătrânul domn Fatalitate și zglobia Zodie. Deodată, doamna președinte Soartă întreabă:

– Inculpat, cum te declari: vinovat sau nevinovat ?

Puțin surprins, mă gândesc un pic, și văzând nerăbdarea pe fața completului de judecată, răspund:

– Onorată instanță mă declar vinovat la toate capetele de acuzare.

Ursita, cu un zâmbet, întreabă:

– Te declari vinovat privitor la nașterea ta ?

– Da, stimată Ursită, sunt vinovat că m-am născut dintr-un tată secui și o mamă unguroaică, deci sunt vinovat că nu sunt român verde. În copilărie de multe ori mi se striga: „bozgorule". Nu știam ce este aia dar, mi-era rușine și mă simțeam vinovat.

Intervine și domnul Ghinion cu o grimasă pe fața-i încruntată:

– Dar ia spune mătăluță ești vinovat de faptul că tatăl tău a fost arestat și a murit în pușcărie ?

– Da onorată instană, sunt vinovat că, după ce tata a fost arestat de securitate, eram fiul unui dușman al poporului. De multe ori mi se arătau degetele de la cele două mâini răsfirate și încrucișate, adică „ești fiu de pușcăriaș".

Domnul Destin întreabă și el:

– Ești cumva vinovat de faptul că în timpul liceului ai ascuns faptul că ești copil de pușcăriaș ?

– Da domnule judecător, sunt vinoat de faptul că am fost copil de pușcăriaș și am trăit cu vina de a fi copil de deținut politic, mort în închisorile comuniste (între timp tata murise la Gherla), și m-am ascuns scriind mereu pentru tata, în autobiografii: „decedat, nu e cazul", cu alte cuvinte mă făceam că nu știam ce pățise tatăl meu și mă simțeam vinovat și pentru acest secret, căci altfel nu puteam să urmez liceul, datorită dosarului meu. În Studenție, și apoi fiind cadru didactic, am fost vinovat de același lucru: declarația despre tatăl meu „decedat, nu e cazul" și apoi m-am ascuns în Partidul Comunist, acela care mi-a omorât tatăl.

Tânărul domn Noroc, după ce îmi zâmbi, mă întreabă.

– Dar ia spune dumneata, te simți vinovat că după '89 nu ai plecat din țara care ți-a făcut atât de mult rău ?

– Imediat după '89 am devenit din nou vinovat că nu am emigrat, deși mi s-a propus, eu totuși simțindu-mă aici acasă, în România. Dar apoi, după un interval în care am crezut că pot să mă scutur de vină, am devenit vinovat de împlinirea a 65 de ani de viață și, datorită unui ministru al învățământului, am fost pensionat a doua zi, deși, aș mai fi putut încă lucra în domeniul în care eram calificat.

Domnul Fatalitate intră și el în vorbă întrebând:

– Spune dumneata, acum de ce ești vinovat ?

– În timpul pandemiei, mai recent, am devenit vinovat că eram „65 plus" sau „expirat" și aveam voie să ies din casă doar două ore pe zi, și asta cu o hârtie pe care trebuia să scriu unde mă duc, de unde vin, ce treabă am de am ieșit din casă. Mai trebuia să trec și numărul de la pantofi și eram descris întru totul, pentru eventualul organ care, putea să mă controleze și să mă amendeze cu o sumă la cheremul lui.

Doamna Zodie puse și ea întrebarea:

– Dar acum la vârsta dumitale de ce ești vinovat ?

– Acum când sunt bătrân (sau în etate, nu-i așa că sună mai bine ?) mă simt iarăși vinovat că trăiesc și îmi mănânc pensia, deci sunt neproductiv, adică un fel de parazit al societății (deși în viața activă, după socotelile mele și demonstrația unora care se pricep mai bine, mi-am plătit pensia de trei sau patru ori, adică aș avea drept la pensie și dacă aș trăi vreo 150 de ani). Pe deasupra acum sunt vinovat și de faptul că locuiesc la casă și nu la bloc unde căldura este subvenționată de primărie, pe când eu îmi plătesc integral, și majorat, adică cu un preț de două-trei ori mai mare ca anul trecut, căldura. Da, onorată instanță, sunt un om vinovat, într-o țară în care eu nu sunt singurul, și poate, noi vinovații suntem majoritatea. Deci îmi accept condamnarea pe care mi-o veți da, oricât de aspră va fi.

Atunci președintele completului de judecată bătu cu ciocanul (de fapt un baros) în cuiul de pe masă și declară:

– Analizând, și luând în considerație faptul că te declari vinovat la toate capetele de acuzare, completul, după lungi deliberări (nu avusese loc nici o deliberare) te condamnă să trăiești în continuare în aceleași condiții până când vom hotărî din nou că poți trece în rândul celor drepți. Am zis !

Strigătul

Alexandru CAZACU

În mijlocul acestei veri toride toate agenţiile de ştiri anunţau dispariţia la Paris a scriitorului **Milan Kundera** (1929-2023) iar media din întreaga lume a consacrat spaţii ample dedicate vieţii şi operei scriitorului ceh. Născut în Moravia, după studii de muzică, absolvă Universitatea de televiziune şi cinematografie a Academiei de Arte din Praga şi în scurt timp va deveni una dintre personalităţile culturale marcante din Europa de Est. Romancier, eseist, poet şi dramaturg, teoretician al literaturii descrie, până la emigrarea sa în Franţa în 1975, cu sarcasm şi ironie, dar fără compromisuri estetice, viaţa din mediile intelectuale aflate dincoace de „cortina de fier". Ulterior stabilirii sale în „oraşul luminilor" are curajul să atace frontal şi acid teme de interes major ale lumii occidentale, multe incomode încercând să ofere cititorului un punct de vedere just, lucid şi lipsit de orice tip de prejudecăţi. A fost unanim considerat o adevărată voce reprezentativă a „jumătăţii de Europă pierdutăˆ şi abia după 1989 parţial regăsită, scrierile sale fiind aşteptate cu imens interes şi îndelung comentate. Fiecare carte, interviu sau articol ce purta

Afişul francez al filmului (1988)

semnătura lui Milan Kundera era considerat pe bună dreptate un eveniment cultural european major. Cărţile sale rămân o lecţie de măiestrie artistică, iar autorul, care a predat literatura studenţilor la cinematografie făcea parte dintre acei spectatori care sunt convinşi că cea de-a şaptea artă poate schimba percepţia asupra unor lucruri şi poate avea contribuţii benefice asupra personalităţii individului şi lumii înconjurătoare.

Cel mai cunoscut şi cel mai discutat volum al lui Kundera rămâne „**Insuportabila uşurătate a fiinţei**ˆ. Este scris la începutul anilor optzeci, respins la publicare în Cehoslovacia, este tipărit iniţial în Canada la editura scriitorului dizident Josef Skvorecky, 68 Publishers, tradus în franceză şi engleză şi publicat în acelaşi an, 1984, la prestigioasele Gallimard, respectiv Harper & Row pentru SUA şi Faber and Faber pentru Marea Britanie. Este şi romanul a cărei ecranizare de Philip Kaufman, rezultat a unor fericite întâlniri, a devenit un film aproape cult odată cu trecerea anilor. În Cehia romanul va apărea târziu, ca urmare a dorinţei lui Kundera, în 2006.

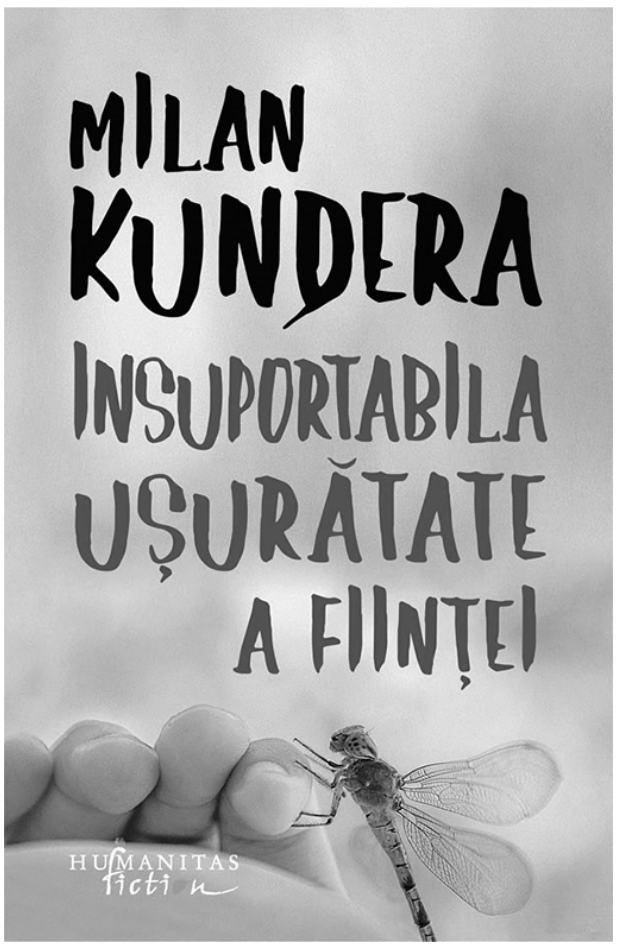
Tomas un hedonist, dar medic chirurg apreciat în Praga, atras de filosofie şi mare amator de aventuri pasagere cu tinere de orice categorie socială, se căsătoreşte cu Tereza care avea în gestiune un bar într-un mic orăşel de provincie unde el fusese chemat pentru o operaţie. Tomas, deşi o iubeşte cu adevărat pe Teresa, nu poate renunţa la aventurile sale. Mai ales la legătura cu Sabina, un artist plastic nonconformist. Cu ajutorul acesteia Tereza devine fotograf la un ziar praghez, iar Armata Roşie invadează Cehoslovacia pentru a înăbuşi „primăvara de la Pragaˆ. După ce Tereza este anchetată de autorităţi deoarece fotografiase soldaţii ruşi şi Tomas, şicanat de conducerea spitalului, cei doi decid să plece împreună cu căţeluşa lor Karin la Geneva unde deja se afla Sabina într-o relaţie cu Franz, un profesor universitar care face o pasiune pentru ea. În cele din urmă Sabina îl va părăsi pentru a emigra din Elveţia în Franţa, apoi în Statele Unite ale Americii. Sabina trăieşte sub semnul trădării rând pe rând a tatălui ei, a iubitului şi a ţărilor în care stă o vreme. Iubitul ei, Franz, îşi recapătă astfel libertatea, iar iubirea pentru Sabina este transformată în idolatrie. Tereza, însă, nu se adaptează în noua patrie şi tracasată de noile aventuri ale lui Tomas se întoarce la Praga. Tomas, realizând că are nevoie de ea în existenţa lui, o urmează. Între profesia de medic şi dragostea faţa de Tereza, între aceşti doi „*es muss sein*" alege femeia care îl determină să dea un sens existenţei indiferent de constrângeri. Reveniţi în Cehoslovacia li se confiscă paşapoartele şi pentru că ambii refuză colaborarea cu noul regim sunt daţi afară din vechile slujbe şi obligaţi să lucreze în posturi aflate mult sub pregătirea lor: Tomas ca spălător de vitrine, iar Tereza chelneriţă într-o locaţie aflată la periferia oraşului. Şi aici se simt supravegheaţi şi decid să se mute la ţară la un fost pacient al lui Tomas. Duc o existenţă bucolică întrerupă de moartea lui Karin. Animalul este mai bun, dar şi mai slab decât toţi. Bunătatea autentică a oamenilor se relevă în maniera în care cuplul Tomas-Tereza au grijă până în ultimul moment de acesta înainte ca ei înşăşi să sfârşească tragic într-un accident auto la întoarcerea de la o petrecere dintr-un sat vecin. Romanul este presărat de analizele filosofice, sociale şi chiar politice ale autorului care îşi explică de altfel titlul plecând de la ideea eternei reîntoarceri propusă de Nietzsche care credea că tot ce se întâmplă în lume s-a mai întâmplat deja. Dar omul nu vrea şi nici nu poate să aibă decât o singură viaţă pe care nu o poate compara cu vieţi anterioare. Şi această unică viaţă, fără principii, este uşoară, însă reală doar parţial. Iar această uşurătate este insuportabil de grea zice Kundera. Căci viaţa se construieşte pe frumuseţe, bucurie şi responsabilitate.

S-a spus că acest text poliedric a lui Kundera este o încercare de decriptare a existenţei umane. O poveste de dragoste, un eseu filosofic şi unul politic, o incursiune în Cehia comunistă a anilor şaizeci şi „un meditation sur vieille Europeˆ. Un roman inclasabil foarte aproape însă de ce se numeşte astăzi romanul total, existând similitudini cu *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* de Camil Petrescu. Iar prin problematica ridicată de triunghiul erotic, criticii literari l-au considerat o construcţie melodică asemănătoare cu „Henry and June" de Anaïs Nin, în care autoarea relatează complicatele relaţii dintre ea şi soţii Henry şi June Miller. Nu întâmplător, regizorul Philip Kaufman va ecraniza în 1990 şi acest roman-jurnal.

Producătorul american Saul Zaentz, un adevărat maestru în lumea investitorilor în cea de-a şaptea artă, fiind mereu atent noutăţile de pe piaţa literară internaţională, îl alege pe regizorul Philip Kaufman să pună pe ecran acest roman în 1988. Iniţial Kundera însuşi participă drept consultant la filmări chiar dacă ulterior, într-un mod capricios, nu va considera reprezentativă ecranizarea. Kaufman, care venea din învăţământ, prefera abordarea unui cinema de autor unde se vedea drept „director as craftmenˆ prin care reuşeşte să pună textul scriitorului ecranizat înaintea propriilor sale idei şi automatisme de regizor. Duplicitatea planurilor, desele schimbări de perspectivă, poveştile în ramă şi un adevărat joc cu identităţile nu recomandau cartea ca fiind uşor de transpus pe ecran. Din acest motiv, regizorul apelează la scenaristul francez Jean-Claude Carrier (un personaj fabulos: scriitor, actor, dramaturg, eseist şi scenarist care a lucrat cu numeroşi regizori, precum Luis Bunuel, Jaques Tati, Milos Forman sau Jacque Derray) a fost şi un specialist al adaptărilor operelor literare. Carrier a înţeles perfect problematica romanului unde adevăratul erou principal nu este un personaj, ci un „euˆ greu localizabil care reprezintă elementul central pentru Kundera. Lui Jean Claude Carriere, acest mare povestitor, formaţia lui de bază fiind cea de istoric, i se datorează în mare parte faptul că filmul reuşeşte să fie literar fără a literaturiza acţiunea şi dialogurile. De menţionat că Jean Claude Carriere are succes în România atât cu o carte specială de povestiri, „Cercul mincinoşilorˆ, tipărită în numeroase ediţii, dar şi cu piesa de teatru „Agendaˆ, jucată atât pe scenele din ţară, dar montată şi la radio sub formă de teatru radiofonic. El de altfel a şi venit în 2004, cu ocazia filmării la Bucureşti a peliculei *Le Père Gorriot* (o telecranizare după Balzac în regia lui Jean-Daniel Verhaege cu Charles Aznavour în rolul principal), film al cărui scenariu îi aparţine. A fost de asemenea oaspetele Radiodifuziunii Române, fiind prezentat de scriitorul Titus Vîjeu publicului format din realizatori ai radioului public şi nu numai. Premiul BAFTA pentru cel mai bun scenariu i se datorează lui Carriere.

Actorul englez Daniel Day Lewis, care ulterior avea să fie deţinătorul a trei premii Oscar pentru interpretare (performanţă unică până în acest moment) îl interpretează pe Tomas detaşat şi elegant, dar intens, căruia îi este teamă de lucrurile care nu pot fi raţionalizate. Duce până la capăt rolul unui don Juan intelectual, necomunicativ, puţin opac la problemele altora, dar utilizându-şi carisma şi surâsul magnetic pentru a explora tot ce se petrece în jurul său. Pentru actriţa franceză Juliette Binoche întruparea Terezei a fost primul rol în limba engleză, dar şi cel care i-a asigurat ulterior o carieră internaţională. Realizează o Tereza aproape eterică în frumuseţe şi inocenţă, superbă în ipostaza de *femme enfant*, dar şi de fotograf revoltat de invazia sovieticilor care bulversează existenţa tuturor. Iar dorinţa ei de a reconcilia iubirea cu detaşarea lui Tomas conferă peliculei o miză în plus. Suedeza Lena Olin oferă o reprezentare proteică a Sabinei din punct de vedere senzual şi empatic. Ea reprezintă uşurătatea personificată. Probabil pariul câştigat de Kaufman este corespondenţa dintre actorii principali şi personajele lor.

Operatorul suedez Sven Nikvyst (fidel colaborator al lui Ingmar Bergman) reuşeşte tratarea luminii într-un mod delicat, dând scenelor intime un halou protector. Pălăria de fetru purtată de Sabina (care a devenit în timp un simbol al filmului) a fost pusă în valoare discret şi ferm, deopotrivă ca un obiect al trecerii, dar şi prezenţei timpului. Nikvyst evidenţiază de asemenea fotogenia cuplului Daniel Day Lewiss şi Juliette Binoche, reuşind să aureoleze cu jocuri de culoare pe cei doi într-un mod poetic, în sincronie cu versurile (compuse de Milan Kundera special pentru acest film) rostite Terezei de Tomas: „You can sleep. Sleep in my

Ultima ediţie în limba română a romanului

arms/ Like a baby bird/ Like a broom among brooms.../in a broom closet/Like a tiny parrot/ Like a whistle/ Like a little song / A song by a forest.../ within a forest.../ a thousand years agoˆ. Un tip de graţie emană din fiecare cadru şi o putere de seducţie ce creşte progresiv pe tot parcursul derulării peliculei. De menţionat întâlnirea dintre Sabina şi Tereza, în care personajele se fotografiază reciproc, scena fiind numită „un balet eroticˆ menit a transmite privitorul dorinţa fiecăreia dintre cele două tinere femei de a-l cunoaşte pe Tomas prin intermediul celeilalte. De altfel, deşi există multă nuditate în peliculă, aceasta nu este decât un element prin care personajele îşi continuă exprimarea. Imagini de arhivă şi imagini alb negru sunt folosite pe durata invaziei sovietice şi a anchetei la care este supusă Tereza pentru a accentua dramatismul acelor zile din 1968. Unii critici au spus că Juliette Binoche este prisma prin care întreaga lumină a filmului radiază. Muzica omniprezentă a compozitorului ceh Leos Janácek subliniază eleganţa şi graţia întregii atmosfere pe care regizorul şi scenaristul au dorit să o capteze. Este vorba de un spirit al Boemei care procură spectatorului o bucurie a vizionarii de netăgăduit. Frapează distribuţia eteroclită, cu interpreţi de primă mână tineri, consacraţi deja, dar care ulterior aveau să facă carieră. Sosiţi din trei spaţii culturale diferite, francez, englez şi suedez, reuşesc să se racordeze la aceeaşi frecvenţă impusă de regizorul american. Pe ecran apare într-un rol episodic şi starul de azi al cinematografiei franceze, Clovis Cornillac, atunci aflat la începutul carierei.

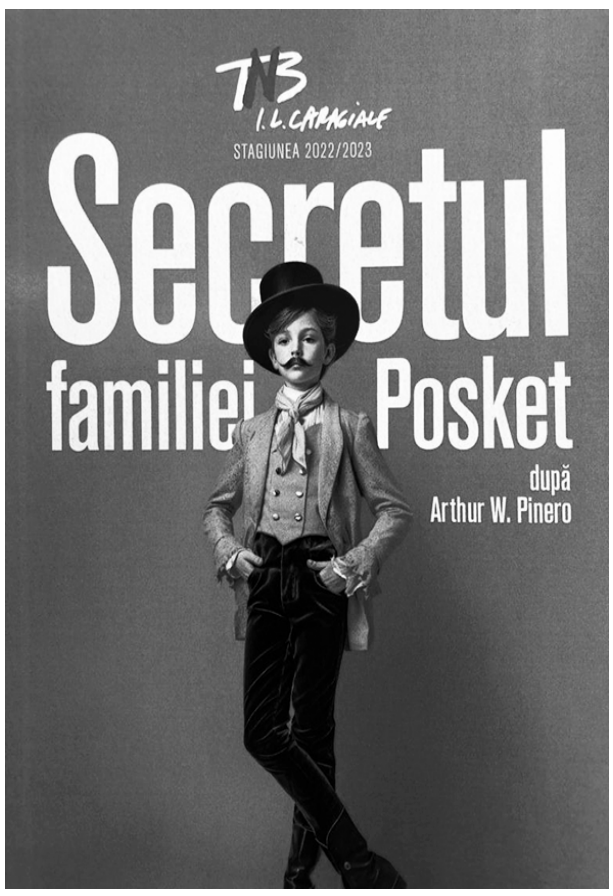
Trei personaje prinse în păienjenişul istoric al Primăverii de la Praga, dar şi într-o reţea personală de prietenie, dragoste şi iubire. Pentru ele totul era uşor şi devine brusc dificil. Sunt obligate să facă alegeri, iar consecinţele pot avea o greutate dusă până la limita suportabilului şi chiar dincolo de aceasta. Kaufman reuşeşte o realizare complexă, în care se îmbină precum în roman nostalgie şi tragism istoric, fatalitate, câştig şi pierdere, filosofie, idealism şi dragoste. O frescă atemporală despre uşurătatea, bucuria şi apăsarea de a fi în lume. Dialectica greu-uşor, conflictul dintre trup şi suflet, drama intimistă şi jocul sentimental sunt câteva dintre marile teme pe care filmul le propune într-un stil nu de puţine ori sarcastic.

Existenţialismul, dar şi un filon apropiat de Kafka (un alt celebru praghez), este restituit cinematografic cu fineţe şi complexitate, utilizând elementul erotic ca un instrument de explorare al dramei celui exilat dar şi a celui captiv într-o societate totalitară. Căci piesele de domino ale lejerităţii odată împinse nu mai pot fi oprite din cădere. O cedare a unor drepturi fie cât de mici vor fi urmate de o cedare a altora. De la cele personale, la cele sociale şi la cele politice. Fapt care va duce până la urmă la o lume insuportabilă. Acesta este strigătul, asemenea celui din tabloul lui Edvard Munch, pe care Milan Kundera l-a lansat către toţi. Şi către cei din Est şi către cei din Vest. La fel de valabil acum ca şi la ora când romanul a fost scris şi filmul turnat.

Secretul familiei Posket după Arthur Rinero regia Dan Tudor

Mona Dobrișan

Comedie burlescă, cu multe gaguri și momente pline de haz, piesa este montată de Dan Tudor la sala mare a TNB cu același succes de public cu care regizorul ne-a obișnuit.

Aeneas Posket, magistrat de vază, de renume și cu o moralitate incontestabilă, se căsătorește a doua oară cu o doamnă tânără, frumoasă, „deținătoare" a unui adolescent năzdrăvan, rod al dragostei din prima căsătorie.

Magistratul este interpretat cu haz și prestanță, impecabil, de maestrul Dan Puric.

Soția – Monica Davidescu – este o prezență fermecătoare.

Irina Cojar – fina soră a doamnei Posket, este înamorată de un ofițer în rezervă (Marius Rizea).

Ionuț Toader, năstrușnicul adolescent, este pus pe fapte mari.

Dan Tudor – colonelul Lukyn, prieten al familiei Posket, cu părul vâlvoi, încearcă să descurce situația în care personaje onorabile, ofițeri, magistrați, persoane din înalta societate riscă să fie compromise și cele mai mici secrete din trecut să fie devoalate.

Decorul, semnat de Andrada Chiriac, are patru spații de joc: locuința familiei Posket, hotelul, bordelul și arhiva judecătoriei.

Costumele plăcute, în culori vii, susțin paleta spectacolului.

Coregrafia: Florin Fieroiu.

Dl. Bullamy – Dragoș Ionescu, fermecător prin prezență și jocul plin de subtilitate și haz.

În alte roluri: Tomi Cristin, Mihai Munteniță, Fulvia Folosea, Afrodita Androne, Marcelo Cobzariu (inspectorul Messiter), Daniel Badale, Andrei Duban, Oana Constantinescu (Marlene).

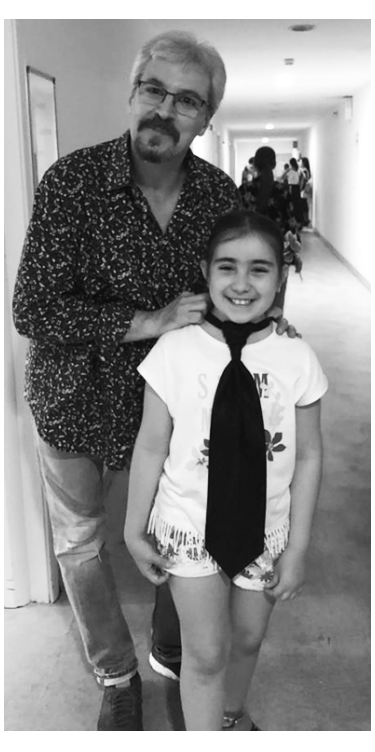
Trupa de polițiști: Axel Moustache, Vlad Vîlciu, Adrian Dima, Ionuț Gurgu.

Piesa este de fapt un dublu amantlâc într-o familie care pozează ca sfântă. Comedie de moravuri, de replică, creează posibilități multiple de exprimare ale actorilor care joacă cu o bucurie nemaipomenită sub bagheta lui Dan Tudor – regizorul preocupat atât de starea de bine a spectatorilor, cât și de aplauzele acestora.

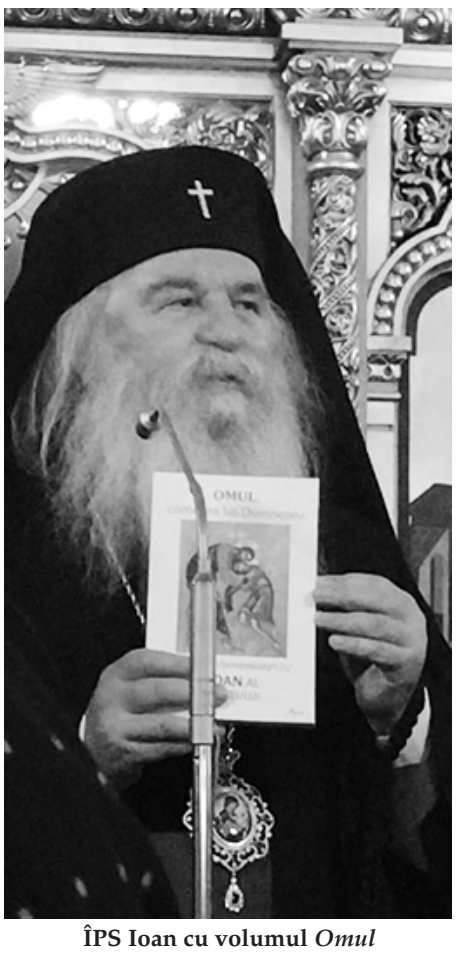

Noi convorbiri duhovniceşti cu †Ioan al Banatului (XI)

„Ortacii lui Dumnezeu”

Luminița Cornea: Întotdeauna, când suntem în ziua de sărbătorire a Sfântului Proroc Ilie, am în minte două frumoase mănăstiri cu hramul Sfântul Ilie, ctitoriile patriarhului Miron Cristea. Prima este mânăstirea *Izvorul lui Miron* din localitatea Românești, județul Timiș, ctitorită de primul nostru patriarh, pe când era episcop la Caransebeș, și a doua este din județul Harghita, mânăstirea Sfântul Ilie de la Toplița, localitatea natală a patriarhului Miron Cristea, unde Înaltpreasfinția Voastră, vreme de 20 de ani, ați slujit la hramul acestei mănăstiri pe când erați ierarhul Episcopiei Covasnei și Harghita. Vă rog, Părinte Mitropolit, să ne dați câteva informații despre Sfântul Ilie și despre vremea lui.

ÎPS Ioan cu volumul *Omul comoara lui Dumnezeu*

Înaltpreasfințitul Ioan: Lumea creștină, astăzi, cere în mod deosebit, Sfântului Proroc Ilie să se roage pentru lume, pentru oameni. În timpul vieții sale, poporul lui Israel aluneca încet, încet în idolatrie, de aceea a închis Dumnezeu cerul trei ani și șase luni, necăzând un strop de ploaie în toată țara lui Israel. Ce ați zice dumneavoastră dacă în țara noastră n-ar ploua trei ani și șase luni ? Spuneți-mi câtă suferință ar fi pe oameni, pe copii, pe bătrâni și, nu mai spun, pe bietele animale, care n-ar mai avea niciun fir de iarbă. Ce jale ar fi în țară ! Iată că Dumnezeu și-a încercat poporul când a văzut că alunecă de la credință ! L-a încercat. Prin ce ? Prin suferință. Dacă în țara aceasta, totuși, mai sunt codri verzi și râuri cu apă dulce, în țara lui Israel, cea mai mare suprafață a terenului este nisip și stâncă. Imaginați-vă ce suferință a fost acolo ! Trei ani și șase luni să nu fii mângâiat de o rouă a cerului !

L.C.: Înțeleg că toate acestea au constituit pedeapsa pentru depărtarea de credință. E de mirare însă cum întreg poporul s-a depărtat de credință. Vă rog să continuați.

Îps. Ioan: Cred că ar trebui și noi, din când în când, să privim înlăuntrul inimilor noastre și să vedem cum stăm la capitolul *Credință*, cum stăm la capitolul *Milostenie*, cum stăm la capitolul *Mângâiere*. Dacă privim de undeva mai de sus la frații noștri, nefericire vedem. O bună parte dintre noi, cei care trăiesc mai departe de biserică, nu mai sunt sub streașina bisericii și se depărtează tot mai mult de Dumnezeu. De aceea, vă îndemn pe fiecare: întoarceți-i la Dumnezeu pe cei pe care-i puteți întoarce ! Întoarceți-i pe cei de care vă este milă, soț, soție, frați, surori, copii ! Întoarceți-i sub streașina bisericii, la credința în Prea Sfânta Treime Dumnezeu !

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte, vă rugăm să revenim la Sfântul Proroc Ilie. Ce s-a întâmplat în vremea acestui mare sfânt ?

Îps. Ioan: Ce s-a întâmplat în timpul Sfântului Ilie ? El a trăit cu peste 850 de ani î. H., când rege în Samaria era Ahab, care s-a căsătorit cu o femeie străină de neam și de credință, Izabela din Tyrul Sidonului, din părțile Libiei de astăzi. Căsătorindu-se cu regele Ahab, ea a adus în casă și un șarpe. I-a adus în casă un șarpe ! Ce-ar fi fost acest șarpe ? Acesta îi spunea mereu să-L părăsească pe Dumnezeu și să se închine idolilor în care păgânătatea dintr-însa și de unde venea credea, în zeii Baal și Ișstar. Auziți cu ce a intrat femeia în casă ? ! Cu șarpele necredinței. De aceea, mă adresez iubitelor mame și iubiților părinți, atunci când își căsătoresc pruncii pe care i-au crescut la pieptul lor, cu sfânta împărtășanie și cu o fărâmiță de anafură, să nu-i lase când se căsătoresc, prin soț sau prin soție, să nu-i muște șarpele veninos al necredinței. Ai o tânără fecioară de măritat, spuneți-i: *Draga mamii, încearcă să te căsătorești cu un tânăr din neamul nostru, care să creadă și el în Prea Sfânta Treime Dumnezeu !* În familia aceea va fi pace, unde cei doi tineri vor crede amândoi în *Prea Sfânta Treime Dumnezeu* și din altarul bisericii, de la cununie, de mână vor călători împreună până la porțile Cerului, când îi va chema Dumnezeu.

Nu am călcat niciodată cu piciorul peste trandafirul iubirii a doi tineri care au dorit să se căsătorească și care au venit să-mi ceară binecuvântarea. Dar le-am spus de la început că unitatea familiei va fi ținută de credința în Prea Sfânta Treime Dumnezeu. Iubitelor mame, dacă v-ați crescut pruncii cu atâtea nopți nedormite, înlăcrimate și îndurerate, atunci când v-ați văzut copiii că sufereau de o boală, de un necaz, nu fiți acum, după atâta trudă, indiferente cu cine se căsătorește fiul sau fiica dumneavoastră ! Nu ziceți: *Să-și aleagă pe cine vrea !* Într-adevăr, nu putem să-i obligăm, totuși suntem datori să le spunem că ar fi bine ca amândoi să creadă în Dumnezeu și amândoi, toată viața să călătorească împreună spre Împărăția lui Dumnezeu. Cunoașteți dumneavoastră că în satele noastre, odinioară, nu se știa ce este acela divorț. De ce ? Pentru că părinții noștri au crescut în biserică, unde duminică de duminică, sărbătoare de sărbătoare, li s-a picurat în suflet învățătura Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Iată ce poate să aducă o fată necredincioasă într-o familie ! Poate să-L aducă pe Dumnezeu, poate să aducă naștere de prunci sau poate să aducă întristare, dezbinare și necredință în Dumnezeu.

S-a mâniat Dumnezeu pe poporul lui Israel când s-a depărtat de credință. Doamne, nu te mânia pe noi ! *Doamne, nu te mânia pe poporul român*, chiar dacă uneori mai slăbim în credință, dar rogu-Te nu Te mânia pe noi și iartă-ne, Doamne, și luminează-ne mintea și cugetul, ca să nu părăsim dreapta credință, așa cum, în urmă cu 2850 de ani, a alunecat spre idolatrie poporul lui Israel.

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, ne punem întrebarea cât de mare îl putem considera pe Sfântul Ilie între sfinții lui Dumnezeu.

Îps. Ioan: Mare sfânt este Sfântul Ilie ! Astăzi, îi cinstim și pe sfinții care au fost canonizați mai curând și lucru bun este. Chiar și din neamul nostru, în ultima vreme, au fost canonizați sfinți, deși pământul neamului nostru este plin de sfinte moaște neștiute ale sfinților părinți, moși și strămoși ai noștri. Totuși, totuși, să avem un gând și o rugă către Sfântul Ilie și o cinstire către acest mare sfânt pe care l-a luat Dumnezeu cu el ortac. Auziți cu cine s-a ortăcit Dumnezeu într-o zi ? Vă aduceți aminte când oamenii, odinioară, călătoreau cu căruța dintr-un târg în altul, dintr-o parte în alta. Nu mergeau singuri și ziceau: *Să-mi iau un ortac cu mine pe drum*. Tot așa a făcut și Dumnezeu. Într-o zi, apropiindu-se, în mod cu totul deosebit de pământ, i-a luat Dumnezeu, ca ortaci, pe drum, din Cer până pe pământ, pe Sfântul Ilie și pe Moise. Pe 6 august, avem praznicul *Schimbarea la Față* a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Atunci veți auzi citindu-se din *Sfânta Carte* cum pe Muntele Taborului, urcatu-s-a spre rugă Hristos Domnul cu trei apostoli, Petru, Iacob și Ioan. Și rugându-se Domnului s-a auzit glas din Cer, glasul Tatălui, pe care l-au auzit cei trei apostoli: *Acesta este Fiul meu cel iubit, de acesta să ascultați* ! Spune evanghelistul că s-a auzit glasul Tatălui și au apărut și chipurile celor doi mari bărbați ai *Vechiului Testament*. Auziți pe cine a luat Dumnezeu ortac ? ! Pe Sfântul Ilie și pe Moise. O ! Doamne, eu nu sunt vrednic să-ți fiu ortac, că sunt prea păcătos, dar, *te rog, Doamne, vino Tu și fie să-mi fii ortac pe toate cărările vieții acesteia* ! Dumnezeu să se îndure de noi și să ne fie ortac oriunde vom călători pe acest pământ !

Mare sfânt Ilie ! Să-l ia Dumnezeu ortac pe drum din Cer până pe pământ ! Doamne, mare sfânt ! Doamne, mare sfânt ! N-am auzit de când este cerul și pământul ca Dumnezeu Tatăl să-și ia ortaci asemenea oameni, pe Moise și pe Ilie !

Doamne, încă o dată zic: *fii ortacul nostru și fii ortacul românilor oriunde se vor afla pe pământ !* Fii ortacul lor, păzește-i, întărește-i și, într-o zi, cheamă-i pe toți înapoi acasă !

A consemnat Luminița Cornea

Mirela-Maiana Mladin

gânduri printre rânduri...

Festival

În centrul Bucureștiului, în Piața Lahovari, pe strada Dionisie Lupu, la numărul 65, e un bloc vechi, gălbui, cu cinci etaje. În partea dreaptă a intrării în bloc, e o placă comemorativă care ne spune că aici a locuit compozitorul Dan Iagnov. În partea stângă a intrării în bloc, e o altă placă comemorativă care ne amintește că aici a locuit în ultima parte a vieții (între anii 1980-1999), scriitorul Mircea Nedelciu. Dionisie Lupu e o stradă paralelă cu bulevardul Magheru. De câte ori trec pe Dionisie Lupu, am senzația că pășesc pe urmele pașilor lui Mircea Nedelciu...

Vreodată când ajungeți prin centrul Bucureștiului, prin zona Piața Romană – Piața Lahovari, și aveți zece minute la dispoziție, intrați pe Strada Dionisie Lupu și opriți-vă o clipă la numărul 65, apoi, în amintirea lui Mircea Nedelciu, mergeți puțin înainte pe această stradă, unde zidurile clădirilor spun poveste după poveste. Pe stânga, la numărul 84, a locuit Adrian Păunescu. Tot pe stânga, la numărul 80, o placă comemorativă ne spune că în această casă galbenă, cu etaj, a locuit matematicianul Gheorghe Țițeica. Și tot pe stânga la numărul 74, într-un bloc cenușiu, cu șase etaje, au locuit Alexandru Andrițoiu, Anda Boldur, Ov. S. Crohmălniceanu, Marin Preda, Catinca Ralea, Niculae Stoian, Al. I. Ștefănescu, Nicolae Tăutu. Iar la intrarea următoare, citim pe altă placă de marmură, numele regizorului Geo Saizescu. Mai încolo, în casa galbenă, cu trei etaje, de la numărul 50, a locuit Prof. Dr. Ion Țețu, personalitate proeminentă a școlii românești de oto-rino-laringologie. Traversând pe partea dreaptă – în capăt, la intersecția Dionisie Lupu cu C. A. Rosetti 25 – un bloc cenușiu cu cinci etaje, cu intrare monumentală de marmură neagră: pe latura dinspre Dionisie Lupu a clădirii, citim pe o placă de marmură că aici au locuit Alice Voinescu, precum și Mihai Gafița; în partea stângă a intrării în bloc, o placă mare, arămie, cu note muziczale desenate pe portativ, ne povestește că tot aici a locuit și fondatorul și dirijorul Corului Madrigal, Marin Constantin.

Dar să vă explic de ce v-am invitat la plimbare pe Strada Dionisie Lupu, în amintirea lui Mircea Nedelciu: pentru că marele nostru scriitor a lucrat niște ani buni din viață – între 1972 și 1989 – ca ghid la O.N.T. și presupun că i-ar fi făcut plăcere să ne conducă pe strada lui din centrul Bucureștiului și să ne vorbească despre aceste clădiri, pe lângă care a trecut adesea cât timp a locuit aici.

Pentru acest amănunt din viața lui Mircea Nedelciu, pentru pasiunea cu care a făcut meseria de ghid, vă voi vorbi în cele ce urmează despre „Crizantemele din tundră”, din volumul lui de proză scurtă „Și ieri va fi o zi”. Este povestea revenirii la București, după treizeci de ani, a unui grup de finlandezi „festivaliști” (participanți la Festivalul din 1953 de la București), pentru a revedea Bucureștiul și a se întâlni cu un grup de „festivaliști” români. Uneori câteva pagini pot cuprinde în ele o lume, o epocă, o viață – cu condiția să fie scrise de un mare om, de un mare talent. Iar Mircea Nedelciu este un mare om și un mare talent. În „Crizantemele din tundră” veți găsi Bucureștiul din acel august 1953, cu toată nebunia din zilele Festivalului. Când veți citi această bijuterie scrisă de Mircea Nedelciu, vă rog să nu pierdeți nicio clipă din vedere că volumul „Și ieri va fi o zi” a apărut în 1989 (Bun de tipar: 17.08.1989) și să încercați să citiți acele „gânduri printre rânduri” pe care și le-a putut permite în acea perioadă.

Scrisă într-o tehnică „transmisiune indirectă sau totul la persoana a doua, indicativ, prezent”, vom avea senzația că scriitorul este regizorul care le explică personajelor sale – fiecăruia în parte – rolurile lor, și că noi asistăm la o filmare ce se derulează pe viu, sub ochii noștri, scenă cu scenă, secvență cu secvență, cadru cu cadru – uneori radiografie cu radiografie. Ba chiar recunosc că am avut la un moment dat senzația că asist la o vivisecție – în plan sufletesc, din fericire. Spun „din fericire” pentru că tăieturile „în suflet” decurg fără să curgă sânge, spre deosebire de tăieturile „în carne vie”.

Cu tehnica „totul la persoana a doua, indicativ, prezent”, niciunul dintre personaje nu este ceea ce se numește de obicei personaj principal, ci fiecare în parte are rolul lui în lume și în viața celorlalți. Personajul Marcel Rădulescu este ghid O.N.T. Ne gândim inevitabil că este însuși scriitorul. E magistral redată de Mircea Nedelciu viața unui ghid și iarăși ne gândim – că este viața lui însuși. Viață în totală, desăvârșită și permanentă dezordine; cu hăituire și hărțuire din toate direcțiile, greu de suportat, dar cărora e musai să le facă față fizic și psihic; cu munca istovitoare și uneori supraomenească, dar nevăzută, neștiută, și în general neapreciată la justa ei valoare; cu încrengătura de situații, personaje, relații, trucuri, cărora le este permanent captiv; cu oboseala necontenită care se tot acumulează și macină și roade fără milă; cu lupta fără tabere clare – contra tuturor și contra lui însuși; cu negarea până și a instinctului de conservare în alergătura fără capăt și contra cronometru; cu nesocotirea asumată a oricăror reguli și principii; cu veșnica întrebare dacă chiar a meritat tot efortul; și mai presus de toate, cu dragostea dezarmantă pentru această meserie și lumea ei...

Cele trei personaje – Liviu Andronache, Alexandrina Rădulescu (mama ghidului) și Suvi Lahtela (turista finlandeză din grupul de „festivaliști”), sunt puse fiecare față în față cu realitatea de atunci (din 1953) și de acum (din 1983, când se reîntâlnesc), față în față cu propria viață, și față în față cu viața celorlalți doi – la modul cel mai dur cu putință. Asistăm – ca pe un ecran care se mișcă amețitor în ritmul hurducăielii autocarului în care lucrează ghidul – la două povești de dragoste (pe care de abia dacă le putem numi așa, căci vorbim mai degrabă de ce ar fi putut să fie decât de ce a fost). Asistăm mai exact la trei povești de viață, împletite laolaltă de un destin haotic și ținute așa legate împreună în mod bizar și absurd timp de treizeci de ani, înăbușite, neînțelese și azvârlite în trei lumi diferite, definitiv despărțite de niște hotare ale istoriei. Iar finalul zbuciumului colectiv – pentru că efectiv toată lumea se zbuciumă, niciunul dintre personaje nerămânând în afara acestui zbucium – finalul acesta care pentru ghidul Marcel Rădulescu înseamnă reușita acțiunii – ei bine, pentru cele trei personaje care se trezesc fără voia lor în rolurile protagoniștilor acestei povești de viață, finalul acesta nu mai aduce nimic, nu mai schimbă nimic. Poate doar faptul că înțeleg ce li s-a întâmplat... Deși eu, cititorul, după ce termin de citit și închid cartea, mă întreb: „Dar oare or fi înțeles ?” Și tot eu mă întreb: „Dar oare mai contează ?... Mai contează oare ? !” Și la urma urmei – ce să înțeleagă ? ! Liviu – să înțeleagă de ce este singur la șaizeci de ani ? Și a fost singur toată viața – el, un „bărbat bine”, arhitect – singur ? ! Alexandrina – să înțeleagă că s-a măritat, nici ea nu înțelege cum, cu Mihai Rădulescu, pe care l-a bănuit toată viața de „dispariția” lui Liviu, și că deși are doi băieți, este de fapt tot singură ? ! Sau Suvi, finlandeza cu păr blond, fosforescent, venită în ’53 la București, la Festival – să înțeleagă cum de s-au prins acolo în tundră, la ea, dincolo de cercul polar, butașii de crizantemă primiți în dar de la Liviu când a condus-o la gară la plecare, și cum de totuși a rămas și ea tot singură și a trăit toată viața din acest mic negoț cu crizanteme ? ! Își urlă viața irosită amândoi – și Liviu și Alexandrina – urlă degeaba însă, dacă și după treizeci de ani, tot cu căluș în gură urlă. Dar oricât ar urla ei doi, un lucru este cert: Suvi nu va înțelege nimic, nici cu un batalion de translatori. Atâta tot a putut ea să facă: să vină după treizeci de ani, să vadă – ce să vadă ? !

Nu știu dacă, citind povestea lor, vi se va părea reală sau fantastică. Întrebați-l pe oricare ghid pe care îl veți întâlni vreodată pe undeva, și vă va spune că pentru un ghid, orice este posibil, absolut orice, și că nicio situație, absolut niciuna, nu este imposibilă pentru un ghid. Cu siguranță deci, povestea are și elemente de real, și elemente de fantastic, greu de precizat proporția.

Totuși aș vrea să corectez ceva ce am spus mai înainte. Am spus că nu există personaje principale. Ba da, există unul: Festivalul ! E peste tot, de la prima până la ultima pagină. Festivalul ! Descriere mai vie ca aceasta a lui Mircea Nedelciu, a zilelor Festivalului, nu am citit niciunde. Te face să te simți de parcă ai fi chiar atunci – acolo: 2-16 august 1953, al IV-lea Festival Internațional al Tineretului și Studenților, pentru Pace și Prietenie, București; 30.000 de participanți din 111 țări. Vă imaginați ? 1953, după război... A fost o nebunie colectivă. Cam așa: „Imnul FMDT, harta specială a Bucureștiului, ghidul Festivalului cu fraze tip numerotate, vorbitul cu mâinile, chitariștii din fața Ateneului, japonezii cu dansul umbrelelor, Marcel Marceau mimând că trage de o funie fără sfârșit, corul tineretului albanez, estrada din fața restaurantului Cina pe care evoluează formația de dansuri din R.S.S. Moldovenească, cazacioc pe străzi, perinița în fața palatului cu un sărut între un turban și o maramă, expoziția documentară a Festivalului, macheta Universității Lomonosov, pavilionul Africii de Sud, expoziția de pictură, pictorul Mîlnicov, „Pe ogoarele pașnice”, minunat titlu de tablou, locomotive, combine, batoze, fântâna Miorița și corul coreean, pe stadioane 27 de întâlniri exagerat de amicale între echipele de fotbal, un gondolier cântând pe Herăstrău dintr-o barcă pe care scrie Vasile Roaită, ziua profesiunilor, schimbul de experiență între strungarii români și strungarii francezi, grupul de tineri catolici care se fotografiază în fața catedralei Sf. Iosif, Chaussoanele fără acoperiș care defilează pe bulevardul 6 Martie, lume aruncând flori în ele. Recapitulezi în gând toată această lume entuziastă și săracă, plângând de bucurie și cântând de necazuri proaspete, încă sângerânde.” Sau: „Au fost și ei atunci și s-au fugărit pe aleile parcului Stalin cu tineri din Africa. Ei și ?” Sau, în amintirile unei „festivaliste” finlandeze: „Dar Bucureștiul tot așa de frumos e, întrebă cealaltă. O grădină, pur și simplu o grădină. [...] Ce elan aveau ele pe atunci, ce nebunie tinerească, doamne, cât entuziasm. Zeci de mii de oameni din toată lumea și toți strigau: Pace și Prietenie. Pace și Prietenie. [...] «Parcă ălora mari, cu bombele lor, le păsa de ce strigam noi aici !»”

O lume, o epocă, o viață – în câteva pagini, minunat scrise.

Un mare scriitor al nostru. Unul din cei mai importanți reprezentanți ai curentului optzecist, ai postmodernismului în literatura română, și ai mișcării artistice a minimalismului. Se cuvine să-i fim recunoscători pentru tot ce ne-a lăsat scris cu trudă și dragoste de viață: volumele de proză scurtă „Aventuri într-o curte interioară” (1979), „Efectul de ecou controlat” (1981), „Amendament la instinctul proprietății” (1983), „Și ieri va fi o zi” (1989), „Povestea poveștilor generației ’80" (1998), romanele „Zmeura de câmpie” (1984), „Tratament fabulatoriu” (1986), „Femeia în roșu” (1990, roman scris împreună cu Adriana Babeți și Mircea Mihăieș), „Zodia scafandrului” (2000, roman neterminat, publicat postum).

Iar astăzi, când mergem la Târgul de carte Gaudeamus, s-ar cădea să ne amintim cu respect, cât suflet și cât efort a depus Mircea Nedelciu pentru organizarea primei ediții, în 1994.

Sunt locuri care îi păstrează amintirea. În localitatea Fundulea – unde s-a născut în 1950 Mircea Nedelciu, – astăzi există, pe strada Nichita Stănescu, Școala Gimnazială Mircea Nedelciu.

Suntem în 2023. Au trecut șaptezeci de ani de la Festivalul din august 1953. Mulți, foarte mulți – o viață de om, o generație. Lumea de azi e alta. Nimeni nu mai are timp. Eu am. Deși trăiesc în București. Sunt locuri sfinte pe unde cred că se cuvine să trecem, când și când. La Cimitirul Bellu, mergând de la intrarea principală spre dreapta, intrăm pe Aleea Scriitorilor (Aleea Mihai Eminescu). La marginea aleii, pe o piatră cenușie deja veche, numele scriitorului Mircea Nedelciu, și epitaful „Și ieri va fi o zi”... Cu tot regretul pentru faptul că a trăit doar patruzeci și opt de ani, mă gândesc, ca o consolare, că unii dintre noi – avem totuși norocul să putem spune că am fost contemporani cu el.

Aniversarea a 75 de ani de activitate a bibliotecii publice din Bolintin Vale

Gabriel DRAGNEA

Ion Cristoiu răsfoind cărțile din expoziția „Comori bibliofile...”; în plan secund: Nicolae Scurtu, Daniel Trăistaru (primarul orașului Bolintin Vale), acad. Nicolae Noica (directorul Bibliotecii Academiei Române), Iuliana Paloda-Popescu, Florentin Popescu

La Biblioteca Orășenească (de la stânga): Daniel Trăistaru, acad. Nicolae Noica, Ion Cristoiu, Ștefan Crudu, Florentin Popescu, Oana Dobrin, Marian Grigore, Dinu Grigore...

La „Școala Veche”, acad. Nicolae Noica remarcă detaliile arhitecturale ale clădirii recent renovate. Îl asistă Niculae Stoica, Ion Cristoiu, Marian Grigore, Vasile Grigore, Daniel Trăistaru, Ștefan Crudu...

Tot străbătând frumosul drum prin conținutul cărților am întâlnit atâtea definiții ale bibliotecii, încât aș putea spune că fiecare dintre ele este o poezie în sine. Documentându-mă pentru lucrarea *75 de ani de activitate a bibliotecii publice Bolintin Vale*, am realizat diferența cruntă de atitudine față de bibliotecă și carte, de la o generație la alta. Ieri aveam expresii memorabile despre importanța lecturii, există și astăzi, și totuși nepăsarea are propriul discurs. Într-o perioadă în care admirăm aproape neputincioși depunerea prafului pe raftul cu personaje ale marilor opere ale lumii, există totuși zone geografice cu oameni conștienți și asumați care au înțeles că în spatele pânzelor țesute în liniște de păianjeni sunt file îngălbenite care ascund emoții unice, visuri, provocări, vieți ale unor personaje care merită împrumutate și retrăite într-un prezent tot mai lipsit de repere spirituale. Este și cazul Bolintinului din Vale care se mândrește că deține o bibliotecă publică, veche de 75 de ani. În acest sens, în data de 2 septembrie 2023, Compartimentul Cultură din cadrul Primăriei orașului Bolintin Vale, în parteneriat cu Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu (ACTIB) au organizat un eveniment menit să evidențieze aceste trei sferturi de veac de când biblioteca publică a devenit ea însăși un personaj important în această mică comunitate provincială.

Într-o zi numai bună pentru o evadare dincolo de granițele Bucureștiului, mai mulți scriitori, critici literari, poeți, istorici și jurnaliști au ales să fie prezenți la manifestarea *75 de ani de bibliotecă publică la Bolintin-Vale*, desfășurată la Centrul Cultural Școala Veche. Ceasul, încă nu arăta ora 11 și deja spațiul expozițional al bibliotecii era plin de scriitori, de utilizatori ai serviciilor instituției, de prieteni ai Sudului. Primul punct din program a fost vernisajul expoziției „Valori bibliofile din colecția Bibliotecii Orășenești Bolintin Vale” și prezentarea pe scurt a bibliotecii publice. Printre cei prezenți, cu adevărat surprinși de atmosfera creată au fost invitații ACTIB-ului și ai revistei *Sud* și anume academicianul Nicolae Noica, director al Bibliotecii Academiei Române și binecunoscutul jurnalist Ion Cristoiu, alături de istoricul Nicolae Scurtu, cetățean de onoare al Bolintinului și colaborator permanent al revistei *Sud*.

Știind că mă voi reîntâlni cu dl. Ion Cristoiu, mi-am amintit că în urmă cu 24 de ani am participat la lansarea uneia dintre cărțile domniei sale, *Singur împotriva tuturor*, un volum de pamflete politice publicate în diverse gazete și cotidiene românești în perioada 1990-1999. Dorind ca această antologie de texte jurnalistice să-și găsească locul în colecția cărților cu autograf, i-am solicitat ca în vecinătatea vechiului autograf primit cu aproape un sfert de veac în urmă, să acorde și un al doilea autograf, de această dată pentru Biblioteca Publică Bolintin Vale.

După prezentarea realizată de Vasile Grigore, președinte al ACTIB, cu toții ne-am deplasat către sala de festivități a Centrului Cultural Școala Veche pentru ședința aniversară „Biblioteca bolintineană la 75 de ani – cetate a gândirii libere”. „Aniversarea aceasta, ca și alte evenimente la care mulți dintre dumneavoastră au avut ocazia să participe, ne leagă de trecut, de valorile locale și naționale și contribuie la întărirea și prezervarea unei identități a locului. O identitate pe care noi o ținem și o așezăm sub conceptul de Bolintineanu. Un rol important în prezervarea acestei identități bolintinene îl au, desigur, autoritățile locale, reprezentate astăzi de domnul Daniel Trăistaru, primarul orașului Bolintin Vale”, a declarat Vasile Grigore, președintele ACTIB și redactorul șef al revistei *Sud*. Vizibil emoționat și bucuros de prezența acestor invitați deosebiți, primarul Daniel Trăistaru a mărturisit: „Pot afirma fără reținere că biblioteca publică bolintineană a participat din plin la crearea unor generații de bolintineni ai cărții, de străluciți profesioniști și intelectuali precum profesori, ingineri, arhitecți, scriitori, istorici ș.a.m.d. Însă, mai cu seamă, biblioteca noastră a contribuit la formarea unor concetățeni atașați ca puțini alții, de Bolintinul natal. Pentru mine este motiv de mândrie faptul că prima bibliotecă din actualul județ Giurgiu și din fostul Ilfov, a fost în Bolintin Vale, a luat naștere aici, pe aceste meleaguri. Înființarea în anul 1948 a bibliotecii bolintinene, sub auspiciile regretatului profesor Ion Carbarău, răspundea, desigur, unei necesități obiective care trecea dincolo de ideologia epocii. Bolintinenii vremii erau iubitori ai cuvântului scris, însetați consumatori de cultură, iar paginile monografiei orașului Bolintin-Vale, dar și cele ale unor gazete interbelice, precum *Curentul* și *Universul* sunt pline de exemple în acest sens. Evenimentul la care asistăm este și el un argument în acest sens, ca și manifestările culturale frecvente care au loc în orașul nostru. Conștient, așadar, de rolul educației, al culturii, al cărții și bibliotecilor în devenirea unei comunități, din postura funcției pe care vremelnic aș spune că o ocup, am înțeles necesitatea investițiilor în domeniu și așa se face că primăria orașului nostru sprijină apariția revistei *Sud*, publicarea de cărți prin editura omonimă, dar și participarea la Târgul de Carte Gaudeamus sau organizarea unor evenimente culturale diverse. Rostul intim al acestor eforturi este prezervarea unei identități bolintinene, dorință foarte greu de îndeplinit pentru o localitate aflată în umbra colosului București, căci putem constata cu ușurință că multe localități din zona proximă Capitalei s-au transformat în cartiere care conțin un amestec de oameni care încă nu se simt ai locului și care cu greu vor prinde rădăcini acolo unde sunt.”

Așezat în primul rând al sălii, domnul academician Nicolae Noica, foarte atent la discursul domnului primar, dădea impresia că recapitulează cele văzute în aceste două instituții emblematice ale localității. Invitat să ia cuvântul, domnia sa a declarat: „Biblioteca dumneavoastră este încă o dovadă a unor oameni care înțeleg ce este cartea și mi-a plăcut ce a spus domnul primar și anume că s-a format datorită cărții. Ce bine ar fi ca cei care ne guvernează țara și au funcții în administrație, să aibă astfel de gânduri. [...] Eu vă felicit pentru ceea ce faceți aici, pentru ceea ce realizați și am înțeles că aveți până acum un fond de 20.000 de cărți. Avem valori inestimabile și, pentru că ceea ce faceți dumneavoastră aici merită să iasă în lume, am propus domnului director și domnului primar să facem o dezbatere privind Bolintineanu dar și privind acest eveniment de azi, într-una din zilele lunii noiembrie, în amfiteatrul Bibliotecii Academiei Române.”

Cea mai surprinzătoare prezență pentru toți participanții a fost cea a jurnalistului Ion Cristoiu care, neștiind foarte multe despre Bolintin, a recunoscut că inițial a dorit să nu se mai deplaseze spre eveniment și să nu-și sacrifice o zi întreagă rezervată, ca de obicei, scrisului și analizelor politice, economice și sociale ale zilei. Dar, observând

(continuare în pag. 29)

(urmare din pagina 28)

reușitele culturale deloc de neglijat ale unei mici comunități de oameni ambițioși a mărturisit auditoriului că nu regretă nicio clipă sosirea printre bolintineni, vizibil încântat de atâtea monumente istorice, clădiri de patrimoniu, fiecare cu propria-i poveste nebănuită de nimeni. Așadar, luând cuvântul, reputatul jurnalist a spus următoarele: „Sunt foarte greu de deplasat din București deoarece pentru mine astăzi este zi de lucru, de scris. Până în ultimul moment m-am gândit dacă să vin sau nu la această acțiune. Vreau să vă spun cu toată sinceritatea că aflând ce se întâmplă aici nu regret că am venit, mai ales din punctul de vedere al gazetarului. În primul rând mă bucur de ceea ce am descoperit și trebuie să apreciez preocuparea Primăriei față de actul cultural. Nu credeam că Bolintinul din Vale chiar poate fi un centru cultural, care prezintă astfel de expoziții pe care le întâlnim mai ales în Occident. Sigur, probabil cu fonduri europene s-ar fi putut digitaliza și tehnologiza mai mult, dar, până la urmă aceasta este o problemă a tuturor muzeelor și instituțiilor noastre culturale. Primul lucru pe care îl remarc este faptul că la nivel central – cel puțin eu, de exemplu – nu știam că orașul Bolintin Vale are atâtea monumente istorice, această școală, poșta veche și mai ales mormântul lui Bolintineanu. [...] La așa-zisa reformă care se tot pregătește, și care sigur nu va avea loc pentru că vine un an electoral, după părerea mea, Ministerul Culturii ar trebui să rămână o agenție, iar marea majoritate a instituțiilor de cultură trebuie să treacă pe plan local. Cel puțin, Bolintinul din Vale demonstrează că se pot face diverse acțiuni pe plan local, evenimente care, dacă statul ar fi trebuit să le facă, nu le-ar fi organizat niciodată. Nu regret că am venit și vă spun că în urma celor văzute aici deja mi-am făcut subiectul pentru jurnalul meu video pe care îl realizez în fiecare seară, material în care voi vorbi despre această expoziție și despre acțiunile culturale din Bolintinul din Vale."

Orator desăvârșit, mereu cu o naturalețe pătrunzătoare, prof. Nicolae Scurtu, la fel de documentat și concentrat în a se menține în atenția auditoriului, a făcut o scurtă radiografie a vieții bibliotecii publice bolintinene, de la anul înființării ei, 1948, și până astăzi, martori fiind cu toții la progresul vizibil al acesteia, prin proiectele sale, unele aflate deja în curs de derulare, altele programate a avea loc într-un viitor foarte apropiat: „După 1948, conducerea țării, mai ales prin Petru Groza, care, surprinzător, a fost omul politic care nu a fost înscris niciodată în niciun partid politic, a considerat că, totuși, școlile trebuie să beneficieze de biblioteci. Satele, comunele, orășelele, târgurile și orașele importante trebuie să aibă biblioteci. Așa s-a dat legea bibliotecilor, o lege organică, o lege votată de Parlamentul României. În 1948, noua conducere firavă a hotărât să se înființeze biblioteci în toate centrele importante ale țării. Așa se face că și în Bolintin, care era un sat pe atunci, s-a înființat o bibliotecă comunală, iar meritul cel mai important îl are un distins profesor și cărturar, Ion Carbarău, fost student al lui Nicolae Cartojan. Ion Carbarău s-a ocupat de bibliotecă, a așezat-o în căminul cultural și de atunci biblioteca se află într-o continuă transformare și într-o continuă îmbogățire prin ofrande venite din diverse părți, prin donații și daruri de tot felul. O bibliotecă cuprinde nu numai cărți, cuprinde sculpturi, tablouri, cuprinde albume, fotografii, albume cu autografe și așa mai departe. Toate acestea cu scopul de a lumina tinerele generații și mai ales de a-i îndemna pe învățători, pe institutori și profesori să-i obișnuiască pe tineri cu lectura, despre care un poet francez important spunea că este un «viciu încă nepedepsit». Biblioteca din Bolintin a avut și are un rol extrem de important. Aici este, de fapt, cea mai însemnată oază de lumină, de liniște, de meditație și de aprofundare a unor cunoștințe preluate fie din cărți, fie din enciclopedii. Oamenii care lucrează aici sunt tot timpul la dispoziția cititorilor și au menirea de a-i apropia pe oameni de carte, de a-i sensibiliza. Un popor fără cultură, fără carte, nu poate să trăiască, iar unul din directorii Bibliotecii Academiei Romane, o mare personalitate, Mircea Malița a și scris un eseu odată, Biblioteca, memoria omenirii care nu poate să dispară niciodată."

Începând cu anul 2021, anul mutării bibliotecii publice din spațiul vechii primării în clădirea monument istoric care a aparținut fostei poște a comunei, persoana care a participat activ la strângerea, centralizarea, catalogarea și indexarea articolelor de bibliotecă este însăși bibliotecara acestei instituții publice care an de an a reușit să-și surprindă utilizatorii de produse și servicii culturale prin diverse și deosebite evenimente menite să trezească și să dezvolte în locuitorii urbei bucuria și mândria față de particularitățile locului, față de specificul acestui areal atât de bogat din punct de vedere istoric și cultural. Astfel că, doamna Steluța Nae, trădată de emoția tot mai expansivă a declarat: „Odată cu mutarea în noul spațiu fondul de carte s-a reinventariat și organizat într-un catalog digital, ceea ce permite accesul mai ușor la informații. Pentru promovarea activității bibliotecii s-a înființat o pagină de Facebook unde poate fi urmărit proiectul „Cartea zilei" sau puteți avea informații despre evenimentele desfășurate în cadrul bibliotecii. Dintre evenimentele care au avut loc în spațiul bibliotecii menționez Ziua Culturii, Ziua Națională a Lecturii, Ziua Cărții și a drepturilor de autor, Ziua bibliotecarului și, mai ales, Toamna Culturală Bolintineană care are tradiție în această localitate."

În calitatea sa de fost elev al Liceului Dimitrie Bolintineanu din Bolintin Vale a luat cuvântul și domnul Gheorghe Lazăr, cercetător științific în cadrul Institutului de Istorie „N. Iorga", dar și membru fondator al Institutului de Genealogie, Heraldică și Sigilografie „Sever Zotta" din Iași: „Am văzut Bolintinul în decăderea lui și aici îmi aduc aminte, elev fiind, de ziua în care fostul șef al statului român, Ceaușescu, a trasat noile axe. Așa se face că multe case și clădiri au fost dărâmate. Mă bucur că s-a salvat mormântul lui Bolintineanu și ați reușit să încastrați în perete piatra de mormânt a poetului. Dar am văzut și Bolintinul ultimilor ani, un Bolintin renăscut spre meritul domnului primar, pe care-l felicit pentru acest lucru și mai ales îl felicit pentru această investiție în cultură. Și eu sunt un produs al culturii, știu ce înseamnă această investiție și, chiar dacă vremurile nu sunt binevoitoare, așa cum spune cronicarul, cartea trebuie cinstită, trebuie iubită, trebuie protejată și, cum spune Miron Costin, în așteptarea acelor vremuri care vor fi slobode pentru citit."

Programul acestei zile aniversare s-a încheiat cu lansarea cărții *75 de ani de activitate a bibliotecii publice Bolintin Vale – diversitate culturală între necesar și obligatoriu*, lucrare dedicată acestei instituții culturale devenită astăzi un model pentru majoritatea bibliotecilor din județul Giurgiu și un exemplu de „Așa da !" pentru multe biblioteci publice naționale, atâtea câte mai sunt, mai bine spus, câte au mai fost lăsate să existe. Așa cum am precizat și în paginile acestui volum am încercat să evidențiez importanța activității bibliotecii bolintinene poziționându-mă de-o parte și de alta a raftului cu cărți subliniind obiectivele și planul de acțiune din dosarul de management al instituției, dar și nevoile reale și cerințele publicului utilizator de produs cultural.

La protocolul care a urmat acestei manifestări culturale, la masa unde s-au așezat distinșii invitați s-au dezbătut diverse teme și propuneri de proiecte culturale, dar au fost găsite și soluții concrete pentru o mai bună gestionare a patrimoniului local. Astfel că, la sugestia gazetarului Ion Cristoiu, încă de a doua zi, Primăria a montat o placă informativă pentru a evidenția existența în curtea bisericii din localitate a mormântului celebrului poet, diplomat și om politic Dimitrie Bolintineanu, urmând a se monta astfel de panouri informative în imediata apropiere a tuturor monumentelor istorice din Bolintin-Vale, intrate în patrimoniul cultural național.

A consemnat Gabriel Dragnea

În prim plan: Daniel Trăistaru și Ion Cristoiu; în plan secund: Mariana Lazăr, Constantina Chiva, Steluța Nae

Ștefan Crudu, George Apostoiu, acad. Nicolae Noica

Monahia Benedicta Moldovan și poeta Victoria Milescu

Gabriel Dragnea, acad. Nicolae Noica

Orizontul literar bolintinean analizat de scriitorul și gazetarul Florentin Popescu

Gabriel DRAGNEA

Ultima duminică a lui iulie se anunța și ea destul de caldă și greu de suportat ca mai toate zilele lunii lui cuptor. Centrul orașului Bolintin Vale, animat ca de obicei de energia unora și altora care își intersectează traseele pașilor de jur-împrejurul bisericii din localitate. Se apropie ora 11 și încăperile spațioase ale Școlii Vechi încep să adune glasuri diverse, ecouri ale diverselor dialoguri purtate între

prietenii Sudului. În sala de festivități a centrului multicultural, mesele îi așteaptă pe invitați cu apă minerală, delicii de patiserie și cofetărie cu impact asupra indicelui glicemic, răcoritoare mai mult decât necesare pentru o asemenea zi de iulie, dar și cu cel mai recent număr al revistei Sud.

Scriitori, susținători ai proiectelor culturale ale Bolintinului din Vale au participat la prezentarea cărții *Orizont literar bolintinean* semnată de prietenul și colaboratorul Sudului, scriitorul, gazetarul și editorul Florentin Popescu. În chiar debutul acestei întâlniri, Vasile Grigore, președintele Asociației pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu (ACTIB) a precizat: „Cartea domnului Florentin Popescu, mai mult decât altele, mie, personal, mi-a făcut o plăcere deosebită să lucrez la ea, eu fiind unul dintre primii lectori. Îi sunt recunoscător pentru că are o contribuție deosebită la definirea unor concepte care au mai fost vehiculate, inclusiv în alte volume, de genul *Grupul de la Bolintin* și mai ales un concept care necesită un efort în definire, conceptul de „bolintinean". Într-un fel sau altul, toți cei prezenți astăzi, aici, suntem bolintineni. Așadar, o lucrare utilă din acest punct de vedere. În carte nu este vorba numai despre autori, personalități individuale, mai vechi sau mai noi, ci și despre instituții. Domnul Florentin Popescu vorbește astfel despre Fundația Culturală «Dimitrie Bolintineanu», despre revista *Sud*, așa cum vorbește și despre Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu."

Apropiat al scriitorului buzoian și bun cunoscător al activității lui scriitoricești, atât ca poet, dar și ca gazetar, istoricul Nicolae Scurtu a mărturisit la fel de aplicat și documentat, așa cum și-a obișnuit auditoriul în atâția ani de practică a unei oratorii exemplare: „Deci în acest areal, în acest conglomerat de împrejurări, domnul Florentin Popescu a publicat o carte bine gândită, bine structurată. Omul a citit tot despre toți cei menționați acolo, i-a evaluat estetic, cultural și instituțional foarte bine, de aceea, după cum spunea și domnul director Vasile Grigore este o premieră pentru Giurgiu și pentru Bolintin, în mod deosebit. Vreau să mai spun că domnul Florentin Popescu nu se hazardează în ipoteze, în improvizații, în lucruri de conjunctură. Spune și scrie chiar ce crede. Este un autor credibil. Acum și peste ani, această carte devine o carte referențială pentru sudul acesta dunărean și mai ales se integrează perfect în ceea ce Alexandru Dima vorbea despre cultura locală, despre creația locală, despre specificul local. Domnul Florentin Popescu sesizează la fiecare autor despre care scrie ceea ce îl caracterizează, individualitatea, ce aduce nou, noutatea sub aspect ideatic, stilistic și formativ, bineînțeles. Cartea, încă din acest moment, cum am spus, devine o carte referențială, o carte în care fără prejudecăți, fără simpatii sau antipatii judecă cu credință și dreptate ceea ce autorul analizat reprezintă în acest moment. Această carte este de fapt o istorie literară *in nuce* care anunță o cercetare amplă, de mari dimensiuni în care toți cei care au scris aici, au creat aici, au crezut în mentalul colectiv și în mentalul istoric local. Adică au crezut în creație, în puterea cuvântului de a emoționa, de a fermeca, de a forma și, mai ales, de a informa generațiile în succesiunea lor. De aceea spuneam că această carte este una referențială."

Asemenea unui specialist în radiologie și imagistica medicală, scriitorul Florentin Popescu scanează, radiografiază activitatea literară a confraților săi fără a face concesii în privința calității textelor sau cărților analizate. Luând cuvântul acesta a mărturisit deschis: „La Bolintin, și nu de azi-de ieri, ci de aproape 30 de ani încoace se întâmplă ceva în plan cultural. Dacă pentru mulți istorici literari Bolintinul n-a însemnat până atunci decât celebrul poet, autorul călătoriilor, al poemelor și al pieselor de teatru, Dimitrie Bolintineanu, iată că peste timp se ivește, și nu din senin, o mișcare literară la care se pronunță bolintinenii, dar și autori din arealul Bolintinului care colaborează și se integrează grupului."

Și, pentru că la acest eveniment editorial a participat și Alexandru Cazacu, unul dintre poeții care au reușit să se integreze grupului și să adauge plus valoare în ecuația unei colaborări de care revista *Sud* avea nevoie, acesta a declarat: „Domnul Florentin Popescu face parte dintre acei autori pe care i-am citit și i-am admirat înainte să-i cunosc. Îmi amintesc că eram elev la liceu și am citit cartea domniei sale *Pelerini la Ninive* și apoi ca student am stat chiar la coadă pentru a-i cumpăra cartea *Istoria anecdotică a literaturii române*, pe care am citit-o cu plăcere și cu un mare interes. Pot spune chiar că a fost o istorie care mi-a deschis o ușă către multe alte lecturi adiacente."

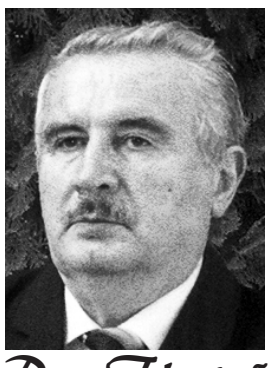
Vechi prieten și colaborator al revistelor și ziarelor unde publica și dl. Florentin Popescu, având aceeași diplomație și grijă în alegerea cuvintelor, discursul diplomatului George Apostoiu s-a dovedit a fi un autentic recital de istorie, memorialistică și critică literară. Dintre toate cele enunțate am selectat următoarele idei cu referire directă la lucrarea prezentată și la autorul ei: „Grupul de la Bolintin are un merit deosebit. El a imprimat întâlnirilor noastre nu numai o tentă de prietenie, de apropiere, ci și o ritmicitate. După cum vedeți, avem sau nu avem treabă, noi suntem la Bolintin și asta este foarte bine. Trebuie să ne facem timp pentru că respectul nostru pentru calitatea dobândită în timp de Grupul de la Bolintin vine tocmai de la această obligație de a nu face pasul întârziat sau înapoi, ci să-l ținem în ritmul pe care și-l doresc tinerii noștri, susținători și mentori ai revistei și ai Asociației Bolintineanu. [...] Domnul Florentin Popescu are un exercițiu vechi de a contabiliza performanțele vieții literare din diferitele zone ale acestei culturi, nu numai de la Buzău, ci și din aceste zări sudiste. [...] Trebuie să-i mulțumim că a venit la Bolintin ca să se uite cu cel de-al treilea ochi, cu ochiul critic, așa cum am scris despre istoria critică a literaturii române a lui Manolescu. El vorbește despre un al treilea ochi cu care el a privit cele cinci secole de literatură română. E ochiul critic cu care și Florentin Popescu a privit viața literară a scriitorilor în general, nu numai a bolintinenilor."

Scriitorul Florentin Popescu este o fărâmă a unui timp bun al formării în meseria de ziarist, a unei perioade în care selectarea manuscriselor și, în general, munca redacțională impunea alte rigori decât cele care abia se mai întrezăresc în activitatea anumitor edituri și reviste de astăzi. Cu aceleași instrumente ale rigorii, cu obiectivitatea păstrată atent, încă din vremuri devenite amintiri, menținută și dezvoltată până în prezentul care dictează alte norme și valori, Florentin Popescu, susținând că i-a citit pe toți, a devenit – și nu de ieri de azi – un avizat și apreciat comentator al miilor de pagini tipărite: „Cartea asta am vrut să fie, pe de o parte, un dicționar și, pe de altă parte, o istorie a literaturii care se scrie la Bolintin. Am extins aria, am introdus și istorici, cronicari literari, dar și diplomați. M-am gândit că un peisaj intelectual care să reflecte cultura locului nu poate să se lipsească și de ceilalți contributori, chiar dacă aceștia nu sunt poeți sau prozatori în sensul clasic al termenului. Ei au contribuțiile lor care nu pot fi trecute cu vederea și, în acest sens, i-am introdus în volum și pe domnii George Apostoiu și Neagu Udroiu. [...] Poate spun o banalitate acum, dar este minunat că există asemenea oameni, mai ales pentru că au reușit să se unească în dorința lor comună de a se afirma și de a comunica ceva lumii."

Despre autor, cartea lansată, dar și despre activitatea de gazetar a lui Florentin Popescu, meserie care se întinde pe decenii întregi, acoperind regimuri politice diverse, au mai luat cuvântul Gianina Mehedințu, Iuliana Paloda-Popescu, Constanța Crudu, Niculae Stoica, Victor Pencu, Ștefan Crudu, Dan Florică, Milica Dan și Corneliu Cristescu.

Și, pentru că finalul îi aparține, ca de obicei, autorului cărții prezentate, poetul și editorul Florentin Popescu a conchis spunând următoarele: „Dacă printr-un miracol Dimitrie Bolintineanu s-ar întoarce azi în localitatea sa natală, cu siguranță s-ar bucura că «sămânța» lui a dat roade și continuatorii săi în faptă și în spirit îi duc pe mai departe munca de propagare a nobilelor și înălțătoarelor idei de odinioară.[...] Volumul acesta nu se vrea a fi decât încă o confirmare (dacă mai era nevoie) a faptului că Bolintinul a devenit un brand cultural important pe harta spirituală a României de azi. Un brand susținut cu toată puterea faptei și a trăirii lor de către poeții, prozatorii, eseiștii, istoricii acestui areal în care ei trăiesc și lucrează ca demni urmași în faptă și gândire ai marelui poet."

Gânduri la o lansare de carte...

Dan Florică

Pe data de 30 iulie a.c., începând cu ora 11, s-a lansat către public cartea intitulată ***Orizont literar bolintinean*** (Editura Sud, 2023) a criticului Florentin Popescu, cuprinzând în conținutul său aprecieri meritorii despre cărțile celor din „Grupul de la Bolintin", caracterul „neobișnuit" al lansării constând în faptul că volumul se adresează doar celor din arealul bolintinean.

În 2021, deci cu doi ani înainte, domnul Florentin Popescu a scos tot la editura Sud cartea intitulată *Autori și cărți din bibliotecile sudului*. O carte voluminoasă, de aproximativ 350 de pagini, în care întâlnim nume cunoscute din literatura contemporană cum sunt: Nicolae Dan Fruntelată, Florin Costinescu, Vilia Banța, Marian Dumitru, Emilia Dănescu, Radu Theodoru, George Alboiu, Nicolae Scurtu, Coman Șova, Vasile Răvescu etc. Dar și Dumitru Dumitrică, Dan Florică, Alexandra Firiță, Bogdan I. Pascu, Victor Pencu, Alexandru Cazacu, Neagu Udroiu. Deci scriitori din arealul bolintinean.

Să nu credeți că este ușor a scrie o carte ce poate spori un brend cultural. E nevoie de timp de observație, e nevoie apoi de comparații și în ultimă instanță de evaluarea arealului literar respectiv. Apoi, abia atunci apare cartea...

Cartea în cauză are trei capitole. Unul, de altfel primul, așa cum mulți s-au așteptat, dedicat lui Dimitrie Bolintineanu, în care aflăm pe larg despre opera sa, despre virtuțile și patimile lui, de exilul său, de contemporaneitatea sa, de centenarul de acum cincizeci de ani. Am reținut în avantajul predecesorului nostru îndrăgit următoarele texte: „Adulat în timpul vieții și încă multe decenii după ce n-a mai fost, ocolit astăzi de necunoscători și ignoranți care receptează fenomenele culturale după ureche ori din auzite, Dimitrie Bolintineanu ne-a lăsat nu numai o operă bogată și variată ca genuri literare, ci și încărcată de idei și frumuseți ce o fac nemuritoare și deosebit de interesantă, scriitorul dovedindu-se a fi, între altele, atât un înnoitor de forme literare cât și un mare vizionar. (...) El este întâiul versificator român cu intuiția valorii acustice a cuvântului. (...) Bolintineanu e auditiv și mecanic. Și legat de fizionomia sa: Portretul care l-a consacrat în posteritate sugerează (...) caracterul unui ins foarte stăpân pe sine, poate și puțin orgolios (...) prestanța, poate și o anume duritate în privirile îndreptate spre undeva departe, (...) în viitor peste veacuri."

În capitolul doi al cărții sunt prezentați poeții bolintineni (Dumitru Dumitrică, Bogdan I. Pascu, Dan Florică, Victor Pencu, Alexandru Ghiță-Sașa, Alexandra Firiță, Gabriel Dragnea, Alexandru Cazacu, Florin Vlad, Ștefan Pârvu , Corneliu Cristescu, Maria Mircea Stan), prozatorii propriu-ziși (Ștefan Pârvu, Romulus Dinu), eseiștii (George Apostoiu, Neagu Udroiu, C. Carbarău), istoricii (Emil Păunescu, C. Bărbuță, Vasile Grigore, C. Carbarău, Milica Dan) și ultimii îi aflăm pe publiciști și formatorii de opinie (Neagu Udroiu, C. Carbarău, Gabriel Dragnea, Ștefan Crudu).

Capitolul trei intitulat, *Addenda*, conține câteva considerații meritorii ale lui Vasile Grigore despre revista *Sud*, ale autorului despre aceeași revistă *Sud*, despre C. Carbarău și Ștefan Pârvu.

Cartea *Orizont literar bolintinean* este scrisă de unul din marii critici literari români ai începutului de secol 21, ai începutului de mileniu III, de la care aflăm de pe una din cărțile sale că ne-a citit pe toți, la o biată, dar uimitoare mașină de scris.

Dispensarul „Regele Ferdinand" de la Ciorogârla

Niculae Stoica

Iată un titlu care pe cititorul de astăzi cred că îl pune în încurcătură. De unde și până unde un dispensar cu această denumire la Ciorogârla ? Când, unde și cine a construit acest edificiu ? Bineînțeles că bătrânii satului, bunicii noștri, ar fi putut răspunde cu ușurință la aceste întrebări, pentru că mulți dintre ei au beneficiat de serviciile acestui dispensar, dar din păcate ei nu mai sunt. Răsfoind documentele vremii am aflat cu surprindere că acest dispensar a existat și el a fost construit în urmă cu peste 90 de ani de către Pamfil Șeicaru, directorul ziarului interbelic *Curentul*.

Ca purtător al cruciuliței albastre de Cavaler al Ordinului „Mihai Viteazul", acordat de Regele Ferdinand după Primul Război Mondial, Pamfil Șeicaru a primit și o recompensă materială, de care au beneficiat toți cei decorați cu înalta distincție, fiind împroprietărit cu 25 ha de teren pe care el l-a primit în satul ilfovean Ciorogârla. Aici și-a construit un modest conac pe lângă care și-a alcătuit o fermă model, cum îi plăcea să spună, cu acareturi, vie, livadă și multe animale sau păsări de curte. Vechea zicală românească potrivit căreia omul sfințește locul, i s-a potrivit de minune, pentru că de la instalarea sa la Ciorogârla, Pamfil Șeicaru s-a integrat cu trup și suflet în viața comunității ciorogârlene, dovedindu-se a fi un excelent gospodar și sfătuitor.

Asistența oficială în fața dispensarului

De-a lungul timpului, soții Pamfil și Constanța Șeicaru au făcut multiple acte de caritate în folosul sătenilor și în special al școlarilor din Ciorogârla, putând fi amintite: construirea dispensarului menționat, instituirea unui sistem de premiere a elevilor la sfârșitul anului școlar constând în acordarea de unelte agricole și casnice, manuale școlare, cărți cu tematică agricolă și de gospodărie, distribuirea de pomi fructiferi (în sezonul de plantare), împărțirea de încălțăminte copiilor săraci și altele. În urma intervenției distinsului gazetar și a soției sale la Prefectura județului Ilfov, s-a reușit înființarea pe lângă școala din sat a unei cantine unde zilnic la 30 de elevi săraci și debili li se distribuia hrană în mod gratuit, majoritatea alimentelor fiind furnizate, din ferma lor, de soții Șeicaru. Tot la inițiativa acestora a fost înființat un curs școlar de gospodărie și menaj care avea ca scop să învețe tinerele gospodine să gătească și să mențină igiena locuinței. La festivitățile organizate la sfârșitul fiecărui an școlar sau cu alte ocazii, Pamfil Șeicaru, prin autoritatea sa publică și intelectuală, a reușit să capaciteze o serie de personalități politice sau cu funcții înalte în administrația de stat, centrală sau județeană, de a lua parte la aceste manifestări unde venea întreaga suflare a satului și unde se țineau discursuri interesante, multe cu caracter apreciativ sau instructiv-educativ. Toate acestea, la vremea respectivă, au avut un puternic efect mobilizator contribuind la creșterea nivelului de civilizare și emancipare a comunității ciorogârlene.

Construirea dispensarului de care am amintit s-a produs în anul 1932, iar inaugurarea sa a fost făcută cu mare fast la data de 15 decembrie a aceluiași an în prezența Majestății Sale, Regele Carol al II-lea și a întregului guvern. Ce l-a determinat pe Pamfil Șeicaru să ridice acest edificiu rezultă din discursul său, ținut cu acea ocazie, care este străbătut de la început și până la sfârșit de necesitatea îmbunătățirii stării de sănătate a oamenilor și în special a tinerelor vlăstare.

Clădirea dispensarului era construită în apropierea conacului și se compunea din trei încăperi având următoarea destinație: una ca farmacie, alta pentru consultații și o a treia servind drept cancelarie și sală de așteptare.

În încăperea destinată farmaciei erau două dulapuri de stejar, mari cât pereții și înalte până la plafon, care cuprindeau absolut toate medicamentele necesare atât pentru tratarea unor maladii ușoare, cât și pentru altele mai deosebite. Pe lângă acestea, în dotarea dispensarului se mai afla un modest instrumentar pentru mica chirurgie. Dulapul din fața intrării în încăpere avea încrustată pe partea superioară următoarea dedicație: *Pentru pomenirea mamei mele Ana Șeicaru*.

În legătură cu acest aspect, se cuvine să facem precizarea că marele gazetar a avut un adevărat cult pentru mama sa, care în ultimii ani de viață își pierduse vederea, astfel că mai târziu, peste câțiva ani, în amintirea ei avea să construiască pe Dealul Moșului din apropierea Orșovei, unde a luptat în timpul războiului, o frumoasă mănăstire cu hramul „Adormirea Sfintei Ana" și unde acum Pamfil Șeicaru își doarme somnul de veci într-un simplu și frumos cavou.

Pereții încăperilor dispensarului erau împodobiți cu imagini reprezentând peisaje din țară.

Afară, pe frontispiciul clădirii, într-un chenar dreptunghiular se afla înscris cu majuscule numele lăcașului: DISPENSARUL REGELE FERDINAND I.

La inaugurare, dotarea cu medicamente s-a efectuat prin grija familiei Marin Karmitz, tatăl și fiii, reprezentanții firmei *Standard*, care au oferit gratuit o importantă și diversificată gamă de medicamente. Ulterior, prin grija ctitorului, dispensarul a fost aprovizionat cu cele necesare, care erau distribuite pacienților în mod gratuit.

Asistența medicală și deservirea farmaciei urmau să fie asigurate, de medicii dr. Virginia Ciulin și dr. I. Ciulin, dr. Ciocâlteu și dr. Virgil Andronescu.

Continuând expunerea noastră cu privire la istoria acestui deosebit act de caritate săvârșit la Ciorogârla de soții Constanța și Pamfil Șeicaru, nu ar fi lipsită de interes dezvăluirea unor aspecte și imagini inedite de la festivitatea inaugurării prețiosului edificiu, care, așa cum am menționat, s-a făcut în prezența unor personalități importante din conducerea țării.

Poate că evenimentului, în mod obișnuit, nu i s-ar fi acordat o astfel de atenție, dar faptul că realizarea unui asemenea obiectiv era produsul unei inițiative particulare, iar pe de altă parte el viza asistența sanitară destul de precară ce exista la acea vreme în mediul sătesc românesc, prin prezența marilor personalități i s-a dat strălucirea și importanța pe care o merita. Așa se face că la inaugurare a fost prezent însuși Majestatea Sa Regele Carol al II-lea, împreună cu mai mulți miniștri sau foști miniștri, politicieni de primă mărime, printre care amintim pe: Ion Mihalache, fruntaș țărănist și ministru de interne, posesor al cruciuliței albastre de Cavaler al Ordinului „Mihai Viteazul"; Ion G. Duca, om politic liberal, fost ministru și viitor prim ministru, asasinat puțin mai târziu (30 ianuarie 1933) pe peronul gării Sinaia de așa zișii Nicadori ca urmare a măsurilor luate împotriva Mișcării Legionare; Viorel-Virgil Tilea, politician și diplomat român; general Nicolae Samsonovici, ministrul apărării naționale; profesor Dimitrie Gusti, ministrul instrucției publice, artelor și cultelor; Dimitrie R. Ioanițescu, ministrul muncii, sănătății și ocrotirilor sociale; Gheorghe Crișan, ministrul Ardealului. De asemenea, au fost prezenți Mihail Ghelmegeanu, subsecretar de stat la Ministerul Agriculturii și Domeniilor; Ionescu-Sisești, dr. Busoicescu, foști miniștri; dr. Deculescu, Vintilă Papazopol, secretari generali la Ministerul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale; I. Fianu, secretar general la Ministerul Agriculturii și Domeniilor; general Stângaciu, director general al Siguranței Statului; inginer Malaxa, mare industriaș; Dr. Virginia I. Ciulin, dr. I. Ciulin, dr. Ciocâlteu și dr. Andronescu, medicii dispensarului; N.N. Tonitza, pictor, Oscar Han, sculptor; directorii ziarelor *Îndreptarea*, *Ordinea* și *Universul*, precum și redactorii cotidianului *Curentul*; Marin Karmitz și fiii, reprezentanții firmei de medicamente *Standard.*

Bineînțeles că la festivitate au luat parte locuitorii Ciorogârlei și elevii școlii, precum și alți săteni din localitățile învecinate.

Regele Carol întreținându-se cu primarul Tache Petrescu (stânga) și Pamfil Șeicaru (al doilea din stânga cu fața)

La un moment dat, murmurul mulțimii adunate încetează și se aud strigăte de bucurie: *Ura ! Trăiască Regele !*

Fix la ora trei, mașina regală oprește în fața dispensarului și din ea coboară, binedispus, Majestatea Sa Regele Carol al II-lea, însoțit de trei aghiotanți. În fața dispensarului este întâmpinat, conform tradiției, cu pâine și sare, de către primarul Ciorogârlei, Tache Petrescu, care îi adresează cu modestie urarea: *Bine ai venit Măria Ta prin părțile noastre.*

În continuare, Suveranul dă mâna cu membrii asistenței oficiale, precum și cu Pamfil Șeicaru, după care preotul paroh, părintele Aurel Ciocoiu, începe slujba de sfințire. La citirea Evangheliei sătenii și elevii școlii îngenunchează și ascultă în tăcere. După sfințire și binecuvântarea acordată credincioșilor, părintele Ciocoiu s-a îndreptat spre Majestatea Sa întinzându-i spre închinare Sfânta Cruce. Regele, după ce s-a închinat, s-a aplecat și a sărutat simbolul răstignirii Mântuitorului.

După slujbă au urmat câteva luări de cuvânt în care s-a subliniat importanța evenimentului, din care redăm câteva pasaje.

În cuvântul său, părintele Ciocoiu, printre altele, a spus: „Prețuiesc în primul rând ridicarea acestui dispensar ca o faptă creștinească, simt că ceva din parabola Samariteanului milos s-a răspuns în gândul de la care a pornit acest act de mare credință."

Apoi a luat cuvântul Pamfil Șeicaru care a arătat că: „Am ridicat acest lăcaș, menit să aline suferința, ca un semn al iubirii mele de pământ și de nație. Socotesc acest așezământ spovedania sufletului meu, chezășia amintirilor ce vor înfrunta greul anilor, rugăciunea mea pentru odihna celor ce au crezut în dreapta credință a Neamului lor, învolburată ca și hotărârea destinului."

Ca fost luptător în tranșee în timpul războiului mondial, el apreciază, că: „apărarea hotarelor țării stă în tăria iubirii de patrie și în sănătatea fiilor ei" și că, „apărarea națională începe de la apărarea sănătății Neamului. Din copii ofiliți nu pot crește decât recruți piperniciți. Veche grijă ce mi-a ostenit veghea nopților, este pentru mine problema sanitară a satelor; cunosc toată nevăzuta dramă a celor ce nu cuvântă, dar cărora necontenit li s-a cuvântat zănateca făgăduială a robotului electoral." În continuare a susținut că îmbunătățirea stării de sănătate din mediul rural este o necesitate și *distribuirea ajutoarelor* va duce la alinarea suferinței celor bolnavi în care *vor renaște bucuriile vieți*.

În încheiere, motivând numele de *Regele Ferdinand* dat dispensarului, vorbitorul a arătat: „Așezat pe acest pământ prin voința Regelui Ferdinand [...] Ctitorul României Mari, am voit ca închinarea mea să poarte binecuvântarea umbrei lui. De dincolo de hotarele vieții, din lumea zbuciumului nostru să primească domneasca ocrotire a sufletului Său."

A urmat la cuvânt, profesorul Nicolae Popescu-Zorica, membru de vază al Partidului Național Țărănesc, președintele organizației de Ilfov a acestui partid, purtător al decorației de Cavaler al Ordinului Mihai Viteazul, care a spus: „Dispensarul, a cărei inaugurare se face astăzi în prezența Majestății Voastre, împlinește una din multele lipsuri de care suferă satele noastre. Populațiunea noastră rurală se lasă bântuită de boalele trupești, care, dacă nu duc totdeauna la distrugerea celui suferind, lasă în tot cazul urme adânci, de care se resimte uneori chiar sufletește. Și lupta pentru îngrijirea sănătății țăranilor și bunei stări sufletești a țăranilor noștri se impune mai mult ca oricând."

În final a luat cuvântul D. R. Ioanițescu, ministrul muncii, sănătății și ocrotirilor sociale, care a spus: „Prin înființarea dispensarului din comuna Ciorogârla, care poartă numele marelui Rege întregitor de neam, Ferdinand I, se adaugă o nouă verigă la lanțul celor 1600 de dispensare [existente], număr prea redus pentru cele 18 milioane de locuitori, corespunzând unul la 12 000 suflete.

În vederea menținerii vitalității [locuitorilor] nu putem să nu constatăm cu regret că numărul este prea mic, cum de asemenea numărul de 1017 circumscripții medicale rurale sunt insuficiente pentru sănătatea satelor, corespunzând un medic la 15 000 de săteni."

După terminarea discursului, ministrul Ioanițescu a subliniat că: „Majestatea Sa Regele, prețuind inițiativa și faptele d-nei și d-lui Pamfil Șeicaru, a binevoit să semneze înaltele Decrete Regale prin care li s-a acordat medalia Meritul Sanitar clasa I-a", prinzându-le pe piept decorația.

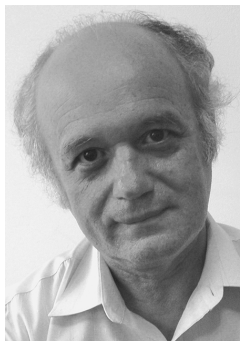
După luările de cuvânt este vizitat dispensarul, apoi, întreaga asistență a trecut în locuința domnului Pamfil Șeicaru, unde la intrare doamna Șeicaru a oferit Majestății Sale un buchet de trandafiri. Suveranul a ciocnit un pahar de vin și s-a întreținut cu asistența timp de o jumătate de oră, iar la 4 și 10 minute și-a luat rămas bun și a pornit spre Capitală. Afară mulțimea a ovaționat îndelung, strigând: „Trăiască Regele !".

Prezentând acest eveniment, ceva mă nedumerește totuși și în același timp mă mâhnește. Oare marele gazetar și scriitor care a fost Pamfil Șeicaru a trecut în neant fără să lase vreo urmă de regret în sufletele ciorogârlenilor pentru câte a făcut în folosul lor ? De ce conacul său a fost lăsat în părăginire ? Nu trebuie uitat că proprietatea i-a aparținut lui Pamfil Șeicaru și dacă ulterior nu au fost urmași care să o revendice aceasta trebuia trecută în patrimonial comunei, iar conacul trebuia transformat în casă memorială, în acest fel devenind un important obiectiv cultural și turistic.

Istoria noastră e mult prea prețioasă și nu poate fi ștearsă oricât s-ar strădui unii.

Sursa: ziarul *Curentul*, anul V, nr. 1754,
15 decembrie 1932, p. 3-4.

Urme giurgiuvene într-un tezaur bibliofil

Emil Păunescu

În numărul precedent al revistei am publicat articolul *Statute și politicieni de altădată*, pe baza descoperirii unor rarități bibliofile în fondul documentar al bibliotecii Colegiului Național „Ion Maiorescu". Am prezentat acolo câteva imprimate ale unor asociații de ajutor reciproc și al unei fundații caritabile, precum și unele lucrări ale oamenilor politici giurgiuveni. I-am avut în vedere pe avocații și deputații Vasile Iepurescu și Nicolae Bălănescu, pe prefecții Ion T. Ghica și Dumitru Iuca, pe institutorul Ioan Boldescu (la un moment dat președinte al Consiliului județean), pe juristul Scarlat Stăncescu (primar controversat și iubitor de istorie) și pe profesorul Alexandru Cartojan (deputat și apreciat lider țărănist).

*

În cele ce urmează vom arăta urmele lăsate în amintita bibliotecă de o serie de personalități ce au funcționat temporar în reședința județului Vlașca. Începem cu tipograful CONSTANTIN PETRESCU-CONDURATU (1844-1900), convins de Droc Barcian să vină să lucreze la Giurgiu. El i-a dăruit directorului Gimnaziului lucrarea sa fundamentală (***Călăuza pentru studiul typografiei***, București, 1876, nr. inv. 990), care are pe fila de gardă ștampila ex libris a lui Droc Barcian, dar și însemnarea „Dată elevului Popescu Constandin din clasa II gimn[azială] din Giurgiu pentru silința la studiu. 1879". Pe copertă apare semnătura datată a celui ce o primise (*1881 Const. Poppescu elev cl. III Gimn.*), premiat care va absolvi în 1882, dar va avea după aceea o carieră de simplu funcționar.

În bibliotecă există și un exemplar din licența în drept a fiului tipografului, GRIGORE C. CONDURATU (1874-1934), intitulată ***Compararea drepturilor succesorale…*** (București, 1898, nr. inv. 695), carte care are pe copertă ștampila ex libris a celui căreia îi fusese dedicată, conform însemnării de pe fila de gardă: *D-lui Prof. N. Droc-Barcian, deosebită considerațiune. Gr. C. Conduratu. 1898 dec. 18*. Deși nu-i fusese elev, autorul (care era licențiat și în litere) aduce la Giurgiu și două exemplare din lucrarea sa ***Relațiunile Țării Românești și Moldovei cu Ungaria până la anul 1526*** (București, 1898, nr. inv. 1708). Un exemplar are pe fila de titlu dedicația *Domnului N. Droc Barcian, profesor etc., în semn de considerațiune. Gr. C. Conduratu. 1899 aprilie*, iar al doilea exemplar are pe copertă însemnarea *Dăruită bibliotecii Gimn. Ion Maiorescu de autor. 1899 mai 28 Giurgiu*.

Continuăm cu dirigintele Oficiului poștal, CONSTANTIN FLORU, care este autorul unei cărți senzaționale (***Telephonia electrică***, București, 1881, nr. inv. 1473), se pare o primă lucrare cu ilustrații ce urma să popularizeze în Regatul României introducerea comunicării prin telefon. Exemplarul din biblioteca Gimnaziului nu are atribute bibliofile, deși autorul credem a fi fost prieten bun cu Droc Barcian, unul și același cu cel ce l-a însoțit la vizitarea Muzeului Luvru în ziua de 16 august 1880.

Inginerul VIRGILIU TOROCEANU, la un moment dat pare-se șeful Serviciului tehnic al Prefecturii județului Vlașca, este reprezentat în biblioteca Gimnaziului de cartea ***Căi ferate de interes local. Studiu tehnic și economic al liniei Blejești-Drăgănești-Giurgiu*** (București, 1901, nr. inv. 1148), care are pe copertă ștampila ex libris a lui Nicolae Droc Barcian. Din nefericire exemplarul este incomplet, lipsind paginația finală. Biobibliografia inginerului este impresionantă și cercetarea ei ar merita reluată în viitor.

Farmacistul AUREL SCURTU (1875-1948), colaborator al lui Droc Barcian la filialele giurgiuvene ale Ateneului Român și Ligii Culturale, este alcătuitorul primelor almanahuri medicale din țara noastră, pe care le-a redactat la Giurgiu, în cel dintâi deceniu al secolului XX. Din seria almanahurilor „Hygeia" (nr. inv. 1987) în biblioteca Gimnaziului se păstrează exemplare din anii 1905, 1906, 1907 și 1908. Pe foaia de titlu a ultimului apare însemnarea *D-lui N. Droc Barcian* și parafa „Omagiu din partea autorului".

Doctorul GEORGE P. MIRONESCU (1867- ?), medic primar de oraș, a venit la Giurgiu spre a-l înlocui pe doctorul Alexandru Vianu, în perioada când acesta a fost detașat disciplinar la Slatina. El publică în 1910, la I.A.G. Ulpiu Stănculescu din Giurgiu (nr. inv. 1152) cartea ***Medicii și noua lege sanitară. Studiu critic***, pe coperta căreia a scris *Domniei Sale D-lui Nicolae Droc Barcian, director Gimnaziului Giurgiu*.

*

Inginerul silvic PETRE S. ANTONESCU-REMUȘ, fiu al principalului ctitor al Bisericii „Adormirea Maicii Domnului", a fost donator al bibliotecii Gimnaziului, evidențiat ca atare de Droc Barcian în primul număr al „Anuarului" din 1895.

Din lucrarea ***Notițe economice asupra tăierii pădurilor din țară*** (București, 1880, nr. inv. 1128) donase 9 exemplare spre a fi oferite premianților. Acum se mai păstrează 3, pe unul dintre ele existând dedicația *D-lui N. Droc Barcian, în semn de stimă și amicie. Autorul, 1881 ian. 8, București*.

Din lucrarea ***Studiu asupra regulelor de exploatarea pădurilor*** (București, 1885, nr. inv. 621) fuseseră 10 exemplare, din care se mai păstrează două, iar din ***Cercetarea cauzelor și remediului înnecurilor și depunerilor din bazinul superior al Prahovei*** (București, 1887, nr. inv. 1183) fuseseră 5 exemplare, dar se mai păstrează unul singur.

Pe lângă cele trei lucrări enumerate, inginerul a mai oferit premianților Gimnaziului 6 exemplare din ***Creșterea gândacilor de mătasă*** și câte unul din [Tratat de] ***Igienă*** și din „Revista pădurilor", care nu s-au păstrat.

Medicul veterinar PETRE POPESCU-DAIA, absolvent al Gimnaziului „Ion Maiorescu" în promoția 1892, este reprezentat în bibliotecă prin lucrarea ***O problemă economică. Creșterea și îmbunătățirea vitelor noastre*** (Ploiești, 1906, nr. inv. 1043). Aceasta are la pagina III dedicația: *D-sale D-lui N. Droc Barcianu. Dv. ați primit-o la Giurgiu încă de 2 săptămâni. Aceasta o donez bibliotecii Gimnaziului „Ioan Maiorescu". Vă mulțumesc din inimă pentru încurajarea ce-mi dați. Al dv. elev care vă iubește. Popescu Daia*.

Fiul său, ALEXANDRU P. P. DAIA, este de asemenea prezent în fondul documentar al bibliotecii Colegiului Național, care păstrează un extras din „Buletinul zootehnic", broșură care conține ***Raport asupra concursului de focardament*** [curățirea bălților] ***… în Franța***, întocmit de autor în 1927 (nr. inv. 3227), la cererea expresă a ministrului Constantin Argetoianu. După cum se știe, Alexandru Daia și-a ajutat tatăl la fondarea Școlii de pescuit, piscicultură și marină din Giurgiu, acolo unde a predat și profesorul de naturale al Liceului "Ion Maiorescu", viitorul academician ihtiolog THEODOR BUȘNIȚĂ. Din creația acestuia din urmă există în bibliotecă două extrase din „Buletinul Societății de Științe din Cluj", publicate în 1925 (nr. inv. 3376) și 1927 (nr. inv. 3377) și dăruite de autor bibliotecii Liceului „Ion Maiorescu" la 12 decembrie 1928, precum și ***Cartea crescătorului de pești*** (nr. inv. 4841), publicată la București în 1935, în cadrul colecției „Cartea satului".

*

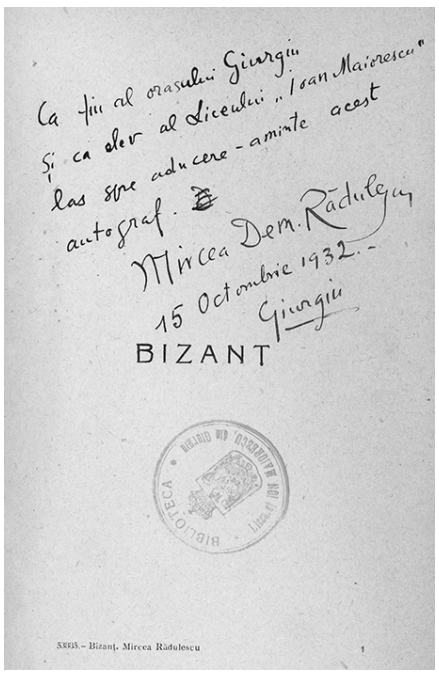
În decembrie 1905 s-a format la Giurgiu Societatea de tir, arme și gimnastică „Călugăreni", avându-l între cei doi vicepreședinți pe omniprezentul director al Gimnaziului. Acesta a participat în septembrie următor la Congresul al V-lea al Asociațiunii Române pentru Înaintarea Științelor. Secțiunea a IX-a a Congresului, cu obiective eclectice, avea în vedere și educația fizică. Asociația din Giurgiu, reprezentată de N. Droc Barcian, participa la congres alături de șase asociații din București, două din Brașov și câte una din Ploiești, Tr. Severin, Constanța (Adalchioi), Galați, Brăila și Rm. Sărat. În ziua de 14 septembrie 1906 a fost ales biroul secțiunii (Droc Barcian devenind vicepreședinte), iar asociațiile prezente au decis să formeze o Federație și au votat un statut.

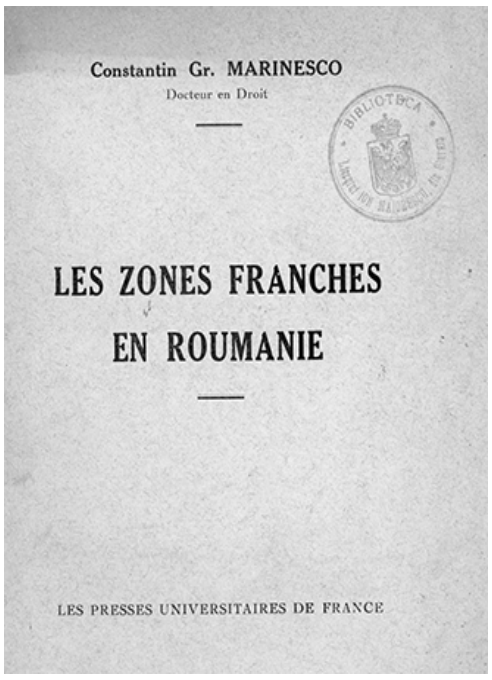
În biblioteca Colegiului Național „Ion Maiorescu" există lucrarea lui Valeriu Surdu, ***Istoricul Bibliotecii publice „Urechia" din Galați***, publicată la București în 1906 (nr. inv. 699). La pagina 3 găsim o însemnare lămuritoare privind procurarea cărții, importantă pentru istoria sportului giurgiuvean: *Cu ocaziunea Federațiunei Societăților de gimnastică care s-au ținut la Galați în zilele de 28, 29 și 30 mai 1911, am luat și eu parte cu o echipă de școlari din Gimnaziul "Ion Maiorescu" din Giurgiu. Cu ocazia aceasta am vizitat Liceul și Biblioteca „Urechia" dăruită Galaților. Cu această ocaziune d-l Bibliotecar Valeriu Surdu mi-a prezentat Istoricul Bibliotecii publice Urechia. N. Droc Barcian. 29 mai 1911, Galați*.

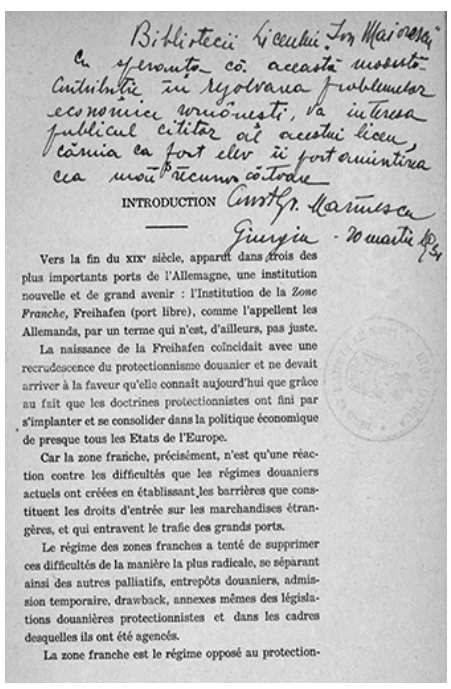
*

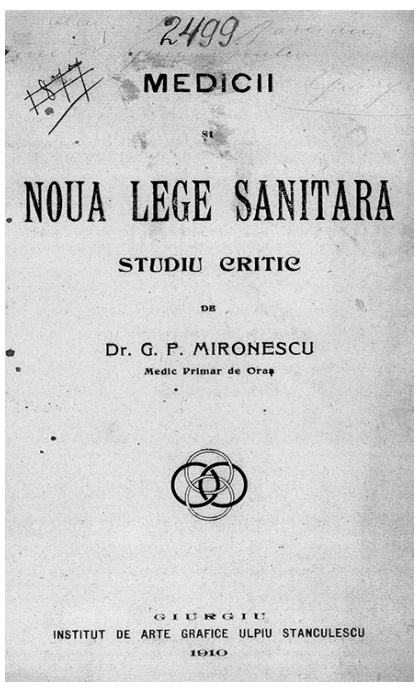
Din numeroasele lucrări ale foștilor elevi ori profesori ai școlii (teze de licență sau doctorat, alte cărți și extrase) vom mai consemna în spațiul acestui articol doar două, donate la începutul anilor '30. Primul caz este reprezentat de unul dintre cele trei exemplare ale piesei de teatru ***Bizanț*** de MIRCEA DEM. RĂDULESCU (nr. inv. 2923), pe care am descoperit următoarea dedicație a dramaturgului: *Ca fiu al orașului Giurgiu și ca elev al liceului „Ioan Maiorescu" las spre aducere-aminte acest autograf. Mircea Dem. Rădulescu. 15 octombrie 1932 Giurgiu*. De menționat că autorul revenise în vizită la Liceu, după ce anul anterior participase acolo la sărbătorirea confratelui scriitor I. A. Bassarabescu. Din opera scriitorului giurgiuvean biblioteca Liceului mai deține și două exemplare ale traducerii din 1913 a piesei ***Romanțioșii*** de Edmond Rostand (nr. inv. 1245), precum și feeria ***O noapte la Mircești*** din 1920, lucrată împreună cu Alfred Moșoiu (nr. inv. 3672).

Al doilea caz este reprezentat de cartea lui CONSTANTIN GR. MARINESCU (***Les zones franches en Roumanie***, Paris, P.U.F., 1931, nr. inv. 4225), care are la pagina 5 dedicația: *Bibliotecii Liceului „Ion Maiorescu" cu speranța că această modestă contribuție în rezolvarea problemelor economice românești va interesa publicul cititor al acestui liceu, căruia ca fost elev îi port amintirea cea mai recunoscătoare. Const. Gr. Marinescu. Giurgiu 20 martie 1931*. Exemplarul a fost văduvit din păcate de capitolul referitor la zona liberă a portului Giurgiu (p. 97-112) de către un cititor prea „zelos". Nu cunoaștem soarta autorului în perioada următoare, vizionarul jurist și economist după studiile din capitala Franței fiind același cu promițătorul poet Dinu Marinescu din adolescență, premiant al promoției 1924.

Ordinul „Coroana României” conferit în 1902 unui comerciant din orașul Giurgiu și directorului Prefecturii județului Vlașca

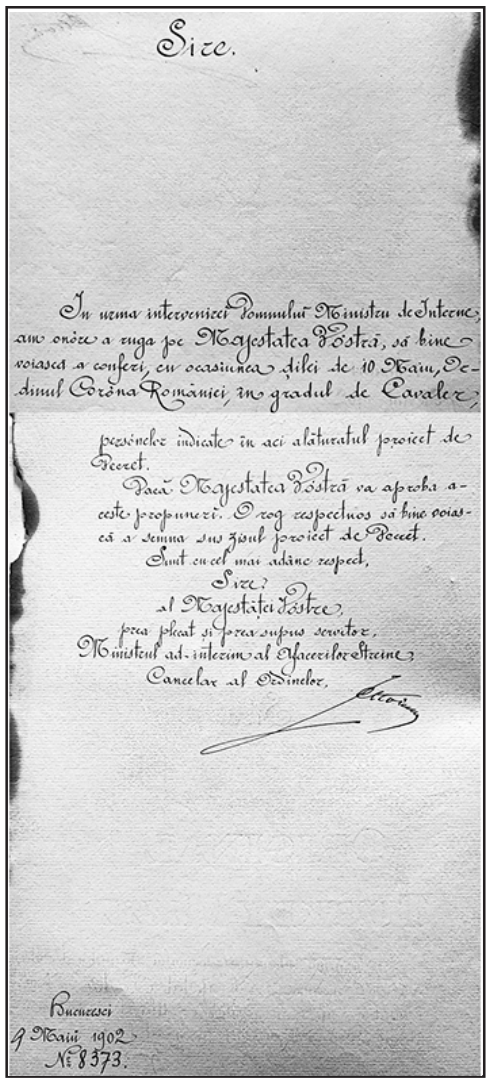

Laurențiu-Ștefan Szemkovics

În urma intervenirii ministrului de Interne și urmare a raportului ministrului ad-interim al Afacerilor Străine, cancelar al Ordinelor, nr. 8373 din 9 mai 1902, regele Carol I a semnat în București, la 9 mai 1902, decretul nr. 1.692, prin care a conferit lui Petre G. Stoian, comerciant din orașul Giurgiu, lui Scarlat Stăncescu, directorul Prefecturii județului Vlașca, precum și altora, Ordinul „Coroana României” în gradul de Cavaler. Potrivit adeverințelor de primire a brevetelor de Cavaler al Ordinului „Coroana României”, Stoian Petre s-a născut la 24 mai 1860 în comuna Giurgiu și își avea domiciliul tot în Giurgiu, iar Stăncescu Scarlat s-a născut la 30 aprilie 1874 în Giurgiu și își avea domiciliul în aceeași localitate.

Prezentăm, apelând la faleristică, la heraldică și la sigilografie, descrierea distincției onorifice și reproducerile grafice care provin de la Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Ministerul Afacerilor Externe. Cancelaria Ordinelor*, dosar nr. 90/1902 (documentele) și de la Muzeul Jandarmeriei Române (decorația).

Ordinul „Coroana României” a fost instituit prin legea din 10 mai 1881 și avea scopul de a recompensa serviciile aduse statului. Conform *Regulamentului Ordinului „Coroana României”* nr. 2.002 din 6 august 1885 (aflat la Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Ministerul Afacerilor Externe. Cancelaria Ordinelor*, dosar nr. 642): *„decorațiunea acestui Ordin este o cruce cu ramuri egale; fiecare ramură e de smalț roșu având împrejur o dungă albă; între ramuri, cifra regală. În mijlocul crucii e un medalion cu două fețe: partea de deasupra conține coroana regală de oțel, pe smalț roșu; împrejur, pe un cerc de smalț alb, este scris, în partea superioară: PRIN NOI ÎNȘINE, și în partea inferioară, 14 MARTIE 1881. Reversul medalionului poartă scris la mijloc, pe smalț roșu: 10 MAI; și împrejur, pe un cerc alb: 1866, 1877, 1881. Crucea e atârnată de o panglică albastru-închis, cu câte o dungă pe fiecare latură de culoarea oțelului. Cavalerii poartă pe partea stângă a pieptului, atârnată de panglică, crucea prescrisă mai sus, în mărime de 40 mm, având cifra regală, între ramuri, de argint*”.

Sire.

În urma intervenirei Domnului Ministru de Interne, am onóre a ruga pe Majestatea Voastră, să bine voiască a conferi, cu ocasiunea ziliei de 10 Maiu, Ordinul Coróna României, în gradul de Cavaler, persónelor indicate în aci alăturatul proiect de Decret.

Dacă Majestatea Voastră va aproba aceste propuneri. O rog respectuos să bine voiască a semna sus zisul proiect de Decret.

Sunt cu cel mai adânc respect,

Sire!

al Majestatei Voastre,

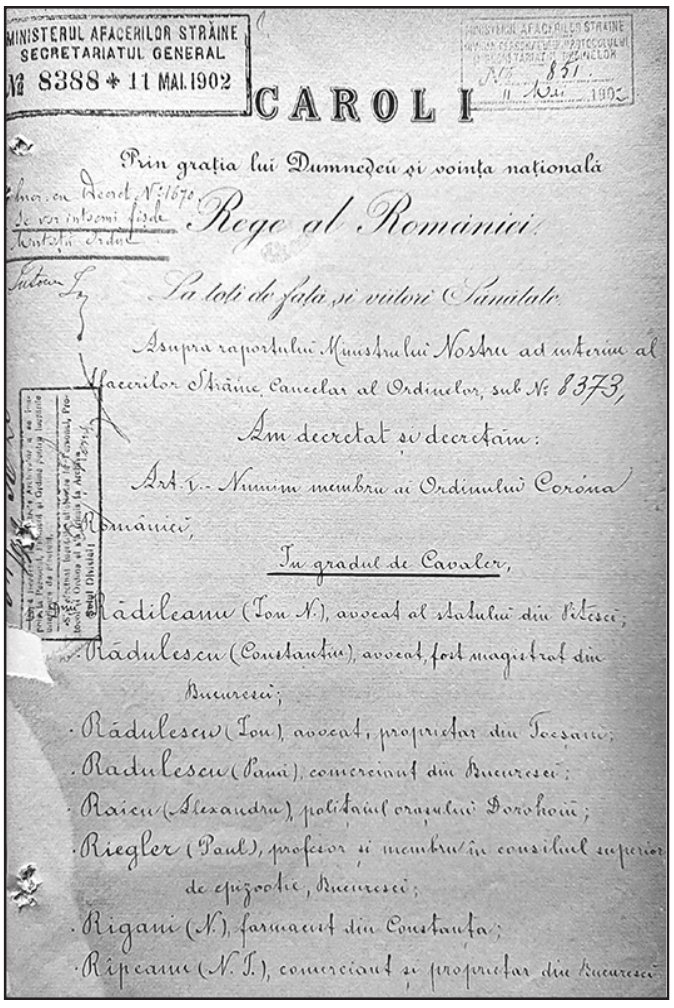
prea plecat și fidel supus servitor,

Ministrul ad-interim al Afacerilor Străine,

Cancelar al Ordinelor.

București
9 Maiu 1902
№ 8373.

Raportul ministrului ad-interim al Afacerilor Străine, cancelar al Ordinelor, nr. 8373 din 9 mai 1902 (recto și verso)

MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE
SECRETARIATUL GENERAL
№ 8388 ✦ 11 MAI 1902

CAROL I

Prin grația lui Dumnedeŭ și voința națională

Rege al Românieĭ.

La toți de față și viitori Sănătate.

Asupra raportului Ministrului Nostru ad interim al Afacerilor Străine Cancelar al Ordinelor, sub № 8373,

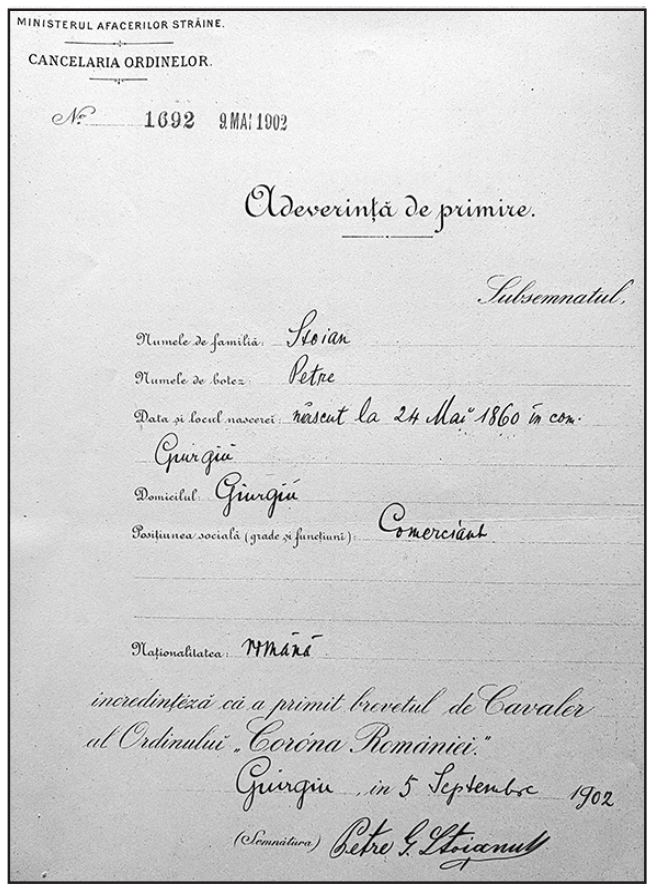
Am decretat și decretăm:

Art. 1.- Numiți membri ai Ordinului Coróna României,

În gradul de Cavaler,

Rădileanu (Ion N.), avocat al statului din Pitești;
Rădulescu (Constantin), avocat, fost magistrat din București;
Rădulescu (Ion), avocat, proprietar din Iași;
Radulescu (Panu), comerciant din București;
Raicu (Alexandru), polițaiul orașului Dorohoiu;
Riegler (Paul), profesor și membru în consiliul superior de epizootie, București;
Rigani (N.), farmacist din Constanța;
Ripeanu (N. I.), comerciant și proprietar din București.

Decretul regal nr. 1.692 dat în București, la 9 mai 1902 (prima pagină)

MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE.
CANCELARIA ORDINELOR.
№ 1692 9 MAI 1902

Adeverință de primire.

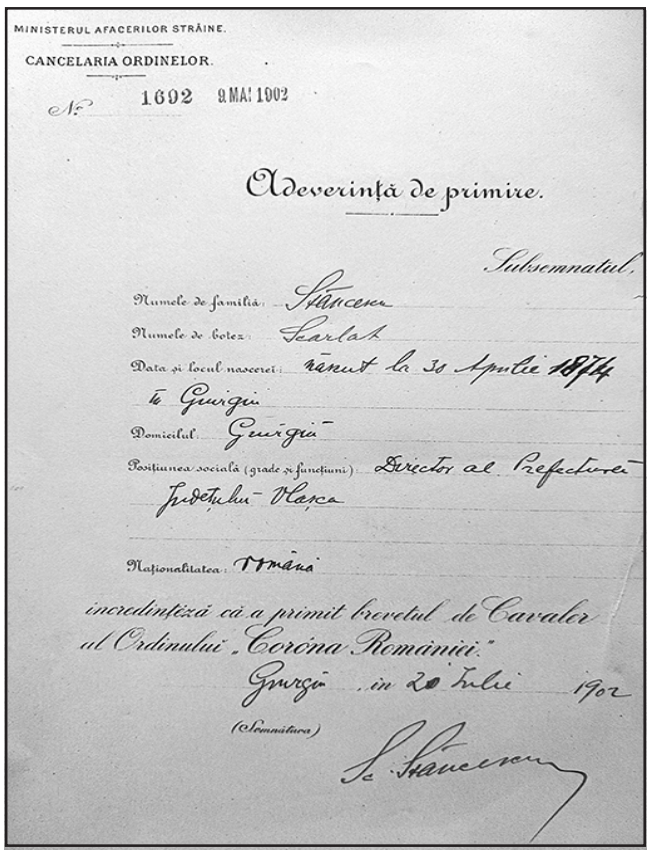
Subsemnatul,
Numele de familiă: Stoian
Numele de botez: Petre
Data și locul nașcerei: născut la 24 Maiu 1860 în com. Giurgiu
Domiciliul: Giurgiu
Positiunea socială (grade și funcțiuni): Comerciant
Naționalitatea: Română

încredințézĕ că a primit brevetul de Cavaler al Ordinului „Coróna României.”

Giurgiu, în 5 Septembre 1902

(Semnătura) Petre G. Stoianu

Adeverința lui Stoian Petre de primire a brevetului de Cavaler al Ordinului „Coroana României”, semnată la Giurgiu, în 5 septembrie 1902

MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE.
CANCELARIA ORDINELOR.
№ 1692 9 MAI 1902

Adeverință de primire.

Subsemnatul,
Numele de familiă: Stăncescu
Numele de botez: Scarlat
Data și locul nașcerei: născut la 30 Aprilie 1874 în Giurgiu
Domiciliul: Giurgiu
Positiunea socială (grade și funcțiuni): Director al Prefecturei Județului Vlașca
Naționalitatea: Română

încredințézĕ că a primit brevetul de Cavaler al Ordinului „Coróna României.”

Giurgiu, în 20 Iulie 1902

(Semnătura) S. Stăncescu

Adeverința lui Stăncescu Scarlat de primire a brevetului de Cavaler al Ordinului „Coroana României”, semnată la Giurgiu, în 20 iulie 1902

Ordinul „Coroana României” în gradul de Cavaler, model 1881 (avers și revers)

Ștefan Crudu

Mersul târgului

16.07.2023: ***Dar de nuntă, dar de mort***

Al doilea val de caniculă a afectat întreaga Europă și evident și România cu cele mai mari temperaturi în sud, de până la 39 grade C la umbră. Iar nopțile tropicale au mărit disconfortul termic pentru populație. Ce să mai vorbim de bietele plante care stau numai în soare și suportă temperaturi și mai mari ? Cu toată apa din irigații (dacă este și aceasta suficientă) unele sunt atât de stresate termic încât fructele rămân mici, ba chiar se lemnifică (vinetele) sau apar malformații (roșiile în special). Deci, calitate inferioară, aspect neconform și, în general, producție mai mică cu costuri mai mari. Ploile au fost puține și n-au venit la momentul optim. Vârful de producție al momentului nu se observă nici în ofertă, nici în calitate și nici în prețuri. Cu atât mai mult cu cât foarte mulți dintre noi, care am cumpărat scump răsaduri în primăvară, acum mâncăm din propria grădină mare parte din legume. Împinși de căldură și eu și mulți alții ne-am sculat devreme ca să ajungem în târg pe (oarece) răcoare. Ținta principală a fost pepenele galben, deliciul suprem al verii în cazul meu. Deși devreme (ora 6:20), nu erau mulți și nici prea copți ca acum o săptămână. Prețul și el mai mare: 5 lei/kg. În schimb cei verzi, mulți și prea mari (cca. 10 kg bucata cu 2 lei/kg). Coaja groasă, gust dubios și miros de stimulatori. De aceea nu erau vizați de cumpărători. Hotărât să vândă, un negustor scrisese pe carton: „Stop ! Facem dop ! 1,99 lei/kg". Măi să fie, are studii de marketing ! Alte fructe nu prea erau decât caise (f. f. f. dulci !) cu 8-10 lei/kg, ultimele cireșe (cam plimbate) cu 13-15 lei/kg, vișine fără coadă (care ar fi trădat vechimea de la cules) cu 12 lei/kg. Adio, la anul, amigo ! Câteva mere (sigur poloneze) la un mărar care vindea cireșe. Legume multe cu prețuri după calitate: vinete 7 lei/kg, ardei gras 8 lei/kg, ceapă uscată 5 lei/kg, roșii 4-5 lei/kg sau colorate (galbene) cu 8 lei/kg. Verdeață destulă. Țelina cu frunză verde deasă, 5 lei/buc. Câteva lădițe cu păstăi veștejite nu atrăgeau clienții. Încă răsaduri (cultura a II-a în solar), ceapă pentru salată, albă și roșie la legătură, usturoi (18 lei/kg sau 10 lei funia), castraveți pe alese cu 3-4 lei/kg și altele, cele mai multe vândute de producători. Cartofii albi 2,5 lei/kg, iar cei roșii 3 lei/kg. Varza 2 lei/kg. Adică întreaga paletă de legume oferită de grădinari. Alături de ele, manufacturatele, fiarele, cheresteaua și cerealele completează tabloul acestei zile. La fiare nu am găsit lădițele cu cărți. De ce ?, i-am zis celei cu fusta lungă. „Nu le-am mai încărcat, din cauza căldurii, nesperând la clienți", mi-a răspuns. A completat că are acasă saci încă nedesfăcuți. M-am resemnat. Aștept încă o săptămână. Nu pot însă să nu consemnez cel mai tare eveniment din localitate. În „cartier" a murit un cetățean cu mulți copii, nepoți și rude. În două zile și nopți am avut parte de o boceală manelizată care s-a „transmis" pe unde cu exagerat de mulți decibeli în tot „satul". În pauze se auzea clar, ca la nuntă: „De la fiul..., 100 de lei !". Evident că de la toți fiii sau unele rude. Să te crucești, nu alta. O nouă modă în cartier care e în trend.

N.B. Pentru cei care mă critică pentru că folosesc cuvântul sat, le argumentez că există o vorbă: sat fără câini ! De aici mă inspir și anume că nimeni dintre autoritățile și organele competente nu ne apără de aceste comportamente extrem de zgomotoase. Democrația nu înseamnă să facă fiecare ce vrea, chiar dacă are drept la vot !

23.07.2023: ***Cu sau fără Salam ? A trăi sau nu, aceasta-i întrebarea !***

Unii pot, alții nu. Eu, de exemplu, pot. În fine, nici nu cred că înțelegeți ce vreau să spun. În primul rând că sunt amețit de neodihnă. De-ar fi doar căldurile, parcă le-aș suporta, la limită. Dar când nici noaptea nu ai liniște, somnul devine un calvar. Ziua, trafic infernal al vehiculelor grele pline cu nisip/pietriș care nu țin cont de interdicția de circulație când temperatura este mai mare de 35 de grade C. De aseară, două nunți cu muzici (manele) și chiuituri (citește răcnete) ne-au chinuit mai rău decât inchiziția. Abia după ora 6, azi dimineață, s-a spart balamucul. N-au avut nicio milă față de noi, cetățenii. Ba s-au folosit și petarde, model Katiușa. Cei sosiți devreme în târg cu marfă au fost martori ai supliciului. Peste drum, într-un cort mare, s-a „ținut" masa cu mare fast a unei nunți din cartier. Foarte supărat că a lipsit marele manelist Salam, pe care-l arvunise din timp, socrul mic a „strigat" un dar fabulos, de 50.000 de euro ! Desigur, pentru a-și etala bogăția și a bate toate recordurile. Pe la ora 5 a început o ploaie liniștită, care se zice că aduce noroc mirilor și spală și păcatele. Ale cui ? Ale noastre, desigur ! Și uite-așa am plecat spre târg că tot ratasem noaptea de odihnă. Pe la 6:15 (a crescut puțin noaptea) eram parcat, culmea, lângă cort. Am așteptat ca să se termine aranjatul lădițelor, tarabelor și montarea apărătorilor de ploaie, căci mai erau nori indeciși și posibil periculoși pentru unele produse (cerealele expuse sub cerul liber). Am purces apoi cu pas de voie să văd oferta zilei. Ca de obicei diversificate, calitate acceptabilă și abundență, îndeosebi la legumele de sezon. Prețuri mici la tomate (2-3-4 și 5 lei/kg) cele comune, roșii, dar mai mari la cele colorate, până la 7-8 lei/kg cele galbene, și vineții, sau prunișoare. Un producător etala roșii uriașe, inimă de bou, cu exemplare de aproape un kg cu preț pe măsură, 10 lei/kg. Cartofii 3 lei/kg la acest moment mi se par scumpi, dar Doru, specialist în cartofi de vânzare și care cunoaște bine situația din en-gros-uri, spunea că în zona Lunguleț a fost producție mai mică și până la recoltarea cartofilor de toamnă din Covasna tendința va fi de creștere ușoară a prețului. Scumpi au fost pepenii galbeni (5-6 lei/kg), dar și cei verzi (3 lei/kg) la prima oră. Vinetele și ceapa, staționare, la 5 lei/kg. Spre prânz s-au mai ieftinit, căci nu au fost mulți cumpărători ca duminica trecută. Pepenii verzi 2 lei/kg, iar cartofii albi 2,5 lei/kg. Destui porumbi pentru fiert (1,5 lei/buc.). Am luat ca să-mi fac pofta. În fine, tot e bine, ascultați-mă pe mine !

30.07.2023: ***A secat Sabarul ! Ce facem cu varza ?***

Am avut o săptămână cu caniculă insuportabilă. Marți și miercuri temperaturile diurne au bătut toate recordurile: 42 de grade la umbră ! Nopțile, cu 23-25 de grade (spre dimineață, abia) ne-au perturbat somnul. Joi s-a răcit brusc, cu 10 grade, apoi de ieri au crescut din nou. Cu asemenea șocuri termice de unde adaptare ? Cine n-are aer condiționat sau i s-a defectat (ca mie) suferă. Dar, orice-ar fi, la târg tot mă duc. Azi am ajuns la 6:30 și deja clienții se mișcau. Primii au fost cei care căutau roșii pentru bulion. Și au găsit pentru că a fost o supra-ofertă de pătlăgele roșii. Se cumpăra cu lădițele. Prețul, de la 1,5 lei/kg (cele mai mici, sparte și cu alte defecte), iar restul cu 2-2,5 sau maxim 3 lei/kg. Să tot iei. Văzând prețul, mai că-ți spui de ce naiba am mai cheltuit pe răsaduri, tratamente și evident, apă. Fără irigare la 2-3 zile, ioc producție. Eu făcusem deja bulion. Singurul avantaj este că mănânc imediat ce culeg din grădină, proaspăt și bio. Dacă toți am cumpăra din piețe – cerere mai mare – prețul sigur că ar fi mult mai ridicat. Acum este vârf de recoltare la legume. Abundență și preț mic la cam toate: 2-3 lei/kg castraveții, 5 lei/kg ardeii grași, 3-4 lei/kg vinetele, ceapa uscată 4-5 lei/kg, varza 2 lei/kg, dovleceii 1 leu/buc., cartofii 2,5-3 lei/kg. Zarzavaturi atrăgătoare, 1 leu/leg. la toate (pătrunjel, mărar, leuștean). Păstăi fasole 10 lei/kg. Fețe obosite. O doamnă din Petrești spunea că a cules ieri, pe căldura sufocantă, apoi, cu soțul, a udat până la ora 22, s-au culcat ca să se trezească la ora 3 și să pornească spre târg. Greu, nu-i așa ? Benzina se scumpește și câștigul este mic. Unii spun că s-au obișnuit. Bolintinenii însă s-au dezobișnuit și să-și mai cultive grădinile de lângă casă. Acum a apărut cel mai mare obstacol: lipsa apei în fântâni, fenomen recent care n-are legătură cu lipsa precipitațiilor. Este cauzat de „exploatările de agregate minerale", recte carierele de nisip și pietriș dispuse în albiile Sabarului și Argeșului, în toate punctele cardinale din proximitate. Pânza de apă freatică, alimentată și din aceste două râuri, a rămas fără sursă. Apa se adună în lacurile uriașe ale carierelor. Această dereglare hidrologică este așadar artificială și are urmări negative foarte mari asupra vieții noastre, respectiv cei ce locuim în zonă. Este o situație paradoxală, strigătoare la cer. Nu cred că autoritățile nu știu, dar sigur că nu le pasă. Câțiva și-au săpat puțuri la mare adâncime (70 m) și nu vor avea probleme niciodată. Buba se va sparge când și puțurile care alimentează rețeaua publică își vor reduce debitul. Nu e departe momentul, vă asigur. Nemaifiind apă, cu ce să udăm în grădini ? Varza, care cere multă apă, o vom elimina din start. Și ce răsad frumos era pe tarabe cu 0,3 lei/fir ! Joi, trecând pe podul de peste râul Sabar, am constatat că nu mai curge apa. Este pentru prima dată că se întâmplă de când mă știu. Am văzut câteva râuri care seacă vara, în Prahova sau Rm. Sărat, dar puțurile în zonă aveau apă, nu ca la noi. La întrebarea dacă noi, oamenii, putem trăi fără apă, răspunsul meu este că da. Avem alternative. Unul este să mâncăm zilnic pepeni, de preferință verzi. În târg erau destui, cu 2 lei/kg. Cei galbeni, 4-5 lei/kg. Iar ca să ne spălăm, mergem la mare, unde prețurile sunt amețitoare. Unii, mai excentrici, s-ar putea muta în crame: este răcoare și au mari rezerve de lichide.

13.08.2023: ***Radio Târg Bolintin***

Vara continuă să ne încălzească cum știe numai ea, chiar și după Schimbarea la față. Puțin vânt, o răcire vizibilă doar diminețile și în continuare lipsa cronică de precipitații. Nici păsările nu mai cântă. Doar greierii fac concert nocturn. Porumbul s-a uscat prematur, floarea soarelui la fel și se anunță (confirmat de agrometeorologi) o producție slabă în toată Muntenia și Dobrogea. Cum în zonă nu mai există nici apă în fântâni, e jale. Iar cine nu e racordat la rețea are mari probleme. O doamnă spunea că rufele ies murdare din mașina de spălat alimentată de la pompă și hidrofor. În acest context, târgul e la fel de animat de cum s-a luminat bine de ziuă. Oameni grăbiți caută câteva legume importante: roșii pentru bulion, vinete pentru copt și conservat, castraveți pentru murat. Surpriza zilei pentru toți a fost prețul, mai mare cu un leu/kg față de acum o săptămână. Marfă era destulă așa că ori iei mai puțină cantitate, ori dai mai mulți bani. Aceasta-i întrebarea, la care cei mai mulți au răspuns acceptând prețul uniform la toți vânzătorii: 3 lei/kg roșiile de bulion, vinetele 4 lei/kg, iar castraveții 5-6 lei/kg. Chiar și dovleceii erau cu 3 lei/kg. La roșii erau și prețuri diferite pentru cele mai mari, de salată. Și celelalte legume erau mai scumpe: ardeii grași (6 lei/kg), capia roșii (7-8 lei/kg), gogoșari roșii (10 lei/kg) etc. Doar ceapa s-a ieftinit: 3-4 lei/kg, și de calitate. Pepenii, în plin sezon, tot scumpi, după mine: 4 lei/kg cei galbeni și 2,5 lei/kg cei roșii. Calitatea însă diferea, deci risc mare pe neîncercate (ca mine, care m-am păcălit crezând în bunacredință a vânzătorului). Fructele de sezon dominante: prunele de masă (4-5 lei/kg) sau de țuică (2 lei/kg). Lângă acestea din urmă „trona" un cazan de țuică cu prețul afișat de 2600 lei, complet. La Mirel, omul cu mărfuri industriale diverse, necesare în gospodărie, un miniaparat de radio transmitea în direct (Antena Satului) un interviu dintr-un târg cu un vânzător de talângi și clopoței care explica de ce sunt scumpe. În mod reflex am întors capul alături, unde se vindeau tuciuri din fontă (de fapt aluminiu), pirostrii și talângi. Nu era de la noi, din păcate, deși suntem aproape de București. La noi nici nu e târg, e „activitate similară târgului" care funcționează în condiții total improprii. Asta e, și chiar așa, cu ea ne mândrim ! La o măsuță, o tanti toca de zor varză crudă cu un tocător manual ca să-i facă reclamă: toacă, curăță și feliază ! Alături se formase un morman de varză tocată din care ar mânca continuu o săptămână întreagă o familie numeroasă. În zona manufacturatelor, o crivineancă cu câteva legume și fructe se adresa unor vecini cu carpete (negricioși, din zona Sibiului), sătulă de subiectul dezbătut în limba romă: „Toată dimineața ați vorbit numai de pușcărie, m-am săturat !" Am văzut un pepene galben de 10 kg, uriaș. Totuși s-a găsit cineva să-l cumpere. La final (tura a doua), am cumpărat cu reducere bună vinete cu 3 lei/kg și castraveți cu 2,5 lei/kg, respectiv ce mai rămăsese pe o tarabă. În rest, totul se vânduse. Am mai remarcat la un nene patru ghivece cu cactuși frumoși. Iată o plantă perfect adaptată la uscăciunea solului din această vară. Să luăm aminte ! Dar, la final, am realizat cauza scumpirilor: creșterea continuă a prețului benzinei și motorinei pe fondul războiului din vecini. La pompă (RP) am plătit benzina 7,08 lei/litru. În iunie era 6,58 - 6,63 lei/l. E doar începutul !

20.08.2023: ***„Plăcerea e ca mierea !"***

O dimineață liniștită și plăcută, numai bună pentru somnul cel mai dulce. A mai trecut o săptămână cu temperaturi până la caniculă (vineri și sâmbătă 36 de grade C). A ajutat la disconfortul termic și un vânt parșiv, ca-n deșert, care nu te răcorește, dar usucă fără milă totul: iarba s-a uscat, puțul a secat, porumbul e de cules (! ?). Chiar și unii pomi se usucă, cu fructe cu tot. Fără apă toți/toate suferă: plante, animale, oameni. La ora 6:30, la răsărit, a apărut soarele de un roșu aprins, ca o jumătate de pepene bine copt. O imagine care m-a bucurat s-o revăd după mulți ani, în același loc. Deja începuse activitatea în ritm alert. Oamenii se întorceau la mașini cu sacoșe pline cu legume (parcarea plină până la Sabar). Am constatat apoi că legumele de vară erau relativ ieftine pentru că oferta era mare și diversă, chiar dacă benzina și motorina se scumpesc zilnic (azi, benzina 7,21 lei/litru). Pe fondul căldurilor exagerat de mari mai bine vinzi mai ieftin decât să rămâi cu marfă perisabilă. La marile magazine legumele sunt mult mai scumpe decât în târg, ca de altfel și restul alimentelor. Așadar târgul rămâne o ultimă soluție. Multe prune din soiuri diferite cu prețuri de 3 la 5 lei/kg. Excepție cele din soiul „Record", foarte mari, la 8-10 lei/kg și cele de țuică ce stăteau în hârdaie de plastic, gata fermentate. Alături, un specialist din Ardeal expunea două cazane de aramă mari, cu 300 lei/vadră. Cine să le mai cumpere căci recolta de fructe din zonă este nulă. Nici strugurii nu anunță o producție de calitate: boabe mici, fără zeamă, condamnate să nu se mai coacă. Roșii multe (2-3-4-5 lei/kg) pentru bulion sau zacuscă. Cele mai mari (inimă de bou) 6-7 lei/kg. La fel vinetele 3-3,5 lei/kg (deja supracoapte, cu semințe multe). Castraveți de murat 5 lei/kg, iar cei de salată 3 lei/kg. Ardei capia și roșii, 7-8 lei/kg. Mai mici, de bulion, 3 lei/kg (veștejiți și cu alte defecte), iar cei grași 5 lei/kg, potriviți pentru umplut. Pepenii galbeni 4 lei/kg, iar cei roșii 2-2,5 lei/kg. Verdețuri destule, ceapă de apă 8 lei/kg. Ceapa uscată 4 sau 3 lei/kg cea mai mică, dar sănătoasă. Flori în ghivece (crizanteme globulare puțin înflorite) cu 50 lei/buc. mi s-au părut prea scumpe. Carne destulă (vițel, porc, oaie), la vedere. Chiar și pastramă și afumături. Găini întregi, eviscerate, 25 lei/kg. Iepuri de casă care mâncau, ce credeți, morcovi (5 lei/kg). Aduc paguba-n grădini. Cum cei sălbatici de pe câmp au dispărut, sunt buni pentru nepoți, dar să-i crească bunicul. Mai una, mai alta, s-au dus 200 lei. Coadă mare la gogoși. Sanda specialista era prea mulțumită. Mici și bere, să tot trăiești, vere. Cu toate căldurile, în săptămâna ce-a trecut au fost nunți și petreceri în fiecare zi. De, s-au întors cei plecați în străinătate, de toate culorile. Printre ele s-au strecurat și trei înmormântări, din care una cu fanfară. De aceea nopțile au fost obositoare, cu mult zgomot. Ne deranjează pe noi, dar nu sunt auzite de cei care „ne veghează" liniștea ! Titlul mi-a fost

(continuare în pag. 31)

(urmare din pagina 30)

inspirat (l-am reprodus întocmai) de un polițist care, sosit la ora 8 cu echipajul a început să dea amenzi fără milă. Cel căruia i-a „dresat" proces verbal oprise mașina în zona interzisă. Adică și-ar fi făcut o plăcere, să fie aproape de târg. Cam nedrept de amară, după mine, care-mi pun iarăși întrebarea: unde-s parcările ?

Precizare: În 1966 am fost să facem țuică de corcodușe, eu cu tata. Cazanele C.A.P.-ului erau pe malul stâng al Sabarului, pe locul morii „Micuța". Am terminat spre dimineață și am putut vedea la fel, răsăritul soarelui, cam din același loc. De la o vreme revăd imagini din copilărie în mod inexplicabil. Cred că este o simetrie a vieții, o întoarcere spre punctul zero.

3.09.2023: ***Săbărel cu apă lină/ Mă rog la ploaie să vină***

De unde lină, dacă a secat ? Cântecul trebuie modificat. Cu tristețe și speranță, spre târg înainte, cu puterea motorului care, din fericire, a găsit loc de parcare. S-au răcorit puțin diminețile, dar ziua tot disconfort termic avem. Lipsa precipitațiilor afectează tot ce-i viu. Pomii se usucă, strugurii sunt mici și fără gustul specific. Floarea soarelui s-a recoltat, pământul e uscat 100%. În unele fântâni nu mai este apă deloc (ca în Sabar). Unii au început adâncirea, singura soluție. Legumele din grădini, neudate, s-au veștejit. Singura speranță a devenit târgul care nu ne dezamăgește nici azi. Forfotă și înghesuială. Marfă destulă și cu prețuri convenabile la majoritatea sortimentelor. Există și excepții (destule) la negustorii care mâine pleacă la alte târguri. Producătorii abia așteaptă să ajungă acasă pentru a uda legumele și mai ales varza de toamnă. Mulți dintre ei mi-au spus că, deși secetă, exceptând unele cereale (porumbul), cam toate s-au făcut. Dacă am fi avut apă și noi am fi fost mulțumiți de investiția făcută în semințe, răsaduri, arat și tratamente. Ploile, chiar puține, ne-au ocolit parcă dinadins. În ordinea în care am și cumpărat, am găsit prețuri bune. Castraveciorii de murat 3 lei/kg (cei potriviți), 5 lei/kg (foarte mici), iar cei de salată, la final, cu 1,5 lei/kg. Curat pomană. Roșiile, de la 7 lei/kg cele mari, alese (inimă de bou), până la 5 lei/kg. Unii, în timp scurt ca să-și vândă marfa, au scăzut până la 3 lei/kg. Încă se mai cumpără în cantități mari, pentru zacuscă. Vinetele, de la 4 la 3 lei/kg, au cam rămas în stoc. Ceapa uscată 3,5-5 lei/kg, după mărime. Cartofii, de calitate, 3 lei/kg, vărsați sau la plase de 10 kg, fie albi, fie roșii. Păstăi de fasole fragede cu 10 lei/kg. Fructe de sezon (prune) cu 3-5 lei/kg, după mărime și soi, bune de mâncat. Dovlecei 5 lei/kg. În schimb ardeii ceva mai scumpi: gogoșari și capia roșii 7 lei/kg, grași 5 lei/kg. Spre final au ajuns la producători cu 5 lei/kg, iar pe ultimii Doru negustoru' i-a lăsat la 3 lei/kg, pe alese. Ba chiar două plase cu 2 lei/kg, „să ia toată lumea". Verdeață mai puțină, mărar pentru varză (3 lei/leg., 2 la 5 lei). În rest, de toate: covrigi, lactate, manufacturate, gogoși (2 lei/buc.). Pepeni destui, dar scumpi, după mine: 2,5-3 lei/kg cei verzi. Câțiva galbeni tot cu 4 lei/kg, ca toată vara. La fiare și talciocărie spoitoresele strigau de zor: „orice rochie sau încălțăminte, doar 5 lei ! Cafeaua este 4 lei" ! Azi n-au avut noroc. Mulți deja nu mai au bani, așteaptă pensia pe septembrie. Preotul X a venit să ia ceva tot de la ei. Sigur a găsit, dar și mai sigur e că n-a plătit. Cu umor, i-a spus să se ducă și la vecinul său: „Părinte, are cuțite pentru biserică !". Asta am văzut, asta v-am spus. Sper că n-am făcut păcate (chiar dacă nu mai contează, la câte am de ispășit) ! Amin.

Concursul Național de Creație Literară „Dimitrie Bolintineanu" Ediția a XXXII-a, Festivitatea de premiere – 14 octombrie 2023, Bolintin Vale

Revista „Sud", în parteneriat cu Filiala Poezie București a Uniunii Scriitorilor din România, Centrul Cultural „Școala Veche" Bolintin Vale, Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu și Editura Sud organizează, cu sprijinul Consiliului Local și al Primăriei orașului Bolintin Vale, ediția a XXXII-a a Concursului Național de Creație Literară „Dimitrie Bolintineanu".

La cele două secțiuni ale Concursului s-au înscris un număr de 81 de participanți, dintre care au îndeplinit cerințele impuse de regulament doar 53, respectiv 47 la secțiunea „Poezie" și 6 la secțiunea „Eseu".

Pentru secțiunea „Poezie", juriul, format din Horia Gârbea (președinte), Ana Dobre și Christian Crăciun a hotărât acordarea următoarelor premii și mențiuni:

- **Marina Andreea Dincea** – Premiul „Nicolae Dan Fruntelată" (700 lei);
- **Elena Damian** – Premiul „Petre Ghelmez" (600 lei);
- **Cristina Maria Crudu** – Premiul „Eugen Rotaru" (500 lei);
- **Alice Didu** – Premiul pentru poezie cu prozodie clasică (500 lei);
- **Floriana Genes** – Mențiune (300 lei).

Din cauza calității textelor, juriul a decis ca suma de bani atribuită Premiului „Dimitrie Bolintineanu" (800 lei), să fie împărțită între Premiul pentru poezie cu prozodie clasică și Mențiune.

De asemenea, juriul a decis acordarea unor premii suplimentare, constând în publicarea în reviste a unor grupaje de versuri, astfel:

- **Adelin Fabian Lupulescu** – Premiul Filialei București-Poezie a Uniunii Scriitorilor din România;
- **Gheorghe Cecan** – Premiul revistei „Neuma".

La secțiunea „Eseu", cea mai bună lucrare a fost considerată cea semnată:

- **Helga Nemeș** – Premiul Neagu Udroiu (600 lei).

Din totalul materialelor trimise și acceptate în Concurs, un număr de 30 au fost selectate pentru a fi publicate într-un volum colectiv ce va fi disponibil la festivitatea de premiere ce va avea loc în data de **14 octombrie 2023**, cu începere de la ora 11, **la Bolintin Vale**.

Reamintim celor interesați că regulamentul Concursului prevede că participarea câștigătorilor la festivitate este obligatorie, altfel premiile în bani ce urmau să revină absenților vor fi redistribuite sau anulate de către organizatori. De asemenea, obligativitatea participării la festivitatea de premiere se aplică și pentru primirea celor două exemplare gratuite din volumul colectiv și a diplomelor.

Cheltuielile de deplasare a concurenților la Bolintin Vale vor fi suportate personal.

Organizatorii vor asigura transportul juriului și laureaților de la București la Bolintin Vale și retur.

Relații la telefoanele:

0726179367 – Gabriel Dragnea – Redactor șef adjunct;

0720350555 – Ștefan Crudu – Secretar general de redacție.

Reviste primite la redacție

Actualitatea literară, anul XII; nr. 125, iulie-august 2023, revistă a Unirii Scriitorilor din România editată de AL LUGOJPRESS cu sprijinul sponsorilor și al SIP Timiș. Director Nicolae Silade; Redactor șef Remus V. Giorgioni.

Bucureștiul literar și artistic, anul XIII, nr. 8-9 (143-144), august-septembrie 2023. Director Coman Șova; Redactor șef Florentin Popescu.

Scrisul românesc, anul XXI, nr. 7 (239), 2023; nr. 8 (240), 2023; nr. 9 (241), 2023; revistă de cultură fondată la Craiova, publicată de Fundația-Revista *Scrisul Românesc*. Director Florea Firan.

Apostrof, anul XXXIV, nr. 7 (398), 2023; nr. 8 (399), 2023; revistă finanțată cu sprijinul Ministerului Culturii, editor Uniunea Scriitorilor din România. Redactor șef Ion Vartic.

Bucovina literară, anul XXXIV, nr. 4-5-6 (386-387-388), 2023, revistă publicată cu sprijinul financiar al Consiliului Județean Suceava. Redactor șef Alexandru Ovidiu Vintilă.

Tezaur. Foaie a Bibliotecii Academiei Române, anul IV, nr. 7, iulie 2023, revistă editată de Biblioteca Academiei Române împreună cu Asociația „Stefaniada". Redactor șef Petre Mihai Băcanu.

UZP, nr. 30, 2023, publicație editată de Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România. Redactor șef Dan Constantin.

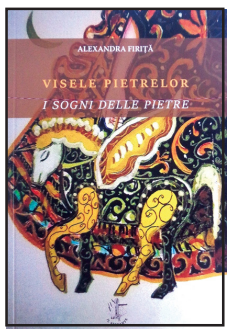
Revista poate fi procurată, în București: de la chioșcul de presă din Piața Romană (La Coloane) și de la sediul Editurii RAWEX COMS (Calea Griviței, nr. 403, Bl. R, sector 1); în Bolintin Vale: de la sediul redacției și de la Biblioteca orășenească.

Cărțile se primesc pe adresa redacției (Str. Partizani, nr. 41A, Bolintin Vale, Giurgiu), iar manuscrisele pe adresa de e-mail: revistasud@yahoo.com.

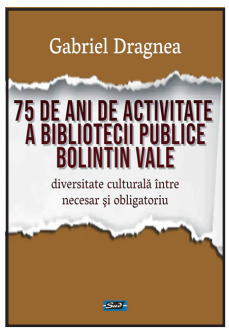
Biblioteca SUD-ului

Nicolae Scurtu, ***Cercetări literare. Scriitori și publiciști olteni***, Slatina Editura Arena artelor, 2023. *Ideea cercetărilor de istorie literară și culturală, locală, mi-am însușit-o profund prin lectura cărților și articolelor datorate cărturarilor Nicolae Iorga, G. Călinescu, Gh. Bogdan-Duică și I.E. Torouțiu, care, în opera lor, au folosit rezultatele adunării de informații și documente revelatoare în decriptarea unor sensuri, a unor opere și în corijarea unor inexactități.*

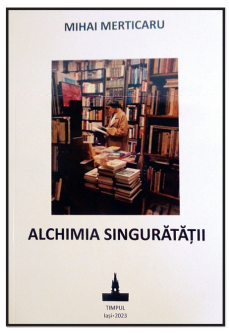
Alexandra Firiță, ***Visele pietrelor / I sogni delle pietre***, Roma, Ed. Il Sextante, 2023. *„Limbajul poetesei de origine română și de adopție pavează este modern, generos cu grefe creative, ce se resimte din numeroasele sale experiențe culturale cu care a reușit să opereze o mediere rafinată, lipsită de ambiții estetice și de anxietăți metafizice.”* (Sonia Sbolzani)

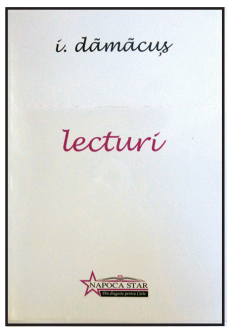
Gabriel Dragnea, ***75 de ani de activitate a bibliotecii publice Bolintin Vale. Diversitate culturală între necesar și obligatoriu***, Bolintin Vale, Editura Sud, 2023. *În contextul acestor vremuri în care accentul se pune tot mai mult pe imagine și sunet, cu atât mai mult bibliotecile publice trebuie să își adapteze limbajul, comunicarea, dialogul cu utilizatorii pentru a stabili un oarecare echilibru între ceea ce este astăzi tehnologia audio-video în mâinile oamenilor și locul cărții în topul surselor de informare, formare și divertisment. Iar Biblioteca Orășenească Bolintin Vale, cu tot ceea ce oferă ea, mai ales în ultima perioadă, a demonstrat că a înțeles cât de importantă este adaptarea la vremuri și atitudini noi.*

Iuliana Paloda-Popescu, ***O sută și una de poezii***, București, Editura Academiei Române, 2022. *„Poezia Iulianei Paloda-Popescu, circumscrisă liniei tematice religioase reprezentate de Voiculescu – Crainic – Ioan Alexandru – Vieru, se impune nu doar printr-un dialog autoclarificator cu Divinitatea, ci și printr-o formulă pictopo(i)etică ce-i definește nota originală inconfundabilă.”* (Mihai Cimpoi)

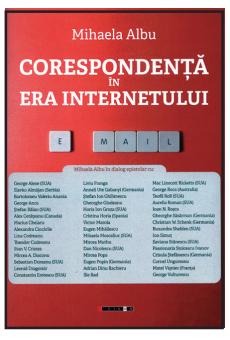
Mihai Merticaru, ***Alchimia singurătății***, Iași, Editura Timpul, 2023. *„Mihai Merticaru se dovedește, cu precădere, un poet romantic al iubirii mistuit de doruri ardente, de senzualități erotice de irezistibilă vrajă. Dragostea la Mihai Merticaru își dezvăluie o multitudine de fațete, nuanțe, frumuseți, tensiuni, opoziții.”* (George Brăescu)

I. Dămăcuș, ***Lecturi***, Cluj Napoca, Editura Napoca Star, 2023.

Florian Copcea, ***Scurtă istorie a poeziei contemporane din Oltenia***, Caracal, Editura Hoffman, 2023. *„Dl. Florian Copcea practică, în general, o critică de evaluare, pătrunzând empatic și generos, în lumea poeziei cu un instrumentar teoretic adecvat și la zi, relevând specificitatea limbajului poetic, teme, motive și laitmotive, viziune și atitudine, toate în măsură a da măsura valorică a poetului în cauză.”* (Zenovie Cârlugea)

Mihaela Albu, ***Corespondență în era internetului***, București, Editura Eikon, 2022. *„Țin să vă felicit pentru strădaniile excepționale și atât de singulare aduse operei de restituire a patrimoniului literaturii române scrise și publicate în exil.”* (Ștefan Ion Ghilimescu)

Editura Sud din Bolintin Vale
publică volume de literatură, istorie și artă ale autorilor din sudul țării, care tratează despre arealul bolintinean ori subiectele din această zonă.
Consilier editorial: Gabriel Dragnea.
E-mail: editurasud@gmail.com
Telefon editură: 0726179367

2019
Alexandru Ghiță-Sașa, *Sonete lângă somnul tău... și alte stihuri*
Nicolae Scurtu, *Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*, vol. 1
Milica Dan, *Școală veche, școală nouă la Bolintin Vale*
Victoria Milescu, *Cronicile Sudului*
Gabriel Dragnea, *Altharul lui Cronos*
2020
Vasile Grigore, *Constantin Șt. Bolintineanu – Portretul unui ctitor*
Alexandru Cazacu, *O cameră single*
Vasile Grigore (coord.), Ștefan Crudu, Marian Grigore, *Despre oameni și ziduri. Cronicari ai arealului bolintinean*
Stanca Gianina Mehedințu, *Localitatea mea și obiceiurile ei. Auxiliar didactic*
Stanca Gianina Mehedințu, *Norme de ortografie și punctuație în limba română contemporană. Auxiliar didactic*
Niculae Stoica, *De la Miliție la Poliție*
Florică Dan, *Bea omule, răcoarea mea*
Corneliu C. Cristescu, *Poeziile inimii*
Corneliu State, *Viața, Credința, Familia*
2021
Constantin Colonaș, Florin Colonaș, *Omul cu ochi albaștri*
Gheorghița Ghiță, *Ghid orientativ – titularizare, definitivat, gradul II: educație fizică și sport – învățământ preuniversitar: teste rezolvate, sisteme de acționare, referate de specialitate*
Corneliu State, *Din arhivele unei școli*
Nicolae Dan Fruntelată, *Jurnal sudist*
Constantin Bărbuță, *Confesiuni din viață și de la catedră*
Titus Vîjeu, *Cărțile Sudului*
Nicolae Scurtu, *Cărți cu autografe în biblioteca lui Nichifor Crainic*
Florentin Popescu, *Autori și cărți din bibliotecile Sudului*
Emil Păunescu, *Fals tratat de muzeologie*, vol. 1
Luminița Cornea, *Virgil Cioflec – Contribuții biobibliografice*
2022
Emil Păunescu, *Fals tratat de muzeologie*, vol. 2
G. Apostoiu, *Dimitrie Bolintineanu – un pelerin romantic valah*
Vili Pârvănescu, *Hai Unirea ! Hai Petrolul ! Hai la fotbal Bolintin !*
Corneliu State, Elena State, *Neînfricații – călător prin țara mea*
Corneliu C. Cristescu, *Farmecul amintirilor – povestiri din Bolintin și Crevedia*
Caietele revistei Sud
Alexandra Firiță, *Rochia de hârtie*
Gabriel Dragnea, *Însemnări din Sud. Referințe lirice și ipostaze culturale*
Nicolae Scurtu, *Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*, vol. 1
Ruxandra Dragomir, *Rime pentru Garofița*
Titus Vîjeu, *Scrinul alb*
Monahia Benedicta Moldovan (coord.), *Mănăstirea Strâmbu-Găiseni – studii și cercetări*
2023
Niculae Stoica, *Dârvari – un vechi sat de pe Sabar*
Florentin Popescu, *Orizont literar bolintinean*
George Apostoiu, *Dimitrie Bolintineanu – un pelerin romantic valah*, ediția a II-a revizuită
Andreea Narcise Grigore, *Dinamica albiei râului Argeș și raportul cu factorul antropic în perimetrul Bolintin*
Gabriel Dragnea, *75 de ani de activitate a bibliotecii publice Bolintin Vale. Diversitate culturală între necesar și obligatoriu*
Luminița Cornea, *Preotul Ioan Graure, o viață sub sabie*

Sud
Director fondator: Constantin Carbarău
Seniori editori: Ion Andreiță, Ioana Ruxandra Fruntelată, Victoria Milescu, Florentin Popescu, Nicolae Scurtu
Redactor șef: Vasile Grigore
Redactor șef adjunct: Gabriel Dragnea
Secretar general de redacție: Ștefan Crudu
Colectiv de redacție: Alexandru Cazacu, Constanța Crudu, Alexandra Firiță, Marian Grigore, Gianina Mehedințu
Prelucrare imagini: Mircea Paraschiv

Redacția și administrația:
Str. Republicii, nr. 2M, Bolintin Vale, jud. Giurgiu
tel.: 0720350555
revistasud@yahoo.com

ISSN 1224-7367
PREȚ 10 lei

RAWEXCOMS
Editura RAWEX COMS SRL
ralucatudor2000@yahoo.com; 0720 773209

Tipar: Venus Printing Solutions, Iași

Revista Sud publică opiniile colaboratorilor săi oricât de diverse ar fi acestea.
Responsabilitatea pentru conținutul fiecărui text aparține, în exclusivitate, autorului.